הארץ

2.00 ש"ח יום ו', ז' בניסן תשמ"ח, 25 במרס 1988 VOL.69/20947 MARCH 25 1988

קואליציה מכים לכיס

במסגרת אישור תקציב המדינה, דאגו הליכוד, המערך והמפלגות הדתיות, להקצבת סכומי כסף כבדים, לגופים ומוסדות במקור־בים-אליהם.
ההקצבות נעשו הפעם במסגרת חוק הכנסת, על מנת למנוע בקרה ופקוח. שוב פעלה שיטת שמור לי ואשמור לך, שהיא השחתת מידות ציבורית.
תנועת מרכז חזקה, תמנע בעתיד את הקואליציה מכיס אל כיס.

תנועת המרכז
שינוי • ל"ע • המרכז הליברלי

נסים מציע: חברה תעסיק כל הרופאים בארץ במשמרת שניה

כל צוות מנתחים יקבל 650–858 ש"ח לניתוח, במגמה לחסל תור של 20 אלף חולים הממתינים לניתוחים • מערכת האשפוז החלה להתארגן לשיבה לעבודה מסודרת מכוח צווי ריתוק לאחר חודשים של עיצומים

מאת יהודית וינקלר ועדנה אירדור סופרות "הארץ"
שר האוצר משה נסים והעוזר הכ־ כידים הציע אמש למנכ"ל הסתד־רות ישראל קיסר להקים חברה שתעסיק את הרופאים בכל מערכת הבריאות בהבינה, ממשלה וקופת חולים, לבצע ניתוחים במשמרת (סוף בעמוד 8)

סוף שבוע עם הארץ

עמ' ב' 1:
עוד מלך ישראל יואל מרקוס
מכשולים ניידים בדרך א. שוייצר

מה יש לך, מר פרופר אברהם טל
40 שנה צ'רלי קצ'רלי גדעון סאמט

עמ' ב' 2:
מקורות מדיניים עקיבא אלדר

ראיתי איש מאושר אורי ניר

מיסמך ברוקינגס 88: פירסום ראשון

עמ' ב' 3:
בצבת הנאמנות הכפולה רן כסלו
עם ה"שביבה" מרדכי ארציאלי
טיהורו של השעיר לעזאזל רמון פריסטר
יהודי אמריקה: המנוות מצב יואב קרני

עמ' ב' 4:
מבחר תרגומים מה"ניוזוויק" וה"צייט"

עמ' ב' 5:
כתב זר הום שוב
כספת אברהם טל, יונתן שרונן, יהודה שרוני

עמ' ב' 6־7:
תרבות וספרות

עמ' ב' 8:
הטלוויזיה של השבוע הדה בושס

החיוג המדבר
PCphone
מערכת ממוחשבת לניהול שיחות יוצאות
טל. 03-7517324

שרות הארץ

מזג האוויר
התחזית להיום: חם ויבש מן הרגיל. מחר: ירידה ניכרת בטמפרטורות. יתכן גשם בקיבוץ.
- ירושלים: 10־22.
- תל־אביב: 11־24.
- חיפה: 11־21.
- באר־שבע: 11־27.

הגולן 8־22, צפת 9־21, טבריה 11־25, שומרון 9־24, נתב"ג 9־26, עזה 11־23, אילת 15־31.

שערי הדולר

	שער הדולר	השינוי בש"ח
יציג	1.5738	0.0020־
נוסעים	1.8706	0.0024־
שחור	1.6700	—

שער הסל

יציג	1.7178	0.0011־

"שיגרתי שדר דחוף לרייגן שיקרא לישראל להפסיק איומיה ופניתי לשמיר"

מובארק: כל התקפה ישראלית על סעודיה תהרוס סיכויי השלום

"האם מבקש שמיר לשמש פקח על כל המדינות? האם הוא מבקש ממדינות אחרות לקבל ממנו היתר מראש לפני שירכשו נשק?" • "ישראל מדברת על טילים בסעודיה בה בשעה שהיא מנהלת תוכנית גרעינית משלה; אני יודע הכל על התוכנית הגרעינית של שמיר"

קאהיר (ע"ר וע"צ). נשיא מצרים, חוסני מובארק, הבהיר כי התקפה ישראלית על סעודיה תהרוס כל סי־כוי לקידום תהליך השלום במזרח התיכון — מסרה סוכנות הידיעות המזרח־תיכונית המצרית.
"כל התקפה נגד סעודיה תהווה התפתחות מסוכנת ביותר, העלולה לפוצץ את השלום באיזור", הדגיש מובארק.
מובארק אמר אתמול כי פנה בפנייה דחופה לנשיא ארה"ב רונלד רייגן, וביקשו להתערב אצל ישראל בסיכסוך סביב הטילים הנרשים לטווח בינוני שרכשה סעודיה בסין העממית.
"השדר הדחוף לנשיא ארה"ב, רונלד רייגן, התייחס לאיום הישר אלי נגד סעודיה", אמר מובארק.
(סוף בעמוד 8)

לאחר הפצצת חיל האוויר באיזור צידון

תימרות עשן עולות מיעדי מחבלים שהותקפו אתמול על ידי מטוסי חיל האוויר הישראלי באיזור צידון. זו היתה התקפה שניה תוך יממה באותו איזור. ראה ידיעה בעמוד 2.

ארה"ב: פנינו לישראל — אנו רגועים בענין הטילים

וושינגטון (רויטר). סעודיה עומדת לרכוש טילים לטווח בינוני בסין מתוך חשש מפני איומיה של איראן ולאחר שלא עלה בידה לרכוש טילים דומים בארה"ב - אמר אמש עוזר שר החוץ האמריקאי, ריצ'רד מרפי.
בהעידו בפני ועדת קונגרס הוסיף מרפי, כי וושינגטון קראה לישראל שלא לנקוט פעולה כלשהי נגד הטילים הסעודים. הוא הבהיר כי על פי נהגה, לא התחייבה ישראל להיענות לפנייה זו. אולם פקיד בכיר אחר בסטייט דיפארטמנט אמר לכתב רויטר, כי לארה"ב "תחושה נינוחה" לגבי העמדה הישראלית בתחום זה.

"איש אינו רוצה לעלות על העגלה בנושא המזה"ת אך הכל מעוניינים שהיא תנוע.
למרות הניגוד עם בריה"מ נמשיך לדחוף תוכניתנו לוועידה", אמר מזכיר המדינה

שולץ למזה"ת במאמץ לפתור את בעיית הייצוג הפלשתיני

שמיר ימחה היום בפני פיקרינג על כוונת שולץ להיפגש עם שני פרופסורים אמריקאים ממוצא פלשתיני החברים במועצה הלאומית הפלשתינית • שולץ ייצא לאיזור ב־3 באפריל

מאת עקיבא אלדר ושלמה שמיר סופרי "הארץ"
בירושלים מצפים, כי מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ יודיע היום רשמית על יציאתו למסע דילוגים באיזור ב־3 באפריל. שולץ רמז על כך אתמול בתום פגישתו עם שר החוץ הסובייטי אדוארד שוורדנדזה באומרו כי הוא מוכן לבוא לאיזור אף אם נוצר רק סיכוי קלוש לקדם את יוזמת השלום.
הביקור נועד בעיקרו להסיר את המכשולים סביב הייצוג הפלשתיני והכוונה לכך ייפגש שולץ בסוף השבוע עם שני פרופסורים אמריקאים ממוצא פלשתיני, אדוארד סעיד ואיבר־הים אבו לוהד. השניים הם חברי המועצה הלאומית הפלשתינית הם אמורים. היו להיפגש עם המזכיר בעת ביקורו הקודם באיזור, אך הדבר לא התבצע בגלל חילוקי הדעות בשאלת מיקומה של הפגישה. מקורות מדיניים בירושלים אמרו כי משרד החוץ האמריקאי הודיע אתמול לישראל על הפגישה הצפויה באמצעות השגרירות בוואשינגטון. היום נועדה לש־מיר פגישה עם השגריר האמריקאי תומאס פיקרינג על מנת לשמוע דיווח על פגישות שולץ־שוורדנדזה. מקורות בלשכת שמיר מסרו כי ראש הממשלה ינצל את ההזדמנות כדי למחות באוזני השגריר בעניין הפגישה עם הפלש־תינאים — דבר שהוא רואה בו הפרה של ההבטחה האמריקאית להמנע ממפגשים עם אנשי אש"ף.
המימשל דבק בלוח הזמנים ביותו האשוני שהגיע אמש לירושלים בתום שיחות שולץ־שוורדנדזה מצביע על כך שה־מימשל האמריקאי דבק בלוח הזמנים המקורי של תכנית שולץ.
למרות שנותר פער בין עמדות הצדדים בשאלת מסגרת הועידה הבינלאומית, הוחלט כי צוותי עבודה של ארה"ב וברית"מ ימשיכו לקיים בוושינגטון שיחות אינטנסיביות במאמץ להגיע להסכמה. לעומת זאת, הוסכם עקרונית כי אש"ף לא יהיה מיוצג במשלחת נפרדת ובמקום זאת ימצא דרך לייצוגו בתוך משלחת ירדנית־פלש־תינאית. שולץ סיכם את המיפגש עם עמיתו הסובייטי בנושא המזרח התיכון באומרו כי איש אינו רוצה לעלות לעגלה, אך הכל מעוניינים בכך שהיא תנוע. כיון שכל הצדדים נמנעים מלפסול את התכנית, רואה עצמו שולץ חופשי להמשיך במג־עים לקראת ה־15 באפריל — המועד המתוכנן לוועידה בינלאומית.
בישיבת "שרינו" שלשום מתחו שרים ביקורת על המפלגה שאינה ערוכה דייה לב־חירות ואינה מגיבה כראוי על מעשי הליכוד ובעיקר על עמדתו בנושא יוזמת השלום האמריקאית. שר הבטחון יצחק רבין אמר שהמפלגה כלל אינה מודגשת ושר האנרגיה משה שחל מתח ביקורת על כך שמטה הבחירות יחל לפעול רק בחודש יוני.

מכה נוספת
תוכנית השלום של שר החוץ האמריקאי ג'ורג' שולץ ספגה מכה נוספת, לאחר שהמרכיב (סוף בעמוד 8)

בלשכת פרס שוב בוחנים רעיון למשאל עם — על תכנית שולץ

ג'ורג' שולץ ביקש מפרס לא ליזום הכרעה בקבינט על מנת שיוכל להמשיך בקידום יוזמתו • עשוי להציג בעת ביקורו באיזור את נוסח ההזמנה לוועידה בינלאומית

מאת עקיבא אלדר כתבנו המדיני של "הארץ"
בלשכת שר החוץ הועלה השבוע מחדש הרעיון לקיים משאל עם בנושא יוזמת השלום האמריקאית. בישיבת שרי המערך נמסר כי במקרה שלא ניתן יהיה להכריע בנושא זה בגלל יחסי הכוחות בין הליכוד למערך, אפשר שפרס יציע לי־כוד להפנות את ההצעה להכרעת העם.
הצעה דומה הועלתה בעקבות חילוקי הדיעות בין שתי המפלגות הגדולות בעניין הסכם לונדון על הועידה הבינלאומית. הליכוד התנגד אז להצעה והיא ירדה בשל כך מן הפרק.
לקראת שובו של ראה"מ יצחק שמיר מארה"ב הציע מזכיר המדינה ג'ורג' שולץ לשר החוץ שמעון פרס שלא ליזום הצבעה בממשלה. פרס הואיל להיענות לבקשה מתוך הבנה ששולץ יבקש לנצל את היעדר ההכרעה על מנת להמשיך בקידום יוזמתו ואפשר אף שבעת ביקורו באיזור יציג בפני הצדדים נוסח הזמנה לועידה בינלאומית. פנייתו של שולץ שכנעה את פרס לוותר על דרישתו להכרעה מיד עם שובו של שמיר מארה"ב.
בליכוד ביקשו שומרי מגבת השושים בפרס לשוב ארצה לקראת יום שני, על מנת לסכל בכיון אפשרי של המועד להציג סיכום חלופי לאחר שראה"מ יצחק שמיר ימסור הודעה מדינית לבית. הכנסת תוזמן ביום שני לישיבה מיוחדת על מנת לשמוע את הודעתו המדינית של שמיר ואפשר שמשלא מקומו שמעון פרס יבקש למסור הודעה משלו ול־גייס לה רוב מול הודעת הסיכום של שמיר.

ואנונו הורשע באשמת ריגול חמור ובגידה; גזר הדין — בשבוע הבא

הסניגור אביגדור פלדמן: ואנונו קיבל את פסק הדין בצורה קשה אך שמר על איפוק • האב קיבל הידיעה בבכי: הלך לי הכבוד, מה שקרה למשפחה שלנו זה בושה, הצלחנו יותר עם הבנות שלנו • בעלי פרס נובל יתגייסו בקרוב לקריאה למען שחרורו של ואנונו מן הכלא

מאת איתן רבין, סופר "הארץ", לענייני עתונאות... ועתי"ם
בית המשפט המחוזי בירושלים הרשיע אתמול את מרדכי ואנונו, 34, בעבירות של ריגול חמור ובגידה. ואנונו הורשע באישומים של איסוף ומסירת ידיעות סודיות, במטרה לפגוע בבטחון המדינה ובסיוע לאויב במלחמה. גזר דינו של ואנונו יינתן כבר ביום ראשון או לכל המאוחר יומיים לאחר מכן.
את פסק הדין, המקיף כ־60 עמודים כתבו במשותף 3 שופטי בית המשפט המחוזי בירושלים, סגן הנשיא אליהו נועם והשופטים שלום ברנר וצבי טל.
(סוף בעמוד 8)

אחיו של מרדכי ואנונו, אשר, אתמול ליד בית המשפט בירושלים. (צילום: ירון קמינסקי, "חדשות")

סנדיי טיימס: הזהרנו את ואנונו מפני התוצאות

לונדון (רויטר). מערכת "סאנ־דיי טיימס" הזהירה בשעתו את מרדכי ואנונו מפני תוצאות הגי־לויים שהוא מסר לעתון, אולם הוא היה מוכן לקבל עליו סי־כונים אלה - על כך מסר אמש בלונדון עורך העתון, אנדרו ניל.
"כאשר בא ואנונו והביא לנו את סיפורו, הזהרנו אותו מפני הסיכונים הצפויים לו. הוא השיב כי הוא מוכן לקבל על עצמו סי־כונים אלה", אמר ניל.
הוא הוסיף ואמר כי "הסאנדיי טיימס מצטער על כך שבתי המשפט בישראל מצאו את מרדכי ואנונו אשם בהאשמות כבדות ביותר. אנו מצטערים על כך שואנונו לא התייחס ברצינות מספקת לאזהרותינו, וכי צמחו מכך תוצאות טראגיות של חטיפתו. אנו מדאגים לנוכח הצורה אשר בה הורחק ואנונו מארצת בריטניה בידי סוכנות של שירותי הבטחון הישראליים".

שוק ההון

ביקוש להנפקת בנק ישראל

מאת יהודה שרוני
בנק ישראל הנפיק אתמול שתי סדרות של אגרות חוב בהיקף של 50 מיליון שקל, ולסדרות אלה נרשם ביקוש כולל של 176 מיליון שקל.

---

2 צעירים נהרגו בבלאטה; נעצרו חברי "ההנהגה המאוחדת" שחיברו כרוז 11

קריאת ההנהגה לתלמידים לחזור בהמוניהם לבית הספר במחאה על סגירתם הממושכת בצו צבאי – לא נענתה • צה"ל משתמש בכמה בתי ספר כמתקני מעצר • ממוצע העצורים ביום – כ־100 • כל בתי הדפוס והחנויות עם מכונות־צילום ברצועת־עזה נסגרו עד לקבלת רשיונות מהמימשל

מאת אורי ניר ואיתן רבין
שני צעירים, תושבי מחנה הפלי־טים בלאטה שליד שכם, נהרגו אתמול מיריות של שוטרי משמר הגבול. כוחות הביטחון נערכים היום – כמידי יום שישי – לקראת אפשרות של הפגנות בסיום התפי־ (סוף בעמוד 8)

בפעם הראשונה במהומות: 2 בקבוקי תבערה על בית ברובע היהודי בי־ם

הפאטריארך הלטיני ביטל תהלוכה שנתית מסורתית לרגל חג הפסחא שנועדה ליום ראשון

מאת נדב שרגאי כתב "הארץ" בירושלים
שני בקבוקי תבערה הושלכו אתמול בערב על בית מגורים ברובע היהודי שבעיר העתיקה ירושלים. לא היו נפגעים ולא נגרם נזק. דיירי הבניין כיבו את האש, שאחזה קלות באחת הדלתות.
זו היא הפעם הראשונה מאז החל הגל הנוכחי של הפרות הסדר בירושלים שבקבוק תבערה מושלך בתוך הרובע היהודי. לעומת נרשמו מקרים לא מעטים של זריקת בקבוקי תבערה על אתרים יהודיים ברובע המוסלמי. הבית שעליו הושלכו 2 בקבוקי התבערה, הוא בית מס' 1 ברחוב האשורים, הגובל ברובע הארמני.
קודם לאירוע זה אתמול, ארע דומה, סמוך השלכו בשעות הבוקר, 2 בקבוקי תבערה אל תוך חצר מטה המחוז הדרומי של משטרת ישראל, ליד הכפר ראס אל־עמוד, שבתוך י־ (סוף בעמוד 8)

ערך את העמוד: ביצה שפירא

הלוטו הארצי
הארץ חדשות
חלק א' 11
חלק ג' 1 - 10

עצור היום את המדד

אופציה מדדית

תוכנית להגנה מפני עליות מדד בלתי צפויות.

בנק דיסקונט ממשיך להעניק לך תוכניות בלעדיות להגנה בפני תנודות במשק.

לאחר הצלחת ה"אופציה הדולרית" מציג הבנק חידוש נוסף - "אופציה מדדית" - תוכנית להגנה מפני עליות מדד בלתי צפויות.

יש לך התחייבות צמודה למדד? תוכל לרכוש "אופציה מדדית" ולקבל, בעוד חצי שנה, הפרשים מעבר לעליית מדד של כ־6% ואת תמורת פרמיה*.
יש לך נכסים צמודים למדד? תוכל למכור "אופציה מדדית" ולקבל פרמיה מרוכש האופציה, תמורת תשלום הפרשי הצמדה לרוכש האופציה מעבר לכ־6% בעוד חצי שנה.
ניתן לשלב בין "האופציה המדדית" ו"האופציה הדולרית" ובכך לעבור מהשקעה מדדית לדולרית ולהיפך, ללא מכירת ההשקעה.

עצור היום את המדד, בוא לבנק דיסקונט.

פרטים נוספים ניתן לקבל בסניף או במוקד ההשקעות הקרוב אליך ובטלבנק דיסקונט 03־639333 מ־8 בבוקר עד 10 בלילה.

* הפרמיה נקבעת עפ"י הביקוש וההיצע לאופציה.

יותר קרוב אליך בנק דיסקונט

צכ'ר מן ה'ח'ל

عن الاحتلال

ראיתי שמעתי

קולק יחרים את קבלת הפנים היוונית

ראש עיריית ירושלים, טדי קולק, ובכירי עיריית ירושלים יחרימו את טכס קבלת הפנים הנערך על־ידי הקונסול היווני בירושלים לרגל היום הלאומי היווני החל היום. לאחר שנודע כי היוונים ארגנו שתי קבלות פנים נפרדות — האחת ליהודים והשנייה לערבים.

בהודעה רשמית שפורסמה מטעם עיריית ירושלים צויין, כי בקיום קבלות פנים נפרדות לערבים וליהודים, נוקטת הקונסוליה למעשה במדיניות של אפרטהייד, ואין לעבור על המעשה לסדר היום מהבחינה הציבורית.

ההודעה אומרת עוד: "גישתה זו של הקונסוליה, אינה תואמת את חובתה ומחוייבותה לקיום קשר עם כלל התושבים במקום מושבה. היא יכולה להתפרש כניגוד של המאמצים הגדולים הנעשים כיום בירושלים, ל־ הכבך פעילותן של המסגרות העירוניות בעיר, בהן כשותפים יהודים וערבים. למרות חילוקי הדעות בתחום ה־ פוליטי".

נדב שרגאי

חוף השנהב סוגרת את השגרירות בלבנון

נשיא חוף השנהב, הופואה בואני, הורה השבוע לשגריר ארצו בלבנון לסגור את השגרירות ולשוב לארצו. מתברר כי באחרונה התפתחה אופנה חדשה בביירות: אנשי המליציות ה־שונות הפכו אפריקאים ה־מתגוררים בעיר למטרה לרצח ולפיגועים, ורצחו בתוך מספר חודשים שישה עשר אפריקאים, רובם מחוף השנהב. כן הוטמנו פעמים מטעני חבלה בשגרירות. נשיא לבנון, אמין ג'מאייל, הבטיח לבואני כי בעתה לא יאונה רע לאפריקאים המתגוררים בארצו, אך נשיא חוף השנהב היה נחוש בדעתו לנעול את השגרירות ולהחזיר את הדיפלומטים ה־ ביתה.

א. לם

בהודו יש גם קולות אחרים

ימים לפני שנודע על החלטתו של ראש ממשלת הודו, רג'יב גאנדי, לאסור על נבחרות הטניס לשחק בישראל, התפרסם בעיתון החשוב ביותר בהודו, "אינדיאה טיימס", מאמר מערכת הקורא להודו לשקול מחדש את יחסיה עם ישראל ולא רק להתיר לנבחרת הטניס לשחק ברמת השרון, אלא אף ללכת בעקבות מדינות באפר־יקה שהחליטו לחדש את היח־סים עם ירושלים. המאמר מצביע על כך שכוחו של העולם הערבי בירידה, ועל כן אין מקום לחשוש מפני תגובתם של הערבים. לעומת זאת, שי־פור היחסים עם ישראל יכול להועיל גם ליחסיה של הודו עם ארצות־הברית.

א. לם

הפגנת־נגד ל"יום האדמה"

מיכאל רצון, יו"ר צעירי חרות, העביר אתמול החלטה בקרב צעירי המפלגה שב"יום האדמה" הערבי החל ב־30 במרס, יארגנו צעירי חרות הפגנת־נגד בנצרת: דגל ישראל יונף ויארגנו שם שירה בציבור, שנושאה שירי אדמה ישראלים כמו "ראי, אדמה", "אדמה, אדמתי" וכדומה. לדברי רצון מוכיח יום האדמה שבעיית אדמות ארץ־ישראל אינה בעייה של גבולות בלבד.

אנדז'יי ויידה מתארח באילת

הבימאי הפולני הנודע, אנדז'יי ויידה ("יהלומים ואפר", "איש השיש"), נופש זה ימים אחדים במלון הסוויטות החדש מרינה־קלאב באילת, בלוויית רעייתו כריסטינה. הוא נח לקראת תחילת החזרות על "הדיבוק" בהבימה.

את "הדיבוק" מתכוון ויידה לביים מהיבט אישי, בדומה לגירסה שבה ביים את המחזה בתיאטרון הבית שלו "סטארי" בקרקוב. לדבריו, הוא בוחר בהיבט פילוסופי־אוניברסלי, ה־שונה מזה שיוצג בתיאטרונה של אידה קמינסקה בווארשה, שם ראה את "הדיבוק" ל־ראשונה בהיותו בן חמש.

בנו השכוח של הדוכס מווינדזור

בן בלתי חוקי צץ לפתע לדוכס מווינדזור, מי שהיה המלך אדוארד השמיני מבריטניה. המלך ויתר על כסאו, כדי לשאת את הגרושה ה־אמריקאית ואליס סימפסון.

העיתון הלונדוני "דיילי אקספרס" מספר כי בשנת 1935, כשהיה עוד הנסיך מוויילס, נפש עם סימפסון בצרפת. באמצע החופשה נקרא לימים אחדים לבריטניה. להשקתה של הספינה "קווין מארי". את הלי־לות בילה בחברתה של הדה ראורה, נערה יפהפייה מהחברה הגבוהה. הנערה הרתה וכדי להשתיק את העניין, נישאה בחופזה לבעל מכרות פחם בשם פרנק ג'יימס סילי. כך גדל בנו של הדוכס, טים, כיום בן 52, כאחד מחמשת ילדיו של סילי.

הווינדזורים השאירו אחריהם רכוש של 100 מיליון דולר. מוצאו של סילי לא יעזור לו לשים יד על חלק מרכוש זה.

בעריכת עידית רוזנבלום

בפעם ה־4 נבחר פרס ליו"ר העבודה והכריז: איני זוכר אחדות גדולה מזו

בנאום התודה לחברי המרכז אמר: הארץ מתפצלת לשני מחנות – מחנה הנוקט טון הפחדה ומחנה שנשאר צמוד לתקווה ● רבין: אילו נענו לשולץ יתכן שגם ירדן ומצרים היו נענות

שמעון פרס נושא דבריו אתמול במרכז העבודה. (צילום: עוזי קרן)

(ע). למעלה מאלף חברי מרכז מפלגת העבודה בחרו אתמול פה אחד בשמעון פרס ליו"ר המפלגה ולראש רשימת מפלגת העבודה לכנסת ה־12.

ההצבעה התקיימה בישיבה חגי־גית של מרכז מפלגת העבודה ביחד עם צירי ועידת המפלגה האחרו־נים. חברי המרכז נתבקשו להצביע בגלוי ובהרמת יד.

מזכיר המפלגה, עוזי ברעם, הביא בפני המרכז את המלצת לשכת המפלגה לבחור מחדש את שמעון פרס וציין, כי לא הועלה בלשכה שום מועמד אחר.

בעת ההצבעה הרימו כל חברי המרכז את ידיהם וברעם הכריז על בחירתו של פרס ליו"ר פה־אחד. ההכרזה התקבלה במחיאות כפיים ובתשואות סוערות. אולם, לאחר מכן, הודיע יו"ר הישיבה, ח"כ דוד ליבאי, כי חבר מרכז אחד, גיל ליבני, הצביע נגד והוא ביקש לרשום זאת בפרוטוקול.

בפעם הרביעית

פרס שעלה לבמה כדי להודות לחברי המרכז על בחירתו, היה נירגש והזכיר כי זו הפעם הרביעית שהוא נבחר לאותו תפקיד וכי הוא משמש בו זה 11 שנים.

הוא אמר כי אינו זוכר אחדות גדולה מזו הקיימת עתה בשורות מפלגת העבודה, בצמרת המדינית, ובקרב החברים, אחדות במישור הרעיוני, המדיני והחברתי.

פרס התייחס לבחירות המתקרבות והביע אמונתו בנצחון מפלגת העבודה בהן. הוא אמר כי הבחירות ייערכו בתקופה רגישה "כאשר הדאגה לבטחון ישראל והכמיהה לשלום עם שכנינו נמצאים במבחן קשה".

פרס הדגיש כי צפוי מאבק בין מחנה שיש לו תקווה גדולה לבין מחנה הדבק בסטטוס־קוו, ללא מוצא.

הוא ציין כי "מזה שנה הולכת ונעלמת הסובלנות ובמקומה הרימו ראש זרעי לשון וזרעי פילוג. הארץ מתפצלת לשני מחנות: מחנה הנוקט טון הפחדה ומולו מחנה שנשאר צמוד לתקווה".

לדברי פרס הליכוד, אותו הוא הגדיר "מחנה הפחדה", "מפחיד את עצמו, את זולתו, את שכניו ובסופו של דבר את העולם כולו. יש לו פחד מפתיחות מו"מ, פחד מהסדרי ביניים ופחד מדיון על הסדר קבע".

הפחד, אמר, גורם לשיתוק והשיתוק מתואר על ידי הליכוד כבטחון. אבל, אמר פרס, ישראל לא תיבנה משי־תוק. היא חייבת להחליט.

בתחילת דבריו הודיע פרס כי הוקם גרעין ראשון של מטה הב־חירות שבראשו יעמוד עוזי ברעם וניסים זווילי יהיה אחראי להסברה והגיגה שוחט יהיה אחראי לארגון. הוא אמר כי בקרוב יוצע הרכב מלא למטה הבחירות.

תגובת הליכוד

סופר "הארץ" מוסר כי בתגובה על דבריו של פרס שבהם הגדיר את הליכוד כמחנה הפחדה, פירסמה סיעת הליכוד בכנסת הודעה כי המערך אחוז פחד מפני פסק דינו של הבוחר.

אין לחזור על ההסכם

שר הבטחון, יצחק רבין, אמר כי נראה לו מוזר ביותר שאנשי הליכוד קמים היום נגד הנוסחה של שטחים תמורת שלום. "עבור שלום החזרנו את כל סיני ועקרנו ישובים. מוזר לשמוע שבגיזרה המרכזית אפשר יהיה להגיע לשלום ללא תמורה כלשהי", אמר.

יחד עם זאת אמר שר הבטחון שאין לחזור על ההסכם עם מצרים ואין להחזיר בגיזרה המזרחית את כל השטחים. בשום פנים ואופן, אמר, אין לוותר על ירדן כגבול בטחון. באותה מידה, אמר, דרושים שינויים ולא סתם תיקונים בגבול 1967. הוא חזר ואמר כי לא מדובר בתוכנית מפלגת העבודה על החזרת כל השטחים.

לדעת מר רבין, אילו נתנה ישראל תשובה חיובית, יתכן מאד שגם ירדן ומצרים היו משיבות בחיוב ובריה"מ היתה נאלצת להצטרף למהלך כזה.

השלילה, אמר, עלולה לפגוע בסיכוי להגיע לשלום השנה, והוא הזהיר כי אם תידחה ישראל את יוזמת שולץ, היוזמה הבאה עלולה להיות גרועה ממנה. כיום, אמר, המפתח עדיין בידי ישראל ותשובה חיובית לא תיפגע בבטחונה.

"הנצחון הגדול"

מזכיר מפלגת העבודה, עוזי ברעם, הדגיש את מה שהוא כינה "הנצחון הגדול" של מפלגת העבודה והמערך בבחירות שהתקיימו השבוע להסתדרות המורים ואמר כי המערך קיבל תוספת של 6 אחוז תוך ירידה מיוחדת ביותר במיגזר הערבי.

הוא מתח ביקורת על הליכוד אשר פתח במסע הכפשה והשמצה נגד מפלגת העבודה ומנהיגיה. הוא אמר כי תכנית שולץ מפריעה לליכוד כי היא מחייבת מו"מ על שטחי ארץ ישראל.

כאן הזכיר, כי עוד לפני שנה הו־דיע שמעון פרס כי נוצרו תנאים למו"מ עם ירדן ומשלחת פלשתינית עם פתיחה של ועידה בינלאומית ללא סמכות של כפיה.

מיד, אמר, נפתח מסע ארסי נגד פרס ונגד מפלגת העבודה על יוזמה זו. הוא אמר כי מעמדה של ישראל היה ברום המעלה בעת שפרס היה ראש ממשלה, ועכשיו "טונו עד רק את מעמדנו בעולם".

תא"ל (מיל') אפרים סנה, מי שהיה ראש המינהל האזרחי ביהודה ושומ־רון, אמר כי בשטחים המוחזקים מסתמנים שני תהליכים, ניכור עמוק שחשים תושבי השטחים כלפי המימסד הירדני והשני, תהליך התגבשות המסיבי בשנים הקודמות בשטחים צפופים באוכלוסיה ערבית.

שני תהליכים אלה, אמר סנה, מעמידים בסימן שאלה את האופציה הירדנית הקלאסית ואת הפשרה הטריטוריאלית הקלאסית. לדעתו, פתרון צריך לענות על אינטרסים של שלושה צדדים, ישראל, ירדן והפלשתינים.

הוא גם מנה ארבעה עקרונות לבטחון ישראל בקשר להסכם בעתיד: "לא יתבסס סיכור בשטחים, לא יהיה צבא זר מערבית לירדן, יובטח בטחון הישראלים שיתגוררו בשטחים, לא יוחזר גבול את ירושלים. תא"ל (מיל') סנה אמר כי עמידה על ארבעה עקרונות אלה תקנה תוקף האמינות להחזרת מפלגת העבודה לשלום.

מיכאל בר זוהר קרא להקמת נבחרת חדשה למפלגת העבודה לקראת הבחירות. לא גיליוטינה ועריפת ראשים אלא הכנסת חברים חדשים לנבחרת, אמר.

שיחת היום / אורית גלילי

עם: אמיל חביבי, עורך עיתון "אל־איתיחאד"
על: סגירת העיתון לשבוע בצו ראש הממשלה

גם ממשלת המנדט הוציאה צו כזה בטענה שאנו סכנה לשלום הציבור

מתי הובא לידיעתך הצו האוסר את פירסום העיתון?

הוא הונח על שולחני אתמול בשעה 2 בצהריים. הנוסח כלהלן: מתוקף סמכותי לפי סעיף 19 לפקודת העתונות הנני מצווה להפסיק את הוצאת עיתון "אל איתיחאד" מיום ו' 25.3.88 ועד ליום ה' 31.3.88. צו זה ניתן לאחר ששוכנעתי כי הודפסו בע־תונך פרסומים העלולים לסכן את שלום הציבור.

לאיזה פרסומים התכוון ראש הממשלה שמסכנים את שלום הציבור?

ב־13.3 פרסמנו ראיון עם ראש מועצת כפר עבלין בגליל שאמר כי הערבים הישראלים בהמוניהם מוכנים לתרום כל סיוע שיש באפשרותם כדי לתמוך בהתקומ־מות [illegible]. פרסמנו גם מאמר שכולל הערכה חיובית [illegible] של זורקי בקבוקי התבערה.

ואתה שלם עם הדברים האלה?

אם אלה הן ההוכחות להאשמה נגדנו, אז אני שלם. בשטחים לא רק זורקים בקבוקי תבערה אלא יורים, שוברים עצמות ומרעיבים את התושבים. לאלה שהוליכו על הצו כאב שאנחנו מפרסמים את הדברים האלה. בתיקון טעות שפרסמנו לפני 10 ימים הבטחנו להביא תמיד דברים מדוייקים ובדוקים אבל הוספנו גם ש"אל איתיחאד" ימשיך להיות עיתון ההתקוממות.

אתם מתכוונים להילחם נגד הצו?

לפני 40 שנה קיבלנו צו דומה מממשלת המנדט באותה העילה שאנחנו מסכנים את שלום הציבור. אז, ב־48, היינו היחידים שקראנו לשלום ולהבנה בין שני העמים. גם עכשיו הקול שלנו הוא הרם והתקיף ביותר לשלום בין שני העמים על יסוד גבולות הקו הירוק והקמת מדינה פלש־תינית. אנחנו נציית לצו ולא נגיש בג"ץ כי אנחנו יודעים איפה אנחנו חיים. אנחנו מכירים את הגבולות שלנו ומקווים שאחרים יכירו בגבולות שלהם.

לאיזה גבולות אתה מתכוון?

לא תיארתי לעצמי שהיאוש הגיע לכזאת דרגה אצל מוציאי הצו הזה, וזו מעשה של היסטריה שאין לו שום הסבר. אני מקווה שזה אכן יהיה צו סגירה לשבעה ימים ולא ליותר. אני קורא לחברי העיתונאים שיתעקשו על חופש ההוצאה של "אל איתיחאד" כיוון שסגירתו היא פגיעה בחופש העתונות. לא הופתעתי מהצו כי היד של הצנ־זור הצבאי היתה מאד קשה אלינו בתקופה האחרונה. אנחנו היינו הראשונים שקיבלנו את הידיעה על קבורת הארבעה בשכם ולא התירו לנו לפרסם אותה.

אני בקושי שומעת אותך. יש הפרעות על הקו?

אין טעם שתנסי שוב להתקשר הנה כי משבשים לנו את הטלפונים. הגענו הערב למצב שרק קו אחד עובד מתוך שלושה.

תסכים שמישהו יקרא מעל דפי עיתונך למרי אזרחי של ערביי ישראל?

אנחנו מקבלים מאמרים לפי הקו שלנו. התנגדנו למרי האזרחי וכתבנו מאמרי מערכת על זה. אנחנו גם מבודדים על כרוזים מזוייפים או פרובו־קטיביים בשטחים. כשהצנזור מנע מאיתנו לפרסם התנגדות על נסיון להבעיר את ריזנו בשטחים הבאתי את כל הסיפור כאילו הוא מתרחש מספרד – על "האחים המוסלמים" בספרד והמפלגה הקומוניסטית שם. כי שהבין צחק וכל זה היה כדי לדלג מעל הכבוד של הצנזור הצבאי.

אם ישראל אלדר ירצה לפרסם ב"אל איתיחאד" תקבל ממנו מאמר?

אם כתבנו יבקש אצלנו, תפרסמו אותו?

מה אתה מרגיש בחודשים האלה, יש לך הרהורים מהולכות עם צד אחר?

אני מזדהה עם הקו שלי ועם העניין הצודק. כבר 40 שנה אני חולם על הקמת מדינה פלש־תינית ליד ישראל ושישרור יחסי שלום והכרה הדדית. יש לי הרבה חברים, אנשי רוח ישראלים, שחושבים אותו דבר. אני חושב שנשיג את המטרה.

חיל האוויר תקף פעם שניה ביממה אותו אזור בלבנון

8 מחבלים, בהם שניים שאיישו תותח נ"מ, ושתי נערות נהרגו אתמול ● אבו נידאל: 8 נשים נהרגו שלשום בבסיס "גדוד הנשים הלוחמות"

מאת דן סגיר
סופר "הארץ"

בהתקפה שניה תוך יממה, תקפו אתמול בשעות הצהרים מטוסי חיל האוויר את אותם היעדים של ארגוני מחבלים שנים צפונית מזרחית לצידון שבדרום לבנון. בהודעת דובר צה"ל נמסר שכל המטוסים שבו בשלום לבסיסם והטייסים דיווחו על פגיעות טובות במטרות.

היעדים שהותקפו משמשים במקום ריכוז של [illegible] של ג'ורג' חבש, החזית הדמוקרטית של נאיף חוואתמה, ארגונו של אבו נידאל, וכן מוצבים של מליציות לבנוניות שפעולות בצידון.

בתקיפה שלשום נמסר על 7 הרוגים ו־15 פצועים, ובדיווחים מלבנון נמסר על פגיעות מדויקות במבנים של ארגוני המחבלים.

תקפו היעדים 7 פעמים

צידון (עי"ד וע"צ). מקורות בטחוניים לבנוניים אמרו כי ארבעה מטוסים ירו לפחות 25 רקטות ב־7 גיחות, תוך 30 דקות, לעבר הכפרים אברה, מג'דל עיון ואוטאה, בקרבת נמל צידון שבדרום לבנון.

מקורות של אש"ף אמרו כי באזור האוויר שהותקפו היו יעדים של ארגון אבו נידאל.

מחבלים פלשתיניים ואנשי מי־ליציה לבנוניים ירו אש נ"מ עזה לעבר המטוסים הישראלים בשעה שעשן שחור סמיך היתמר מעל לאזור, הנמצא כשני קילומטרים מחיילים סוריים המאיישים נקודת ביקורת על גשר נהר אואלי.

כתב סוכנות הידיעות הצרפתית מסר, כי בעת ההתקפה אתמול היו מחבלים רבים במוצבים של אבו נידאל.

כ־10 הרוגים בלבנון

מקורות פלשתיניים טענו כי המטוסים ביקשו להרוס מחנה, שבו התאמנו 30 קצינים, וביניהם נערות בגיל בין 12 ל־18 בהפעלת נשק קל. הטילים פגעו במטרה שעה שה־30 התאמנו ורוב הקרבנות היו בקרב המתאמנים.

המקורות הוסיפו שי־10 אנשים, וביניהם שתי נערות ושני מחבלים, שאיישו תותח נ"מ, נהרגו וי־15 אחרים נפצעו.

שמונה לוחמות נהרגו

בגילוי דעת, שנודע אתמול בביירות, נאמר כי שמונה לוחמות של "פתח–מועצת המהפכה", ארגונו של אבו נידאל, נהרגו בהתקפה. ארגון המחבלים מסר, כי שמונה הנשים, ששמן נמסר בגילוי הדעת, מצאו את מותן כאשר שהו בבסיס "גדוד הנשים הלוחמות".

בסיס זה, השוכן בבאוקסטסה, מזרחית לצידון, הותקף שלשום אתמול. היתה זו הפעם הראשונה ש"פתח–מועצת המהפכה" דיווח על בסיס לנשים מגויסות בדרום לבנון. מקור פלשתינאי באותו אירגון נמסר, כי שלושים נשים שבארגון זה עסקו שלושים באימונים צבאיים כאשר החלה ההתקפה הישראלית. עוד נמסר בגילוי הדעת של ארגונו של אבו נידאל, כי "הלוחמים של יחידות חיל ההגנה התעלמו מן האויב, ומיהרו לפרק פצצות השה־הייה" שהוטלו ע"י המטוסים הישראליים.

לבסוף מאיים גילוי הדעת ב"תג־גובה הולמת, ללא רחמים" על התקפות האויב.

רימון גז הושלך על מיניבוס שאסף פועלים ערבים באשקלון

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

משטרת מרחב לכיש עורכת מצוד נרחב אחר צעיר אשקלוני כבן 25 אשר על פי עדי ראייה זרק אתמול בשעות אחה"צ רימון גז לתוך מיניבוס שהסיע פועלים ערביים מאשקלון לרצועה.

אתמול בשעה 3 אחה"צ אסף המיניבוס פועלים באשקלון. כאשר הגיע האוטובוס לשכונת שמשון ומספר פועלים עלו לרכב השליך לעברו רימון גז.

הרימון התפוצץ וכמה פועלים נפגעו מהגז. עודה מחמוד בן 50 ונער יהודי בן 11 הובלו לביה"ח בר־זילי ולאחר שקיבלו טיפול רפואי שוחררו. משליך הרימון נמלט.

מפקד מרחב לכיש מסר כי הרקע הוא ככל הנראה לאומני־יהודי.

נשיא "ישיבה יוניברסיטי": הדתיים הקיצוניים הכתיבו זמן רב מדי את סדר־היום בחיי הדת בישראל וארה"ב

פרופ' נורמן לאם מזהיר מ"שכרון הנצחון" של קיצונים דתיים בארה"ב ובישראל שאומרים לעצמם: "אנחנו מנצחים, לכן אנחנו צודקים" ● קורא לאורתודוקסים המתונים לזקוף את קומתם

שירות ה"ניו יורק טיימס"

אחד האינטלקטואלים האורתו־דוקסים הבולטים ביותר בקהילה היהודית בארה"ב הכריז השבוע, כי האורתודוקסים הקיצוניים הכתיבו יותר מדי זמן את סדר היום של החיים הדתיים בארה"ב ובישראל, והוא קרא לאורתודוקסים המתונים לזקוף את קומתם.

הדובר היה פרופ' נורמן לאם, נשיא "ישיבה יוניברסיטי", שהוא המוסד האקדמי האורתודוקסי הידוע ביותר בארה"ב. לאם, רב על פי הכשרתו, השמיע את הדברים השבוע, בבית הכנסת של השדרה החמישית בניו יורק. הוא דיבר בשבח המתינות, ואמר, כי "אין לטעות בינה ובין חוסר החלטיות. אדרבא, כשלאדם אין בטחון בהת־חייבויות היסוד שלו הוא נוטה להביע את עצמו לעתים קרובות בקיצוניות. רק זה הבטוח בעמדותיו יכול להרשות לעצמו להיות מתון. בעליל של לב איתן יכול להסתכן, ולפתוח את לבו לרווחה".

באומו של הרב לאם ניסה להשיב על השאלה אם יכולים קולות מתונים להישמע בתקופה, שבה הפונדאמנטאליסטים מסבירים את שרידיהם הדתיים.

לאם, העומד גם בראש הסמינר התיאולוגי ע"ש הרב יצחק אלחנן, המסונף ל"ישיבה יוניברסיטי", אמר, כי האורתודוקסים מן הזרם המרכזי מקבלים את ההלכה כ"נורמה המוסמכת להתנהגותם היום־יומית", ובכלל זה שמירת שבת, שמירת כשרות, התנהגות מוסרית ואתית.

אבל, בניגוד לימין האורתודוקסי, הזרם המרכזי פתוח לתרבות חי־לונית, תומך ללא סייג בציונות, ומי־חשיב סובלנות כלפי דעות שונות.

הוא אמר, כי האורתודוקסים הקיצוניים לקו ב"שכרון נצחון", הם אומרים לעצמם: "אנחנו מנצחים, לכן אנחנו צודקים".

עדיפות ראשונה

כאשר התבקש לתת דוגמה, הוא הזכיר את המאמצים הנעשים בישראל לשנות את החוק "מיהו יהודי". הוא ביקר יפורות חסידיים מסוימים, אשר "הפכו את שאלת 'מיהו יהודי' לעדיפות הראשונה של פעילותם הפוליטית". ד"ר לאם הביע את התקווה, שהצעת התיקון לחוק "מיהו יהודי" לא תונח שוב על שולחן הכנסת.

נשיא "ישיבה יוניברסיטי" דיבר גם על יחסי האורתודוקסים עם הזרמים האחרים ביהדות, הרפורמים והקונסרבטיבים. הוא אמר, שהרפור־מים "יותרו מבכר על ההלכה", וה־קונסרבטיבים פוגעים בה. אבל הוא דוחה את מסקנת האורתודוקסים הקיצוניים, שלאורתודוקסיה לא צריך להיות שום שיג ושיח עם הזרמים הליברליים יותר.

"הזרם המרכזי", הכריז הרב לאם, "עומד באי־הסכמתו עם הלא־אורתו־דוקסים, אבל עלינו לעשות זאת בדרך ארץ. פירושו של דבר שעלינו להוריד את הטמפרטורה של הרטור־יקה המתנצחת. עלינו להכיר בקיומם, ועלינו לקבל כי במידה שהם כנים בכוונותיהם, יש להם מטרות רוחניות".

עם זאת התלונן ד"ר לאם, כי "במהלך 34 שנותיי בחיים הציבור־יים לא התנסיתי ביותר איבה גלויה כלפי האורתודוקסים" מזו שמגלים עכשיו הלא־אורתודוקסים.

מרפי: לא לקצץ בסיוע לישראל

פגיעה בסיוע עלולה להתפרש כקרע ביחסים

מאת שלמה שמיר
סופר "הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק (מיוחד ל"הארץ"). תת־שר החוץ האמריקאי ריצ'ארד מרפי אמר אתמול כי אין לקצץ בסיוע לישראל. קיצוץ יגרום נזק. מרפי הופיע בתת־ועדת ההקצבות לפעו־לות חוץ ובתשובה לשאלת הדו"ד [illegible] ציין מרפי, כי אין בכוונת הממשל לאותת על קיום קרע ביחסי ישראל וארה"ב וכי קיצוץ בסיוע עלול להתפרש כאי־תות כזה. בנושא אחר אמר מרפי כי אם הסובייטים מעוניינים ברצינות להיות שותפים בתהליך השלום עליהם לעשות מחווה כלפי ישראל על ידי חידוש היחסים הדיפלומטיים ומתן אשרות יציאה ליהודים מרוסיה.

בעת עדותו של מרפי ארעה תקרית באולם כאשר כמה צעירים הפשיטו את חולצותיהם שמתחתן לבשו חולצות עם הכתובת "הפסיקו הסיוע לישראל". הצעירים גם הניפו יונה בחלל האולם. הם הורחקו מיד על ידי אנשי ביטחון והוצאו מן האולם.

בריה"מ תספק למצרים חלקי חילוף לנשק

מאת שאול צדקא
סופר "הארץ" בבריטניה

לונדון (מיוחד ל"הארץ"). ברית־המועצות תספק למצרים חלקי חי־לוף לנשק הסובייטי שברשות צבאה, בתמורה לשיפור היחסים בין שתי המדינות אשר יכלול היתר לפתיחת מרכז תרבות רוסי בקהיר, אשר יאפשר למוסקווה להפעיל מר־כזים במדינה.

מקורות צבאיים בלונדון אומרים כי גורבאצ'וב גם יעניק למצרים תנאי החזרה נוחים יותר של החוב המצרי לארצו המגיע למיליארד דולר. במקביל נענתה קהיר לבקשות הרוסיות והתירה לפתוח קונסוליות סובייטיות בפורט־סעיד ובאלכסנדריה.

ערך את העמוד: בועז שפירא

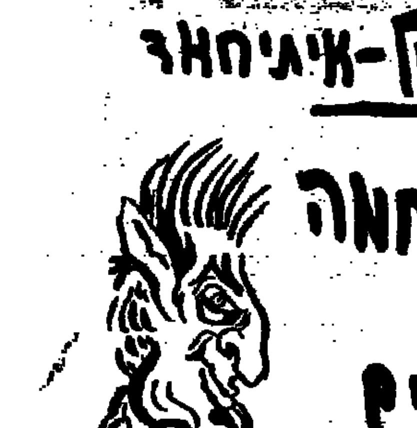
מלחמה לא חיים כן
הוא חזר קטוע רוח
מערכי נפשו שובשו
שתי אבנים קרות עיניו
בהן ראה ידידיו
גן קדר
לדעתי כבן העם, "זמר נוגה"
שירים של רחל ושמוליק קראוס
הפך חלק מרגש ממהות חיינו
והוא יישאר כזה לצמיתות
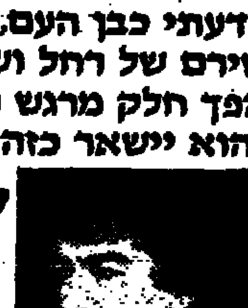
אשרי הנשמה המרשימה

אבשלום קור במתנה
4 x

מן השידור אל הספר
יופי של עברית!
בהוצאת משרד הבטחון עם ספרית "מעריב"
וכן להשיג שוב 3 ספרי הלצון:
לצונו של אדם – כבודו
קור קורא במדבר
בלצון רב
להשיג בכל חנויות הספרים
ספרית מעריב

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו של בעלי אבינו אחינו וסבנו היקר

אליהו שלם

ההלויה תצא היום יום שישי ז' בניסן תשמ"ח 25/3/88 בשעה 12.00 בצהריים מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5, ת"א לבית עלמין הדרום בגבול חולון בת־ים

אוטובוס יעמוד לרשות המלווים.

השבעה בבית בתו שושנה האן רח' הרב אשי 3, נוה־אביבים, ת"א.

המתאבלים: אשתו שרה
בתו וחתנו: שושנה ודניאל האן
בנו: עמנואל
אחיו: יעקב (ז"ל) וב"ב
אלברט וב"ב
דוד וב"ב
נכדיה: צביקה,
אייל ומיכל

הַמְּעַוֹּנָן וְהַשֶּׁלֶג
אל על

	מכס' מינימום	מכס' מכס'		הטמפרטורות אתמול	
אמסטרדם	7	10	גשם קל	5	8
אתונה	12	15	מעונן	5	16
בוקרשט	8	12	גשם	–	–
בריסל	6	10	גשם	3	15
וינה		14	מ. חלקית	4	9
ז'נבה	4	15	מ. חלקית	11	20
לונדון	8	11	גשם קל	6	13
ליסבון	12	17	מ. חלקית	13	17
מדריד	3	17	בהיר	7	19
ניו־יורק	–2	5	מ. חלקית	–6	1
פאריס	7	13	מ. חלקית	8	14
פרנקפורט	5	9	גשם	7	15
ציריך	4	8	מעונן	–	–
קהיר	8	24	בהיר	10	19
קופנהאגן	0	3	שלג+גשם	–1	4
רומא	12	16	מ. חלקית	8	18
שטוקהולם	–	–		0	2

EL AL אל על

היכונו
פסח תשמ"ח
בניני האומה ירושלים
יד–כ"א ניסן תשמ"ח
2–9 באפריל 1988
פתוח 3.00 אחה"צ עד 11.00 בלילה
במוצ"ש 7.00 עד חצות
caprice d'art
* מתקני שעשועים
* מופעים לילדים
—בשעות אחה"צ
* אומנים בשעות הערב
* שידור חי רשת ג'
* תצוגת אופנה
* הגרלות ופרסים

ארגון מבצעים: המרכז לבידור

חד"ש מתכננת עצרות והפגנות מחאה

בטאון חד"ש בשפה הערבית אל־איתיחאד נסגר עד לאחר יום האדמה ב־30 במארס

משרד הפנים: ההחלטה התקבלה בעקבות שורה של פרסומים בעתון, שהסיתו את האוכלוסיה הערבית למרד ועודדו אותה לשבות ביום האדמה ● דובר חד"ש: צעד חמור ואנטי־דמוקרטי, שכוונתו להפחיד את האוכלוסיה הערבית

מאת ידה טל
סופר "הארץ" בחיפה

בטאון חד"ש, היומון בשפה הערבית, "אל־איתיחאד", נסגר החל מהיום למשך שבוע כצו שהוציא אתמול ראש הממשלה, יצחק שמיר, בתוקף סמכותו כמ"מ שר הפנים.

(ראה שיחת היום בעמוד 2).

בהודעת משרד הפנים נאמר, כי הצו הוצא לפי סעיף 19 לפקודת העתונות. "הצו ניתן לאחר שראש הממשלה ושר הפנים שוכנע, כי בעתון פורסמו באחרונה פרסומים אשר יש בהם לעודד מעשים ופעולות העלולים לסכן את שלום הציבור".

בתגובה אמר דובר חד"ש, עוזי בורשטיין: "זהו צעד חמור ביותר ואנטי־דמוקרטי. ראש הממשלה המשמש כשר הפנים ניצל באופן שרירותי את הסמכות שלו וסגר את העתון הערבי היחידי בישראל עד למחרת "יום האדמה". למעשה הכוונה ברורה — להפחיד עוד יותר את האוכלוסיה הערבית בישראל ולאיים עליה לקראת "יום האדמה".

"הדבר לא ירתיע אותנו — נמשיך בסולידריות שלנו עם העם הפלשתיני".

מקור במשרד הפנים ציין, כי ההחלטה על סגירת העתון נתקבלה בעקבות שורה של פרסומים בעתון "אל־איתיחאד" שהסיתו למרד האוכלוסיה הערבית בארץ ועודדו אותה לשבות ב"יום האדמה". רכזת המערכת של העתון, סיהם דאוד, אמרה בתגובה, כי ההחלטה על השביתה ב"יום האדמה" התקבלה על ידי ועד ראשי הרשויות הערביות והעתון דיווח על כך דיווח עיתונאי; כמו שאר אמצעי התקשורת.

סגן השר רוני מילוא האחראי מטעם הממשלה לישובים הערביים זימן להבוקר מסיבת עיתונאים בירושלים, שבה ימסור נימוקים מפורטים ודוגמאות של פירסומי הסתה שפורסמו בעתון ואשר הביאו לסגירתו הזמנית עד לאחר "יום האדמה" החל ב־30 למרץ.

חד"ש מתכננת עצרות מחאה והפגנות במחאה על סגירת העתון. למערכת העתון הגיעו אתמול עשרות טלפונים מראשי מועצות ערביות ומאנשי ציבור יהודיים וערביים, שהביעו את עזרתם. לעתון הביעו את הזדהותם עמו תוך הבעת מחאה על הצעד שנקט ראש הממשלה.

"מה שנאסר עלינו לתת בכתב, ניתן־בע"פ לא רק לעשרות אלפים המנויים שלנו, אלא לעשרות רבות של אלפים" — כך הגיב אמש סאלם ג'ובראן, מ"מ העורך הראשי של העתון.

מזכירות חד"ש ומערכת "אל־איתיחאד" פרסמו אמש הודעה בה קראו לאיגוד הארצי של עתונאי ישראל ולכל הציבור החרד לדמוקרטיה ולחופש הביטוי בישראל, גם כאשר לא מסכימים עם עמדות חד"ש והעתון, לראות בסגירת העתון צעד מסוכן למדינת ישראל.

אנשי מערכת העתון קבלו גם על כך שידיעות אשר אושרו לפירסום בעתונים בשפה העברית הרואים אור בארץ נפסלו לפרסום ע"י הצנזורה ב"אל־איתיחאד", כך למשל טענו לגבי הידיעה על הנסיון שנעשה לקבור חיים את ארבעת הערבים מהשטחים.

מ"מ עורך "אל־איתיחאד" אמר עוד: "השלטון הישראלי מעביר את הדיכוי בו הוא משתמש נגד התקוממות בשטחים, לתוך שטחי הקו הירוק במדינת ישראל. השלטון, מתוך פשיטת רגל ועצבנות, החל להשתולל".

ג'ובראן הוסיף באומרו: "אין כוח בעולם שימנע מאיתנו כמפלגה לומר את דברינו. אומר בסיפוק — זו עוד הוכחה עד כמה אנו מכאיבים לשלטון ועד כמה יש משקל לדברינו".

מ"מ עורך "אל־איתיחאד" דחה את הטענה שהעתון כסית לאלימות ולשפיכות דמים והביא דוגמאות הפוכות, כמו גינוי חטיפת האוטובוס בדרום ועוד.

מערכת "אל־איתיחאד" פועלת בוואדי ניסנס בחיפה, והעתון רואה אור זה 44 שנה. ב־1952 נסגר "אל־איתיחאד" ביחד עם היומון הקומוניסטי בשפה העברית "קול העם" למשך חודש על רקע תקיפתם את השלטון הישראלי בשל העמדות שנקט בקשר למלחמה בקוריאה. "קול העם" עתר לבג"ץ וזכה, ובעקבות כך הוחדשה הופעתם של העתונים.

תפוצתו של העתון 15 אלף גליונות ביום חול ו־20 אלף בסוף השבוע. בשל מיגבלות שהוטלו עליו מופץ העתון רק בתחומי הקו הירוק ובירושלים המזרחית. הוא מחזיק כתב קבוע במוסקווה. לאחר סגירתו של העתון "אל־אנבאא", שנתמך על ידי מפלגת העבודה, נותר "אל־איתיחאד" היומון הערבי היחידי בישראל.

ב"אל־איתיחאד" מועסקים כ־20 כתבים. העורך הראשי הוא אמיל חביבי. הכתב המוצב בירושלים אחראי לכיסוי השטחים. מטעם מזכירות מערכת "אל־איתיחאד" נאמר, כי לעתון אין כתבים קבועים בשטחים, אם כי עד כה הורשו הכתבים מתחומי הקו הירוק לנסוע לשטחים ולסקר אותם. עוד נמסר מטעם המזכירות, כי העתון מקבל דיווחים רבים מאנשי ציבור, פעילי מפלגה ו"סתם מתנדבים" המדווחים ללא תמורה משני עברי הקו הירוק.

להלן תגובת יו"ר אגודת העיתונאים הארצית, מר אמנון גרב, על סגירת בטאון רק"ח "אל־איתיחאד" על־פי החלטת משרד הפנים:

"כבר היה לנו את זה עם העיתון "דרך הניצוץ" שנסגר. ולא שינינו את עמדתנו. לאחר ישיבה שהוקדשה לסגירת "דרך הניצוץ" פנינו למשרד הפנים ולמורה של רשויות — כולל ראש הממשלה וממלא מקומו — והבהרנו שהעיתון נסגר על־פי תקנות ישנות ומיושנות שלא הוכיחו עצמן. כך קרה גם כשנסגר עיתון "חדשות". מבחינתנו — סגירת עיתון זו סגירת עיתון. לא מקובל עלינו שהדבר יעשה בדרך אדמיניסטרטיבית של משרד הפנים.

לגבי צעדים מעשיים: צריכה להתקיים בשבוע הבא ישיבה בנושא, בה נדון גם בסגירת חלק מהשטחים בפני עיתונאים. ישנה בעיה מסוימת — להגיע לצעדים שיהיו בקונסנזוס של כולם. אנחנו רוצים להיות בטוחים שההחלטה תהיה מוסכמת על כולם, לא כמו במקרה של בית"ר ירושלים.

"קשה לי לדעת מה האפשרויות שעומדות בפנינו. אם אומר לך מה דעתי, יכול להיות שאפגע באפיקים מסוימים לקונסנזוס. יש לנו בעיה".

רוב לרשימת דראושה וירידה למערך במידגם־בחירות בעל־יסודי בטייבה

24% לדראושה, חד"ש קיבלה 12%, הרשימה המתקדמת 9%, רצ 8%, המערך 3% ומפ"ם 2% ● בחלק מהטפסים שורבבו הערות תמיכה בתנועות איסלאמיות

מאת לילי גלילי
סופרת "הארץ"

בסקר בחירות ראשון מסוגו בישובים הערביים, שנערך בבית ספר תיכון מקיף בטייבה זכתה רשימתו של ח"כ מוחמד דראושה, "הרשימה הדמוקרטית הערבית" ב־24 אחוזים מקולות התלמידים. חד"ש קיבלה 12 אחוזים מהקולות, כשבכמה כיתות לא קיבלה אף לא קול אחד. הרשימה המתקדמת לשלום זכתה ב־9 אחוזים מקולות המצביעים.

במקום הראשון בין הרשימות הציוניות מובילה רצ עם 8 אחוזים מקולות התלמידים. המערך, שהיתה לו בעבר אחיזה חזקה בטייבה, קיבל 3 אחוזים מהקולות, בדומה לליכוד שקיבל 2 אחוזים. גם מפ"ם זכתה ב־2 אחוזים מקולות התלמידים. לתחיה ולכהנא הצביע תלמיד אחד, לכל אחת מהרשימות. תנועת המרכז לא קיבלה אף לא קול אחד.

הסקר נערך בקרב 270 תלמידי כיתות י"א וי"ב שהתבקשו לענות על השאלה: "אם היו הבחירות נערכות היום, למי היית מצביע?" הסקר נערך מטעם חוג האקדמאים הערביים בישראל ותוצאותיו יתפרסמו בגליון הקרוב של כתב העת שמוציא החוג, בשם "שואון אקדמיה". התופעה הבולטת ביותר היא נצחונו של ח"כ דראושה שרשימתו קיבלה 53 אחוזים מכלל המצביעים לרשימות הערביות.

ראש חוג האקדמאים הערביים, ד"ר אחמד טיבי, ציין כי דראושה זוכה כנראה בנתח של קולות המערך. לדבריו, על חלק מהטפסים שחולקו לתלמידים נרשמו בכתב יד הערות תמיכה בתנועות האיסלאמיות. ברוב הטפסים הצביעו התלמידים עבור דראושה. 18 אחוזים מהתלמידים דיווחו כי אינם רוצים להשתתף בבחירות, ו־21 אחוזים טרם החליטו עבור מי להצביע.

התנגדות בכנסת להעברת 4.5 מיליון שקל למוסדות תורניים

מאת צבי זרחיה
סופר "הארץ" לענייני כלכלה

סערת רוחות פרצה אתמול בועדת הכספים של הכנסת, במהלך דיון בבקשת משרד הדתות להעביר 4.5 מיליון שקלים מסעיפי המענקים הקואליציוניים לסעיף תמיכה במוסדות תורניים.

העברת הסכום עוכבה כתוצאה מעתירתו לבית הדין הגבוה לצדק של ח"כ יאיר צבן (מפ"ם), בעניין הכספים היהודיים. אתמול הביע צבן התנגדות להעברת הסכום, ואמר כי עולה השד בחור שמדובר בתרגיל פסול לעקיפת הכרעת בג"צ. הוא תבע שועדת הכספים לא תדון בנושא בטרם תקבל את חוות דעתו של היועץ המשפטי לממשלה באשר לחוקיותה של העברה תקציבית זו.

ח"כ יורם ארידור הציע כי הוועדה תאשר עקרונית את ההעברה, אולם תעכב את מועד ביצועה עד ליום שני, כדי לאפשר לח"כ צבן לקבל את חוות הדעת של היועץ המשפטי.

יאיר צבן

יו"ר הוועדה, ח"כ אברהם שפירא, זעם על ההצעה ואיים כי מעתה ואילך ישמור לעצמו הזכות לעכב כל דיון בבקשה להעברה תקציבית, עד לקבלת חוות דעת של היועץ המשפטי לממשלה לגבי חוקיותה של הבקשה — בין אם מדובר בהקצבה לשטחים או לקיבוצים.

אתמול אמר ח"כ שפירא, כי תפקידה של הוועדה להעניק הרשאה, אולם על משרדי הממשלה מוטלת האחריות לבדוק שההעברה תהיה בהתאם להנחיות היועץ המשפטי. "אני לוחם נגד אפליה ולא תהיה איפה ואיפה", אמר.

בסוף הדיון הוחלט לדחות נושא זה לשבוע הבא.

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

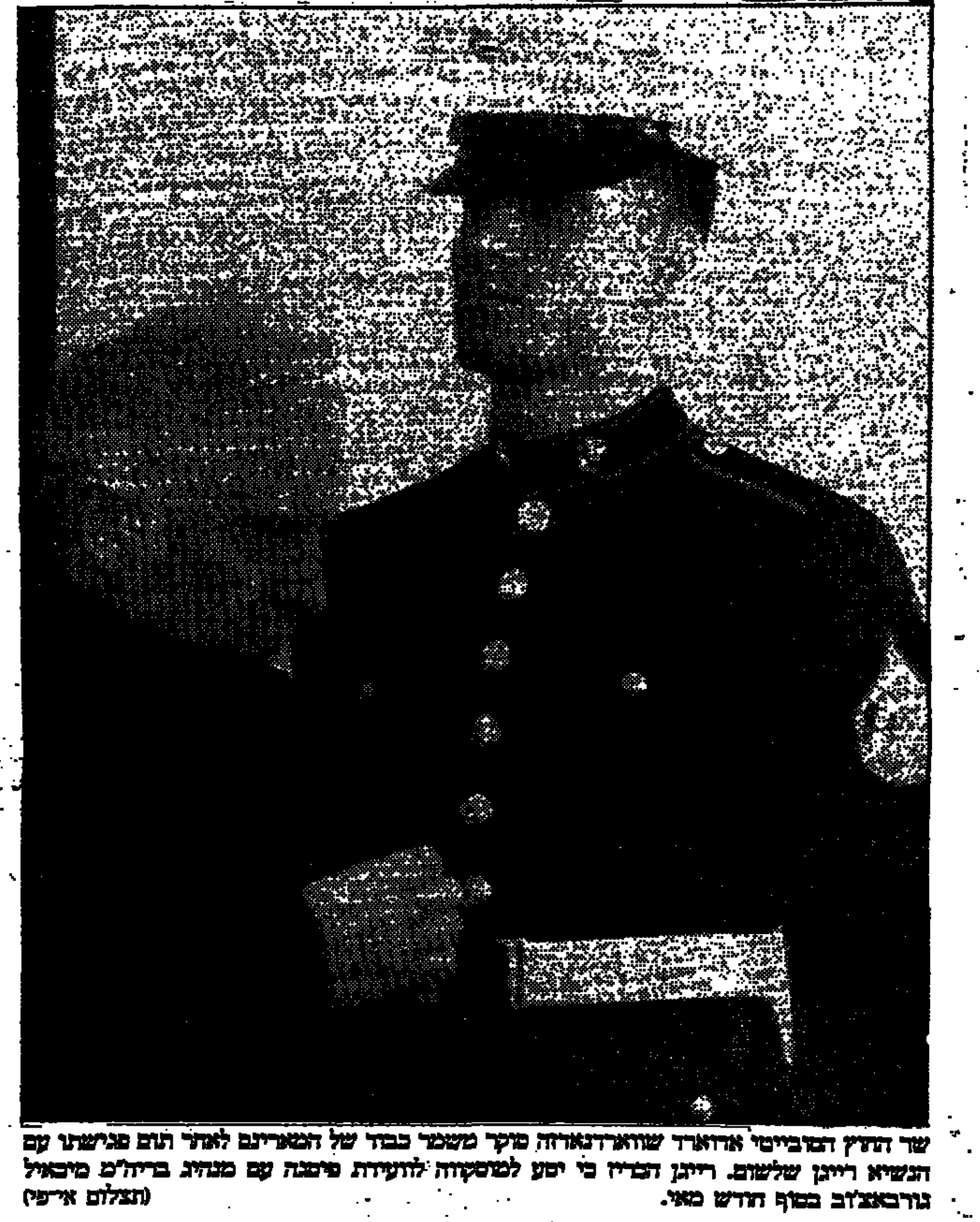
שר החוץ הסובייטי אדוארד שוורדנאדזה סוקר משמר כבוד של המארינס לאחר תום פגישתו עם הנשיא רייגן שלשום. רייגן הבהיר כי יסע למוסקווה לועידת פיסגה עם מנהיג בריה"מ מיכאיל גורבאצ'וב בסוף חודש מאי. (תצלום איפי)

הירוקים בפרנקפורט דורשים הקמת לוחות זכרון ליהודים

— וביטול אזרחות הכבוד שהוענקה להיטלר

בון (עסט"א). סיעת "הירוקים" במועצת העיר של פראנקפורט האשימה את סיעת הנוצרים הדמוקרטים השלטת בעירייה ואת מפלגת האופוזיציה של הסוציאל־דמוקרטים בהתעלמות מיוזמות לקביעת לוחות־זכרון ליהודי העיר שגורשו, וכן בהתנגדות לקבלת החלטה רשמית, אשר תבטל את אזרחות הכבוד של העיר שהוענקה בשעתה לאדולף היטלר.

נציגי שתי הסיעות דחו מכל וכל האשמות אלה, בהוסיפם כי ישיבו בפרוטרוט על האשמות בישיבה הקרובה של מועצת העיר.

לדברי "הירוקים" הוגשו כמה פעמים הצעות לקבוע לוחות זכרון במקומות שונים בעיר, ובייחוד בשתי תחנות רכבת ראשיות ובאודיטוריום של העירייה, ששימשו מקומות איסוף ליהודים לקראת גירושם.

שאלת אזרחות הכבוד שהוענקה בשעתו להיטלר נדונה מספר פעמים בפראנקפורט. הנוצרים־דמוקרטים טענו בכל פעם, שאזרחות הכבוד כבר בוטלה על ידי החלטות קודמות, ואילו "הירוקים" סבורים, שיש לנקוט צעדים נוספים, כדי להעניק משמעות רשמית וחד־משמעית לביטול אזרחות הכבוד.

ערים גרמניות רבות — לרבות עיר הבירה הנוכחית בון — העניקו אזרחות כבוד להיטלר במהלך 12 שנות השלטון הנאצי בגרמניה. בכמה קומות רבים נתגלעו חילוקי דעות. בדומה לפראנקפורט, אלו צעדים יש לנקוט לביטול רשמי של אזרחות הכבוד.

שרון במועדון העיתונות בתל־אביב

"התשובה שלנו צריכה להיות חוק שיגרש כל זורק אבנים"

(ע). השר אריאל שרון טען אתמול, כי כל המידע על התארגנות ארגוני הטרור בשטחים היה לנגד עיניהם של ראשי מערכת הבטחון, הממשלה ובעיקר הקבינט, חודשים ארוכים בטרם פרצו הפרעות, "אך משום־מה הופתענו".

השר שרון, שהשיב משך שעתיים לשאלות ב"מועדון העתונות" בתל־אביב, אמר כי כבר לפני שנתיים וחצי תבע בקבינט להוציא את ארגון ה"שביבה" אל מחוץ לחוק, וכן התריע על כך שישראל מנהלת "מלחמת מאסף" נגד הרדע הפוליטית של אש"ף במזרח־ירושלים.

בתשובה לשאלה אישר, כי שר הבטחון יצחק רבין הורה להכין לפני שנה הצעת חוק, שתאפשר את הוצאת ה"שביבה" מחוץ לחוק, אך רק לפני חודש אישר זאת היועץ המשפטי לממשלה.

שרון הוסיף, כי תבע בעבר לפעול נגד ארגונים הסברתיים של אש"ף, אך ראש הממשלה שכיהן לפני שנתיים־שלוש מנע את סגירת סוכנות הידיעות של אש"ף וזכה לשבחים מפי ריימונדה טאוויל. כן סיפר כי תבע "להפסיק הפעלתה של עתונות מסיתה, להכין חוקים שיאפשרו גירוש מחבלים שריצו את עונשם ולהפסיק את הזרמתם ההמשית של כספים מארגוני הטרור בירדן לשטחים".

"אנו הופסדים את המצב"

שרון הוסיף, שההידרדרות המצב בשטחים עלולה להביא עלינו מלחמת־פתע ערבית כוללת, כתוצאה מכירסום כוח ההרתעה של ישראל. גם מלחמת השחרור החלה בהתנגשות בין יהודים וערבים בארץ, הזכיר, ואחר כך פלשו צבאות מדינות ערב.

"מדיניות הבטחון קפאה תוסות דמיון, והיא חייבת מהפיכה מוחלטת", אמר השר בהמשך דבריו, בהדגישו כי אין להסתפק בהחזרת השקט היחסי לשטחים, ויש להביא לשקט מוחלט בארץ. לא תהיה שום פשרה ביחס לשקט מוחלט בירושלים, בדרכי השומרון, באזור עזה ובדרך לבאר־שבע, אמר, ואלה שפתחו במלחמה זו בדצמבר האחרון, ישאו בכל האחריות לתוצאותיה. "במקום מדיניות של זובנג וגמרנו, הגענו לכך שאנו חוטפים את הזובנג, ולא גמרנו", הוסיף.

"הפעילות נגד המתפרעים בשטחים איטית מאד", המשיך שרון. "מגיעים למסקנות באיחור רב. וצריך להגיע יותר מהר. יש להעמיד את הצד השני בפני מצבים משתנים מדי יום. דין זריקת אבן כדין בקבוק־תבערה, ודין בקבוק־תבערה כדין רימון־יד... התשובה שלנו צריכה להיות לא אבן מול אבן, אלא חוק שיגרש כל זורק אבן. יש להתרכז יותר במטרות נקודה".

לדעתו, ציין שרון, יש לתקוף אירועים שונים, כמו אי הוצאת העזרה לערבי שנהרג במעשה הלינץ' בקבטיה, או התגובה ההיסטרית של הוצאת חייל מתוך האוכל במשקו לאחר הכאת ערבים. אין הוא סבור, אמר, שיש לסגור את השטחים בפני העתונות, אולם יש לעשות זאת מדי פעם באזורים שונים.

שרון הזכיר, כי העלה בעבר תכנית להעביד חלק מיושבי מחנות הפליטים לשכונות חדשות ליד הערים הערביות ביש"ע, וגם בתוך תחומי "הקו הירוק", אך כיום הוא מוציא מכלל אפשרות העברה לתחומי "הקו הירוק".

92.2% מרוכשי מכונת כביסה פיליפס אומרים:

"קניתי מכונה מצויינת"

בחודש פברואר 1988 ביצעה חברת היעוץ המחקר "תובנה", סקר בקרב רוכשי מכונות כביסה פיליפס.
92.2% מן המשאלים הביעו שביעות רצון גבוהה עד גבוהה מאד.
כסיבות עקריות לשביעות הרצון מן השימוש במכונה, צויינו: איכות הכביסה ★ מחיר אטרקטיבי ★ תפקוד יעיל ונוח ★ פעולה שקטה במיוחד ★ קומפקטיות.

תוצאותיו של סקר זה, שבות ומאשרות כי פיליפס היא מכונת כביסה מצויינת.
אנו גאים לפרסם פעם נוספת את התכונות היחודיות שעשוה לכזו:

★ **סוס־עבודה**
מבנה חזק מאוד, קיבולת עבודה בעומס רב.

★ **50% חסכון**
תכנות מיוחד ל־½ כמות. חסכון בחשמל ומים.

★ **שקט מוחלט**
4 בולמי זעזועים טלסקופיים ומנוע שקט מבטיחים יציבות מוחלטת.

★ **שכלולים בלעדיים**
שליטה במהירות הסחיטה - לכל סוגי הכביסה, מנוע חדיש (זרם ישר), צברת פלסטיק קשיח, עמידה בחומרי הלבנה.

★ **11 אמצעי בטיחות**
הגנה מכסימלית למכונה ולמשתמש, מפני טעויות אנוש.

★ **ללא חלודה**
דוד מפוליאורתן משוריין - אין חורים ונזילות.

★ **מתאימה לכל מקום**
40 ס"מ רוחב ("ישתי בלטותי") - נוחות מירבית במיקום.

★ **תוצרת צרפת**
מיוצרת במפעלי פיליפס צרפת - ארץ עילית מכונות הכביסה. סטנדרט אירופי גבוה.

★ **10 שנות אחריות**
על המנוע והדוד - שקט נפשי לשנים ארוכות.

★ **תמורה מלאה לכסף**
היחידה המציעה לך מגוון יתרונות כזה במחיר אטרקטיבי.

את מכונות הכביסה החדשות, פיליפס 055 ופיליפס 099, תוכלו לראות בחנויות המובחרות ובסניפי המשביר לצרכן.
סקר הצרכנים ימסר לכל דורש יחד עם פרוספקט המכונה.

* התשלומים באמצעות ויזה וישראכרט. ריבית אפקטיבית שנתית 5% 42.

PHILIPS
פיליפס
האיכות הגדולה בעולם
יבוא: אלקטרו ט.מ. סחר מקבוצת המשביר המרכזי

רשימה חלקית:
תל־אביב: • סנסור דיזנגוף סנטר • צליל אלקטרוניקה טשרניחובסקי 31 • סלון אדיר אלנבי 55 • סלון אדיר ה' באייר 14 • שיווק אמין בר כוכבא 57 • סלון חללית לה גרדיה 76. יפו: • אליהו לבל שד' ירושלים 29
ירושלים: • זיק אור יפו 30 • פרידלנדר יפו 50 • צדוק שירזי שמאי 23. חיפה: • ק.ת. אריה כנרת 2 • סלון פיינגולד הנביאים 27 • סוהל דמוני רח' עבאס 1 • סנסור מגדל הנביאים. רמת־גן: • סנסור קניון • מרכז אלקטריק ביאליק 76
חולון: • משי שנקר. רחובות: • חזי אלקטרוניקה בית הפועלים 4. ראשון־לציון: • סלון בן זיקרי ביאליק 12. פתח־תקוה: • סלון ברק חובבי ציון 30. כפר־סבא: • חשמלית א.ב. מאיר ויצמן 76. רעננה: • רוזני אבי אוסטרובסקי 11
חדרה: • פ.ר. אלקטרוניקה הנשיא 21. ק. מוצקין: • סנסור שד' בן גוריון 84 • אחים טייג שד' גושן. ק. אתא: • סלון שמואל קימל רח' העצמאות 70. ק. טבעון: • אלקטרו טבעון כבר בן גוריון. עפולה: • פינת האושר ירושלים 5
נהריה: • שחר שמעון (א.ש. טכנאים) שד' געתון. צפת: • חדד עמוס ירושלים 117. נצרת: • נביל סלמאן בית הידידות • שוקחה כמאל • שוקחה בוטרוס. טבריה: • אלקטרו חן (קובי) הברחים. בית־שאן: • קדוש שלמה וניסים.
ק. שמונה: • גבאי נסים הסקו 34. ערד: • עוזי אלקטרוניקה מרכז מסחרי. באר־שבע: • סלון אדיב קרן קיימת 98. אשדוד: • רשת ד' מרכז מסחרי ד • אום אל פחם אחים אבו שקרה • בית ג'אן כמאל יוסף
• בקה אל גרביה חני אחמד עתמנה • שפרעם אחים ברכאת • כפר שעב א. בוקעי • טמרה פואד מוחמד סולימן • דיר אל אסד מאור הגליל • כפר רמה נחלה פידה • כפר מג'ר סיטאוי • דלית אל כרמל סלח ואבי אדיב • כפר רמה סוהיל אמין יוסף
• כפר דבוריה פאו עזאיזה • עספיה רוחנה סולימן • דלית אל כרמל רדיודליה.
רשת חנויות המשביר לצרכן

هكذا عن الأصل

صكا ابن الاصل

גלגל הבורסה / יהודה שרוני

ביעור חמץ גם בבורסה

יום המסחר האחרון של השבוע, עמד אתמול בסימן של מגמה מעורבת. עם נטיה לירידות שערים קלות. ביקושים שהופיעו לאחדים מניירות הערך (כמו האופציה של חברת מבני תעשיה), סופקו במהירות וללא שינוי שער. מאידך, ההיצעים נקלטו בדרך כלל ללא שינוי שער או בירידות שערים מתונות. כללית, ניתן לומר שהפעילות היתה מצומצמת למדי, ואלמלא פעילותם של מספר גופים מוסדיים, אפשר שמחזורי המסחר במניות חופשיות היו מגיעים לשפל חדש. השבוע בבורסה עמד בסימן של מגמת הירידות. הביקושים שהחזרו בבורה סלקטיות לניירות ערך בעלי איכות כלכלית סבירה. גם השבוע עמדו במרכז הפעילות קרנות הנאמנות של "לאומי פיא" והבנק הבינלאומי. מאידך, מנהלי התיקים למיניהם, הורידו פרופיל, ופעילותם הפכה למוגבלת. גופים אלה מספקים בדרך כלל את הפלפל לשוק, אך העובדה שחלק גדול מהם תקוע עם ניירות ערך הנסחרים במסגרת "הרשימה המקבילה", פוגעת בהם קשות. גורמים בבורסה מעריכים כי חלקם נמצא בבעיות נזילות. המונעות מהם כל מרווח תמרון. מחזורי המסחר במניות חופשיות שהיו בתחילת השבוע גבוהים יחסית, ירדו לקראת המחצית השנייה של השבוע אל מתחת ל־5 מיליון שקל ליום. המסחר במניות חופשיות של הימים האחרונים מתנהל על מי מנוחות. מדד המניות הכללי ללא בנקים עלה בסיכום השבועי ב־0.69 אחוזים. אתמול ירד המדד בשיעור סמלי.

בנק טפחות: התוצאות העיסקיות ל־87 רק ביום א'

מהנהלת בנק טפחות נמסר, כי הנתונים על רווחי הבנק לשנת 1987, כפי שפורסמו בידיעה ב"הארץ", אינם נכונים. עוד נמסר כי מועצת המנהלים של הבנק תתכנס ביום א' לאישור מאזן הבנק, ואז יתפרסמו התוצאות העיסקיות. למניות הבנקים שבהסדר הורה אתמול בדרך כלל ביקושים, שסופקו בעליות שערים מתונות. רמות התשואה לפדיון על הבנקאיות התייצבו סביב תשואה לפדיון של 9 אחוזים. מחזור העסקות היה מצומצם למדי, והסתכם ב־1.9 מיליון שקל.

	מדד יומי	שינוי ב־%
מדד מניות כללי	95.33	+0.06
כללי ללא בנקים	79.25	−0.11
מדד אג"ח כללי	104.07	+0.05
אג"ח צמוד מדד	104.05	+0.04
אג"ח צמוד מט"ח	105.30	+0.20

השוואה שנתית תשואה דולרית ב־%

	פדיון אוק' 88	פדיון אוק' 89
בל"ל 0.1	9.13	6.20
הפועלים ש	9.22	6.89
אי.די.בי. רג	9.04	6.91
דיסקונט א	9.50	6.27
המזרחי ש	8.66	7.25

קבלנים ומבני תעשיה: מניות השבוע

אין ספק כי לתואר מניות השבוע זוכות מניות מרכז הקבלנים ומבני תעשיה. מניית מרכז הקבלנים בזכות עליית השער החריגה שהסתכמה בכ־30 אחוז, במשך מספר ימי מסחר בודדים. עליית שער זו באה לאחר שהבורסה הפסיקה את המסחר במניות החברה, עובדה שהביאה להתמוטטות זמנית בשערי המניה. מניית מבני תעשיה עלתה על רקע אחר לגמרי, והיא בגמגמת רכישות נמשכת כבר "לאומי פיא". פיא רכשת את המניה שהונפקה על־ידי "לאומי ושות'" מסיבות כלכליות. משקיעים שרכשו את המניות בהנפקה, התאזרו בסבלנות ולא מכרו אותה מיד ביום המסחר הראשון, עשו על השקעתם רווח נאה.

איתם עולה, אפריקה יורדת

כתב האופציה של איתם עלה אתמול ב־12 אחוז. לעומת זאת, כתב האופציה של אפריקה ישראל, ירד ב־11 אחוז. כתבי האופציה של חברות אלה התנהגו בביותם הפוכים לגמרי בימי המסחר הקודמים. מסקנה: בימים אלה, הופכת רכישת אופציות לפעולה מסוכנת ביותר, קל וחומר שאופציות אלה נסחרות במסגרת "הרשימה המקבילה".

אג"ח אקרשטיין: תלוי איך מסתכלים

השבוע פרסמנו כי בדירוג שנעשה על־ידי כלכלני "אופק", דורגה אגרת החוב של אקרשטיין כמסוכנת ביותר להשקעה. דירוג זה הביא בחשבון מספר משתנים, והם טיב הניהול של חברת האם והתמיכה הפוליטית של החברה. לבקשת אקרשטיין, דרגה "אופק" את טיב אגרת החוב ללא משתנים אלה. ללא משתנים הופכת אגרת החוב של הת"מ למסוכנת ביותר להשקעה, ואילו אגרת החוב של אקרשטיין מדורגת באמצע, לאחר אגרת החוב של בנק לתרושה.

ביקוש של 176 מיליון שקל להנפקת בנק ישראל

להנפקת אגרת שגיא של בנק ישראל בהיקף של 30 מיליון שקל, נרשם ביקוש של 76 מיליון שקל, והיא נמכרה במחיר של 100.5 נק'. להנפקת גליל בהיקף של 20 מיליון שקל, נרשם ביקוש של 100 מיליון שקל, והיא נמכרה ב־96 נק'. בנק ישראל ממשיך להתערב במהלך המסחר בשוק המשני. אתמול, רכש אגרות גליל בהיקף של 3 ביליון שקל, וכך מנע עלייה ברמת התשואה לפדיון של אגרות אלה. פעילות בנק ישראל נועדה להגדיל את נזילות המערכת, ולאפשר את ביצוע הפירעונות במחירי הון נמוכים. היקף הפעילות במלוות קצרי מועד היה מצומצם יחסית, והסתכם ב־19.4 מיליון שקל.

הודעות בורסה

● הבורסה הפסיקה את המסחר במניות החברה לישראל, עקב פירסום הדוחות הכספים של חברת צים. חברה זו הרוויחה ב־1987 17.8 מיליון דולר לעומת רווח של 16.7 מיליון דולר בשנה הקודמת.

● מנורה העבירה לבורסה עותק מהדוחות הכספים של חברת מנורה מבטחים שבו ניתן לעיין בספרית הבורסה.

● כלל ביטוח הרוויחה בשנת 1987 2.1 מיליון שקל לעומת רווח של 1.1 מיליון שקל בשנה הקודמת. החברה, המוחזקת בשיעור של 50 אחוז על־ידי כלל אחזקות ביטוח והתחייבה בעתיד להעביר לבורסה את המאזנים מיד עם אישורם. (יש לציין כי חרף זאת, המסחר במניות כלל אחזקות בבורסה לא הופסק. ובניירות הערך של החברה נרשמה נטיה לירידות שערים).

דחפון
שרות אחריות
03-611001

מחשבה קדימה
הרצאות, סמינרים וימי עיון על הסדרי רכוש בעסק ובמשפחה
טל: 052-572641, 052-572685

שערי קרנות הנאמנות

הקרן	מחיר יחידה	מחיר פדיון	השינוי בנקודות	השינוי באחוזים
אב	5228.55	5152.25	−2.68	−0.05
אבוקה	405.71	397.85	−0.20	−0.05
אגוז	268.13	263.03	0.54	0.21
אגם	104.16	102.14	0.02	0.02
אדיר	1783.52	1748.56	4.36	0.25
אדום	157.84	154.81	0.11	0.07
אמיר	165.51	164.38	0.07	0.04
אגור	439.72	435.95	0.64	0.15
אורזן	134.05	131.38	0.11	0.08
אוריאל	295.50	293.40	0.12	0.04
אורן	820.68	804.74	0.55	0.07
אייל	5372.35	5267.56	5.73	0.11
אירוס	5664.92	5546.45	2.89	0.05
איתן	796.02	780.26	0.35	0.04
אלון	658.74	640.45	0.45	0.07
אלמות	691.37	677.86	0.55	0.08
אליכם	98.39	96.08	0.10	0.10
אנייה	104.76	103.37	−0.06	−0.06
מניות	86.66	84.55	−0.29	−0.34
ארז	299.85	293.99	−0.19	−0.06
אש	133.29	130.35	−0.34	−0.26
אשל	190.36	186.64	0.27	0.14
אתגר	84.70	83.11	−0.06	−0.07
אתרוג	263.70	261.16	0.30	0.12
ברולה	155.05	152.07	0.03	0.02
ברוש	513.66	503.76	0.20	0.04
ברק	462.02	452.91	−0.29	−0.06
ברכת	326.53	324.22	0.32	0.10
בשן	1579.48	1549.04	1.85	0.12
גבע	117.24	115.52	−0.02	−0.02
גורן	465.49	456.65	0.35	0.08
גיא	106.06	104.49	0.33	0.32
גיל	3288.86	3225.15	3.56	0.11
גלית	665.57	657.49	0.82	0.12
דובדבן	341.23	337.97	0.48	0.14
דוכיפת	503.78	493.93	0.20	0.04
דולב	255.41	250.20	0.14	0.06
דורון	1618.33	1589.22	1.57	0.10
דותן	278.32	273.33	−0.57	−0.21
דליה	578.92	568.79	0.12	0.02
דרור	319.85	313.98	−0.89	−0.28
דקל	345.53	338.98	−0.50	−0.15
הדס	381.09	379.45	−0.08	−0.02
הילה	413.35	411.57	0.27	0.07
ורד	560.04	550.52	0.25	0.05
זהבית	2045.31	2005.21	−0.84	−0.04
זוהר	111.91	110.25	0.12	0.11
זיו	137.98	135.93	0.09	0.07
זינוק	104.08	101.95	−0.07	−0.07
זמיר	426.55	418.28	−0.09	−0.02
חווית	168.47	164.77	0.35	0.21
חליפין	147.95	147.54	0.01	0.01
חלמיש	219.79	218.34	0.35	0.16
חן	154.17	153.56	0.11	0.07
טופז	118.24	115.66	0.23	0.20
טל	6442.06	6365.09	−1.58	−0.02
יובל	472.02	462.93	0.38	0.08
יהלום	165.23	162.04	−0.02	−0.01
יהודית	356.57	353.35	0.25	0.07
יערה	461.64	452.81	−0.04	−0.01
כוכב	290.92	285.32	−0.13	−0.05
כחל	134.64	132.03	0.14	0.11
כלנית	632.48	621.35	0.20	0.03
כספית	272.30	270.29	0.56	0.21
כרמל	141.23	139.02	−0.04	−0.03
כתר	1222.07	1204.65	−0.44	−0.04
להב	4789.14	4695.93	1.48	0.03
למשקיע	131.67	130.11	0.08	0.06
לפיד	330.85	324.46	−0.47	−0.14
לקט	1975.37	1935.59	2.86	0.15
לשם	389.10	386.51	0.05	0.01
מבטח	1415.00	1388.27	1.27	0.09
מבחר	4075.47	4049.77	6.75	0.17
מגן	265.86	264.03	0.72	0.27
מגדל	3833.70	3800.22	3.52	0.09
מוניטין	1590.85	1579.77	0.04	0.00
מור	855.77	851.64	−0.30	−0.04
מילוא	25483.90	25089.45	−0.79	−0.04
מיטר	1076.71	1058.08	3.33	0.13
מעוז	4582.17	4495.01	4.75	0.11
מעיין	780.94	766.42	0.93	0.12
מקסה	395.64	393.06	0.38	0.10
מכלול	94.76	92.97	0.08	0.09
מרווח	129.33	128.87	0.03	0.02
מרום	1404.59	1378.37	1.16	0.08
נובה	149.48	147.27	0.02	0.01
נטיף	266.92	265.14	−0.67	−0.25
נוף	457.61	450.73	−0.63	−0.14
נילי	130.66	128.73	0.93	0.73
סביון	633.66	622.31	0.13	0.02
סגולה	142.56	139.75	0.32	0.23
סלע	385.53	382.96	−0.02	−0.01
סנונית	554.58	543.75	0.65	0.12
סער	381.35	374.17	−0.01	−0.00
ספיר	177.94	177.49	0.20	0.11
עופר	361.13	354.38	−0.01	−0.00
עירית	743.56	738.17	−0.96	−0.13
עידן	499.71	492.42	−0.03	−0.01
עכבר	117.33	114.85	0.28	0.24
ענת	2349.24	2331.28	−1.19	−0.05
עפרוני	519.78	509.63	0.23	0.05
ערמון	128.70	126.28	0.10	0.08
פיא	1611.78	1580.32	2.68	0.17
צבר	560.62	549.45	1.06	0.19
צופית	473.88	464.59	0.84	0.18
צוק	128.86	128.35	−0.03	−0.02
צמיד	1165.49	1142.07	1.63	0.14
צמרירה	516.98	509.66	−0.99	−0.19
צמרת	150.88	149.78	0.36	0.24
צרויה	104.00	102.63	0.12	0.12
קלע	168.25	167.41	0.20	0.12
קשת	104.95	102.91	−0.03	−0.03
רונית	17528.33	17377.58	−35.15	−0.20
רימון	135.65	135.41	−1.08	−0.79
רקפת	846.93	832.74	−0.59	−0.07
רשף	432.71	423.86	0.42	0.10
שביט	467.76	458.78	0.46	0.10
שחם	355.79	352.60	0.42	0.12
שחף	104.63	102.59	0.06	0.06
שירה	449.37	446.18	0.13	0.03
שמיר	422.80	414.56	0.60	0.14
שנהב	664.62	654.93	−1.26	−0.19
שקד	673.30	660.38	−0.80	−0.12
שלמון	189.75	186.04	0.32	0.17
תאנה	241.17	238.87	−0.53	−0.22
תדהר	601.53	489.83	−0.19	−0.04
תירוש	563.91	557.83	0.41	0.07
תמוסה	105.64	103.32	0.11	0.11
תמר	257.88	252.90	0.14	0.06
תמה	201.34	199.89	0.21	0.11
תרשיש	118.01	115.76	0.16	0.14
תשרי	545.53	541.10	−0.05	−0.01

שערי אגרות החוב

שגיא 4.25%

סדרה	שער	שינוי בנק'
4101	415.3	+0.1
4102	167.4	−0.3
4103	160.9	−0.5
4104	155.9	−0.5
4301	155.9	−0.5
4302	148.4	+0.1
4303	147.5	+0.1
4304	145.5	— —
4105	129.6	+0.4
4106	126.3	+0.3
4107	122.6	+0.4
4108	120.5	+0.4
4109	117.6	+0.4
4110	116.4	+0.4
4201	145.6	+0.4
4204	139.6	+0.4
4205	137.1	+0.4
4206	134.2	+0.6
4207	133.9	+0.6
4208	132.2	+0.6
4209	129.4	+0.6
4210	126.1	+0.5
4211	122.4	+0.6
4212	120.5	+0.1
4213	117.5	+0.1

3% מלווה מדינה (הצמדה 100%)

סדרה	שער	שינוי
3601	45387	− 30
3602	41846	− 27
3603	38949	− 27
3604	34899	− 111
3605	31870	− 104
3606	30036	− 105
3607	27745	− 61
3608	26260	− 60
3609	25016	− 58
3610	22665	− 189
3611	22530	− 187
3612	21688	− 187
3613	20445	+ 136
3614	19684	+ 134
3615	18133	+ 126
3616	16462	− 47
3617	15529	− 46
3618	14739	− 45
3619	13577	− 42
3620	12947	+ 7
3621	12189	+ 6
3622	10952	+ 5
3623	10549	− 77
3624	9897	+ 5
3625	9092	+ 4
3626	8392	+ 45
3627	7844	+ 52
3628	7195	+ 33
3629	6749	+ 4
3630	6399	− 14
3631	5885	− 13
3632	5506	− 74
3633	5283	− 71
3634	4581	+ 28
3635	4419	+ 27
3636	4265	+ 6
3637	4005	+ 6
3638	3784	+ 2
3639	3420	+ 2
3640	2844	− 6
3641	2466	− 6
3642	2224	+ 13
3643	1931	+ 11
3644	1787	+ 2
3645	1540	+ 2

גליל 4.25%

סדרה	שער	שינוי
3701	1315	− 12
3702	1024	+ 1
3703	889.1	+8.9
3704	761.9	+7.8
3751	597	−0.1
3752	161.8	−1.5
3753	153.3	−1.5
3901	147.8	−0.4
3902	140.8	−0.4
3903	139.8	−0.4
3904	137.6	−0.4
3754	139.1	−0.4
3755	134	−0.5
3756	133.5	−0.4
3757	130.8	−0.4
3758	128.7	−0.2
3759	128.3	−0.2
3760	126.6	−0.2
3761	123.9	−0.2
3762	120.7	−0.2
3763	117	−0.2
3764	114.8	−0.2
3765	112.1	−0.2
3766	110.8	−0.2
3791	119.3	+1.2
3792	117.2	+1.2
3826	138.9	+0.8
3827	136.8	+0.6
3828	135.5	+0.7
3829	133	+0.7
3830	132.7	+0.1
3831	132.4	+0.1
3832	130.6	— —
3833	127.9	+0.1
3834	124.6	— —

4%, 6%, 7% פיתוח (הצמדה 80%)

סדרה	שער	שינוי
3523	162955	— —
3524	160800	+ 200
3525	159300	— —
3526	158900	— —
3527	155600	— —
3528	150402	+ 300
3529	158600	— —
3530	146073	+ 200
3531	147000	— —
3532	145600	— —
3533	141903	− 1000
3534	155800	+ 200
3535	155255	— —
3536	154500	— —
3537	135000	− 500
3538	126373	− 1000
3539	127675	— —
3540	126905	− 2000
3541	122800	— —
3542	122460	+ 100
3543	116775	+ 100
3544	117100	+ 100
3545	113800	+ 100
3546	114601	— —
3547	114200	— —
3548	114200	— —
3549	107480	+ 100
3550	110100	— —
3551	107690	− 200
3552	99500	+ 400
3553	98008	— —
3554	104118	+ 100
3555	104350	+ 300
3556	99400	— —
3557	100200	+ 600
3558	99250	+ 700
3559	95375	+ 500
3560	90661	+ 461
3561	89700	— —
3571	89101	— —
3572	90901	+ 300
3573	89801	— —
3574	85663	+ 350
3575	82501	— —
3576	82500	— —
3579	75650	− 300
3577	80025	+ 170
3578	77000	+ 250
3580	71250	+ 250
3581	65300	— —
3582	60400	— —
3583	55253	− 500
3584	53119	+ 272
3585	50457	+ 269
3586	45764	+ 64
3588	47714	+ 68
3589	43570	+ 62
3587	45871	− 27
3591	43632	− 25
3592	43612	− 25
3593	43553	− 24
3590	43425	+ 20
3595	41485	+ 18
3594	41167	− 930

5% מלווה פיתוח (בחירה כפולה)

סדרה	שער	שינוי
2005	159900	— —
2006	160250	− 800
2007	156700	− 800
2008	155400	— —
2009	156700	— —
2010	155800	+ 300
2011	153300	— —
2012	152211	— —
2013	152700	— —
2014	149100	— —
2015	148900	— —
2016	158300	— —
2017	145580	— —
2018	145900	− 1500
2019	144600	— —
2020	140200	— —
2021	143800	+ 300
2022	131438	+ 300
2023	134500	+ 200
2024	126200	— —
2025	127000	+ 1500
2026	125700	— —
2027	121951	— —
2028	125835	+ 3600
2029	116700	+ 3000
2030	118862	+ 3462
2031	112801	— —
2032	115412	+ 3362
2033	109038	— —
2034	107259	— —
2035	99595	— —
2036	99350	— —
2037	107056	— —
2038	97500	+ 1800
2039	95156	— —
2040	97895	— —
2041	90270	— —
2051	89500	— —
2052	80815	+ 500
2053	88050	+ 400
2055	77700	— —
2054	79406	— —
2056	71128	— —
2057	74899	— —
2058	73200	— —
2059	72993	— —
2060	91160	— —
2061	48900	+ 1446
2062	42830	+ 16
2063	47443	+ 670

צמודות הב

סדרה	שער	שינוי
5 יד'	110.4	+0.3

רמון

סדרה	שער	שינוי
7006	195.9	+0.4
7007	183.4	−0.2
7008	174.3	−0.2
7009	167.7	−0.2
7010	165.5	−0.3
7011	156.5	−0.2
7012	150.9	−0.2
7013	142.4	+0.2
7014	124.5	−0.5
7015	104.6	+0.7
7016	107	+0.7
7017	106.4	+0.8
7018	106.2	+0.8
7019	106.7	+0.8
7020	106.5	+0.8
7021	105.5	+0.8
7201	105.5	+1.4

גלבוע

סדרה	שער	שינוי
6101	13751	− 125
6102	8258	+ 116
6103	7586	− 39
6104	6884	− 8
6105	6530	− 8
6106	6415	− 8
6107	6168	− 7
6108	4384	− 5
6109	4167	− 8
6110	4096	− 5
6111	3466	− 4
6112	3565	− 5
6113	2258	− 2
6151	870.7	+ 12
6152	834.1	+11.6
6153	732.6	−0.9
6154	719.9	−0.9
6155	440.6	+3.9
6156	374.4	+6.2
6157	280.1	−2.3
6158	267.7	−2.3
6159	236.8	+6.6
6160	211.5	+4.7
6161	204.2	+3.6
6162	184.5	−0.2
6163	171	— —
6164	165.1	— —
6165	153.5	−0.1
6166	147	+0.6
6167	143.8	+0.6
6168	142.8	+0.5
6169	133.8	+2.1
6170	125.5	+1.8
6171	91.8	−0.1
6172	90.7	−0.1
6801	97	−0.1

100% מט"ח

סדרה	שער	שינוי
אל אמ	1401	+ 6
אלבים	234	— —
אלתא	1231	+ 3
אלסינט	2537	+ 3
מאינסקס	1195	— —
תרד 84	97.2	— —
תרד 85	391	— —
הב חיש	259	−0.6
דיס הש	200	— —
כור	164	+0.6
כלל	504	− 5
מבמ ד	184.3	— —
מבמ מ	260.7	— —
מבמ י	294.8	— —
רון	148.2	— —
מל בנ	180.2	— —
תיעש	257.2	− 2

מדד/מט"ח

סדרה	שער	שינוי
בל.ת.	149	−0.6
דיס הש	155.8	— —
מור	148.2	−0.2
כלל	184.5	— —
מנ דיס	134.9	— —
משא מז	158.2	— —
משא מז	145.5	— —
משא מז	137.6	— —
לאומי	141.5	— —

לתשומת לבכם!
ביום ג' ה־29.3.88
יצורף לעיתון "הארץ"
מוסף מיוחד
"ניהול כח אדם"
לפרטים ניתן לפנות
למיכה טייר
טלפון 03-5121119

רפי ברורמן תווך נדל"ן, השקעות ונכסים
"נכסי — רזים" בע"מ טל. 03-611194/5
★ חבר מלד"ן – עמותת המתווכים בישראל
★ חבר בפדרציה הבינלאומית לנכסי דלא־ניידי FIABCI
עסקים טובים עם "נכסי־רזים".

להשכרה
בדרום ת"א בבנין 1600 מ"ר
ב־4 קומות + מרתף או אולמות
של 300 מ"ר לתעשיה/תצוגה.
מעלית משא ונוסעים.
כח + קווי טלפונים + חניה, פריקה וטעינה.
03-810207 + 03-225239

הארץ
עיתון לאנשים חושבים

שערי המניות 24.3.88

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח
בנקים שאינם נכללים בהסדר ההצמדה						
אגודה ש	18000		10			−10
הספנות 0.1	1099		200			−77
הספנות א 0.5	629		351	−1	−0.2	−351
כללי לא בהסדר	13450	בח	48	+150	+1.7	+28
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 88						
אדיבי רג 100.0	108150		119	−150	−0.1	−1002
אדיבי ב 100.0	108470		43	+1100	+1	+90
אדיבי בב א	655800	שב				
אגוד 0.1	80250		47			−57
דיסקונט ב	139500		12	−500	−0.4	−16
דיסקונט א	137690		42	+100	+0.1	+209
דיסקונט שה ב	16061			+50	+0.3	+100
המזרחי ש	44600		611	+240	+0.5	+792
המזרחי ב	44550		9	−210	−0.5	+64
הפועלים בבב	95009			+5		+3
הפועלים ש	73400		712	+100	+0.1	+996
הפועלים ב	73180		294			−146
כללי א 1.0	186700		4			−4
כללי שה 7	9130		12	+100	+1.1	+12
בל"ל 0.1	46670		743	+100	+0.2	+720
בל"ל שה 11	17340		215	+100	+0.6	+323
בינקן ופור 1.0	61705	שב				
בינקן ופור 5.0	31440			+200	+0.6	+30
בנקים הנכללים בהסדר ההצמדה ל 89						
אדיבי רג 100.0	151900		45			+51
אדיבי ב 100.0	130900	לג				
אדיבי בב א	784100	לג				
אגוד 1 ש"ח	97900		4	+50	+0.1	+47
דיסקונט ב'	173100	לג				
דיסקונט א'	170000		2	+1950	+1.2	+102
המזרחי ש'	54000		33			+74
המזרחי כ'	55700	לג				
הפועלים ש'	89650		43			
הפועלים כ'	89001			+300	+0.3	+117
כללי א'	230200		1	+100		+49
בל"ל ספוק	57550		76	+500	+0.9	+138
בנקים למשכנתאות						
אדנים 0.1	22700	שב				
לאומיכשכ' ש	6830		62	+10	+0.2	+38
לאומיכשכ' מ	6620		2			−2
כרמל ש	5560		127	+10	+0.2	+41
כרמל שה 1	—		הפסקת	מסחר		—
פת מכב ש	1960		291	+20	+1	+409
בשכן ב ש	3155		1105	+65	+2.1	+2325
עצמאות 0.1	16150	שב				
מרב 1.0	6420		33	+50	+0.8	+125
טפחות מבכ ש	19105		18			−18
טפחות רג ש	19995		81	+200	+1	+114
טפחות שה 2	—		הפסקת	מסחר		—
יעסור 1.0	2001		91	+6	+0.3	+91
יעסור 5.0	1400	בח	70	−1	−0.1	−50
מוסדות מימון						
הוקלאות מבכ א	380000	לג				
הוקלאות מבכ ב	209600	לג				
לאומי תעש' א ש	10420		54	+200	+2	+78
פתוח תעש' בבב	132000	לג				
פת תעש' בב ג	488000	לג				
פת תעש' בב גג	288230	לג				
פת תעש' בב גג1	293200	לג				
פת תעש' בב ר	289001	לג				
פת תעש' בב דד	69171	לג				
כרמו קבלנים 5.0	2181	תב	3206	+180	+9	+2888
תיירות בב	231600	לג				
כלל ליסינג 0.1א	20298			−2		−10
כלל ליסינג 0.5ב	18200		40	+200	+1.1	+40
ביטוח						
אילון	112		19500			
איתן	116.5		1500	−1	−0.9	−1500
אררם 0.1	—		הפסקת	מסחר		—
אררם א 0.5	—		הפסקת	מסחר		—
בטוח מכנה 0.1	311					
בטוח מכנה 0.5	166.5	שב				
מגנה אפ	213		100	+5	+2.4	+100
מגנה הש	182		13500			
הדר 1.0	108		2000			
הדר 5.0	91.5					−500
הדר אפ סר 2	81.5					
הפניקס 0.1	460		1100	+8	+1.8	+844
הפניקס 0.5	350	תב	1800	−29	−7.7	−1845
המגשר-הראל 1.0	4150		200	+100	+2.5	+301
המגשר-הראל 5.0	3610		50			−50
כלל ביטוח	307		10620	−10	−5.2	−12898
כלל ביטוח אפ'	65		28500	−5	−7.8	−175455
כלל ביטוח אג"ח	93.5		257385			+34615
מנורה 1.0	1180		243	−60	−4.8	−143
מנורה 5.0	1070		236	+40	+3.9	+236
סקוריטס 0.1	827		3358	+20	+2.5	+1542
צור ש	227		2000			
ציון החזקות 1.0	2330	בח	39	+6	+0.2	+11
ציון החזקות 5.0	749		225			
מסחר						
אינטר גאס 1 ש	763		300			−300
אינטר גאס 5 ש	586		3776			−1776
מאיר עזרא 1.0	521	תב	1538	−33	−6	−3217
מאיר עזרא אפ	225		1980	−3	−1.3	−1460
כלל אפ 4	263		14200	−7	−2.6	−14200
כלל אגח 2	135		3000	+2	+1.5	+1000
קרסטל 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
רפק 0.1	13250	שב				
רפק 0.5	17000					
שופרסל א 2.0	911		860	−7	−0.8	−1998
שופרסל אפ	3405		190			−54
שופרסל אגח	104.5		11550	+5	+0.5	+18797
שירותים						
אסתא	315					
ספנות הספקה 0.1	583		800			−800
ספנות הספקה 0.5	154.5		5744	+3	+2	+1589
קיור 0.1	507		5087	+5	+1	+1923
קיור 1.0	178		40185			+5780
כתר' עזרה 0.1	1090	בח	72	+8	+0.7	+60
כתר' עזרה 0.5	830		57	+20	+2.5	+557
מלונות ושירותי תיירות						
גלי זהר 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
גלי זהר 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
מלונות דן 1.0	1250					
מלונות דן 5.0	884	שב				
חוף האלמוג 1.0	5930		10			−25
מלונות הירדן	1980	שב				
ים סוף	188.5	תב	31711	−1.5	−5.8	−34206
ים סוף אפ'	112		6006	−7	−5.9	−13305
מחשבים ושירותי מחשבים						
תיל.ג. 1.0	140		2263	−3	−2.1	−2265
תיל.ג. אפ'	33		27113	+7	+2.2	+36220
תיל.ג. אג"ח	95.5		15000			−5000
יעגא 1.0	3980		30	+30	+0.8	+15
בל.ל. 1.0	5300	שב				
בל.ל. 5.0	1100	שב				
ביקוב מחשבים 1	511		850			
ביקוב מחש' 5	210	תב	2719	−12	−5.4	−3461
ביקוב אפ סר 2	361		800			+442
תים מחשבים 1.0	590		9			+9
נדל"ן, בינוי ופיתוח						
אזורים אפ	430		3800	−15	−3.4	−4200
אזורים אגח	130.5		5401			
אילון 1.0	85		13057	+5	+0.6	+2500
אל-רוב 1.0	313		500			+498
אפריקה 0.1	36720		7	+120	+0.3	+27
אפריקה אפ	14501	תב	20	−1800	−11	−69
אורים	550		3000	−11	−2	−881
ארלון 0.1	2300	תב	60	−150	−6.1	−160
ארלון 0.5	1873	תב	700	−140	−7	−860
ברונפר 1.0	2660		310	−40	−1.5	−410
ברונפר 5.0	2110	שב				
תקפר 1.0	4770		2	+20	+0.4	+8
ודער 0.1	168.5		1000	+5	+0.9	+1000
ודער 0.5	131	שב				
מלילן 1.0	1520		100			−108
המשולל 1.0	720	לג				
המשולל 5.0	396	לג				+18
תל.ב. 0.1	—		הפסקת	מסחר		—
תל.ב. 0.5	—		הפסקת	מסחר		—
ירושלים אפ	76		5834	−5	−3.2	−10250
גבים 0.1	3426		289			−34
גבים 0.5	2848		71			−71
מבני תעשיה	64.5		206686			+38233
מבני תעשיה אפ'	21.4		550823			+259665
מבני תעשיה אג"ח	95		45610	+5	+0.5	+14609
ימעור 0.1	3291		73			−73
ירושלים 1.0	1080		732	−5	−0.5	−732
יסדס 10.0	16170		100	+170	+1.1	+35
כנן פיתוח 1.0	4845		50	+65	+1.4	+150
לוסיד 1.0	6060		142	+60	+1	+156
לוסיד 5.0	1680		152			−152
כתב. 1.0	241	לג				−4740
כתב אפ 2	80	לג				+3001
כתב אגח	116.5	לג				
מאורי בניה 1.0	412	לג				
ביצבאל 5.0	146		12115	−1	−0.7	−11115
ביצבאל אפ	134		1000	−5	−1.1	−2000
מנרב 5.0	1140		361	−40	−3.4	−340
לידסבין 1.0	307					
לידסבין 5.0	117		6686			−4686
ליפשיץ 1.0	213		902			+152
ליפשיץ 5.0	102.5		4732			+268
ליפשיץ אפ 1	59.5	בח	6588	+2	+3.5	+4605
ליפשיץ אגח	92		800			
נאות אביב 0.5	2930		292	+30	+1	+450
נכסי אזורים	211		1500	−5	−2.3	−5350
סהר החזקות 1.0	541	שב				
סהר 1.0	1332		—	+30	+2.3	+70
עמר הטלע סר 1 ש	—		הפסקת	מסחר		—
קסריה 0.1	2780		38	−100	−3.5	−38
קסריה 0.5	1062		25			−25
רמבכן 1.0	183.5		2800	−5	−3.4	−3100
רמבכן 5.0	139.5					+74
רומבן אפ'	577		150	−3	−0.5	−150
רומבן אג"ח	122					
חקלאות						
מטעי הדר 0.1	2050	שב				
מטעי הדר 0.5	1733	שב				
מהדרין 0.1	5120		154			−154
מהדרין אפ'	2060		410	+30	+1.5	+452
נטר הדרים 1.0	1470		100			−100
פריאור 0.5	2115		122	−20	−0.9	−122
מזון וטבק						
דובק מב ש	2530		263	−117	−4.8	−263
דובק מב ב	2255	תב	206	−250	−10	−218
הכלל 1.0	323	שב				
הכלל 5.0	277	שב				
טלבל אגח	99		20000			
מגשר בירה 1.0	26000		12	+300	+1.2	+50
מגשר בירה 5.0	19570		14	−10	−0.1	−14
יטבר 1.0	900		67			−67
יטבר א 5.0	574		115	−6	−1	−115
יטבר אפ 2	240		75			
בן 1.0	370		9	−1	−0.3	−9
בן 5.0	371		185	+11	+4.2	+208
סנפרוסט 1.0	14051		10	+50	+0.4	+100
עסיס 0.5 ב	299		1220	−2	−0.7	−1528
אגגל שקל 1	1643	בח	99	−17	−1	−73
שמן מבב א	1163	בח	50	−72	−5.8	−145
טכסטיל והלבשה						
ארגמן סר 1 ש	535		74			−74
ארגמן אפ	117.5		2200			−820
ארגמן אגח	104		7002			
אחים 1.0	375					
אופנת כרמל 1.0	246		25	+2	+0.8	+25
אופנת כרמל 5.0	196.5		850			
אתם א	253	שב				
ארגזן רג ש	7900		220	+280	+3.7	+250
דלתא-גליל 1.0	1160		3188	+15	+1.3	+4754
דלתא-גליל א 3.0	981		500	+10	+1	+1800
מכווית כאמור 1	1313	שב				
מכווית כאמור 5	520					
רוסלגו 1.0	267	שב				
רוסלגו 5.0	217		1076	−10	−4.4	−1076
הרינון 1.0	4280		30	−100	−2.3	−75
ויקות 1.0	1359	בח	56	+10	+0.7	+1038
ויקות 5.0	1238		700	−10	−0.8	−1520
ויקות אפ	364		260	−20	−5.2	−260
כיטר	134		800			−200
כיטר אפ	51		865			
לודזיה 0.1	590					
לודזיה 0.4	430		150			
ליגות 1.0	142		2255	−5	−0.4	−653
עיט 1.0	315		920			
עיט 5.0	129		1000			
עיט אפ	104					
עיט אגח	108		900	−5	−0.5	−980
עמק פריגה 1 ש	147		1380			
עמק אפ	63		11427	−2	−5.1	−10502
פולגת א	786		604			−474
פולימן א 0.5	9100		61	−180	−1.9	−111
פרגר	1020			+20	+2	+100
גיבור סברינה	5631	בח	52	−59	−1	−52
מתכת ומוצריה						
אורדן 0.1	3820		350	−39	−1	−223
אורדן 0.5	3640		13	−40	−1.1	−38
אלומית 1.0	6495	שב				
אלומית 5.0	4649			−50	−1.1	−49
כבלים ש	289		1800	+4	+1.4	+402
כבלים אפ	75.5		2300	−5	−2	−7200
כבלים אג"ח	91.5		15000			+1000
כבלים אגח	95.5		6134			−6134
חשמן 1.0	482					−23
חשמן 5.0	286	שב				
חשמן אפ	1890	בח	25	−60	−3.1	−41
זיקה 1.0	1600		18	+22	+1.4	+156
זיקה 5.0	1150	תב	23	+80	+7.5	+100
קסטמה פר 5.0	2970		200			−100
כבלי ציון 1.0	2210		720			−720
כבלי ציון 5.0	1049		853			−488
קוטני 1.0	209		1970			
קוטני 5.0	112		8698	+2	+1.8	+1302
מחשוב 0.1	26500		9			−9
מחשוב 0.5	10700		12			−12
סקר פלדה 1.0	1769		300	−1	−0.1	−450
קינג 1.0	580	תב	250	+30	+5.5	+206
קינג 5.0	265	תב	1670	−20	−7	−2220
קליל 1.0	2474		880	+50	+2.1	+850
קליל 5.0	1890		1060	+40	+2.2	+1308
קליל אפ	915		6999	+15	+1.7	+1130
קליל אגח	120					
שלודות 5.0	4500					
תעשיות לכיש 1.0	480		1000	−25	−5	−800
תעשיות לכיש 5.0	322	תב	667	+29	+9.9	+1467
חשמל, אלקטרוניקה ואופטיקה						
אלביט 3.0	269500		18	+2500	+0.9	+8
אלקו 0.1	8150	בח	33	+130	+1.6	+24
אלקו 0.25 ש	3351	תב	188	+201	+6.4	+650
אלקטרה 0.1	1700		218			−218
אלקטרה א 0.5	1200		1592			
אפס 5	715		150	−2	−0.3	−150
אפכו 3	128		10000			
אריית 1.0	13250		10	+289	+2.2	+19
אלקטרוניקה אפ'	490		8250	−30	−5.8	−11765
כלל אלק אג"ח	98		14772	−2	−2	−52296
סטקטרוניקס 1.0	850		730	−10	−1.2	−895
סטקטרוניקס 5.0	669		672			+272
פיכטנגר 1.0	385		3000			
פיכטנגר 5.0	318		2289			
ציקלון 1.0	1880	תב	5	−170	−8.3	−131
ציקלון 5.0	1019		220	−3	−0.3	−481
קונצטין אילד 1.	2725		11			
קונצטין אילד 5.	2149	שב				
ת.א.ת. 1.0	790		950	+10	+1.3	+1640
ת.א.ת. 5.0	378		1506	+5	+0.8	+6100
תדאה	680		314			−86
מוצרי בניה						
א.ב. תעשיות 1.	156		2450	−5	−1	−2952
א.ב. אפ	560		300	−9	−1.6	−380
א.ב. אגח	130		1001	−2	−1.5	−2001
אקרשטיין 1.0	390		540			
אקרשטיין 5.0	262		400	−3	−1.1	−550
אקרשטיין אפ'	535			+3	+0.9	+1000
אקרשטיין אגח	126		25000	+1	+0.8	+24998
אדים בלוס	95		6000	+2	+2.2	+9788
בלוס אפ	55		1860			
מוזל השק בתעש	870		620	−19	−2.1	−620
מוזאיקה ולפמן 1	1715	לג				
מוזאיקה ולפמן 5	1408	שב				
נגב קרמיקה	302		9697			−5869
נגב קרמיקה אפ	134		5900	+5	+2.3	+3900
כימיה, גומי ופלסטיק						
אגן 5.0	1400		775	−19	−1.3	−698
אליאנס ב	458	בח	91	−51	−10	−216
גל תעשיות 1.0	326		428			
גל תעשיות 5.0	210					
גל אפ	66			−1	−1.5	−880
גל אגח	96		15000	−1	−1	−16841
דשנים 0.1	3990		800	+40	+1	+235
דשנים 0.5	1580		500	+40	+2.6	+1000
חיפה כמי 10.0	—		הפסקת	מסחר		—
ליספקי 1.0	1819					
מקסימה 1.0	563					−75
מקסימה 5.0	350		900			
כנו 1.0	20001		10			−10
כנו 5.0	17385		13			−33
פריקלאס	545		2700	−4	−0.7	−3300
פריקלאס אפ'	139		5867	+1	+0.7	+2280
קים כימיקל 1.0	4860		50	+80	+1.7	+267
קים אפ	2654		280	+50	+1.9	+151
קים אגח	107					
תיא 5.0	4000		50	+24	+0.6	+81
פרוטרום 10.0	516		4750	+2	+0.4	+1324
עץ, נייר ודפוס						
כתר	117.5		500	+5	+3.1	+5623
דפרין 1.0	5850					
דפרין 5.0	3750	שב				
חבג. 1.0	6690		82	−10	−0.2	−27
יעה 1.0	2870		700	+20	+1	+98
לבידי אשקלון 1	809		908			−1509
מלם ב 0.5	24000		5	−800	−3.2	−20
קרגל	670		1990	−10	−1.5	−2450
קרגל אפ'	342		1488	−3	−0.9	−1188
רים 0.1	341		205			−705
רים 0.4	165					
תעל ב 0.2	15150		33	−150	−1	−43
תעשיות שונות						
אבריץ 1.0	174		3384			−178
אבריץ 5.0	96		1000	−4	−4	−1000
המישה יור	1900		85	−60	−3.1	−85
הנפלק 1.0	875			−25	−2.8	−304
הנפלק 5.0	837		200	+20	+2.5	+200
השקעות בתעשיה						
תרכות	8300		100	−87	−1	−250
כור בב ש	6130		27			−27
תעשיות אפ	126.5		5780	−5	−1.2	−7859
תעשיות אגח	105		6680	+5	+0.5	+65330
חברות השקעה						
אמיקו ש	5400		14	+100	+1.9	+14
אי־די־בי. אפ'	2540	בח	794	−60	−2.3	−786
אי־די־בי. אג"ח	98.5		33700			
אלגר ש	626		240	+1	+0.1	+801
גחלת 1.0	999					
גחלת אפ	781	שב				
גחלת אגח	104					
דנכור 1.0	499		1900			
דנכור 5.0	428		245	−2	−0.5	−218
הגנה לישראל 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
חלפבן 0.1	115900	שב				
חלפבן 1.0 ש	21000		7			−7
אבסא א 0.5	16001		21	+301	+1.7	+45
דיסקונט השק אפ	730		5101	−28	−3.7	−6886
דיסקונט השק אגח	107		1234			−1234
כותר השק ש	28050		20	+100	+0.4	+20
כור השקעות	13482	שב				
הירדן 1.0	1250		200	−50	−3.9	−250
הירדן 5.0	498	שב				
יצא ש	12800		32			−32
יהדן א 0.1	996		103			−103
כלל 50.0	1010		600	−9	−0.9	−453
מנור 0.1	303		1588	−3	−1	−968
מנור א 0.5	356	שב				
מנור אפ	109.5					
אתה 1	122					
סהר ב 1.0	324		1000			−500
פז השק ש	2300					
פמה א 0.1	5450		30			
פמה 0.5	3188		120	−32	−1	−120
פרידן ב 2.5	10250		180			−167
קדרן 1.0	105		10000	+5	+4.5	+7180
קדרן 5.0	66		5482	+5	+0.8	+7018
קדרן אפ	45		14175			
קדרן אגח	104		8000			
נסחרות במט"ח						
בית ש	255	שב				

רשימה מקבילה

שם המניה	השער אתמול		המחזור ש"ח	השינוי בנקודות	השינוי ב־%	הצע/ביקוש ש"ח
מסחר שרותים מלונאות מחשבים						
הראל 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
יוסקל	222		80	−4	−1.8	−620
קונטרדיס 0.1	1091		133			−153
קונטרדיס 0.5	262		800			−608
קונטרדיס אפ	57		500	−1	−1.7	−2031
שפיל 1.0	600		589			−140
תבל	165	שב				
בני הדר	107		31495			−29495
בני הדר אפ 1	69	תב	3575	−5	−6.1	−4825
החברה הישראלית	51		1500			
כנס סר 1 ש	1300		62			
איכות מחשבים	189	תב	150	−12	−6	−645
דשה מיכון 1.0	316		3951			
דשה אפ'	615		800	+14	+2.3	+775
כלל מחשבים 1.0	4116		8	+104	+2.6	+89
משב מחשבים 1.0	152					−500
רשף	323		10750	+14	+4.5	+5521
נדל"ן בינוי חקלאות						
אורן 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
אורן 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
אמגנים 1.0	390		274	−1	−0.3	−274
בן-יקר גת 1.0	2251	שב				
רוזקר 1.0	—		הפסקת	מסחר		—
רוזקר 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
עוד 3.0	960	בח	595	+40	+4.4	+597
רסקו מבול	895		150	−37	−4	−262
רסקו רג	800		103	+8	+1	+112
שבוד 5.0	—		הפסקת	מסחר		—
שבוד אפ	—		הפסקת	מסחר		—
אוגאס	1073	שב				
מלופרסט 1.0	626		59			
מלופרסט 5.0	367					−75
תעשיה						
יונירים	200		1000			
מקס 0.1	2404	תב	45	+190	+8.6	+45
מקס 0.5	852		79	−5	−0.6	−45
חצש חמחן 1.0	1130	תב	393	−200	−15	−455
אקסמנן 5.0	990	לג				
מרקן 1.0	590	לג				
מעשכת סלע	78.5	שב				−10
מתכת מרום 1.0	68		6500	−5	−0.7	−13267
מתכת מרום אפ	24		10000			−10053
אלקל	—		הפסקת	מסחר		—
אלקל אפ 2	—		הפסקת	מסחר		—
בר-כון 1.0	1962		50	+62	+3.3	+120
בר-כון 5.0	1200		550			−170
פרוטאבסטס 1.0	3420		15	−180	−5	−15
פרוטאבסטס 5.0	1010			−40	−3.8	−145
מ.ל.ב. 1.0	698			−2	−0.3	−62
מ.ל.ב. 5.0	576			+10	+2.7	+300
אלרן-סק	159		2557			−1787
ויקטור 1.0	2300		15			
נקה כימיקל 1.0	3410			−39	−1.1	−27
ת.נ.ל. 1.0	1290		109	−9	−0.7	−109
ת.נ.ל. 5.0	1205					
תור א 5.0	5290		26	−10	−0.2	−6
אורדע פריסט	580		300	+10	+1.8	+400
סטאביה 1.0	5600		528			−272
טלך	381			−11	−2.8	−1300
פו חו	359		580	+8	+0.8	+420
מאגרי טכנולוגיה	98.5	בח	304	+6	+6.5	+1676
השקעה						
אנקובה 0.1	38		4500			−2375
איתם	193	שב				
איתם אפ	43	בח	4518	+6	+12	+8253
אמישר בב'	498	שב		−26	−5	−1300
אפיק 1.0	321	לג				
אפיק 5.0	227	לג				
בזין ב' 5.0	10400		29.5			
ישום החזקות	55		6172	−1	−1.8	−3025
ישום אגח-אפ	60	תב	5012	−5	−7.7	−7190
לבריק 0.1	1938	לג				+1
לבריק 0.5	288	לג				−5
עת השק ב 0.1	1600	בח	152	+90	+6	+238
עת השק ב 0.5	841					
חיפושי נפט						
דלק נפט 1	1664	תב	207	+180	+6.4	+430
דלק נפט 5	770			+19	+2.5	+991
פז חיפושי נפט	19000		25			−25
יו.א.ל אפ	70		12260	−3	−4.1	−13160
מ.נ.ג. 1.0	3130		275	+30	+1	+515
מ.נ.ג. 5.0	1810		987	+42	+2.4	+1015
פראיל ב 0.5	4981		55	+8	+0.2	+15
נפטא ש	285		3808	−5	−1.7	−1122

משתנים

שם נייר ערך	הל"ב מחיר שד נקב	שער קנב מבקש נקודות	שער מכב נקודות	שינוי יומי %	בר עסק כלל
בנק ביהלומי 85	1085	6010	5935	0.25	6
פ.ב.י. 8.5	1351	7406	7313		7
הסבה ש	10020	149.5	147.5		2
סלמון אש	3430	697	691	−0.43	2
כלל סחר	15261	358	356	−0.83	7
שפיסל 2 10.0	3827	828	838		2
דלק 3 ש	6854	1945	1935	0.52	14
אפריקה 1.0	263	28814	28814		11
אורים 1.8	5461	761	761	−1.84	2
מצנים הבין	1073	2424	2424		
הנעשת הישנב		54260	54260		
חברה לירושלים	9817	275	273	−0.36	1
כלל מלון	1100	593	593	−0.17	
עלית	566	11389	11533	−1.25	3
פלגת 3 4	3880	590	590		2
קטמוחת פר 1.0	398	3219	3211	−0.25	2
כלל תעש אלק	2177	1902	1887	−0.73	2
אלזון 3.0	26	197966	196961	−1.5	1
מבע ש	1887	8895	8305		11
ים המלח	12326	1985	1975	0.51	8
שטרוכטים 10.0	11861	838	832	−2.47	5
מבלי ניר 10.0	29	218641	219187	−0.25	3
כלל תעש 1.8	61594	184	184		9
אדיבי פתוח 2.0	1990	5927	5927		10
אלון ש	1575	755	759		2
חברה לישראל 1.0		3481	3481		
פועלים השק ש	6720	657	634	0.47	5
דיסקונט השק ש	4343	1953	1953	−1.26	11
כלל 18.0	11743	1828	1831	−0.29	11
יגאל 5.0	10394	295	299	−0.34	4

שף נאמנות
בטוחה כלל
ניהול תיקי השקעות, ניהול קרנות נאמנות וניהול קופות גמל

שערים בינבנקאיים

אתמול, בצהריים, 24.3.1988 באירופה

מסירה מידית (ספוט)

$ ארצות הברית	1.8438/1.8443	ל"י שטרלינג
מרקים גרמניים	1.6865/1.6875	ל"ש ארה"ב
גולדנים הולנדיים	1.8933/1.8940	"
פרנקים שוויצריים	1.3935/1.3945	"
פרנקים בלגיים	35.2650/35.2800	"
פרנקים צרפתיים	5.7285/5.7315	"
לירטות איטלקיות	1249.00/1250.00	"
ינים יפאניים	125.90/126.00	"
$ ארצות הברית	1.3427/1.3432	לש"ק

שער הזהב $ ארה"ב אונקיה לזהב פיקסינג 453.90

מסירה מאוחרת (פורוורד)

	ל"ש/$	$/פ"ש	מ"ג/$
1 ח'	1.8405/1.8415	1.3868/1.3883	1.6815/1.6827
3 ח'	1.8355/1.8368	1.3752/1.3767	1.6717/1.6730
6 ח'	1.8285/1.8300	1.3589/1.3605	1.6563/1.6578

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

חדשות פנים

ביקורת חריפה של מנכ"ל המרכז הרפואי בת"א על העירייה

אברהם כספי: בהדסה חסר ציוד הנשמה למבוגרים וטיפול נמרץ כמעט משותק

חובת העירייה לדאוג לבריאות אזרחיה ולא רק למדרכות ולמוזיאונים ● דובר העירייה: בתי חולים הם עניינה של הממשלה

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

המשנה למנכ"ל המרכז הרפואי בתל אביב, אברהם כספי, אומר כי בבית החולים הדסה בתל אביב חסר ציוד הנשמה למבוגרים והטיפול הנמרץ כמעט משותק.

כספי אמר את הדברים בתום סיור, שקיימה במרכז הרפואי ועדת האשפוז העירונית בראשותה של חביבה אביגיא.

כספי אמר כי למרות שבית החולים אינו באחריותה של העירייה, הרי מחובתה לדאוג לבריאות אזרחי העיר ולא רק למדרכות ולמוזיאונים.

הוא פנה לועדת האשפוז בקריאה לסייע ולפעול אצל הגורמים המוסמכים — קרי להט — כדי לקבל סיוע כספי שיאפשר פיתרון ולו גם חלקי של בעיית כוח האדם והציוד הרפואי הקיימת במוסד.

חבר ועדת האשפוז, זאב רפואה, אמר כי בדעתו לגלות בישיבת ועדת הכספים העירונית כי ראש עיריית תל אביב החליט לסייע לבית החולים בשנת התקציב החולפת בסדר גודל של 720 אלף ש"ח, בעוד רק בישיבת הוועדה האחרונה העביר תוספת למוזיאון הארץ בסך 3.2 מיליון ש"ח. הצעתו של רפואה להעביר חלק מהסכום שיועד למוזיאון הארץ לבתי החולים נדחתה על ידי להט.

פרופ' מיכאלי, מנהל המרכז הרפואי, מסר כי מתוך 10 חדרי ניתוח בבית החולים מופעלים חמישה בלבד וזאת, בגלל המחסור בכוח אדם. מכשירי הרנטגן, לדבריו, אסורים לשימוש בגלל גילם המופלג, אך לבית החולים אין כסף לחדשים. חולים מועברים לבית החולים אסותא לבדיקות טומוגרף ממוחשב.

עוד נמסר, כי עובדים רבים של מעבדות המרכז הרפואי עזבו למוסדות של קופת חולים עקב השכר הנמוך ובשל כך הושבת בנק הדם של בית החולים רוקח משך ימים רבים בחודש האחרון.

בתגובה לדברים אמר דובר עיריית תל אביב, בני כהן: הטענה נגד העירייה גובלת בדמגוגיה ואולי בחוצפה. אם יש מחסור בכספי למשטרה בתל אביב אין זה לגוף ממשלתי אחר. היעלה על הדעת לכסות את גרעונותיהם. עיריית תל אביב היא היחידה מבין כל העיריות בארץ, שנחלצה לעזרת משרד הבריאות והעבירה כספים לבתי החולים שבתחומה, למרות שהדבר לא באחריותה. אחריותה של העירייה להקים תשתית לעיר במדרכות ובתרבות. בתי החולים הם עניינה של הממשלה.

נשרף דגל פלשתין שהונף בב"ש

מאת איתן רבין

לראשונה מאז הוזלו המהומות בשטחים הונף אתמול הדגל הפלשתינאי על אחד הבתים בבאר שבע. תושבים שגילו את הדגל, הורידו אותו ושרפו אותו.

הותר לשלטונות הביטחון להשתמש בסרטי הצילום שהוחרמו בבית לחם

הסרטים הוחרמו מצלמי חוץ לאחר רצח החייל משה כץ בבית לחם והשופט העליון ברק התיר לפתח אותם ולעשות בהם שימוש לזיהוי המתנקשים

(ע). שופט בית המשפט העליון, פרופ' אהרן ברק, התיר אתמול למערכת הביטחון לפתוח את סרטי הצילום, שהוחרמו מידי ארבעה צלמים, לאחר רצח החייל משה כץ ז"ל, בתחילת השבוע בבית לחם.

השופט ברק הורה למערכת הביטחון, להחזיר את הסרטים לידי הצלמים, מיד בתום הפיתוח, כדי שיוכלו להשתמש בהם עבור ההוצאות הקרובות של השבועונים בהם הם עובדים.

משה פלד

נציגי השבועונים "טיים", "ניוזוויק" וסוכנות הידיעות רויטר עתרו לבג"צ, באמצעות עורך הדין ישראל לשם, לאחר שפקד במשטרת בית לחם, סגי בדק, הוציא מידיהם, לדבריהם בכוח, עשרה סרטים שצולמו לאחר רצח החייל. שלושה סרטים כבר הוחזרו לידי הצלמים. אחד הסרטים נשרף ושלושה אחרים ניזוקו.

כעת נותרו בידי שלטונות צה"ל ומערכת הביטחון רק שלושה סרטים.

בעתירה טענו הצלמים שהם השתמשו בפילים מסוג מיוחד שאי אפשר לפתחו בישראל ויש לשלוח אותו לארה"ב. לכן, אין להתיר למערכת הביטחון לפתוח אותם, שמא ייהרסו.

נציגת הפרקליטות, עו"ד נילי ארד, אמרה בדיון שנערך בלשכתו של השופט ברק, כי הסרטים הוחרמו מלכתחילה, כיוון שצולמו בשטח שהוכרז כשטח צבאי סגור. אך לאחר כמה דקות הוברר שיש צורך להשתמש בסרטים שהוחרמו, כדי לקדם את חקירת רצח החייל.

עצומת מאות מרצים וסטודנטים מאוניברסיטת בר אילן בגנות הקיפאון המדיני הוגשה לנשיא

מאת נורית אמיתי
סופרת "הארץ"

"אנו קוראים לממשלת ישראל לבוא במשא ומתן עם נציגי הפלשתינים ומוחים על תפקידי השיטור שנאלץ צה"ל למלא כתוצאה מהקיפאון המדיני" — זהו נוסח העצומה שהוגשה אתמול לנשיא המדינה על ידי סטודנטים ומרצים באוניברסיטת בר־אילן. על העצומה חתומים 50 מרצים ו־570 סטודנטים, ביניהם סטודנטים ערביים. בין הפרופסורים: ישעיהו לידמן, סטיוארט כהן, אריאל טואף, מרדכי ברדיר ועוד.

פרופ' אוריאל סימון, ראש החוג לתנ"ך באוניברסיטת בר אילן, החתום אף הוא על העצומה, אמר אתמול ל"הארץ" כי הדבר המעניין בעצומה זו הוא בעצם השינוי בדעת הקהל הציבור הדתי: "לא כל הציבור הדתי הוא במחנה הימין והעצומה מראה שיש גם דתיים שאינם שבויים בגישת חוסר הפשרה".

עוד ציין פרופ' סימון, כי האוניברסיטה היא מוסד דמוקרטי ובו חופש אקדמי. עוד הדגיש, כי אוניברסיטת בר אילן היא ככל אוניברסיטה אחרת שבה יש מגוון דעות.

אתמול התקיימה גם באוניברסיטת תל־אביב עצרת "לעמידה איתנה מבית ומחוץ" מטעם סטודנטים של "הימין" באוניברסיטה. במסגרת זו הופיעו חברי הכנסת עוזי לנדאו ורפאל איתן. לנדאו קרא להרביץ את גל המהומות ולהפסיק את יוזמת שולץ.

ממול לעצרת שהתקיימה ליד בניין גילמן הפגינו סטודנטים מטעם קמפוס שקראו לדו־קיום בין ערבים ויהודים.

עורך את העמוד: יצחק לאור

"חולים ופצועים טיפלו במזון באיכילוב בלי חיטוי"

טוען מבקר עיריית ת"א, שערך ביקורת במטבחי בית החולים

מאת חיים הנדוורקר
סופר "הארץ" בתל אביב

ביקורת שערך מבקר עיריית תל אביב במטבחי בית החולים איכילוב בתל אביב עולה, כי עובדים טיפלו באוכל בעת מחלה, בעת שסבלו מפצעים וללא חיטוי ידיים.

בדו"ח ראשוני שהוכן המבקר הופנה להערות להנהלת בית החולים העברה, כי עובדים עסקו בהכנת האוכל, כשהם מצוננים באופן קשה.

כן התברר כי המזון בבית החולים מאוחסן ללא הפרדה בין ירקות, שטרם נוקו. המבקר קובל על כך שלא זכה לשיתוף פעולה מצד הנהלת בית החולים לגבי האופן שבו מחטאים כלי אוכל של חולים ובפרט חיטוי כלים של מחלקת התינוקות, בה יש מספר רב יותר של מחלות זיהומיות.

בתגובה על הדברים אמר אתמול פרופ' דן מיכאלי, מנהל המרכז הרפואי תל אביב: אנשי סגל חולים אינם עובדים במטבח וקיימת ביקורת על כך מצד הנהלת בית החולים. לגבי הטענה כי עובדים שהיו להם פצעים עבדו במטבח, אמר מיכאלי, כי ביום הביקורת התגלה עובד את אצבעו ועטף אותה בנייר להמשך העבודה.

הוא גם טען כי לא קיימת בעיה של שלשולים בבית החולים. מיכאלי טען כי עבודת הביקורת היתה לא מקצועית בנושא זה. הוא הבטיח כי הנהלת המוסד תקיים דיון בעניין.

חופשת הפסח בבתי הספר פתחה את עונת הטיולים ברחבי הארץ. במסגרת טיול שאירגן אגף הנוער של משרד החינוך, צעדו 350 בני־נוער בנתיב הל"ה, לעבר גבעת הקרב ואנדרטת הזיכרון לקבר הל"ה. (צילום: רוני נעמן)

תחנת הדלק של גוש עציון שמכרה לערבים — חובלה

ארגון מתנחלים איים ביום ד' על אנשי גוש עציון לחבל בתחנה אם לא יחדלו לספק דלק לתושבי הגדה

(ע). אלמונים חתכו שלשום בלילה צינורות דלק של תחנת הדלק בגוש עציון.

ביום ד' נתקבל מברק במשרדי המועצה האזורית גוש עציון, "מהוועד לביטחון בכבישים" של קרית ארבע, ובו מחאה נמרצת נגד העובדה שהתחנה מספקת דלק לערבים ללא הגבלה ובכך, כביכול, שוברת את החרם של הספקת הדלק, אשר הטיל המושל הצבאי על ערביי האזור.

המועצה הגישה אתמול תלונה לשלטונות הצבא ולמשטרת בית לחם, על חיתוך צינורות הדלק.

בקבוק תבערה הושלך בשעת לילה מאוחרת של יום ד' לעבר מונית שהיתה בדרכה לישוב פסגות שבשומרון. הבקבוק פגע במונית והתלקח. נהג המונית גילה תושיה והצליח לכבות את האש ללא שנפגע איש.

קופ"ח לשרי האוצר והבריאות: יחדל הביטוח הלאומי לקזז המגיע לנו מכספי המס המקביל

מאת עדנה אייזנר
סופרת "הארץ"

קופת חולים פנתה אתמול לשרי האוצר והבריאות, בדרישה להפסיק לאלתר את הוראת הקיזוז שנתן החשב הכללי למוסד לביטוח לאומי, ולפיה קוזזו כ־46.6 מיליון שקלים מכספי מס מקביל המגיעים לקופה מהמוסד.

הדרישה באה, לאחר שהיועצים המשפטיים של הקופה בדקו את החלטות האוצר ונמצא, כי צעדי האוצר נוגדים את ההתחייבויות שנתנה הקופה לאוצר במסגרת הסכם הבראה שנחתם באוקטובר 1986. באוצר דוחים טענה זו ואומרים, כי אם קופת חולים לא תשלם חובות בסך 60 מיליון שקלים למערכת האשפוז הממשלתית, יקוזז מהמס לאומי מס מקביל, שאמורים להתבצע בעוד שלושה ימים, סכום נוסף של 20 מיליון שקלים.

כזכור, החליט האוצר לעקל לקופת חולים כספים ולצמצם לה מקורות אשראי כדי לאלץ אותה לבטל את ההסכם שחתמה עם רופאי בתי החולים שלה להפעלת משמרת שניה בבתי החולים. הסכם אותו רואה האוצר הסכם שכר לכל דבר, שהוביל את מערכת הבריאות לאנדרלמוסיה של הסכמי עבודה.

בשלב זה קיזוז כספי מס מקביל וסגירת מקורות אשראי בבנקים יצרו קשיי נזילות חמורים בקופה, כשלא יאפשר תשלום משכורות לעובדים לפני חג הפסח.

בקופה מקווים כי התערבותו של מזכיר ההסתדרות אצל שר האוצר תשא פרי ויפסק מחול השדים סביב הקופה.

"בניגוד להתחייבות האוצר"

במכתב ששלח גזבר קופת חולים הכללית, אלי שפיר, לחשב הכללי באוצר נקבע כי קיזוז סכום של 29.4 מליון שקלים בגין חוב מהעבר, נוגד את התחייבות האוצר לקופה. בהסכם בין הצדדים נקבע במפורש שיעור הסכום הכולל שקופת חולים מקבלת ממקורות מס מקביל ותקציב המדינה. כשסכום שמקבלת הקופה ממקור אחד משולם על ידי המקור השני, עד לסכום הכולל שנקבע בהסכם. עתה, החליט האוצר באופן שרירותי, לקזז לקופה תשלום של 1.1% מכספי מס מקביל.

מדור פרסומי

כדאי

מאת ג. יפית

בלב תל־אביב התגלתה פנינה של ממש: גיל אורנים. שמחה ברמה שלא הורגלנו אליה. פאר מהמם, יופי עשיר ותפריט מופלא. מתאים במיוחד ל־30 עד 300 אורחים. מי שביקר שם ולו רק כאורח, לא יתפשר על שום מקום אחר. המחירים? סבירים בהחלט.

גיל ואורנים

אתם עומדים לפני עריכת אירוע משמח: חתונה, בר מצווה, ברית מילה, יום נישואין או אולי אפילו מסיבת הפתעה? אתם רוצים אירוע קלאסי, על רמה, זוהר, ויוצא דופן. כזה שיערך במקום המעוצב כהלכה, מקום שישאיר טעם טוב, אמיתי. אתם גם חפצים באירוע אינטימי 250 איש 300 מקסימום: העיקר חשוב לכם שהאירוע יערך בת"א. דווקא. עד לפני זמן לא רב, היתה לכם בעיה. מקום כזה פשוט לא היה בנמצא, רוב המקומות מיועדים לאירועים רבי משתתפים ומעט אורחים פשוט היו "הולכים" שם לאיבוד... אם אתם נמנים על בעלי הטעם הטוב (מה שמכנים "אנני טעם"), אם אינכם מוכנים להתפשר על טיב, איכות, פאר, יופי ושירות גם אם אתם מתכננים אירוע לא גדול (במספר המוזמנים) אתם חייבים לעצמכם ביקור ב"גיל אורנים".

גיל אורנים, 2 דקות מדיזנגוף, רק לאחרונה נחנך וכבר הפך להיות המקום הכי הכי בעיר. היופי מתחיל כבר בחוץ. הבניין הלבן בוהק ביופיו ומעוטר בצמחיה מסוגננת המוארת באור זרקורים. מרהיב! צריך לראות. אם כלה צריכה להרגיש כמלכה לפחות ביום נישואיה, הרי שהאווירה שיוצרת התאורה המיוחדת "מכניסה" לא רק את מלכת הערב, אלא גם את כל מי שנכנס לבנין לתחושה מרגשת הגובלת בהתרוממות הרוח. נשמע פואטי? אולי, אך זו ההרגשה. כבדו כן תוכו שפע ירק מסוגנן כמעט מפוסל. ניכרת ידו של אדריכל גנים היוצרת שירה בצמחיה.

השקעה אדירה של כספים ומשאבים, תכנון מעמיק ומחקר שקדם לכל אלו הביאו לתוצאה המרשימה. אבי רסקין האדריכל לא פסח על פרט כדי להביא את גיל אורנים לרמה הנוכחית. "גיל אורנים" הוא התשובה הישראלית למקומות היותר יוקרתיים בעולם, ועיר אנפין של טרקליני וינה היפהפיים או פריז העתיקה והזוהרת. מי שנכנס למקום המעוצב כפאר אלגנטי (עליו עוד נרחיב בהמשך) יוכל לעצום עיניו ולדמיין כיצד מכרכרות הנשים עטורות המלמלה והיהלומים בואלס חלומי בזרועות אביריהן...

מ־30 עד 300

מי שהוזמן להיכל הגדול שבו חגגו 200 איש, נוכח קרוב לוודאי כמה עלוב זה נראה. היחס בין גודל האולם ודרך עיצובו לבין מספר האנשים החוגגים בו, קובע את ההרגשה כולה. גיל אורנים נבנה במיוחד עבור אירועים של מקסימום 300 איש. בבניין היפה הזה, 3 מפלסים המעוצבים בסגנונות שונים, כל מפלס מתאים לסוג אחר של אירוע. לכל מפלס האווירה המיוחדת לו והעיקר פאר עדין של "פיין שמקרס" כאלו היודעים להעריך את הדברים הטובים באמת. המפלס הראשון זכה לשם "רקל" מתאים לאירוע של עד 80 איש. "שקר" מתאים לאירועים של עד 180 איש והפנינה שבכתר: "אלוף" (האולם המפורסם עם הגלריה שזכה לכינוי "ריץ" של ת"א) מארח באצילות עד 300 אורחים. העיצוב הפנימי של כל המפלסים הוא מודולרי ומאפשר להתאים את הסידור למספר המוזמנים. מי שביקר ב"אלוף" – המפלס האלגנטי המעוצב בסגנון וינאי עשיר, פשוט לא יכול שלא להתלהב. מעל למשטח המרכזי נמשכת כעיטור סביב גלריה המיועדת אף היא לאורחים. מעל לנברשות המקסימות, צפה התזמורת בגזוזטרה המיועדת לכך. כמו בחלום צפה המוסיקה באולם בין הקריסטל ופריטי הריהוט המיוחדים במינם.

תפריט יוקרתי

מחקר שווקים מעמיק קדם לפתיחת "גיל אורנים". התברר כי פשוט חסר מקום כזה. מסביר דני קורן, מנהל גיל אורנים: "מבוקר שערכנו התברר כי חסר מקום טוב בלב תל־אביב המיועד לקהל של בין 30 עד 300 איש. אנחנו בחרנו בקו של אי התפשרות. הטוב ביותר בכל פרט. רק כך אפשר להבטיח שהמוזמנים יהנו מארוחה מושלמת".

כשדני קורן מדבר על אי התפשרות יש לו בהחלט קבלות לכך. "גן אורנים" המקום שנחשב לעילית שבעילית לאירועים, הוא יציר כפיו. דני קורן ושותפיו הפכו את האזור שבגני התערוכה בת"א לאחד המקומות המבוקשים ביותר לאירועים אקסקלוסיביים ויוקרתיים. "גן אורנים" הפך את המושגים "חתונה" ו"בר־מצווה" לאירועים שהאורחים פשוט נהנים לבוא לשם. (נכון, גן אורנים גם יקר מאוד... לא סוד). ואכן, ב"גיל אורנים" גם הצד הגסטרונומי מתהדר בשיאים של מסעדת יוקרה. כשאתם באים לגיל אורנים תשכחו כל מה שאתם יודעים על בר־מצוות וחתונות, כאן הרמה היא 5 מזלגות ויותר. הסוד המסתתר מאחורי התפריט הוא גד פלם, השף של "גן אורנים". כאן מוגש בדיוק אותו תפריט כפורסם, שהרי המטבח הוא משותף. השורות הארוכות של מדליות ישראליות ובינלאומיות מבהירות היטב את רמתו המקצועית של השף.

שירות מדופלם

לא רק המטבח משותף ל"גיל אורנים" ול"גן אורנים". שני המקומות הם גם האוטו־שירות. כאן, בלב תל־אביב, נהנים בדיוק מאותו שירות ואותם תנאי נוחות כמו בגן אורנים. במזנון או בהגשה, רמת שירות זהה. גם בתחום זה דני קורן אינו מתפשר: "המלצרים ואנשי השירות שלנו כולם סטודנטים, כי אנחנו עומדים על כך שהאורחים יקבלו "שירות מעולה ומתוחכם". ביקור ב"גיל אורנים" מגלה כי בחרו את הסטודנטיות והסטודנטים הנאים ביותר. וזה פשוט נעים.

30% הפתעה במחיר

השוואה מדוקדקת מעלה כי "גיל אורנים" אכן הגיע לצמרת, והאורחים נהנים מכל המותרות שמציע "גן אורנים". רק הבדל אחד מודקר מיד לעין: המחיר נמוך בכ־30%!

דני קורן משווה זאת לדגם החדש של מרצדס: "תארו לכם שמרצדס היתה יוצאת עם דגם חדש, שכוונתו לכבוש את השוק ולהפוך לרכב פופולארי. הם היו מוכרים אותו הרבה יותר בזול". כך יש להבין את הארוחה המושלמת של השף במחירים של החל ב־30 ש"ח למנה. מי שבקי במחירים של ארוחות יודע שמדובר בעסקה מצויינת.

הגמישות היא קו מאפיין של "גיל אורנים". למשל הארוחות. לא רק מספר רב של תפריטים ומנות, לא רק מזנון והגשה, יש גם "בוקריים", ההמצאה האמריקאית הנהדרת. זה נוח להפליא: לא מוגבלים בשעה ואפשר להגיע במועד הנוח ולהנות בארוחה חבה וקלה שהיא שילוב אידיאלי של ארוחת בוקר עשירה וארוחת צהריים סעימה.

קונבל בר־מצווה

הגמישות ניכרת גם במפלסים. נכון, הקירות אינם ניתנים להזזה, אבל אפשר להפליא בשילובים וקומבינציות למשל, מסיבת בר מצווה. זה לא נעים לאף אחד כאשר חבריו של חתן השמחה מסתובבים משועממים בין האורחים של ההורים. שני הצדדים אינם מרוצים מן הסידור. בגן אורנים יצאו ברעיון מקורי ופשוט: מסיבה מיוחדת לצעירים. הפנינג בסגנון שהוא גם לחוד וגם ביחד. באולם הקטן מכניסים את כל הנוער ובדרך מקצועי מדליק להם את הערב. שפע של פרסים ושעשועונים נוחת עליהם בהפתעה. עושים להם כיף אמיתי, והמהוררים את המבוגרים להנאות שלהם. גם אין צורך לטרוח ולהגוג פעמיים, וגם זוכים בשתי מסיבות. אגב, הצעירים מקבלים ארוחת ילדים ונוער, בדיוק לפי טעמם: פלפל, גלידה אמריקאית, ברד, סוכר צבר על מקל, צ'יפס, הכל בסגנון הזוכבים האהוב עליהם.

אבל הצימוק הכי מתוק שמור לכלה או חתן בר־המצווה עצמם: הגרלות של פרסים. מדי 3 חודשים מוזמנים כל ה"כלות" וה"חתנים" לטקס הגרלה עוצר נשימה (כי הפרסים ענקיים). הזכיה הגדולה: כרטיס טיסה לדיסניוורלד. מלבד זאת עוד פרסים מפתיעים. גם מי שלא זוכה מקבל תיק מלא הפתעות (לא נגלה כדי לא לקלקל).

חניה? שירות לימוזינות

האימה גדולה של באי תל־אביב: חניה. כאן הבעיה מבוטלת. כל אורח מקבל במעטפת ההזמנה תלוש מיוחד לחניון בית כלל. התלוש מזכה בחניה חינם בחניון הנמצא במרחק 5 דקות הליכה מ"גיל אורנים". מי שלא רוצה ללכת ברגל אפילו רגע, יוסע הלוך ושוב בשירות לימוזינות מיוחד לבאי "גיל אורנים". אווירת המותרות מתחילה כבר בחוץ.

ימי עיון, כנסים, עסקים

בתי־עסק ומפעלים שנאלצו להטלטל אל מחוץ לעיר כדי לקיים כינוסים ומפגשים מצאו סוף סוף את המקום האידיאלי שעונה על כל הצרכים, בדיוק בלב העניינים, לכולם נוח להגיע, ענין החניה מסודר ואפשר לסמוך על מטבח מעולה.

שורה ארוכה של חברות מכובדות, גדולות וקטנות, ביניהן הבנקים הגדולים ומספר חברות ביטוח, כבר ניצלו את השירותים המיוחדים של "גיל אורנים" וקיימו ימי עיון וישיבות הנהלות. צוות מקצועי מיומן עומד לרשות המעוניינים כדי לענות על כל דרישה מיוחדת. תחת ידיהם האמונות הופך המקום בדיוק למה שרצה המזמין: חדר ישיבות, אולם הרצאות, היכל תצוגות. במקום גם כל הציוד והאביזרים הנחוצים לקיום הרצאות, תצוגות אופנה וכינוסים: מקרן שקפים, מקרן שקופיות, מצלמות, מסלול ועוד. כל פרט זוכה לטיפול בהתאם לצורך, והצלחת האירוע מובטחת.

קידוש בשבת בבוקר

מי שמעוניין לקיים קידוש בשבת בבוקר, יודע כמה זה מסובך. מחוץ לעיר — קיימת בעיה של נסיעה בשבת. בתוך העיר — לא היה מקום כזה.

גיל אורנים הוא המקום היחיד בתל־אביב שאפשר לקיים בו קידוש בשבת בבוקר.

הסדר אפשרי הודות למערכת יחודית המפעילה את כל המערכות באופן אוטומטי, ללא מגע יד אדם. סוף סוף יש מקום שאפשר לחגוג בו בשבת את הולדת הבת, את עליית הבן לתורה, את השמחה של שבת חתן ברוב הדר. האירוע מלווה בטעם של מסורת למהדרין לבעלי השמחה: יש הזמין משפחתי אמיתי, צלי בקר בניחוח יין שריר, לשון, עוף, כל הטעמים העמוקים של השבת. ארוחה קלאסית ל־100 מוזמנים לפחות. סוף סוף תיקון שבת.

פרטים נוספים: גיל אורנים
טל' 222144/5 03־5449091/2

صورة عن الأصل

חדשות פנים

נשות הארגון לעזרת נשים עגונות ומעוכבות גט עשו שלושה ימים בכנס בהוסטל ויצ"ו. במהלכו דנו במצבן ובחוסר התפקוד של מוסדות המדינה השונים בעניינן. בתצלום: ראש הארגון, דניאלה ולנסי, אשר קיבלה גט לאחר 12 שנות המתנה.

מהמלצות הוועדה לשינויים בדרכי ענישה של עברייני תנועה

יוגבר השימוש בפסילת רשיון נהיגה ויומר מאסר בעבודה לתועלת הציבור

"יש להקהיר עבריין תנועה מהכביש כדי שיירגע לזמן מה"

מאת יעקב נבו
סופר "הארץ" לענייני תחבורה

פסילת רשיון נהיגה כעונש שבשיגרה על עבירות תנועה, ומתן סמכות לשופטי תעבורה להמיר עונשי מאסר לעברייני־תנועה בעבודות לתועלת הציבור, הן שתיים מן ההמלצות המסקנות של הוועדה להנהגת שינויים בהליכים ובדרכי ענישה של עברייני תנועה — בראשותו של שופט בית המשפט העליון, דב לוין.

המסקנות וההמלצות יוגשו לשרי התחבורה והמשפטים בתוך כשבועיים.

השופט לוין העלה אתמול על נס את חשיבותו העליונה של נושא הבטיחות בדרכים, בהרצאת הסיכום שנשא בכנס "תרומת ההנדסה לבטיחות בדרכים", שנערך על־ידי יבואני מכוניות וולבו בארץ. לוין העלה זה מכבר את הצורך בצמצום מספר החוקים והתקנות להכרוז בלבד, תוך שימת דגש מיוחד על נושא הבטיחות. בועדה שקמה לנושא זה בראשותו, היה שותף גם שופט בית משפט השלום בירושלים עזרא קמא.

חברי הועדה ציינו בדו"ח, כי אחד העקרונות שהנחו אותם בהמלצותיהם היה, כי יש להרחיק נהג עבריין - מן הכביש, "כדי שיירגע לתקופת מה". אחד האמצעים לכך הוא שלילת רשיון הנהיגה, בבדיקה שערכו חברה, כי צעד זה עשוי להוות אחד העונשים היותר מרתיעים.

כן הומלץ בדו"ח להפוך את העבודה לתועלת הציבור, הנעשית לרוב משך מספר שעות מדים בשבוע בבתי חולים, סניפי מגן־דוד אדום, מתנ"סים וכד', ואת עבודת השירות — הנעשית מדי יום — לתחליף למאסר ולעונשים המקובלים האחרים, מהיותה תורמת לחברה ובעלת השפעה רבה יותר על העבריין.

נשים בחודש השביעי להריון: לא לנהוג, לשבת במושב האחורי

חגורת הבטיחות עלולה לפגוע בעובר ● ילדים בהתקני ריסון סיכוייהם גדולים יותר להישאר בחיים בתאונת דרכים קטלנית

(ע). החל מהחודש השביעי להריון, חייבות נשים להפסיק לנהוג ועליהן לשבת במושב־האחורי כדי להימנע מהגורת חגורות בטיחות, העלולה לפגוע בעובר — אמר ד"ר אלכסנדר שיינפלד, מהמרכז הרפואי בילינסון, בסמינריון על נושא: "תרומת ההנדסה לבטיחות בדרכים". הסמינריון התקיים בגני התערוכה בתל־אביב.

בסמינריון שאורגן ע"י "מאיר — חברה למכוניות ומשאיות", נציגת וולבו בארץ, חברת וולבו שוודיה והמינהל לבטיחות בדרכים במשרד התחבורה, נושא חגורות הבטיחות בכבישי.

לדברי ד"ר שיינפלד, רק אחוז קטן מהנשים בהריון מתקרים, וחגורת בטיחות ולכן — רבים המקרים הקטלניים בתאונות הדרכים.

הפגיעה בעוברים נגרמת, לדברי ד"ר שיינפלד, כתוצאה מכך שהם סופגים חבטות קשות מחגורת השרות מצד אחד והחגורה מצד שני. לכן המסקנה היא שהן צריכות לשבת מאחור ולא לנהוג.

באשר להסעת ילדים, אמר מר יוגב נדיר, מנהל ... לבטיחות בעולם, כי עובדה היא שילדים המוסעים כשהם מרוסנים בהתקני ריסון, סיכוייהם להישאר בחיים, במקרה של תאונת דרכים קטלנית, טובים מאוד. היעיל ביותר, לדבריו, שילדים קטנים ישבו במושב מיוחד המוצמד לאחור, כלומר, הגב לכיוון הנסיעה וכן יעיל שימוש בכרית מיוחדת לבלימת המכות. מושב כזה יעיל עד כ־90 אחוזים. תשעה מתוך עשרה ילדים שנפגעו בפגיעות חמורות, או נהרגו כליל, היו להינצל מכך ע"י שימוש במושב הבטיחות.

פרופ' מורי מקיקי יועץ ארגון הבריאות הבינלאומי לבטיחות בדרכים, ציין כי רצוי שילדים ואנשים נמוכים ישבו במושב האחורי, כשהם חגורים בחגורות משולבות.

גידול של 3.3% בתנועת התיירות לישראל בנתב"ג למרות המהומות

העליה — בשלושת השבועות הראשונים של חודש מארס ● ירידה של 37% במספר נוסעי טראנזיט

מאת זהר בלומנקרנץ
סופר "הארץ" לענייני תעופה

גידול של 3.3 אחוזים בתנועת הנוסעים שעברו דרך נמל התעופה בן גוריון בלוד, נרשם בשלושת השבועות הראשונים של החודש, לעומת אותה תקופה מקבילה אשתקד. על אף החששות להאטה בתנועת התיירות לישראל, בשל האירועים הנמשכים בשטחים.

העליה בתנועת הנוסעים בסוף החודש אמורה להיות גבוהה עוד יותר, כיוון שמדובר בשבוע האחרון שלפני ערב חג הפסחא והפסח. הבא תדיר לשבוע שיא בתנועת התיירות ארצה. לעומת זאת חלה ירידה משמעותית, בשיעור 37 אחוז במספר הנוסעים שהיו במעבר ("טרנזיט") בנתב"ג, לעומת התקופה המקבילה אשתקד. נודע, כי מרד"ה סכום נתונים סטטיסטיים שהושלם אתמול ברשות שדות התעופה עולה, כי בשלושת השבועות הראשונים של החודש (מה־1 עד ל־21 למרס כולל) עברו בנתב"ג 174,984 נוסעים, לעומת 169,394 נוסעים בתקופה מקבילה אשתקד.

מתוך מספרים אלה של נוסעים, 90,159 היו נוסעים נכנסים השנה '88 לעומת 85,230 נוסעים נכנסים בתקופה המקבילה אשתקד — עליה של 5.8 אחוזים. מספר הנוסעים שיצאו את ישראל דרך נתב"ג בשלושת השבועות של החודש הסתכם ב־83,380 נוסעים לעומת 80,284 נוסעים בתקופה המקבילה בשנה שעברה — גידול של 3.9 אחוזים.

תנועת המטוסים (המראות ונחיתות) בנתב"ג בשלושת השבועות הראשונים של החודש הסתכמה ב־1,305 לעומת 1,270 תנועות מטוסים בתקופה המקבילה אשתקד, גידול של 6.5 אחוזים.

לעומת זאת, בין ה־1 ב־21 למארס היו רק 1,445 נוסעים במעבר ("טרנזיט") בנתב"ג לעומת 3,880 נוסעים במעבר באותה תקופה מקבילה אשתקד. נוסעי המעבר מישראל ממשיכים בעיקר למצרים ולקניה.

מבתי המלון מוסר: גורמי תיירות בגליל אומרים כי לראשונה מזה שנים רבות, עדיין ישנם מקומות פנויים רבים בבתי המלון בגליל וסביב הכנרת. התפוסה באיזור מגיעה ל־80% בלבד.

ערך את העמוד: יצחק לאור

10 אחוזים מכלל הנשים הנשואות בישראל — מוכות

נחנך מעון נשים מוכות חדש בהרצליה

(ע). "עשרה אחוז מכלל הנשים הנשואות בישראל הן נשים מוכות" — כך מסרה ד"ר יוספה שטיינר, מנהלת שירותי הטיפול בנשים ונערות במשרד העבודה והרווחה, בטקס חנוכת המעון החדש לנשים מוכות, אתמול בהרצליה, במעמד שר העבודה והרווחה, משה קצב.

שר העבודה והרווחה אמר בטקס, כי בעיית הנשים המוכות בישראל אינה קשורה במעמד האשה. לדבריו, הבעייה הקיימת בישראל היא ההשלמה וההתעלמות מקיומה של הבעייה, הקשורה באלימות לשמה. "החברה ממשיכה להיות אדישה לבעייה ואיננה מתקוממת נגד התופעה הקשה. בישראל קיימות עדיין תפיסות מסורתות, בכל הקשור לאלימות בתוך המשפחה", אמר.

מנכ"ל משרד העבודה והרווחה, יהושע דוידוביץ, מסר בטקס, כי השנה יוקמו שני מקלטים חדשים לנשים מוכות באזור תל־אביב ובאזור באר־שבע. כן יוקצב תקציב מיוחד בסך 450 אלף ש"ח, עליו החליט שר העבודה משה קצב, למען תוכניות חדשות לטיפול באשה במצוקה בשנת התקציב הקרובה.

בטקס נכחו גם יו"ר העמותה למען נשים מוכות, יוסי נבו, שהיה בעבר ראש עיריית הרצליה, חבר העמותה, יוסי שריד, ומתנדבות למען המעון.

רות רזניק, מנהלת המעון ויו"ר האגודה לאי־אלימות במשפחה, שהקימה לפני עשר שנים את המעון הראשון בארץ לנשים מוכות בהרצליה, אמרה בדברי ברכתה, כי בעיית הנשים המוכות היא בעייה אוניברסלית, הקיימת בעולם כולו. לדבריה, גם אם חלה בישראל בשנים האחרונות תמורה ביחס החברה לאשה המוכה, עדיין רחוקה הדרך לפיתרון הולם של הרבה נשים מוכות בישראל.

להתרגשות רבה גרמה אחת הנשים המוכות, אשר סיפרה לאורחים כיצד צוות המעון שלצידו שהתה חצי שנה מאז נטשה בעל אלים, העמיד אותה על רגליה מחדש, חיזק את ביטחונה, תמך בה והפך אותה לאשה חדשה העוזבת היום את המעון כשהיא מחוזקת ומאמינה בכוחה להתחיל חיים חדשים, ללא אלימות.

אשה בת 40 נורתה ע"י בעלה ואבי 4 ילדיה

לפני 3 חודשים עזבה את הבית ושלשום חזרה הביתה כדי ליישב את הסכסוך הממושך

(ע). מרים סויסה, כבת 40, תושבת שכונת אפידר באשקלון, נורתה ונפצעה קשה אתמול בבוקר על ידי בעלה, כנראה על רקע רומנטי.

שכנים שמעו יריות וצעקות מבית המגורים של המשפחה. הם הזעיקו את המשטרה ואמבולנס. האשה הועברה לבית החולים "ברזילי" באשקלון ומשם למרכז הרפואי "סורוקה" בבאר שבע ואושפזה ביחידה לטיפול נמרץ נוירוכירורגי. אובחנו בראשה פצעי כניסה ויציאה של קליע. נמסר, שמצב הפצועה ממשיך להיות קריטי.

הבעל, בן 48, נעצר ע"י המשטרה האקדח, שהיה ברשותו ברשיון, הוחרם.

אתמול הוציא שופט השלום צו הסתכלות נגד הבעל, שהיה שנים רבות קבלן בניין ידוע בעיר. באחרונה היה בעל בית מסחר למוצרי חשמל והחשים.

לבני הזוג ארבעה ילדים, שהבכורה בת 23, משרתת בצה"ל ושלושה בנים, שהצעיר ביניהם בן 10.

בין בני הזוג התגלעו סכסוכים משפחתיים.

לפני כשלושה חודשים עזבה האשה את הבית. שלשום חזרה אל בעלה, כנראה כדי ליישב את הסכסוך. הדבר לא עלה יפה ובבוקר יום אתמול, כשפרצה מריבה נוספת בין השניים, איבד לדברי המשטרה הבעל את השליטה על עצמו, שלף אקדח וירה בראשה.

סרסור באור עקיבא התעלל בבן פרוצה שעבדה עבורו

(ע). צעיר תושב אור־עקיבא, יעקב עמר (22), מואשם בהתעללות בבנה של פרוצה, שעבדה, לטענת התביעה, בשירותו.

סגן פרקליטת מחוז חיפה, עו"ד דליה חולק, הגישה אתמול את כתב האישום נגד עמר לבית המשפט המחוזי בחיפה. התביעה מגוללת פרשת התעללות בילד בן ארבע, שלקה בכוויות בעכוזו. לטענת התביעה, שרף הנאשם את עכוזו של הילד באש מצית, ומשך באזניו עד זוב דם.

כן נטען בכתב האישום, כי במרוצת החודשים דצמבר '87 עד מארס '88, התגורר הנאשם עם צעירה — אמו של הילד. הצעירה אולצה לעסוק בזנות בחוף תל־ברוך, לאחר שהנאשם היכה אותה ואיים על חייה. לטענת התביעה, נהגה הפרוצה לשלשל לידיו של הנאשם את כספי האתנן — בסכום של כ־700 שקל מדי לילה.

עוד נאמר בכתב האישום, כי בערבים — בעת שהפרוצה נעדרה מן הבית בשל עיסוקה בזנות — נהג הנאשם להתעלל בבנה, היכה אותו, סטר לו וחנק אותו. ההתעללות הגיע לשיאה ב־6 במארס — יום בו נלקח הילד לטיפול רפואי, לאחר שלקה בכוויות בעכוזו ודם זב מאוזניו.

התביעה מייחסת לנאשם אשמות של פציעה בנסיבות מחמירות, שידול וסרסרות למעשה זנות.

היום ידון בית משפט המחוזי בחיפה בבקשת התביעה הכללית להאריך את מעצרו של הנאשם עד תום בירור דינו, זאת מאחר שלטענת התביעה נתונים הפרוצה ובנה בפחד שמא יתנכל להם באם ישוחרר.

טרמפיסטים במדי צה"ל ניסו לשדוד את הנהגת

הנהגת התנתה לאחר האיום בנשק, נטלה את המפתחות וברחה מהמכונית

מאת איתן רבין
סופר "הארץ"

משטרת מרחב לכיש ערכה אתמול מצוד נרחב אחר שני צעירים לבושים במדי צה"ל ומצויידים בנשק, שניסו לשדוד מכונית של אשה תושבת דרום הארץ, אחרי שזו לקחה אותם כטרמפיסטים.

על פי מידע ראשוני, שני הצעירים ישבו במושב האחורי ובמהלך הנסיעה, שלף אחד מהם אקדח ואיים על האשה כי תנטוש את הרכב.

האשה, שלא איבדה את עשתונותיה, המשיכה בנסיעה עד לצומת הראשונה, עצרה ונמלטה עם המפתחות מהרכב. אחד הצעירים ירה לעברה אך החטיא.

למקום הגיעו כוחות משטרה אך שני הצעירים נטשו את הרכב ונעלמו. כוחות הביטחון סרקו את האזור ובשעת מסירת הידיעה מתנהל מצוד. טרם בורחות נסיבות האירוע.

אליאנס דרשה ומשטרת פ"ת שחררה את מנכ"ל "שמשון"

המנכ"ל נכלא על ידי פועלי המפעל על רקע הכוונה לא לשלם להם את משכורת 13

מאת יהונתן שרמן
וסוכנות עתי"ם

משטרת פתח תקוה התערבה אתמול בסכסוך העבודה האלים שפרץ במפעל "שמשון", על־פי דרישת החברה האם "אליאנס".

המשטרה פתחה את שעריו הנעולים של המפעל, ואפשרה את יציאת מנכ"ל "שמשון", הלל אלרואי, משטח המפעל — בו היו כלוא משלשום בערב. אלרואי ננעל במשרדו שלשום על־ידי העובדים, על רקע כוונת "אליאנס" שלא לשלם להם משכורת־13 החודש.

יו"ר ועד עובדי מפעל "שמשון", חיים סויסה, וחבר ועד נוסף, נתבקשו להתייצב בתחנת משטרת פתח תקוה, כדי למסור עדות בעקבות התקריות שהיו ביומיים האחרונים במפעל.

בהודעה שהוציאה הנהלת "כור", נאמר כי זו לא תשלים עם מצב שבו יוחזקו מנהלי מפעלים כבני־ערובה בידי פועלים אלימים, גם אם הדבר יחייב הפעלת כוח משטרתי. עוד נמסר בהודעה, כי החברה אינה יכולה לעמוד בתשלום משכורת־13 לעובדים, אך היא עושה מאמצים רבים להבטחת תשלום המשכורות השוטפות.

הנהלת "אליאנס" מנסה, ללא הצלחה עד עתה, לשכנע את עובדיה ועובדי "שמשון" לקבל תוכנית הבראה מקפת לשני המפעלים, הכוללת ויתור על תנאי שכר מסויימים. אסיפת בעלי המניות, שתערך בחודש הבא, תצטרך להכריע בגורל המפעל — הצובר כיום הפסדים של מיליוני דולרים.

במקרה דומה, בו כלאו עובדי "סולתם" את יו"ר ומנכ"ל "כור" במפעל שביקנעם, לא פנתה "כור" למשטרה.

אל על מטענים לכל השערים

שערי מטבע חוץ

24.3.88

המטבע	בנק לאומי מזומנים קניה	בנק לאומי מזומנים מכירה	בנק לאומי העברות והמחאות קניה	בנק לאומי העברות והמחאות מכירה	בנק הפועלים מזומנים קניה	בנק הפועלים מזומנים מכירה	בנק הפועלים העברות והמחאות קניה	בנק הפועלים העברות והמחאות מכירה	בנק דיסקונט מזומנים קניה	בנק דיסקונט מזומנים מכירה	בנק דיסקונט העברות והמחאות קניה	בנק דיסקונט העברות והמחאות מכירה	שער יציג	השינוי היומי
1 דולר	1.53	1.60	1.5623	1.5817	1.53	1.60	1.5652	1.5848	1.53	1.60	1.5632	1.5829	1.5738	-0.0020
1 ליש"ט	2.81	2.94	2.8762	2.9119	2.83	2.97	2.8816	2.9176	2.83	2.97	2.8830	2.9193	2.8996	0.0071
1 מארק גרמני	0.91	0.95	0.9255	0.9370	0.91	0.96	0.9294	0.9410	0.91	0.95	0.9263	0.9380	0.9335	0.0026
1 פרנק צרפתי	0.26	0.28	0.2727	0.2761	0.26	0.28	0.2729	0.2763	0.26	0.28	0.2727	0.2761	0.2747	0.0008
1 גולדן הולנדי	0.81	0.84	0.8242	0.8345	0.81	0.85	0.8273	0.8376	0.81	0.85	0.8253	0.8357	0.8309	0.0022
1 פרנק שווייצרי	1.10	1.15	1.1202	1.1341	1.10	1.15	1.1211	1.1351	1.10	1.15	1.1218	1.1359	1.1288	0.0026
1 כתר שוודי	0.26	0.27	0.2627	0.2660	0.25	0.27	0.2631	0.2664	0.25	0.27	0.2629	0.2662	0.2646	0.0007
1 כתר נורבגי	0.24	0.25	0.2464	0.2495	0.24	0.25	0.2473	0.2504	0.24	0.26	0.2465	0.2496	0.2483	0.0007
1 כתר דני	0.24	0.25	0.2416	0.2446	0.24	0.25	0.2424	0.2454	0.23	0.25	0.2417	0.2448	0.2435	0.0007
1 מרק פיני	0.38	0.39	0.3856	0.3904	0.38	0.40	0.3862	0.3910	0.37	0.40	0.3859	0.3908	0.3886	0.0008
1 דולר קנדי	1.23	1.29	1.2549	1.2704	1.24	1.30	1.2601	1.2759	1.23	1.29	1.2556	1.2714	1.2656	-0.0006
1 דולר אוסטרלי	1.10	1.21	1.1574	1.1717	1.12	1.20	1.1601	1.1745	1.12	1.20	1.1568	1.1713	1.1663	-0.0019
1 ראנד דרא"פ	0.47	0.56	0.7307	0.7398	0.44	0.74	0.7321	0.7412	0.46	0.65	0.7300	0.7392	0.7361	0.0008
10 פרנקים בלגיים	-	-	0.4427	0.4482	-	-	0.4440	0.4496	-	-	0.4430	0.4486	0.4461	0.0010
10 שילינג אוסטריים	1.29	1.35	1.3173	1.3336	1.30	1.36	1.3193	1.3358	1.29	1.36	1.3214	1.3380	1.3287	0.0042
1000 לירטות איטלקיות	1.22	1.29	1.2521	1.2676	1.23	1.31	1.2549	1.2705	1.23	1.31	1.2505	1.2663	1.2603	0.0030
100 ינים יפאניים	1.21	1.27	1.2370	1.2523	1.22	1.28	1.2423	1.2578	1.22	1.28	1.2416	1.2572	1.2481	0.0064

יש לך מטען ליצוא או ליבוא?
להעביר באויר עולה פחות ממה שאתה חושב.

EL AL אל על

קבלת מודעות
לוח העיר
286-286

טֶלְכֹּל
כל התכונות בטלפון אחד

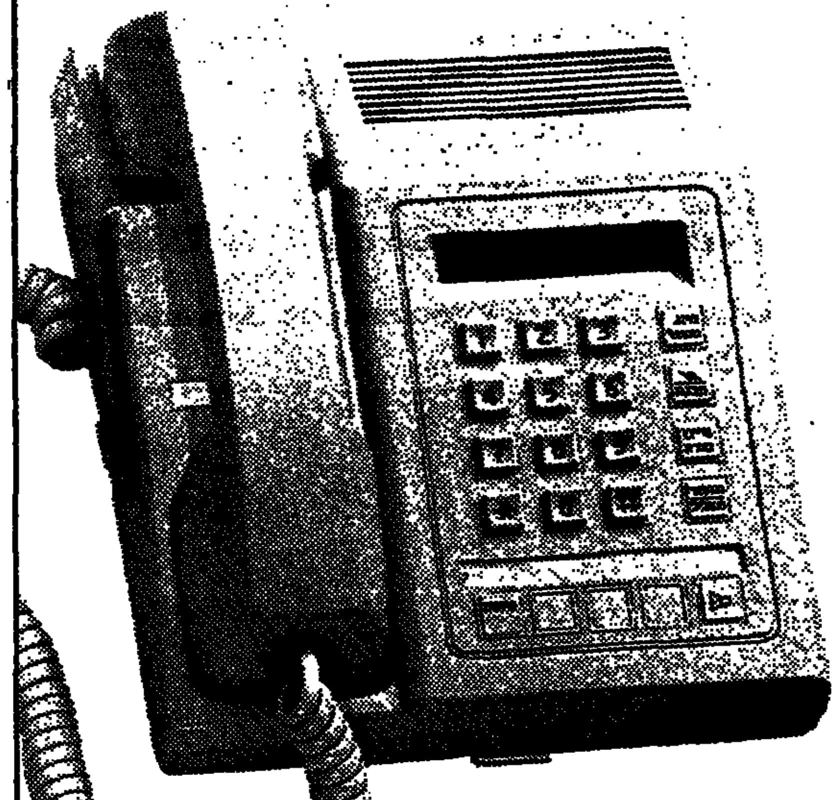

• חיוג חוזר אוטומטי של המספר האחרון ("נודניק")
• חיוג מקוצר עד 20 זכרונות.
• סורק מספרים אוטומטי. ניתן להכניס לזכרון עד 5 מספרי טלפון והמכשיר מחייג אוטומטית ומאתר אותם לפי סדר ובקצבי זמן שנקבעים על־ידך.
• אפשרות חיוג ללא הרמת שפופרת.
• מידע חזותי. ניתן לראות על־גבי הצג שבמכשיר את המספר שחייגת, את השעה ומשך זמן השיחה.
• מתאים לשימוש ביתי ומשרדי כאחד.
• שרות אמין.
• שתי שיטות חיוג: צלילים או מתקפים.
• עיצוב חדשני.

שני מסלולי התשלום
מסלול רגיל
דמי התקנה - 320 ש"ח
תשלום חודשי קבוע - 4.5 ש"ח
מסלול מיוחד
תשלום חודשי קבוע של 10.35 ש"ח
(לא כולל מע"מ)

להשיג בתחנות השרות של בזק ברחבי הארץ.
נא הבא עימך תעודת זהות וחשבון טלפון אחרון

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

לשכת הפרסום הממשלתית

זמיר וטלכל להשיג בתחנות השרות של בזק:

ירושלים: רח' השיר 1; רח' בן יהודה 34; רח' יפו 236
באר שבע: בנין מגדל 7
אשקלון: רח' הנשיא 101
דימונה: שד' הנשיא, המרכז המסחרי
אילת: בנין מלון "סונסט"
תל־אביב: רח' יהודה הימית 26 יפו; רח' סוטרוק 19 פנת אבן גבירול 108
רמת־גן: בית בכור, רח' ביאליק 81
רעננה: רח' נתיבות, צומת השרון
נתניה: רח' הרצל 59
חולון/בת־ים: רח' קדושי קהיר 23
פתח־תקוה: רח' בזל פנת שמשון
רמלה/לוד: אזור התעשיה רמלה (מול כלא איילון)
רחובות: רח' בנימין 4
אשדוד: אזור התעשיה הקלה
חיפה: רח' ירושלים 23
קרית ביאליק: רח' ויצמן 27
חדרה: רח' גיבורים של נווה חיים
טבריה: רח' החשמונאים
נהריה: רח' בלפור 69
עפולה: כבר העצמאות 7
צפת: רח' ויצמן 6 (רסקו)
קרית שמונה: מרכז מסחרי

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

של "צבא השחרור הלאומי של איראן", הלוחמים להדחת חומייני, ניצבים במסדר לציון ראש השנה האיראני בבסיס הממוקם על גבול איראן־עיראק. במסדר נשאו דברים מנהיגי התנגדות האיראנית, מסעוד ומאריים ראג'אבי. ראג'בי הכריז כי בשנה הבאה יסתיים משטרו של חומייני שורה של מכות קשות מצבאו. על פי הידיעות, ב־1987 התקיף צבא זה 99 פעמים את צבא איראן, גרם ל־8,450 הרוגים ופצועים ולקח בשבי 865 איש. (תצלום איי־פי)

במחאה על הקשחת עמדת מוסקווה בשאלת מחוז נאגורנו־קאראבאך

גורמים לאומיים ארמניים קראו לעוצר מרצון של תושבי ירוואן

מסוקים רבים חגו בשמי ירוואן — לפיזור הפגנות אפשריות

מוסקווה (ע"צ ע"ר). מסוקים רבים חגו אתמול בשמי ירוואן, בירת ארמניה הסובייטית, במסגרת היערכות לפיזור הפגנות אפשריות, לאחר הקשחת עמדת מוסקווה בשאלת מחוז נאגורנו־קאראבאך, מסר מקור מוסמך בארמניה.

אולם גורמים לאומיים ארמניים קראו לתושבי ירוואן להסתגר בבתיהם ולהטיל על בירת ארמניה עוצר מרצון בשבת הקרובה, כדי להפכה "לעיר מתה", במסגרת ההפגנות נגד דחיית דרישתם של אזרחי נגורנו־קאראבאך לצרף את החבל לארמניה.

נשיאות הסובייט העליון של ברית־המועצות, שהתכנסה ביום ד' במוסקווה במעמד המנהיג הסובייטי, מיכאיל גורבאצ'וב, דחתה את הדרישה לצירוף החבל האוטונומי לארמניה.

המקור הארמני סיפר, כי ביום ג' בערב הופיעו להאשנה שני מסוקים, שטסו בגובה נמוך, כדי לפזר כאלף ארמנים שהפגינו בדרישה להחזיר את אזור נאגורנו־קאראבאך מאזרבייג'אן לארמניה.

ביום רביעי טסו מסוקים רבים בשמי הבירה, כדי להרתיע את התושבים מלהתאסף ברחובות. מקור בארמניה ציין, כי המסוקים היו מצויידים במיכלים מיוחדים ובהם חומר בלתי ידוע, והם טסו בצמדים.

יתר על כן, כוחות הביטחון תוגברו בצורה ניכרת בעיר ושני אנשי מיליציה מרפובליקות אחרות מסיירים עתה לצד כל שוטר ארמני. כן התפרסו אנשי צבא רבים בירוואן.

אתמול פורסמה החלטה של הוועד המרכזי של המפלגה הקומוניסטית בארמניה, המצווה על כוחות הביטחון ומוסדות המפלגה למנוע את ההפגנה המתוכננת שתרכנה לשבת הקרובה.

300 פעילים ארמניים התחנו ביום רביעי על מסר לקונגרס האמריקאי, לאפיפיור ולארמנים הגולים ברחבי העולם, ובו דרשו את תמיכתם.

בהודעה טלפונית שנתקבלה במשרדי סוכנות הידיעות הצרפתית מירוואן, אמר אמבארטסום גאלסטיאן, חבר "ועדת קאראבאך" כי הוועדה התכנסה אתמול בבוקר בבירת ארמניה והחליטה לפנות אל מיליון תושבי ירוואן להימנע מכל הפגנה ב־26 במרס.

כוסר, החליטה "ועדת קאראבאך" ב־27 בפברואר להפסיק את תנועת המחאה וקראה לאזרחי ארמניה לצאת שוב להפגנות ב־26 במרס, אם עד אז לא ייענו הדרישות בעניין צירוף החבל, שרוב תושביו הם ארמנים, לארמניה.

נראה כי הלאומנים הארמנים, שעליהם נמתחה ביקורת חריפה על ידי נשיאות הסובייט העליון, ויתרו על המשך ההתמודדות עם השלטון.

גאלסטיאן הטעים, כי אמנם "ועדת קאראבאך" מצאה לנכון "לוותר נוכח השימוש בכוח ברוטלי", אך הטעים, כי התנועה לסיפוח נאגורנו־קאראבאך לארמניה "תימשך כל עוד לא ימולאו התביעות הלגיטימיות של תושבי חבל ארץ זה".

שניים מכנופיית ה־4 הסינית חולים בכלאם

כולל אלמנת מאו טסה טונג הסובלת מסרטן הגרון

פקינג (ע"ר). שניים מ"כנופיית הארבעה" הסינית שהודחה, כולל אלמנתו של המנהיג לשעבר מאו טסה טונג, חולים, אך ממשיכים לרצות את עונשם בכלא בו הם חבושים מאז 1976, גילה אתמול דובר בב"ד.

ג'יאנג קינג (74), השחקנית שנישאה למאו ואשר עליה הטילו את רוב האחריות למדיניות הקיצונית ביותר של המנהיג הקומוניסטי, ובעל בריתה ז'אנג צ'ונקיאו (77), חלו במחלות "הקשורות בגילם המתקדם". הדובר ציין, כי גם שני החברים האחרים של ההנהגה המודחת, ואנג הונגוון ויאו ונואן, עדיין נמצאים בכלא.

ג'יאנג, הסובלת כנראה מסרטן־הגרון, ושלושת בעלי בריתה, נעצרו זמן קצר לאחר מותו של מאו בספטמבר 1976, והואשמו בפעילות אנטי־מהפכנית.

היא נידונה למוות ב־1981, אך שנתיים לאחר מכן הומתק עונשה למאסר עולם.

הארבעה היו אחראיים לרדיפתם ולמותם של רבבות בני אדם במהלך מהפכת התרבות, תקופה של תסיסה פוליטית שנמשכה עשר שנים ונסתיימה ב־1976.

ואלנסה: הקומוניזם בפולין הגיע לקיצו, יש להתיר פלורליזם

קורא להחזרת מנגנונים כלכליים שהוכיחו את עצמם

גדנסק, פולין (ע"ר). "המשטר כולו הגיע לקיצו", אמר מנהיג האיגודים המקצועיים הבלתי תלויים "סולידריות", לך ואלנסה, בהתייחסו למשטר הקומוניסטי בפולין.

"הקומוניזם נגמר, נגמרה הגירסה שלו שהיתה קיימת לפני 1980", הטעים ואלנסה והוסיף "כל אחד יכול להבחין שהוא לא קיים יותר".

כשנשאל ואלנסה כיצד יכולה פולין להשתחרר מהמשבר הכלכלי הפוקד אותה ומהקיפאון המדיני, השיב: "לדעתנו חייבים להרשות פלורליזם פשוט והגון, פלורליזם במישורים המדיני, החברתי והכלכלי".

מנהיג האיגודים המקצועיים שהוצאו אל מחוץ לחוק ציין, כי "סולידריות" הפעילה לחצים על השלטונות שינהיגו פלורליזם כלכלי, שיאפשר החזרת מנגנונים כלכליים שהוכיחו את עצמם. הכוונה כפי הנראה למנגנונים מדגם מערבי.

לאחר מכן חייב לבוא הפלורליזם החברתי - התארגנות חופשית האיגודים מקצועיים - כדי להגן על החירויות החדשות.

כרבות על מצבה של פולין אמר ואלנסה, כי ארצו מתרחקת מהתקופה שבה השמיעו סיסמאות התיפו כרוזות, ומתקרבת לשלב, שבו יוכלו הממשלה והאופוזיציה להגיש תוכניות מתחרות, שטיבן ניתן להערכה בשיטות מדעיות.

"אנו רוצים במצבים מוחשיים, שבהם נוכל לאפשר למחשב לבחור את הפתרון הטוב ביותר", אמר. לדעתו, הבעיה יכולה להתגשם, כאשר "אנו נזין במחשב את תוכניתנו, והוא יעניק לנו מספר מסויים של נקודות. גם הממשלה תזין את המחשב, ואז הוא יישפוט". הוסיף ואלנסה וחייך.

עם זאת הודה, כי הליברליזציה והרפורמות הכלכליות של ירוזלסקי משנות את האווירה בפולין בכיוון הנכון.

נורת' ופוינדקסטר כפרו בכל פרטי האישום בפרשת מכירת הנשק לאיראן

הנאשמים שוחררו ללא ערבות ולא נצטוו למסור את דרכוניהם, כמקובל במשפטים פדראליים

ואשינגטון 24 (ע"ר). עוזריו לשעבר של הנשיא רייגן במועצה לביטחון לאומי, קולונל אוליבר נורת' - וג'ון פוינדקסטר - ושניים משותפיהם, כפרו אתמול בכל סעיפי האישום הפליליים שהועלו נגדם, במסגרת שערוריית מכירת הנשק לאיראן והעברת הרווחים ל"קונטראס".

בישיבה קצרה כפרו כל ארבעת הנאשמים באשמות המקיפות שהועלו נגדם.

האשמות מבוססות על כתב אישום בן 23 סעיפים, שאושר בשבוע שעבר על ידי חבר מושבעים פדראלי גדול.

כתבי האישום בעניין מעילה בכספי הממשלה, הונאה ומעשים פליליים אחרים הוגשו נגד קולונל חיל הנחתים נורת', סגן־האדמירל בדימוס פוינדקסטר, שהיה ממונה על נורת' וכיועץ לביטחון לאומי של רייגן, הגנרל בדימוס של חיל האוויר, ריצ'ארד סקורד, וסוחר הנשק, אלברט חכים.

שני האחרונים היו אנשי הביצוע העיקריים של נורת'.

השופט המחוזי שישפוט במשפט, גרהארד גזל, הורה לשחרר את הנאשמים ללא ערבות, והורה להם להתקשר אל שלטונות בית המשפט טלפונית, פעם בשבוע.

הם לא נצטוו למסור את דרכוניהם, כנהוג במשפטים פדראליים.

בכתב האישום מואשמים נורת' ופוינדקסטר, כי קשרו קשר להונות את הממשלה על ידי גביית [illegible] ממכירות הנשק לאיראן, במטרה לרכוש נשק עבור הקונטראס".

החוק האמריקאי אסר אותה תקופה להגיש סיוע רשמי למורדים של ניקאראגואה. הם גם מואשמים כי השמידו ראיות ושיקרו בקונגרס, כדי להסתיר את פעילותם.

אלה האשמות הפליליות החמורות ביותר נגד עובדים מסגל הבית הלבן, מאז שערוריית "ווטרגייט" שגרמה להתפטרותו של הנשיא ניקסון ב־1974.

סקורד וחכים הואשמו בניהול מבצע סודי, אותו כינו "המפעל", שבמסגרתו סיפקו נשק לאיראן ולקונטראס ו"הלבינו" כספים באמצעות חשבונות בבנקים סודיים בשוויץ.

אמצעי ביטחון מיוחדים ננקטו בבית המשפט לרגל הישיבה: מכשירים לגילוי מתכת ניצבו מחוץ לאולם בית המשפט ושוטרים חמושים התפרסו בתוך הבניין.

נורת' היה לבוש הפעם בגדים אזרחיים ובקירבתו ישבו שומרי ראש פרטיים.

אם יורשע נורת' בכל הסעיפים, הוא צפוי לעונש מירבי של 85 שנות מאסר ולקנס של ארבעה מיליוני דולר. פוינדקסטר צפוי ל־40 שנים ולקנס של 1.75 מיליון דולר. לסקורד צפוי מאסר של 29 שנה וקנס של 1.5 מיליון דולר, ולחכים 27 שנים ו־1.25 מיליון דולר.

כתבי האישום הוגשו בתום 14 חודשי חקירה מצד חבר מושבעים גדול בהנהייתו של התובע המיוחד לורנס וולש.

בין היתר, מתכוננים הסניגורים לטעון, כי הנאשמים פשוט ביצעו את מדיניותו של רייגן.

רייגן הודה, כי אישר את מכירות הנשק הסודיות לאיראן, אך הכריז, כי לא ידע שמיליוני דולרים מתוך רווחי העסקות הללו, הועברו למורדים בניקאראגואה.

כדוגמת הנאשמים, הכריז רייגן, כי לא נעברו עבירות במהלך הפעולות הללו.

הוא סירב למתוח ביקורת על נורת' ופוינדקסטר או לשלול אפשרות של מתן חנינה.

סיכסוכים אזוריים וזכויות האדם — במרכז ועידת הפסגה

לקראת הוועידה ייפגשו שוב שרי החוץ של ארה"ב ובריה"מ

ואשינגטון (ע"צ וע"ר). בוועידת הפיסגה שתיערך בחודש מאי במוסקווה יקדישו רונלד רייגן ומיכאיל גורבאצ'וב את עיקר תשומת לבם לסיכסוכים איזוריים ולבעיית זכויות האדם — על כך הודיע ביום ד' דובר הבית הלבן, מרלין פיצווטר.

הוא הזכיר במפורש את אפגניסטאן, הסיכסוך האיראני־עיראקי ואמריקה המרכזית.

בינתיים נודע, שלקראת ועידת הפיסגה יקיימו שני שרי־החוץ ג'ורג' שולץ ואדוארד שוורנאדזה שתי פגישות נוספות, מה־21 עד 25 באפריל במוסקווה, ופגישה שניה באמצע חודש מאי במקום שטרם נקבע, כדי להכין את הדיונים.

בהודעה משותפת שפורסמה אמש עם תום השיחות שקיימו שני השרים בוואשינגטון, צויין, כי הושגה "התקדמות מסויימת" לגבי "נושאים שונים". עם זאת מודה ההודעה, כי עדיין "רבה המלאכה".

שני הצדדים חזרו ואישרו את רצונם להכין את החוזה לצימצום הנשק האסטרטגי ב־50 אחוז בעוד מועד, כדי שרונלד רייגן ומיכאיל גורבאצ'וב יוכלו לחתום עליו בוועידת הפיסגה, שתיערך במוסקווה מה־29 במאי עד ה־2 ביוני.

שוורנאדזה הזכיר כי השיחות היו "מועילות" אך אמר, כי מלאכה רבה מצפה עדיין לשני הצדדים כדי להשלים הסכם לצימצום הנשק האסטרטגי.

שר החוץ ג'ורג' שולץ הודיע, כי בשיחות שקיים עם עמיתו הסובייטי לא הצליחו הצדדים למצוא פתרון למחלוקת ביניהם בעניין הפסקת הסיוע הסובייטי לשליטי קאבול.

מכת הארבה החמורה מזה 30 שנה — בצפון־מערב אפריקה

ארגון האו"ם למזון ולחקלאות הכריז על "מצב חירום כללי" נוכח סכנת הרעב באיזורים הנגועים

רומא (ע"ר). מכת הארבה החמורה ביותר שפקדה את האיזור מזה שלושים שנה מאיימת עתה לגרום לרעב בצפון אפריקה ובמערבה — על כך מסרו אתמול פקידי או"ם ברומא.

ארגון האו"ם למזון ולחקלאות הכריז על "מצב חירום כללי", כדי לעמוד בפני האיום, מסר בגילוי דעת מנכ"ל הארגון, אדוארד סאומה.

עד כה הולדו גוזלי ארבה — שחלק מהם משתרע על פני שטחים של 400 קמ"ר — לאזורים נרחבים של מרוקו, אלג'יריה, תוניסיה ולוב. מספר להקות אף הגיעו לחוף הים התיכון, והן עלולות להרחיק עד לסיציליה.

סאומה אמר, שאם לא יינקטו בהקדם צעדים מקיפים, עלול הארבה גם להתפשט ודומית לסהרה "ולגרום למכה איומה, בדומה לזו שנרשמה לפני שלושים שנה, ואשר נזקיה הורגשו במשך יותר מעשר שנים".

לוקאס בראדר, מנהל פעולות החירום למלחמה בארבה של ארגון המזון, אמר במסיבת עיתונאים ברומא, כי בצפון־מערב אפריקה מורגשת "בהלה רבתי". הוא אמר, כי השטחים שכבר נגעו דומים לאלה שנפגעו ע"י הארבה בשנות החמישים והשישים. עוד הביע בראדר את החשש, כי כאשר ישנם כיווני הרוח בחודשי מאי ויוני, יתפשט הארבה גם למערב אפריקה ולמזרחה.

בראדר הבהיר, כי גוזלי הארבה מסוגלים לעוף ללא הפסקה במשך 48 שעות רצופות, ולהגיע בתנאי רוחות נוחים למרחק של אלפיים קילומטר.

פקידים ברומא אמרו, כי עד כה הוקצו 30 מיליון דולר למלחמה בארבה, אולם יידרשו 150 מיליון דולר נוספים במהלך החודשים הקרובים. הפקידים הבהירו, כי הדרך היעילה היחידה להילחם בגוזלי ארבה כה גדולים היא ריסוס ממטוסים.

ניקראגואה הסכימה לשחרר אסירים פוליטיים

הסכם ביניים להפסקת אש נחתם עם ארגון הקונטרס

סאפואה (ע"ר). הממשלה הסנדיניסטית בניקראגואה וארגון ה"קונטראס" הנתמך על ידי ארה"ב חתמו על הסכם־ביניים להפסקת אש למשך 60 יום, והסכימו על מתן חנינה לאסירים פוליטיים ושורה של ויתורים אחרים מצד הסנדיניסטים.

נראה כי ההסכם, שנחתם אתמול לפנות בוקר לאחר שלושה ימי שיחות בין שני הצדדים בעיירה סאפואה שליד גבול ניקאראגואה, מבשר אפשרות להפסקת המלחמה בת שבע השנים.

הפסקת האש ל־60 יום תתחיל ב־1 באפריל, ועד אז תימשך שביתת הנשק שהוכרזה מיד עם פתיחת השיחות ביום שני השבוע.

ב־28 במארס תתקיים פגישה ראשונה, כדי לקבוע אזורים מיוחדים, שבהם יתרכזו המורדים, שמספרם נאמד ב־12,000 איש.

ההסכם כולל ויתורים פוליטיים מצד הממשלה בניקראגואה, כולל התחייבות להתחיל מיד בשחרור אסירים פוליטיים, ערבויות לגבי חופש העתונות והתחייבות לאפשר למתנגדי משטר שעזבו את המדינה, לשוב אליה ללא תנאים.

100 האסירים הפוליטיים הראשונים, רבים מהם אנשי ה"קונטראס", ישוחררו ב־2 באפריל.

ערכה את העמוד: עדה ארשפיז

זמיר

טלפון הלחיצים המשפחתי של בזק

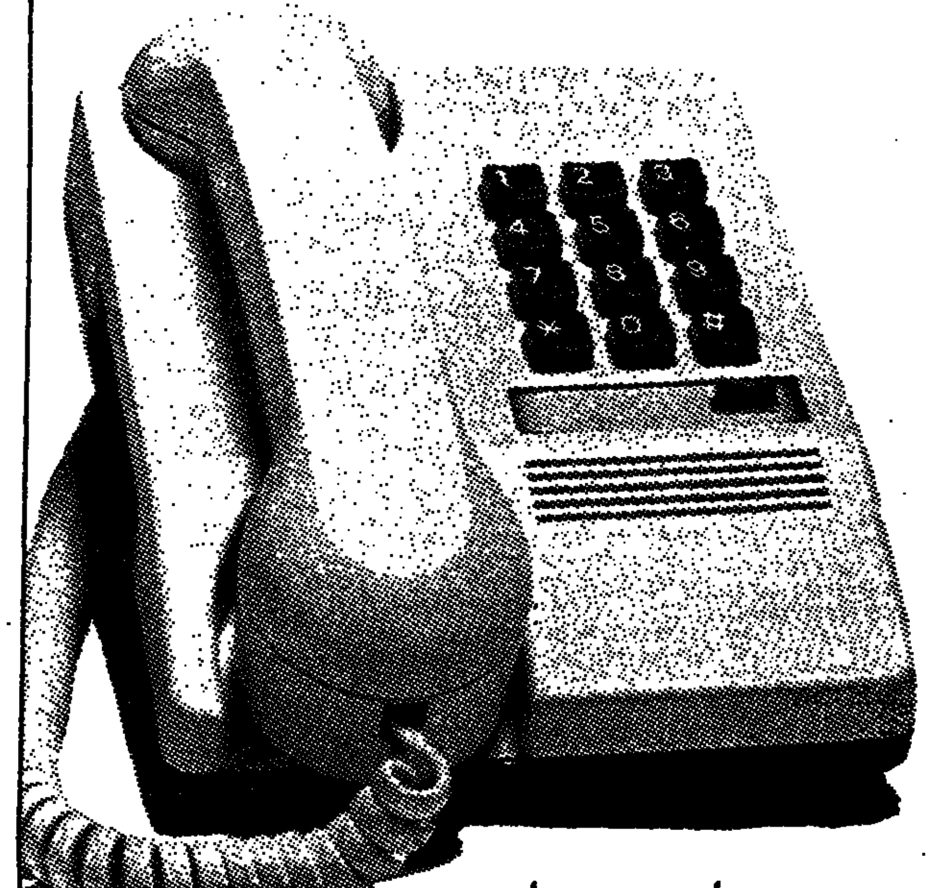

- נוח לשימוש, קל ומהיר בחיוג.
- חיוג מקוצר של המספר האחרון.
- עיצוב חדשני בצבעי שקד, אפור וכחול.
- אפשרות תליה על הקיר.
- שירות אמין.

מעכשיו, מבצע תשלומים מיוחד!

18 תשלומים דו־חודשיים של 9.20 ש"ח בחשבון הטלפון שלך.*

חשבונך יחויב החל בספטמבר 1988

התשלומים צמודים לריבית החשב הכללי (בגובה 28.5% לשנה) ואינם כוללים מע"מ.

* ובנוסף - תשלום חודשי קבוע עבור הקו.

להשיג בכל תחנות השירות של בזק.

נא הבא עימך תעודת זהות וחשבון טלפון אחרון.

בזק החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

לשכת הפרסום הממשלתית

אל הגליל התחתון - ארץ הרים ובקעות.

صكذا عن الأصل

מרדכי ואנונו הורשע

(סוף מעמוד 1)

אתמול סמוך לשעה 8.30 בבוקר נכנסו השופטים לאולם המשפט שבקומה הראשונה של בית המשפט. השופט נועם הדריע: "החלטנו להרשיע את הנאשם בכל האישומים לפי כתב האישום".

השופטים לא הקריאו את ההחלטה, אלא העבירו עותקים של פסק הדין לידי הצדדים.

התובע במשפט עו"ד עוזי חסון מיהר להודיע לעו"ד דורית ביניש המשנה לפרקליט המדינה שהכינה אתו בצוותא את כתב האישום על תוצאות המשפט.

סנגורו של ואנונו עו"ד אביגדור פלדמן אמר שמרשו קיבל את פסק הדין בצורה קשה, אך שמר על איפוק.

ביום א' יחליטו השופטים אילו חלקים מפסק הדין יותרו לפירסום. בינתיים הוא נותר חסוי כולו.

ואנונו וסניגורו קראו ביחד באולם המשפט את כל פסק הדין, לאחר שעזבו השופטים את האולם.

מערכה על טענות

עו"ד פלדמן מסר לעיתונאים, כי בדעת ואנונו לערער על ההרשעה בבית המשפט העליון. הסניגור אמר "זו היתה בעיקר מערכה על טענות משפטיות שכן רוב העובדות שבכתב האישום לא היו שנויות במחלוקת. השופטים דחו את כל טענותינו אבל אנחנו מסתכלים קדימה בצפיה לערעור ומקווים שבית המשפט העליון יתן סיכוי לטענות שלנו".

פלדמן הדגיש, כי השאלות המשפטיות המסובכות שהועלו במשפט, כמו מעמד העסק הגרעיני במשפט הבינלאומי או סמכותו של הפרט למסור סודות מדינה במשטר החוקתי השורר במדינת ישראל, עלו בבית המשפט המחוזי בפעם הראשונה, מכיוון שלא נידונו בעבר. לדעת פלדמן, טענות עקרוניות אלה בבדיקות ערעור לבית המשפט העליון, העוסק לעומקן של שאלות חוקתיות.

אחיו של מרדכי ואנונו, אשר, הגיע גם הוא בבוקר לבית המשפט. הוא אמר: "לא ציפינו להרשעה של בגידה. אחי היה בטוח מאוד, מכיוון שהתמיד הצהיר שלא היתה לו כוונה לבגוד בבגידה, המצב קשה אך נחשב עתה ביותר מה אפשר לעשות. בנוסף לערעור ננהל מאבק בינלאומי בארץ ובחו"ל לשחרור של אחי".

האבא: אני מתבייש

"הלך לי הכבוד. אני מתבייש, מה שקרה למשפחה שלנו זה בושה, אבל זה הבן שלי ואתה מכיר אבא שלא אוהב את הבן שלו מה לעשות, הצלחנו יותר עם הבנות שלנו. הן התחתנו עם תלמידי חכמים וזה הבן הזה הרס לנו את החיים ואת הכבוד. אני חולה ואשתי חולה", כך כשדמעות זולגות מעיניו, קיבל אתמול שלמה ואנונו בן ה-63, אביו של מרדכי ואנונו, את הידיעה כי בנו הורשע.

האב ישב אתמול כהרגלו בחנות שלו לתשמישי קדושה ואמר: "גידלנו ילדים לתפארת, כולם שרתו בצבא, הבנות שלנו התחתנו עם תלמידי חכמים ועכשיו אני שומע כי הבן שלי הוא בוגד, זה אסון, זה אסון, גרמם הכבוד שלי. רק שלשום הייתי בבית החולים ואושפזתי לבדיקות בלב, הפרשה הזאת הרסה אותנו. אני חולה ואשתי חולה".

שלמה האב ישב בתוך החנות ולא מוכן לשמוע את הרדיו. רק שכנים סוחרים עוברים ומנסים לדבר איתו, הוא לא מרגיש טוב, כדורי אקאמול מונחים לידו.

מידי פעם נכנס לחנות מישהו וקונה כיפה או טלית. הוא אומר לי: "אני מצטער על מה שעשה בני. מצטער על עצמי, רק אלוהים יעזור לו. עכשיו זה חג, כולם שמחים ואנחנו כאן עצובים, אני יודע שהבן שלי עשה מעשה לא טוב אבל מה לעשות — שמן שנשפך, נשפך. כל הסיפור הזה עלה לנו הרבה כסף. רצינו אישתי ואני לעזוב את באר שבע ולעבור לתל אביב. הגשנו בקשה למישרד השיכון שיאשרו לנו לגור בדירה של עמידר אבל הם לא אישרו לנו. אני יודע שהבן שלי מצטער על מה שעשה, הלוואי שישחררו אותו ויוציאו אותו לחופשי, אין לו שום תיקים במשטרה. אני רק מקווה שעשו לו משפט צדק, ויסלח את החיים שלו, עכשיו הוא יירקב בכלא כל החיים".

האב מדליק סיגריה וממשיך: "כואב, זה כואב, אנחנו זרע של צדיקים ותיראה משפחה קטנה יראת שמיים, ידועה ככה בכל העולם. אישתי שמעה ברדיו כי הבן שלנו הורשע והיא לא האמינה, אנחנו המומים. אולי עורכי הדין יצליחו לשחרר אותו, תיכתוב, תיכתוב שביקרנו את ואנונו ועודדנו אותו, רק שיהיה חזק ואולי בעזרת השם הוא יצא לחופשי".

האח: "ישראל לא יכולה"

שאול צדקא, מסופר "הארץ" בבריטניה, מוסר כי מאיר ואנונו, אחיו של מכבאי הגרעין, אמר לאחר פרסום פסק־הדין כי בית המשפט לא הצליח להתעלות מעל האינטרס הצר של מדינת ישראל ולתת את דעתו על הסוגיה הגרעינית כולה. לדעתו הצורה בה התנהל המשפט לא איפשרה לפתוח את הנושא לדיון ציבורי ולכן אין מנוס מן המסקנה כי ישראל לא היתה יכולה להתמודד עם הפרשה באופן אובייקטיבי.

הוא אמר ל"הארץ" כי אף שלא הופתע באופן כללי, קיננה בו התקווה שלפחות לא יואשם אחיו בסעיף הבגידה. מאחר ומסר את המידע שהיה בידו לעתון ולא לגורם עוין או סוכנות זרה כלשהי. "בגידה היא הסעיף החמור ביותר עליו מאשימים בארץ לפי חוק העונשין, לאחר פשעים אשר בוצעו בידי הנאצים" אמר. הוא הדגיש כי מרדכי עשה את מה שעשה למען העם והציבור והבטיח לגייס גם דעת הקהל נגד פסק הדין ולערער נגדו.

"אינני חושב על גזר־הדין" אמר מאיר ואנונו אתמול בבוקר בראיון לטלוויזיה הבריטית. כאשר נשאל אם הוא סבור שאחיו יישפט לתקופת מאסר ארוכה.

"כאשר התחלתי לפעול למען אחי, הבנתי כי ישראל לא מעוניינת בצדק. אין כל ספק בכך שהשאלה העומדת לנגד עיניה של ישראל אינה צדק למרדכי. השאלה היא — כיצד לשמור על סודיות הנושא הגרעיני" אמר.

מקבלי פרס נובל יתגייסו

כמה מקבלי פרס נובל עתידים להתגייס בקרוב לקריאה למען שחרורו של ואנונו מן הכלא.

משלחת השלום: המומים

(ע). חברי "משלחת השלום האירופית" שבאה לארץ לפסק דינו של מרדכי ואנונו, אמרו אתמול במסיבת עתונאים בירושלים, כי "הם המומים לגמרי מפסק־הדין". ראש המשלחת, בה חברים פעמונים וחברי פרלמנט מאנגליה, איטליה, ספרד אמר, כי אינו יכול להאמין שואנונו הוא בוגד.

נסים־קיסר

(סוף מעמוד 1)

שנית, במחיר של 650–858 ש"ח לצוות, כדי לחסל בשלב ראשון את התור של 20 אלף חולים הממתינים לניתוחים אלקטיביים.

בפגישה שנערכה אמש בלשכת שר האוצר בתל אביב הציע השר נסים להגביר במקביל את התפוקה של הרופאים במשמרות בוקר, זאת, כפי שנודע ממקורות באוצר, כדי למנוע העברה מלאכותית של ניתוחים לשעות אחר הצהריים.

אותן מקורות הדגישו, כי הקמת החברה תחייב לקנות את ההסכם שקופת חולים חתמה עם רופאיה בעניין קיצור התור לניתוחים במשמרת אחר צהריים. לשאלה, כיצד ניתן יהיה להימנע ממשבר עם רופאי קופת חולים על רקע הפרת ההסכם אתם, השיב המקור באוצר כי זו בעיה שהנהלת קופת חולים תצטרך להתמודד איתה.

"לא הושגה התקדמות"

קיסר אמר בתום הפגישה עם שר האוצר שלא הושגה התקדמות ממשית בדיונים והציע לסייע במימון תקציב הבריאות על ידי הארכת הגביה של מס היסף.

דוד בועז, הממונה על התקציבים במשרד האוצר אמר בתום הפגישה בין שר האוצר למזכ"ל ההסתדרות כי זו האחרונה הבינה שיש הגיון בעמדת האוצר, לפיה יש למצוא הסדר כולל ביחס לכלל הרופאים במדינה.

בפגישה בין נסים לקיסר השתתפו גם חיים הברפלד, ראש האגף לאיגוד מקצועי בהסתדרות ויעקב דנון, נציב שירות המדינה. אך לא נדונו נושאי שכר. קיסר אמר: כי התקדמות בדיונים על הסכמי השכר קשורה בפרסום מסקנותיה של ועדת זוסמן.

בניגוד לפרסומים לפיהם מסקנות הועדה עומדות להתפרסם בקרוב, הועדה לא הגיעה עדיין לשלב הסיכום בעבודתה ועד לפרסום מסקנותיה עלולים לחלוף עוד שבועות. נציב שרות המדינה יעקב דנון הדגיש אמש כי ללא פרסום מסקנות ועדת זוסמן וללא הסכם בין ההסתדרות לבין לשכת התיאום של המעסיקים הפרטיים, על שינויים בהסכם תוספת היוקר, אין אפשרות מעשית לקדם את המשא ומתן על הסכמי השכר.

האיגודים המקצועיים במיגזר הממשלתי הציבורי הודיעו השבוע על החלטתם לתבוע דיון ישיר עם המעסיקים ומאיימים בנקיטת עיצומים אם עד ה-1 באפריל לא תחול התקדמות. מזכ"ל ההסתדרות אמר אמש, כי גם אם מסקנות ועדת זוסמן מתמהמהות, מן הדין להכנס כבר לדיונים מוקדמים עם האיגודים המקצועיים.

שיבה לעבודה מסודרת

מערכת האשפוז הממשלתית הוחלה אתמול להתארגן לשיבה לעבודה מסודרת, לאחר חודשיים של עיצומים ששיבשו את תפקוד מערכות בתי החולים. רופאי המדינה חזרו אתמול לעבודה סדירה מכוח צווי הריתוק שהוצאו. אתמול בבוקר הושלמה חלוקת הצווים על ידי הנהלות בתי החולים.

בכל בית חולים רותקו 50% רופאים. הדבר יאפשר להפעיל מתחילת שבוע הבא, שרותים ששובשו בחודשיים האחרונים בעקבות העיצומים, כמו ניתוחים פעולות מעקב באונקולוגיה ואחרות.

כזכור, במחאה על הוצאת הצווים השביתה אתמול ההסתדרות הרפואית את כל מערכות הבריאות בשעות שמונה עד 12. למרות ההכרזה על השביתה ניתנו שרותים רחבים בבתי חולים. בבתי החולים הממשלתיים והעירוניים הופעלו המערכות במשך כל שעות היום מכוח צווי ריתוק.

מוסדות ההסתדרות הרפואית מתכנסים ביום ראשון כדי לדון על המשך צעדי המחאה. גורמים מציינים, כי לאחר הוצאת צווי הריתוק המאבק עם האוצר הוא לא רק של ארגון רופאי המדינה אלא עם ההסתדרות הרפואית, שהיא האיגוד המקצועי שלהם. מאבק עם ההסתדרות הרפואית עשוי לשבש את השרותים הרפואיים בכל מערכות הבריאות במדינה. דבר שיאלץ את האוצר להיכנס למו"מ עם רופאי המדינה. ההסתדרות הרפואית נחושה להחיל את ההסכם שנחתם עם רופאי קופת חולים על רופאי המדינה, מאחר והיא רואה בו הישג שיביא לשיפור הכנסתם של הרופאים.

המשך שיבושים

מזכירות ארגון רופאי המדינה החליטה אתמול להמשיך לשבש את העבודה במערכת הבריאות באמצעות מחצית הרופאים שלא קיבלו צווי ריתוק. מזכירות הרופאים גינתה בחריפות נסיון של שבירת מאבק על ידי צווים מגוללים ומסיבה זו החליטו להמשיך במאבק שמוגדר על ידם לגיטימי עד שיחול עליהם ההסכם שנחתם עם רופאי בתי החולים של קופת חולים הכללית.

שר האוצר משה נסים חזר אתמול והטיל את האחריות למצב במערכת הבריאות על שרת הבריאות. הוא האשים אותה בבעיה לקופת חולים הכללית. לדבריו משרד הבריאות משעבד את עצמו ללא כל הצדקה, וכנגד המדיניות שלו לקופת חולים הכללית.

שולץ

(סוף מעמוד 1)

של ועידה בינלאומית במתכונת אמריקאית נדחה מכל וכל על ידי שר החוץ הסובייטי אדוארד שוארדנדזה.

השיחה הארוכה שקיימו השניים בוואשינגטון שלשום הוקדשה ברובה לדיון על הסכם לצמצום כמות הטילים ארוכי הטווח שברשות שתי המעצמות לקראת פיסגת רייגן־גורבאצ'וב שתיפתח בסוף מאי. שולץ ושוארדנדזה דנו בארוכה גם בשאלת אפגאניסטאן. הסעיף מזרח תיכוני לא תפס מקום נרחב בשיחות. בדיווחי העתונות האמריקאית על שיחות אלה, אין כל התייחסות למזרח התיכון וליוזמת השלום של שולץ.

במסיבת עתונאים שקיים שר החוץ האמריקאי הוא לא התייחס בעצמו לנושא המזרח התיכון, אך בתשובה לשאלות עתונאים הבהיר, כי התפיסה הסובייטית לגבי רעיון הועידה הבינלאומית שונה לחלוטין, מהותית ומשמעותית, מן התפיסה האמריקאית. שולץ אמר, כי בשיחות, הציג שר החוץ הסובייטי את עמדתו כיצד יש להתקדם בתהליך השלום, "ובעמדתו היה שוני חריף מן העמדה שאני ייצגתי ופירטתי". שולץ הוסיף, כי אף צד לא נראה מוכן להצטרף לעגלה, אך מצד שני כל אחד מעוניין שהיא תמשיך להתגלגל. "ואנו אכן נמשיך לגלגלה. אנו נמשיך לדחוף, ובאותו זמן לשמור על ההגבלות של סוג הועידה שאנו מציעים".

במסיבת עתונאים שקיים שר החוץ הסובייטי לא הוזכר כלל הנושא המזרח התיכוני ושוארדנדזה לא התייחס כלל לנושא ולא נשאל עליו.

בקבוקי תבערה

(סוף מעמוד 1)

רושלים. גם במקרה זה לא היו נפגעים ולא נגרם נזק.

אתמול נודע, כי הפאטריארך הלטיני של ירושלים ביטל את התהלוכה השנתית המסורתית לרגל חג הפסחא, היוצאת דרך קבע מהר הזיתים אל העיר העתיקה של ירושלים. התהלוכה בוטלה על רקע המצב בגדה ובמזרח ירושלים.

מקורות בכנסייה מסרו, כי לא הופעל עליהם כל לחץ לביטול התהלוכה. הסיבה לביטול, טענו אותם המקורות, היא חוסר היכולת של מאמינים מרובעי יהודה שומרון ועזה, להגיע לטכס, והודעת תנועת הצופים הערבים כי לא תשתתף בו.

מסיבה זו, אמרו אותם מקורות, אין טעם בקיום התהלוכה, שנועדה ליום ראשון הקרוב.

בינתיים לא ידוע על כוונה של מוסדות כנסייתיים אחרים לבטל צעדות וטכסים דתיים דומים, על רקע האירועים האחרונים.

שני הרוגים במחנה בלאטה

(סוף מעמוד 1)

לות במסגדים בשטחים. הכרוז האחרון, שהפיצה ההנהגה המחתרתית של המרי בשטחים קוראת לתושבים לשאת תפילות מיוחדות לזכר ההרוגים, ולקיים הלוויות והפגנתיות סמליות בסיום התפילות.

על נסיבות התקרית שאירעה אתמול בבלאטה, מסרו מקורות צבאיים כי שני סיורים של מג"ב במחנה בלאטה הותקפו בחפצים שונים, שלושה משוטרי מג"ב נפצעו, ומשנקלעו למצב של סכנה, פתחו באש. מהירות נהרגו שניים: מאג'ד מוחמד סואלמה (21), שלפי דיווחים מבית החולים ספג שלושה קליעים בגבו ומוחמד עלי אבו־רוב (18), שלפי דיווחים מבית החולים נורה בצוארו. צעיר אחד נפצע ברגלו מן הירויות.

בעיר ג'נין היתה אתמול תקרית דומה, שבמהלכה נפצעה בשוגג אישה מבוגרת. מקורות צבאיים מסרו כי ג'יפ של משמר הגבול הותקף בחפצים שונים.

שוטרי משמר הגבול ירו באוויר, ומהירויות נפצעה אישה שעמדה על מרפסת ביתה. לפחות עוד תושב אחד מהגדה המערבית נפצע אתמול מירויות בתקרית בכפר אידנא שליד חברון. מקורות ערביים מסרו כי גם בכפר טאמון, צפונית לשכם, היתה תקרית שבה היו מעורבים מתנחלים, וילדה בת 12 נפצעה מירויות.

מקורות צבאיים לא אישרו את הידיעה. לדברי מקורות ערביים, הרוחות בכפר טאמון התלהטו לאחר שבמשך הלילה נעקרו במקום הרבה מאוד עצי זית. פרט לתקריות אלה, היו אתמול תקריות אלימות מעטות יחסית בשטחים.

נעצרו כותבי הכרוז

בתוך כך גילה אתמול שר המשטרה, חיים ברלב, כי נעצרו כמה ערבים ממזרח ירושלים ומהגדה המערבית, החשודים בכתיבת הכרוז האחרון (מספר 11) של ה"הנהגה המאוחדת". ברלב, שסייר אתמול בבית־לחם, אמר כי החשודים הם חברים או תומכים של מספר אירגונים פלשתיניים. לדבריו, הם שוהים בחקירה, ובקרוב יתבררו עוד פרטים עליהם. פעילי ציבור פלשתיניים בגדה המערבית טוענים כי ה"הנהגה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות" היא גוף אמיתי המורכב מכמה אנשים, המייצגים את כל האירגונים הלאומיים והדתיים הפלשתיניים. לדבריהם, הנציגים הללו נבחרו בהליך אלקטוראלי כלשהו, ופרט להם נבחרו עוד שלושה צוותים בעלי הרכב דומה, שמטרתם להחליף את הקאדר הראשוני של ההנהגה, אם חבריו ייתפסו.

השר בר לב ציין עוד במהלך ביקורו בבית לחם, כי סמל משה כץ ז"ל שנרצח בבית לחם לפני כמה ימים, נרצח, ככל הנראה, ע"י אדם חמוש באקדח שעבר במקום באופן מקרי וניצל את העובדה שהנרצח יצא משורה הראיה של חבריו שהיו בקרבת מקום. הוא הביע השר את התקווה, כי רוצחו של החייל המנוח משה כץ ז"ל יתפס.

אתמול לא נענתה הקריאה שהופצה "ההנהגה הלאומית המאוחדת של ההתקוממות בשטחים" לתלמידים ולמורים, לחזור בהמוניהם לבית הספר, לאות מחאה על הסגירה המתמשכת של מוסדות החינוך בעקבות צו צבאי. לפי הכרוז האחרון של הנהגת המרי, היו המורים והתלמידים אמורים לנהור לבתי הספר. ולציין את "יום החינוך", אך לא דווח על מקרים של חזרה מאורגנת לבתי הספר.

תושבים בכמה איזורים בגדה המערבית מוסרים בתוך כך כי צה"ל משתמש בכמה בתי ספר שעליהם השתלט לפני כחודשיים כמתקני מעצר מאולתרים.

כ־100 עצורים ביום

לדברי התושבים, מובאים אלפי הצעירים שנעצרו בימים האחרונים אל מתקני המעצר האלה, בתוך מבנים של בתי ספר בערים ובכפרים בגדה. שוהים שם יום אחד או יותר, ומשם הם מועברים במאורגן למתקני המעצר המוסדרים. בימים האחרונים היה ממוצע העצורים בשטחים כ־100 ביום. מבצעי מעצרים היו אתמול בין היתר בכפרים סילוואד שליד התנחלות עופרה, ובכפר אידנא שליד חברון.

מקורות צבאיים מסרו כי בכפר אידנא ניסה אחד מהעצורים לברוח, ונורה ברגלו בידי חיילי צה"ל.

צו מינהלי נגד אשה

אתמול נודע על צו מעצר מינהלי ראשון נגד אשה מהשטחים. העצורה היא מרים איסמאעיל מוסא (27), תושבת הכפר תאדה, דרומית לבית־לחם.

פרקליטתה, עו"ד לאה צמל, מסרה כי מרים מוסא נעצרה ב־20 בפברואר בקשר של הפגנה ברחוב. שלשום הוצא צו מעצר מינהלי נגדה — הראשון שהוצא אי־פעם נגד אשה בשטחים — למשך שישה חודשים. עו"ד צמל מסרה כי תערער על הצו.

במערכת הביטחון סבורים כי גל המעצרים האחרון, שנמשך זה יותר משבוע ימים (במהלך כשבוע נעצרו כ־700 איש), גורם לרגיעה היחסית בשטחים.

מרבית האירועים המתרחשים כעת בהתרחה מתאפיינים בפעילות של בודדים נגד מטרות מוגדרות, ולא בהפגנות של המוני אנשים, כפי שאירע בתחילת ה"התקוממות" בשטחים. נגד כשלוש מאות מהעצורים הללו, לפי הדיווחים, יוצאו צווי מעצר מינהליים. בין העצורים המינהליים עיתונאים בולטים, חברים באירגוני עובדים, עורכי דין, ופעילי ציבור אחרים בשטחים.

בתי דפוס נסגרו בעזה

המפקד הצבאי של איזור חבל עזה פירסם אתמול צו הסגר תקדים המורה לכל בתי הדפוס, לרבות חנויות שבהם מצויים מכונות צילום ומכונות דפוס, להצטייד ברשיון מתאים מטעם הממשל הצבאי ולא להסתפק ברשיונות של עיריית עזה. עד הוצאת רשיונות אלה ייסגרו לאלתר כל בתי העסק הללו.

צעד זה ננקט במאמץ למנוע הדפסת חומר תעמולה וכרוזים ברצועה.

בתוך כך נרשמו אתמול הפרות סדר קלות ברצועת עזה ופועלים רבים הגיעו לעבודה בישראל. העוצר על ארבעה מקומות, חאן יונס, דיר אל בלח, רפיח ושכונת שבורה עדיין נמשך.

כוחות הביטחון ברצועת עזה ביצעו אמש ואתמול בלילה עשרות מעצרים בקרב תושבים ברצועת עזה המוגדרים כמסיתים ומפירי סדר.

מובארק

(סוף מעמוד 1)

מובארק ביקש מריגן שיפעיל את השפעתו כדי לקרוא לישראל לשים קץ לאיומיה הבלתי אחראיים נגד מדינות ערביות".

המנהיג המצרי אמר כי העביר גם הודעה שבעל פה לראש ממשלת ישראל, יצחק שמיר. סוכנות הידיעות המצרית מסרה כי המסר הועבר לשמיר ע"י שגריר מצרים בישראל. כן קיימו מגעים עם פקידי ממשל ישראליים בכירים.

נשיא מצרים אמר עוד בהקשר זה: "האם מבקש שמיר לשמש פקח על כל המדינות? האם הוא מבקש ממדינות אחרות לקבל ממנו היתר מראש, לפני שירכשו נשק?"

מובארק העיר כי מוזר מאד הדבר שישראל מאיימת על סעודיה, שהינה בת ברית קרובה של ארה"ב. הוא קרא לשמיר לתרום תרומה לקידום מאמצי השלום, במקום "להשמיע תופי מלחמה". היה בכך רמז ליוזמת השלום האמריקאית החדשה למזרח התיכון. בהמשך דבריו הטעים מובארק: "אנו בתוכם עתה סיכויי שלום, ואין אנו מבקשים מלחמה. הצעתי כי הוא (שמיר) ינצל את ההזדמנות של יוזמת שלום חדשה, ויושיט את ידו לשלום".

עוד אמר מובארק, כי ישראל מדברת על טילים שברשות סעודיה, בה בשעה שהיא מנהלת תוכנית גרעינית משלה.

"אם שמיר מדבר על טילים בסעודיה, הרי אני יודע הכל על התוכנית הגרעינית שלו". אמר נשיא מצרים.

בהמשך דבריו התייחס מובארק להתקוממות בשטחים המוחזקים, בהביעו את הדעה כי ההשלכות לעתיד חמורות אף יותר מן המאורעות הנוכחיים עצמם.

"הסכנה אינה טמונה בהתקוממות עצמה, כי אם במה שיבוא אחריה", הוסיף מובארק.

לוב גינתה האזהרות

לוב גינתה את האזהרות שהשמיעה ישראל על רקע רכישת טילי־קרקע־קרקע על ידי ערב הסעודית מסין — על כך מסרה אתמול סוכנות הידיעות הלובית הרשמית.

הן סוריה והן ירדן הודיעו כבר שבכוונתן לסייע לערב־הסעודית אם תותקף על ידי ישראל.

איגרת הקודש של כ"ק אדמו"ר שליט"א מליובאוויטש לקראת חג הפסח תשמ"ח

(תרגום מאידיש)

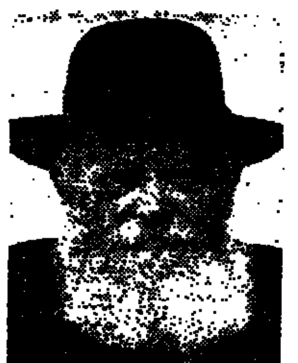

ב"ה, ערב־שבת־קודש ראש־חודש ניסן,
פ' ויקרא אל משה, פ' החודש
שנת ה'תשמ"ח, שנת הקהל.
ברוקלין, נ.י.

אל בני ובנות ישראל
בכל מקום שהם
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

ראש־חודש ניסן, שהוא היום הראשון של חודש הגאולה, והיום בשבוע שבו חל גם היום הראשון של חג הפסח, זמן חירותינו — הוא היום בו התבשרו בני ישראל שעומדים לפני יציאת מצרים ואף נקבע יום היציאה והגאולה (יום חמשה עשר לחודש), וכהכנה לכך — קיבלו את המצוות של קרבן הפסח, מצה ומרור וכל ההוראות וההכנות לגאולה ממצרים.

התורה גם קבעה את ראש־חודש ניסן כ„ראש השנה למלכים ולרגלים", שניתן לומר שהדבר קשור גם עם העובדה שבחודש ניסן נולדו בני ישראל כעם, ובראש־חודש הודיע והבטיח להם הקב"ה על כך — עם שהוא „ממלכת כהנים וגוי קדוש", מלוכה וקדושה, דברים ההולכים יחד: להיות כהן ועבד המלך — הקב"ה על־ידי קיום מצוותיו. והרי „עבד מלך — מלך", — ולהביא אל תוך חולין העולם קדושה, מקרא קודש — „רגלים".

• • •

יחזקאל הנביא משווה את יציאת עם ישראל ממצרים (חג הפסח — זמן חירותינו) ללידת ילד:

העובר, בהיותו בבטן אמו, לפני היוולדו, הוא דבר שלם, חי ומתפתח, עם גוף מושלם, עם ראש ועם כל האברים והגידים. ברם, לאמתו של דבר אין הוא כלל מציאות לעצמו, הוא ניזון ממה שאמו אוכלת, והוא „הולך" אשוסשית להיכן שאמו הולכת, וכיוצא בזה.

אך מיד עם רגע היוולדו של העובר — הוא מתחיל להתנועע, קולו נשמע וכו', וכללית מתחילה אז התפתחותו המושלמת, התפתחות מסוג חדש, הן גופנית והן רוחנית.

כך היה גם אצל בני ישראל במצרים לפני הגאולה:

הם היוו „עם" מבחינות רבות ביותר, עד כדי כך שהיו „מצויינים", שונים מן המצריים בלשונם לבושם וכו', עד כדי כך שהיו אפילו בארץ נפרדת, ארץ גושן. אבל יחד עם זאת היו משועבדים ו„בלועים" בין המצריים — עד כדי כך שהיה נדמה שגם בדברים עיקריים הם „בקרב גוי", כמו המצריים.

וברגע הגאולה — מתקיים „לקחת לו גוי מקרב גוי", בני־ישראל נלקחו „לו", אל הקב"ה ועל־ידי הקב"ה, להיות — לו — „גוי", מתוך מצב של עבדות עמוקה עד לחירות נעלית ביותר, עד כדי להיות עם ה', מוכנים להיות „ממלכת כהנים וגוי קדוש" בחיי יום יום.

• • •

כמו בכל ענין של תורה ומצוות, הרי נוסף ללקח הכללי יש כאן גם לקח והוראה לכל יהודי, למשפחה ולכל — העם היהודי.

אחת ההוראות העיקריות לכל אחד ולכל אחת — היא:

חג הפסח מזכיר ומלמד להשתחרר מהשתעבדות ל„עבודה זרה", עבודתה של הסביבה הזרה, ולהיות „בן חורין", חירות אמיתית על־ידי חיים לפי ההוראות של תורתנו, תורת חיים, תורת אמת:

„משכו" — לבבך עצמך, לסגת ולהתנער מכל דבר שהוא „עבודה זרה", זר לתורה וליהדות.

„וקחו" — ולקחת, הרבה יותר ועמוק יותר, תורה ומצוות, ובאופן שכל ההתנהגות, עד פרטי פרטים, תהיה בהתמסרות מוחלטת אל הקב"ה: „ראשו על כרעיו ועל קרבו", הכל מן הבה העליה ביותר (הראש, השכל) עד לכוחות הנמוכים ביותר (המעשה), נעשה ל„קרבן פסח להוי'", חדור באותה אש (אש דקדושה), הבוערת תוך כל כולו.

וכך משתקף הדבר גם בחיי האדם, שם „ראשו" — הענינים החשובים ביותר שלו — עד ל„כרעיו" — הענינים שאותם הוא מחשיב לקטנטניים — כולם הם באופן של „צלי אש", באש של „ואהבת את ה' אלוקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאודך".

וכפי שצויין לעיל — כל זה בחייו של היהודי, כיחיד, כמשפחה, וגם חשוב ביותר — כחלק מכלל ישראל.

• • •

כפי שהוזכר לעיל הרי כבר בראש־חודש ניסן נצטוו בני ישראל על קרבן פסח ויציאת מצרים, „והימים האלה נזכרים ונעשים בכל שנה ושנה" — אך בכוחות רעננים ומחודשים ובאפשרויות גדולות יותר.

ויהי רצון, שכל אחד ואחת (אנשים, נשים וטף — ובמיוחד השנה שהיא „שנת הקהל", שנה של „הקהל את העם האנשים והנשים והטף") בתוך כלל ישראל, יבצעו את כל האמור, ובאופן של „ביד רמה".

וכל זה גם מזרז גם את קיום בקשת דוד מלכא משיחא, נעים זמירות ישראל:

„הושע עבדך" — עד „שמח נפש עבדך", ומיד — „פנה אלי וחנני", תן לי במלוא החן שלך, נתינה ועד „והושיעה", הושע כל יהודי, האנשים והנשים והטף, בכל. הן בגשמיות והן ברוחניות.

עד — ובמהרה בימינו ממש — הישועה הכללית, הגאולה האמיתית והשלימה, „כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

בכבוד ובברכה להצלחה בכל האמור
ולחג הפסח כשר ושמח

מנחם שניאורסאהן

ערב־שבת־קודש: שהוכפל בו טוב — בראשית א, כה, שם, לא. חזקוני עה"פ שם, לא. וראה רמב"ן שם. וראה לקו"ש חכ"ד ע' 641 הערה ד"ה עש"ק.

שבת... ראש־חודש: ראה מכתב עש"ק ר"ח ניסן תשמ"ה הערה ד"ה זה (הגש"פ עם לקוטי טעמים, מנהגים וביאורים, — קה"ת תשכ"ו ואילך — ע' תשסא).

ראש־חודש ניסן: שאותו היום נטל עשר עטרות — שבת פז, סע"ב, וראה מכתב הנ"ל הערה ד"ה ראש חודש ניסן (הגש"פ הנ"ל שם).

חודש ניסן: ראה מכתב הנ"ל הערה ד"ה זה (הגש"פ הנ"ל שם).

ניסן: לישון נסי נסים — ע"פ ברכות נז, רע"א ובפרש"י. וראה חדא"ג מהרש"א שם. וראה מדרש לקח טוב עה"פ (בא יב, ב) החודש הזה לכם: ניסן שבו נעשו נסים לישראל.

פ' ויקרא אל משה: ראה לקו"ת ר"פ ויקרא. וראה מכתב הנ"ל הערות ד"ה פ' ויקרא אל משה וד"ה ויקרא אל משה.

פ' החודש... פסח: מגילה כט, א. ואילך. ובפרש"י שם ד"ה בריביעית: ששם פרשת הפסח.

ראש־חודש... התבשרו: בא יב, א ואילך. וראה מכתב ר"ח ניסן התשל"ו הערה ד"ה זה (הגש"פ הנ"ל ע' עדרת).

חודש הגאולה: שמו"ר פט"ו, יא. וראה אוה"ת בא ע' רסד ואילך. ד"ה החודש הזה תרע"ה (הב'). השי"ת. ועוד. ובניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל — ר"ה יא, א. שמו"ר שם. וראה אוה"ת שם. המשך מים רבים תרל"ו פקכ"ד ואילך. ד"ה החודש הזה ש"ת.

זמן חירותינו: כן נקרא בנוסח התפלה והקידוש. וראה לקו"ש ח"י ע' 11 ואילך (הגש"פ הנ"ל ס"ע תקו ואילך). וראה גם מכתב יום ג', ר"ח ניסן ה'תשמ"ג (הגש"פ הנ"ל ע' תשלד ואילך).

ביום שבו... נתבשרו... ממצרים: ראה מכתב ר"ח ניסן ה'תשל"ז הערות ד"ה סאג ודגן... אנגבוואש ד"ה אנגבוואטט... ממצרים ובשוה"ג שם (הגש"פ הנ"ל ע' עדרת).

יום חמשה עשר לחודש: דביה קיימא סיהרא באשלמותא — ראה זהר ח"ב פה, א. ח"ג, א. שמו"ר פט"ו, ובדיוק יותר: אמצע של כ"ט יום י"ב שעות ותשצ"ג חלקים מן המולד (האמיתי ואכ"מ) — רמב"ם הל' קידוש החודש פ"ו ה"ג (מהשיעורים ברמב"ם דימים אלו — לפי החלוקה דג"פ ליום). ביי לטואיזה סתאביו ד"ה ומ"ש ריבינו. ב"ח שם פ"ו. אה"י.

וכהכנה לכך... קרבן פסח: ראה מכילתא ופרש"י עה"פ בא יב, ו. נתבאר בלקו"ש חט"ז שיחה ב' לפ' בא — ע' 114 ואילך (הגש"פ הנ"ל ע' רכד ואילך). וראה מכתב ר"ח ניסן ה'תשי"ז הערה ד"ה. צוגרייטונג דערצו (הגש"פ הנ"ל ע' עדרת).

ראש־חודש ניסן... ראש השנה למלכים ולרגלים: ד"ה בתחלתה. ובגמרא שם (ד, א): רגל שבו ראש השנה לרגלים.

למלכים ולרגלים... בני ישראל: להעיר דהוא ר"ה למלכי ישראל ולא לאוה"ע (ר"ה, ח, א). ולהעיר, דבירושלמי ר"ה שם ילפינן דהוא ר"ה למלכים ולרגלים מכתב בי"ב לכם.

ממלכת כהנים וגוי קדוש: נעשו כן בפועל „בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלקים על ההר הזה", במתן תורה — יתרו יט, ו. בכוחות מתן תורה יצאו ממצרים — פרש"י עה"פ שמות ג, יב (כשמ"ר פ"ג, ד). — וראה ליקוטי לוי"צ לתניא ע' ס. אגרות ע' רם.

להיות... עבד... הקב"ה: זה נעשה ונתגלה ע"י יציאת מצרים, כמ"ש „כי עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" (בהר כה, מב, ובראב"ע שם): „כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים" (בהר שם, נה). משא"כ מעלת בנים — שמות ד, כב.

כהן: לישון להיות שירות הוא (פרש"י עה"פ תצוה כח, ג). וראה לקו"ש חי"ט ע' 19 ואילך, ובהערות שם.

עבד מלך המלך: תנחומא צו יג (הובא בפרש"י עה"פ בהעלותך יב, ח). ספרי (הובא בפרש"י) עה"פ דברים א, ז. פרש"י עה"פ לך לך טו, יח. ב"ר פמ"ד, ג. וראה שבועות מז, ב.

ולהביא... קדושה, מקרא קודש: ראה זח"ג, צד, א ואילך. סידור (עם דא"ח) סדר ההגדה־ד"ה והגדת לבנך (רצז, ד ואילך). ובכ"מ.

מקרא קודש: אמור כג, ב. שם, ד.

יחזקאל הנביא משוה: קאפיטל טז. וראה תו"א ר"פ וארא. תו"ת וארא צז, ב ואילך. סהמ"צ להצ"צ מצות קרבן פסח פ"ב ואילך (דרמ"צ עז, סע"ב ואילך). ובכ"מ.

אין הוא כלל מציאות: עיין סנהדרין צא, ב: נשמה מאימתי כו' מאימתי יצירה וכו'. ובמפרשים שם. וזח"א ר"פ וישב (קפט, א־ב). ספר חסידים סי' התתלייו. פרש"י עה"פ בראשית ה, כא (ובמפרשיו שם).

ממה שאמו אוכלת: נדה ל, ב.

קולו נשמע: כמש"נ רז"ל (ראה נדה מב, ב) שהוא סימן הלידה ד"שמעי לולד דצוויך" וראה תו"א ר"פ וארא.

מצויינים... שונים... בלשונם מלבושם וכו': הגש"פ פיסקא במתי מעט. וראה מפרשי ההגדה שם. ולהעיר משיחת צ"צ ידיד ספ"א (ובהשמטות בח"ו).

עד כדי כך: ראה זח"ב קע, ריש ע"ב. מכילתא עה"פ בשלח יד, כח. ילקוט ראובני שם. כו.

לקחת לו גוי מקרב גוי: ואתחנן ד, לד. וראה מכתב י"א ניסן התשל"ד (הגש"פ הנ"ל ע' תרנו). וש"נ.

מתוך... עבדות... לחירות נעלית: ראה גם מכתב ר"ח ניסן התשל"ד (הגש"פ הנ"ל ע' עתר ואילך).

חירות נעלית: ראה זח"ב כ, א. ר"ח ר"פ יתרו. וראה גם תפ"ו תניא (צו, סע"ב).

בכל ענין של תורה... הוראה לכל יהודי: ויגלא בערך כהה (שפ"ע תורת הבעש"ט). כל דבר ודבר אשר האדם רואה או שומע יש בו הוראות הנהגה בעבודת השם — היום יום ט' אייר. כש"ט (הוצאת קה"ת) הוספות סי' קכו"ם. וש"נ.

משכו — לפנות... עבודה־זרה... וקחו — ולקחת... תורה ומצוות: בא יב, כא ובמכילתא עה"פ. מכילתא (הובא בפרש"י) עה"פ שם ז, וראה לקו"א להה"מ (הוצאת קה"ת) סקכ"ד (כח, ד ואילך). או"ת ראשו... קרבו: בא יב, ט. פסחים עד. רע"א במשנה. רמב"ם הל' ק"פ פ"ח ה"י.

תוך כל כולו: וי"ל שנרמז בהציווי (בא שם) אל תאכלו ממנו נא.

צלי אש: בא שם.

ואהבת... ובכל מאדך: ואתחנן ו, ה.

והימים האלה... בכל שנה ושנה: אסתר ט, כח. וראה ספר תיקון שובבים להרמ"ז. הובא ונתבאר בספר לב דוד להחיד"א פכ"ט.

שנת הקהל: ראה מכתב תאייר תשד"י שנה זו. ובהערה שם ד"ה שנת הקהל.

הקהל... והטף: וילך לא, יב.

ביד רמה: בשלח יד, ח. ובתרגום אונקלוס עה"פ: בריש גלי. ובפרש"י שם: בגבורה גבוה ומפורסמת. ולהעיר מאוה"ת בא ע' רצא. המשך וככה תרל"ז בתחלתו.

בקשת דוד: תהלים פו: ב. ד. טז.

דוד... נעים זמירות ישראל: שמואל־ב כג, א. וראה שהש"ר פ"ד, ד (בתחלתה) — שאמר ה„זמירות (בשם כל) ישראל".

כימי צאתך... נפלאות: מיכה ז, טו. וראה פע"ח שער חג המצות פ"ו (בד"ה מהרי"ו ז"ל). אוה"ת נ"ך עה"פ סקי"ח (ע' תמו). ד"ה כימי צאתך דר"א ניסן תשמ"ב (נדפס בקונטרס י"א ניסן תשמ"ו).

ולחג הפסח כשר ושמח: ראה לקוטי לוי"צ אגרות ע' קצז.

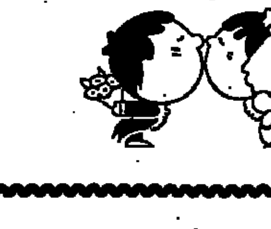

עיריית תל-אביב-יפו

עיריית תל־אביב–יפו
מארחת את תערוכתו
של הצלם עוזי קרן
מסע בגיא ההריגה
צילומים מביקור במחנות המוות בפולין
התערוכה מוצגת בין השעות 15.00–8.00 באולם הכניסה של עיריית תל־אביב–יפו, רח' אבן גבירול 69
התערוכה תינעל בתאריך 15.4.88

שווקים
שרותים כלליים ומשאבי אנוש בע"מ.
אקדמיה
יריד תעסוקה תשמ"ח
יתקיים ביום ד' 11.5.88
באוניברסיטה העברית בירושלים
מעסיקים
אשר מעונינים להשתתף ביריד מתבקשים להתקשר מיידית לטלפונים:
02-882230
02-882396

אביו של רב"ט דרק וד (בתצלום מימין), מחבק את בתו מרואן בתפילה שהתקיימה אתמול בכנסיה במקום מגוריהם, לזכרו של בנם, איש משטרה בריטי, שנרצח בעיר בלפאסט בידי המון קתולי שעטה בו ובחברו לינץ'. השניים נרצחו השבוע בהלוויות איש מחתרת אירי. הלוויות של אנשי האי.אר.איי הפכו לאחרונה למוקד של מעשי אלימות מצד קבוצות של פרוטסטנטים ואנשי משטרה. (תצלום איפי)

תאצ'ר: התקשורת חייבת להחליט אם היא בעד החוק או הטרור

רשתות טלוויזיה בריטיות אולצו למסור למשטרה צילומים מבלפאסט

הבי־בי־סי: מסרנו את החומר לאחר שהשוטרים איימו לעצור את עורך החדשות

לונדון (ע"ר). שתי רשתות טלוויזיה בריטיות הוכרחו שלשום למסור לידי המשטרה סרטים, שלא שודרו ובהם צילומי לוויה בצפון־אירלנד, שבמהלכה נרצחו שני חיילים בריטים על ידי המון מתפרע.

ה"בי־בי־סי" ורשת הטלוויזיה העצמאית "איי־טי־איי" התנגדו למסירת קלטות הווידיאו לשלטונות, בטענה כי קיים חשש לבטחונם של צוותות הטלוויזיה, שנודו על ידי תומכי הצבא האירי הרפובליקני במקום ההתפרעות.

בהודעה שפורסמה נאמר, כי שוטרים ממשטרת צפון־אירלנד באו למשרדי שתי הרשתות בבלפאסט ותבעו, תוך הסתמכות על תקנון המלחמה נגד הטירור, שהחומר יימסר לידיהם. ה"בי־בי־סי" מציין כי מסר את החומר לאחר שהשוטרים איימו לעצור עורך חדשות.

המשטרה מסרה, כי היא מתכוונת לבדוק את החומר, כדי לזהות חשודים.

סירובן של רשתות הטלוויזיה להעביר את החומר לשלטונות גרם לסערה מדינית בבריטניה וראש הממשלה, מרגרט תאצ'ר, הכריזה שאמצעי התקשורת חייבים להחליט אם הם ניצבים בצד החוק או בצד הטירור.

שני החיילים, שהיו לבושים בבגדים אזרחיים ושנסעו במכונית פרטית, נגררו מכלי הרכב שלהם, הוכו ונורו למוות.

כ־400 אלף ספרים הושמדו בדליקה בספריית לנינגרד

הוסל אוסף הספרות הרפואית מהמאה ה־17 ורבע מאוסף העתונים

מוסקווה (ע"ר). איש אקדמיה סובייטי בכיר גילה אתמול, כי דליקה בספריה הגדולה ביותר בלנינגרד גרמה להשמדת מאות אלפי ספרים, והוא הגדיר את האסון כ"צ'רנוביל של תרבותנו".

דמיטרי ליחאצ'ב, העומד בראש מכון התרבות הסובייטי הרשמי, מסר לשבועון "חדשות מוסקווה", כי עובדי הספריה היטעו בכוונה תחילה את השלטונות והעיקו דיווחים, כדי לסלק ספרים, שעדיין לא נהרסו על ידי האש או המים.

ליחאצ'ב גילה, כי הדליקה ב־14 בפברואר כילתה 400 אלף ספרים, מהם 188 אלף ספרים זרים, חיסלה אוסף של ספרות רפואית מהמאה ה־17 והעלתה באש כרבע מאוסף העתונים היחיד במינו של הספריה.

כרכים רוסיים ומזרחיים נדירים וכל מדור ספרי העיון נהרסו, לאחר ש־25 מכוניות כיבוי הזרימו מים לתוך הבניין במשך כל הדליקה. עכשיו מאיים רקבון על יתר הספרים, אמר.

ליחאצ'ב הוסיף, כי מנהלי הספריה הבטיחו לשלטונות המפלגה ולעתונות, כי הספריה תיפתח מחדש תוך זמן קצר, והעיקו הפורים "בצער חסר אחריות", כדי לקיים את הבטחתם.

"מכאיב לחשוב, כי ארצנו נחשבה בעבר כאוצר הספרים של אירופה, וכיום נאלצים מומחים לספרות רוסית לנסוע להלסינקי", אמר, בהאשימו את השלטונות בהזנחה מסוכנת גם בספריות סובייטיות חשובות אחרות.

הפגנת עיתונאים ביוהנסבורג על סגירת עיתון המתנגד לאפרטהייד

יוהנסבורג (א־פי). עתונאים ולוחמים למען זכויות האדם הפגינו אתמול בלב יוהנסבורג במחאה על כך שהממשלה הורתה לסגור עיתון שתקף בהתמדה את מדיניות ההפרדה הגזעית בדרום אפריקה.

אולם השבועון "ניו ניישן", שעל קוראיו נמנים שחורים רבים, היוצא לאור במימון הכנסיה הקתולית, נמכר גם אתמול ברחובות.

ביום שלישי השבוע ציווה שר הפנים של דרום אפריקה, סטופל בותה, על הפסקת הוצאת העתון למשך 12 שבועות, בטענה כי עסק בתעמולה המנוגדת לצווי החרום ולחוקי הצנזורה.

קבוצה של למעלה מ־30 עתונאים, וביניהם גם מן ה"סטאר", שהוא העתון הנפוץ ביותר בדרום אפריקה, השתתפו בהפגנה בהניפם כרזות והשמיעם סיסמאות. הם גרמו להיווצרות פקקי תנועה רבים.

תוך כך הודיעו אתמול שלטונות "אוניברסיטת הצפון", הממוקמת בחבל טרנסוואל, כי מעונות הסטודנטים נסגרו עד הודעה חדשה "לאחר מספר מקרים של הרליום שאירעו ברחבי הקמפוס". רקטור האוניברסיטה אמר כי המעשים החלו לאחר שסטודנטים נקטו במעשי מחאה ולא הופיעו למספר הרצאות במטרה לשבש את הלימודים.

בעקבות פניה לערכאות של 65 אזרחי ארה"ב

סגירת משרדי אש"ף באו"ם נדחתה בשל קשיים משפטיים

מרכז או"ם (ע"ר, ע"צ). משרד אש"ף ליד האו"ם יישאר ככל הנראה פתוח במשך שבועות או חודשים רבים, לאחר שהצעדים שנקטו שלטונות ארה"ב במטרה לסגור את הנציגות נתקלו בקשיים משפטיים.

המצב המשפטי הסתבך במידה נוספת שלשום, כאשר 65 אזרחים אמריקאים וארגונים שונים הגישו תביעה לבית־המשפט הפדרלי, כדי לערער על חוקתיות החוק נגד הטירור, שאושר על ידי הקונגרס ב־1987, שעל פיו פעלה הממשלה, באשר ביקשה לגרש את נציגות אש"ף מארה"ב.

כמה פקידים באו"ם, אמרו, כי הצעדים המשפטיים עשויים להימשך שבועות ואפילו חודשים רבים ואש"ף יוכל לפעול בתקופה זו ללא הגבלה, כפי שנהגה נציגותו מאז 1974.

יצויין שעל המבקשים לערער על ההחלטה לסגור את משרדי אש"ף נמנה גם גם בנימין ויר, בן ערובה לשעבר בלבנון.

בפניה לבית־המשפט הפדרלי תומכים גם כמה רבנים והבמאי ויליאם סלון קופין, מי שניהל מאבק נגד המעורבות האמריקנית בויאטנאם.

ויר, העומד בראש הכנסיה הפרסביטריאנית בארה"ב, נחטף על ידי שיעים בלבנון במאי 1984 ושוחרר כעבור 16 חודשים.

ראש משלחת אש"ף באו"ם, זהדי טרזי, ביקש מבית־המשפט להכניס את ה"סטטוס קוו". הוא תובע שיי־אפשר לו להמשיך ולפעול במיוחד "בזמן בלתי־רגיל זה של ההתרחשויות בשטחים הפלשתיניים הכבושים".

עצרת האו"ם קיבלה החלטה, שבה נאמר כי המהלך לסגור את נציגות אש"ף באו"ם עומד בסתירה להתחייבויות שקיבלה ארה"ב על עצמה בחוזה.

העצרת קיבלה ברוב של 148 קולות נגד 2 החלטה הקוראת למזכיר הכללי, פרז דה קויאר, לדאוג לכך שאש"ף יוכל להמשיך במילוי תפקידיו באו"ם. רק שתי מדינות התנגדו להחלטה זו - ארה"ב וישראל.

טילים עיראקיים נורו לעבר טהרן

בגדד (ע"צ וע"ר). עיראק הודיעה, כי ירתה אתמול בבוקר 6 טילים לעבר טהרן בתוך שש דקות. איראן מצידה הודיעה על נצחונות חדשים במיתקפת הקרקע שלה בצפון עיראק.

סוכנות הידיעות האיראנית מסרה, כי שני בתי־חולים ושני מסגדים נפגעו בהתקפת הטילים. עוד מציינת סוכנות זו, כי כמה אזרחים נהרגו ונפצעו כאשר הטילים פגעו באיזורי מגורים של בירת איראן.

בטאון משרד ההגנה העיראקי כתב אתמול, כי התקפת הטילים תימשך עד שמנהיגי איראן יקבלו את דרישת מועצת הביטחון לסיום המלחמה במפרץ.

בהודעה על הפעולות בחבל סולימניה שבצפון עיראק מסרה סוכנות הידיעות האיראנית, כי המשמרות המהפכנים פתחו במיתקפה חדשה אתמול בשעות הבוקר המוקדמות. רדיו טהרן הפסיק את תוכניותיו ומקדמה לפני צהרי היום כדי להודיע על נצחונות נוספים.

קהיר (ע"מ). מצרים דחתה לאחרונה הצעה איראנית לערוך דיון ישיר בין קהיר וטהרן ולנרמל מחדש את יחסי מצרים־איראן — מוסר העתון "אלופר". השלטונות האיראנים הציעו זאת באמצעות 2 מדינות איסלאמיות אסיאתיות.

לה פן זכה ב־17,500 ד' פיצויים על תצלום ישבנו

פאריס (ע"ר). בית משפט פסק 100,000 פרנקים (17,500 דולר) פיצויים למנהיג הימין הצרפתי ז'אן־מארי לה פן, לאחר ששבועון סאטירי הדפיס צילום של ישבנו.

לה פן, המועמד בבחירות לנשיאות שיתנהלו בשני שלבים באפריל ובמאי, טען בבית המשפט, כי השבועון "קאנאר אנשיינה" (הברווז הכבול) חדר לחייו הפרטיים.

הצילום שפורסם בעמוד הראשון צולם אשתקד כאשר לה פן, לבוש חולצה בלבד, התכונן ללבוש בגד ים על חוף רחצה בטריטוריה הצרפתית קאלדוניה החדשה, בדרום האוקיינוס השקט.

השבועון הדפיס את התצלום תחת הכותרת "ישבן מול ישבן", לאחר שגרושתו של לה פן, פיארט, הצטלמה עבור הירחון "פלייבוי" כשהיא לובשת סינר [illegible]

שוודיה גרשה 2 פלשתינאים

דובר המשטרה סירב למסור במה נחשדו ולאן גורשו

שטוקהולם (ע"ר). שלטונות שוודיה גרשו אתמול שניים מתוך ארבעה פלשתינאים שהוגדרו בתחילת השבוע כ"מסוכנים לשלום הציבור".

דובר משטרה סירב לומר במה חשודים השניים ולאן גורשו. אולם פקיד במשרד העבודה, האחראי לנושא זה, סיפר עוד קודם לכן לסוכנות רויטר, כי השניים יוטסו ללבנון.

הפקיד הוסיף, כי משטרת הביטחון השוודית החליטה לגרש את הפלשתינאים "מתוך שיקולי ביטחון", בעקבות דיון בנושא בישיבת קבינט. הפקיד הוסיף, כי כל יתר הפרטים הם בבחינת מידע מסווג.

שני הפלשתינאים, כבני 25 שנה, הגיעו לשוודיה מלבנון בשנת 1984. אחד מהם נשא אשה שוודית, העומדת ללדת את ילדם בחודש הבא.

70 סוסים גזעיים מתו בדליקה בארה"ב

ואקנה, ארה"ב (ע"ר). 70 סוסים ערביים גזעיים ששווים כמעט מיליון דולר, ניספו בדליקה שהשתוללה ביום שלישי לפנות בוקר בחוות רוק אייל, אחת החוות הידועות ביותר בארה"ב לגידול סוסים ערביים.

בין הסוסים שניספו היו 20 סוסות שהובאו על ידי בעליהן מרחבי העולם לצורכי זיווג. 12 מביניהן אמורות היו להמליט בחודש הבא. סיבת הדליקה עדיין לא הובהרה.

נאסר על 400 אלף זוגות בסין להתחתן

פקין (ע"ר). שלטונות סין אסרו על כ־400 אלף זוגות להינשא ב־1987 — על כך מסר אתמול יומון סיני לענייני משפט.

היומון מציין, כי זוגות אלה נמצאו לא כשירים לחיי נשואין על פי חוקי הנשואין של סין, האוסרים קנייה ומכירה של כלות, נשואין בין בני משפחה קרובים או קטינים.

העתון מגלה, כי ברחבי סין נישאו 9.2 מיליון זוגות בשנה שעברה, אך באותה שנה החלו 4.5 מיליון זוגות לחיות יחד בלי להיות נשואים כדין.

היומון הרשמי מעיד: "מוטלת עלינו אחריות כבדה, ועלינו למנוע שזוגות יחיו יחד ללא נישואין" ומוסיף "עלינו להתנגד להשפעות הקפיטליסטיות".

"בארצלה חלקים של הבריגה קיים מעין פולחן אדמה. שבמסגרתו מסתפקים בני־הזוג בנטיעת עצים, ברכישת איגרות ממשלתיות ובהחלפת זנבות עכברים."

ערכה את העמוד: עדה אושפיז

נמשכת ההגליה הכפויה של כורדים מאנאטוליה ואילוצם להגר למערב

עיתון שווייצי: חוקת טורקיה אוסרת על אמהות לדבר כורדית עם ילדיהן

מאת אליהו הכבי
כתב "הארץ" בסקנדינביה

קופנהגן (מיוחד ל"הארץ"). על המשך פעולות ההגליה הכפויה של כורדים מטורקיה בקנה מידה רחב ואילוצם להגר לארצות מערב אירופה — מסר השבוע העיתון השווייצי "נויה צירכר צייטונג". לדברי העיתון, הכורדים במזרח אנאטוליה, האזור הטורקי המיושב על ידי קרוב לעשרה מיליון כורדים, סובלים דיכוי קשה. השלטון הטורקי מנסה לבטל את זהותם הלאומית ולהוציאם במספרים גדולים משטח המדינה. הם מוגדרים על ידי החוקה הטורקית כ"טורקים הרריים".

העתון פרסם השבוע סעיפים מחוקת טורקיה האוסרים אפילו על אמהות לדבר בשפה כורדית עם ילדיהם. אסור לדבר בשפה כורדית במקום ציבורי, ומאסר צפוי למי שיתפס עם ספרים בכורדית.

אחת משלוש המחתרות הכורדיות היא מחתרת "פקק" המנהלת מאבק מזוין נגד הצבא הטורקי והנית מרסות להקמת בסיסים בסוריה. תושבי כפרים שנחשדו בעזרה למחתרת אולצו לצאת לגלות במערב טורקיה.

כדי לעודד את הכורדים לעזוב את טורקיה, הם מקבלים כרטיסי טיסה וכמה מאות דולרים. מציעים להם לעזוב את טורקיה ולבקש מקלט פוליטי באחת ממדינות מערב אירופה.

ממשלת טורקיה עומדת בלחצים של מדינות הקהיליה האירופית להעניק למיעוט הכורדי זכויות לאוטונומיה תרבותית ולבטל את האיסור על הוראת השפה הכורדית. סערה פרצה בציבור הטורקי, כאשר ציר המפלגה הסוציאליסטית הטכניע בפרלמנט הטורקי ב־19 יתואר נאום בו נקב בשם "כורדים" ולא במינוח המקובל "טורקים הרריים".

הכורדים נהנים כיום מחסות של ממשלת איראן, בשל תמיכת שתי מחתרות כורדיות במאבק נגד עיראק, למרות שממשלת איראן לא חוסכת יד קשה מהכורדים היושבים בשטחה. ראש ממשלת טורקיה שביקר בטהראן בתחילת החדש ברינן לא זכה לקבל את הסכמת איראן להתיר לצבא טורקי לרדוף אחר מחתרת כורדית, כשהם חוצים את הגבול לאיראן. רשות כזו העניקה עיראק לצבא הטורקי.

הסכם בין ממשלות סוריה לטורקיה, שכרוך את בעיית הזרמת מים מטורקיה לסוריה תמורת הסכמה סורית להפסיק את פעילות המחתרת "פקק" נחתם לפני כשנה. אך לטענת טורקיה נמנעה עד כה סוריה מיישום התחייבותה לראים מחתרת ה"פקק" לבצוא בכינור בסוריה.

למנהלינו

מר א. תורן ומר מ. הראל

עובדי חברת טרנסטכניקה בע"מ
ומשפחותיהם
מברכים את הנהלתם

במלאת שלושים שנה
ליסוד החברה
בברכת המשך שגשוג ופריחה

בנק ישראל
מינהל מילוות המדינה

הודעה לבעלי תעודות מילוות ע"ש

- מילווה בטחון התשל"ב — 1972.*
- מילווה מלחמה ומימון רכש התשל"ד — 1974.*
- מילווה מרצון סדרה ב' התשל"ד — 1974,*
  סדרה ג' התשל"ו — 1975,
  סדרה ד' התשל"ז — 1976.
- מילווה מלחמה על שבח מקרקעין התשל"ד — 1974.

ביום שישי, י"ד בניסן התשמ"ח, 1 באפריל 1988, יחל הפדיון הסופי של התעודות מהמילוות הנ"ל.

המילוות ייצאו לפדיון באחד בכל חודש, לפי סדר הקבוצות הנקוב בתעודות: קבוצה 1 תיפדה ב־1.4.88 וקבוצה 12 תיפדה ב־1.3.89.

על פי חוקי המילוות, יחושבו הפרשי ההצמדה לגבי כל הקבוצות לפי מדד המחירים לצרכן, של דצמבר 1987.

בעלי התעודות המחזיקים אותן ברשותם, יוכלו להגישן לפדיון באמצעות סניף הבנק בו מתנהל חשבונם, ולקבל את דמי הפדיון ביום מסירת התעודות, בניכוי דמי העמלה הנהוגים באותו בנק

ניתן לפדות את התעודות בקופות בנק ישראל בירושלים, בתל־אביב ובחיפה.

*) במילוות אלה מאפשר החוק הארכה מרצון של המילווה לתקופה נוספת של ארבע וחצי שנים.

מי שיימנע מלפרוע את המילווה ארבע וחצי שנים ממועד הפרעון המקורי, יזכה בתנאי הצמדה משופרים:

- הסכום במועד הפרעון המקורי יהיה צמוד למדד המחירים לצרכן. המדד שיפורסם ב־15 במאי 1988 ועד למדד שיפורסם לאחרונה לפני תום התקופה הנוספת (כעבור ארבע וחצי שנים).
- סכום המילווה ישא 3% ריבית דריבית בחישוב שנתי, החל מיום הפרעון המקורי של כל קבוצה.
- הריבית תהיה צמודה למדד שיפורסם ב־15 במאי 1988 ופטורה ממס.

בעלי תעודות שהפקידו תעודותיהם בבנקים, בפקדונות למשמרת, יתנו הוראה מתאימה לתאגיד הבנקאי, לפני מועד הפרעון המקורי.

בעל תעודה שלא יפדה אותה במועד הפרעון המקורי יוכל לפדותה גם לפני תום ארבע וחצי השנים. החל משלושה חדשים לאחר המועד המקורי, יהיה זכאי לתוספת הפרשי הצמדה. מתשבים עד לרבעון הקלנדרי שבו יפדה.

לפדיון מוקדם (לפני מועד הפרעון המקורי הרשום על פני התעודה) של מילוות אלה זכאים:
א. בני 65 או יותר.
ב. נכים על פי דין בשיעור 40% ומעלה, הנתונים במצוקה כלכלית.
ג. בן הזוג של הבעלים הרשום — אם זה נפטר, אם אין בן זוג — יורשיו של הנפטר.

בפדיון מוקדם, יחושבו הפרשי ההצמדה לפי מדד המחירים לצרכן, שפורסם בחודש שקדם למועד הפדיון.

תנאי הפדיון המוקדם כאמור, תקפים עד למועד הפרעון המקורי, הרשום על פני תעודות המילוות.

למען שלום ישראלי־פלסטיני
למען שיוויון בין יהודים וערבים

האוכלוסיה הערבית בישראל החליטה — באמצעות נציגיה הנבחרים — לציין את יום־האדמה ה־12, החל ב־30 במרס, בשביתה כללית ובעצרות המוניות.

נוכח ההתקוממות הפלסטינית בשטחים הכבושים ומדיניות הדיכוי הנקוטה בידי הממשלה, אך טבעי הוא שהאזרחים הערבים בישראל יגלו סולידאריות עם בני עמם הנאבקים לחירותם.

אולם לאוכלוסיה הערבית בישראל יש סיבות נוספות לציין את יום־האדמה; בעיקר כיום־מחאה נגד גזל שיטתי של אדמות שבבעלות ערבים ונגד אפלייתם של האזרחים הערבים בכל תחומי החיים (כמו חינוך, פיתוח, שיכון, תעסוקה וכו').

מכיוון שהשלום הישראלי־פלסטיני והשיוויון בין יהודים וערבים אינם עניין ערבי בלבדי או יהודי בלבדי, אלא אינטרס של בני שני העמים, קוראת הרשימה המתקדמת לשלום לאזרחים היהודים להשתתף באירועי יום־האדמה — באסיפות, בעצרות ובתהלוכות.

יום־האדמה — 1988

ביום ב', 28 במרס, תתקיים בתל־אביב
אסיפה פומבית לציון יום־האדמה,
בהשתתפות חברי־הכנסת מוחמד מיעארי ומתי פלד.
הנושא:
למען מאבק יהודי־ערבי משותף
האסיפה תתקיים באולם נורמן, בבית־סוקולוב (ברח' קפלן 4), בשעה 19.30

המען להתקשרות: הרשימה המתקדמת לשלום, ת.ד. [illegible], תל־אביב, טלפון: 03-5589474

החלה ההרשמה

לקוטג'ים מפוארים בשכונת גנים - אילת

170 מ"ר בנוי, 5 חדרים
כניסות וחניות נפרדות,
•לכל קוטג' חצר קדמית,
גינה אחורית,
מרפסת גג מרוצפת ומרתף.

פרטים: אינג' אבי לוי מרכז תירות חדש טלפון 72037, 059-75090

קורל, הנדסה אזרחית בע"מ

هكذا عن الأصل

صكرا عن الاصل

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

התחנה השישית: הנבחרת במוטל מרוחק באוקלנד

תחושה מעיקה: חייבים לשחק נגד ניו זילנד — אבל למי יש חשק?

הכל משוכנעים כי אוסטרליה תביס את טאיוואן ותעלה לסיאול

קדם אולימפי

מאת יהושע שגיא
שליח "הארץ" לניו זילנד

אוקלנד (כיוחד ל"ספורט הארץ"). נבחרת הכדורגל של ישראל הגיעה אתמול לאוקלנד. תחנתה השישית והאחרונה במסע האוקיאני המרתוני המפרך, בה תקיים מישחק פורמאלי עם ניו זילנד.

תיאורטית עדיין קיים סיכוי כי ישראל תוכל להתמודד על הכרטיס האולימפי, אך זה סיכוי קלוש להלוטין: אם תצליח טאיוואן לגזול באוסטרליה הזקה. יאור ליום א' (03.00), לפחות נקודה אחת — יספיק לישראל ניצחון מינימלי על ניו זילנד כדי לעלות לגמר האולימפי בהפרש שערים עדיף. אלא שסיכוי זה ריאלי בערך כמו האפשרות שחברת־הכנסת שולמית אלוני תעבור עם הבנדע שלה מר"צ לש"ס.

הנבחרת, ששחקניה כבר עייפים מהבראות תחיתות ומהמעברים מבית מלון אחד למישנהו, תקיים היום אחר הצהריים אימון קל ובשבת אימון נוסף, אבל עוד לפני שני האימונים באוקלנד כבר הודיע המאמן מילייבקו מיהיץ' את הרכב שיפתח מול ניו זילנד. הוא זהה להרכב שפתח נגד טאיוואן:

● בני גינצבורג, אבי כהן (ירושלים), אבי כהן (גלאזגו), ניר אלון, ניר קלינגר, אלי כהן, אורי מלמיליאן, מוטי איוניר, ניר לוין, דניאל בריילובסקי, רוני רוזנטל.

מיהיץ' אמר, כי קיים סיכוי שיבוצע במהלך המשחק את שלום תקווה שהוכנס במחצית השניה נגד טאיוואן וכבש שלושה שערים. על יתר המחליפים יחליט רק בשבת או ביום ראשון.

בבסיבת העתונאים היומית הקבועה שלו, חזר ואמר מיהיץ' כי מבחינתו הטורניר מוה: הכל יודעים מי ראשון, מי שני ומי שלישי. אבל נותר עוד מישחק אחד וצריך להתכונן אליו, לא להתייחס אליו פורמאלית, ולקיימו בצורה מכובדת כיון שזה משחק בינלאומי רשמי ולא מישחק ידידותי. כל השחקנים בריאים, כשירים, אין פצועים ואין חולים.

מיהיץ' סבור כי יהיה קשה להכין את הקבוצה למישחק נגד הניו זילנדים. נשתדל, לדבריו, להרים את המורל ולהגביר את המוטיבציה, כדי שהנבחרת תהיה במיטבה.

תחושה של בידוד

הנבחרת מתאכסנת במוטל המצוי כ־30 ק"מ מאוקלנד. התנאים טובים והחדרים מרווחים, כיאה למוטל שמחירו 154 דולאר ללילה בלי ארוחת בוקר. אך מלבד המוטל אין במקום דבר. השחקנים מצויים בתחושה של ניתוק ובידוד. מיהיץ' אמר, כי המקום אינו טוב לשחקנים, וכי היה מעדיף שיתאכסנו במרכז העיר.

נבחרת אוסטרליה חייבת לנצח את טאיוואן כדי להבטיח את הופעתה במישחקים האולימפיים בסאול, כיון שתיקו עלול לא להספיק לה. במקרה של תיקו ונצחון ישראלי על ניו זילנד, תעלה לסיאול נבחרת ישראל בזכות הפרש שערים. מיהיץ' אינו תולה תקוות בסיכויי הטאיוואנים להפתיע את האוסטרלים, אף שיחסרו את מיטשל ופאטיקס (שחזרו לקבוצותיהם המקצועיות באירופה) ואת מקראאל שהורחק על ידי מאמנו פראנק ארוק, בעקבות הפגיעה הגסה ביריון פרסלי.

מיהיץ' לא מאמין בנסים. האוסטרלים, הוא אומר, אינם יכולים להרשות לעצמם לוקסוס של התמצת הטורניר דווקא נגד טאיוואן החלשה. הם עשו מאמצים כל כך גדולים, השקיעו כל כך הרבה, ולא יעלה על הדעת שדווקא עכשיו יחמיצו את הטורניר האולימפי.

על ניו זילנד אומר מיהיץ', כי היא קבוצה ביתית חזקה וטובה שתאפשר לנו לראות "איך הנבחרת שלנו עומדת. ניצחנו את ניו זילנד פעם אחת ואם ננצח אותה שנית, יהיה זה הישג שאסור לזלזל בו. ככלות הכל, הניו זילנדים ישתתפו גם במוקדמות גביע העולם בתחילת השנה הבאה ויהיו שוב יריבינו". העיר מיהיץ'.

כאשר נשאל אם הצוות העומד לרשותו כאן הוא שלו, שאותו בנה לשנים רבות, השיב מיהיץ' כי אינו יכול לדבר על כך. "יש לי חוזה עבודה בישראל עד אוקטובר ועד כשיו אני מדבר בטווח של חודשים, ולא בטווח של שנים. נבחרת זו יכולה להמשיך זמן רב יחד. יש בה תריסר שחקנים בני 23 עד 26, והם פוטנציאל לשחק יחד בנבחרת כמה שנים טובות", אמר. בתשובה לשאלה אם הוא סבור, כי כשישובו לארץ יצטרך להתחיל ללמוד עברית, ענה בחיוך: לא חשבתי על זה.

פרישת שלום תקוה

כאשר נשאל לאיזו קבלת פנים הוא מצפה בשוב הנבחרת לארץ, אמר מיהיץ': לא הצלחנו, אבל אכזבנו לא היהודים ולא הראשונים בעולם שלא הצליחו. עברנו במשימה הספורטיבית, ייצגנו את ישראל ואת הכדורגל כמו שצריך. שני המישחקים עם אוסטרליה קבעו את המקום הראשון ופגעו בנו קשה, בעיקר בעיות שיפוט במישחק הראשון.

מיהיץ' עבר על כך שלא עשינו שום דבר חריג בכל הטורניר, להוציא את מקרה היריקה של אבינעם עובדיה. "הכל היה בסדר, ואי אפשר לדבר עלינו אף לא מלה אחת רעה", אמר.

על שלום תקוה אמר המאמן, כי היה פצוע 15 יום בתחילת המסע וכאשר היה כשיר אחרי 25 יום קיבל את ההזדמנות שלו. אם יוכיח את עצמו גם במישחק נגד זילנד, הוא עשוי להיות השחקן שהכדורגל הישראלי בחפש זמן רב.

לדעת מיהיץ' היתה לישראל הנבחרת הטובה ביותר בטורניר, ראם הכל היה נורמלי — היינו צריכים עכשיו להיות בדרך לסיאול. אבל אי אפשר להגיע לשם כאשר פוסלים לך שער במישחק גורלי".

מיהיץ' טיבה את ההופעה הישראלית והתרעם רק על מעשהו של אבינעם עובדיה. אותו הגדיר "הכתם היחיד שיקלקל לנו את המסע".

הוא אמר כי יש חמש סיבות אובייקטיביות, שבגללן לא הצלחנו במשימה. אבל סירב למסור את הסיבות ואמר, כי יגישן תחילה בדו"ח שלו להנהלת התאחדות בתל־אביב.

שתי חידות אחרונות נותרו למחזור הסיום

מי יצטרפו בחצי הגמר לשמשון ובני־יהודה

גביע הטוטו

מאת משה הר־געש
סופר "ספורט הארץ"

המחזור השישי והאחרון בגביע הטוטו יפתור את שתי החידות שנותרו: מי שתי הקבוצות שיצטרפו לשמשון ולבני־יהודה, שהבטיחו כבר במחזור שעבר עלייתן לחצי הגמר. בבית ג' עשוי תיקו — ואולי אף פחות מכך — להספיק למכבי נתניה במישחק החוץ עם הפועל ירושלים (ימק"א, 15.00). הנתנייתים מקדימים בשתי נקודות את הפועל באר־שבע, שיתארח אצל מכבי תל־אביב (ר"ג היום, 15.00).

המאבק המסקרן ביותר יהיה בבית ד'. הפועל תל־אביב מקדים רק בהפרש שערים את הפועל כפר־סבא. שניהם ישחקו בחוץ. הפועל תל־אביב עם הפועל לוד (היום, 14.30), וכפר־סבא עם הפועל חיפה (היום, 15.00). יתרון השערים של התל־אביבים עשוי להיות משמעותי.

בבית א' יארח בית"ר תל־אביב את שמשון, מחזיק הגביע (ר"ג היום, 13.00) ובית"ר ירושלים יפגוש מימק"א במישחק מוקדם (13.00) עם מכבי חיפה.

בבית ד' יזכו בני־יהודה עלייתם לחצי הגמר במישחק הביתי עם הפועל פתח־תקוה. הפועל צפרירים חולון יארח כבר היום (15.00) את מכבי פתח־תקוה.

טבלת בית א'

1.	שמשון ת"א	5	5–8	12
2.	מכבי חיפה	5	6–11	8
3.	בית"ר ים	5	8–6	4
4.	בית"ר ת"א	5	9–3	4

טבלת בית ב'

1.	בני יהודה	5	2–6	12
2.	הפועל פ"ת	5	4–4	7
3.	צפ. חולון	5	5–4	7
4.	מכבי פ"ת	5	8–3	2

טבלת בית ג'

1.	מכ. נתניה	5	6–6	10
2.	באר־שבע	5	1–7	8
3.	הפועל ים	5	5–6	7
4.	מכבי ת"א	5	13–4	3

טבלת בית ד'

1.	הפועל ת"א	5	3–12	11
2.	כפר־סבא	5	4–9	11
3.	הפו. חיפה	5	10–5	2
4.	הפועל לוד	5	13–4	2

יבנה והפועל רמת־גן מועמדות לחצי הגמר

מאת סופר "ספורט הארץ"

מכבי יבנה והפועל רמת־גן נמצאים בעמדה הטובה ביותר לעלות לחצי הגמר ולהצטרף להפועל בת־ים שכבר הבטיח השתתפותו בשלב זה. מכבי יבנה בבית א' יארח את מכבי רמת־עמידר, המדורג אחרון בבית. בבית ג' יספיק להפועל רמת־גן תיקו במישחק הביתי עם הפועל יהוד, המרוחק ממנו בנקודה בלבד. המישחקים האחרים: הכח רמת־גן — הפועל חדרה, הפועל בת־ים — הפועל טבריה, מכבי יפו — הפועל עכו, בית"ר נתניה — מכבי שעריים.

פולין וספרד ביטלו בואן לאליפות העולם

גם דרום קוריאה לא אישרה השתתפותה בתחרות בחיפה

שייט

מאת אברהם ציבין
סופר "ספורט הארץ" בחיפה

פולין וספרד ביטלו את השתתפותן באליפות העולם בשייט מפרשיות, דגם 470 שתחל ביום א' בחיפה. גם דרום קוריאה עדיין לא אישרה את השתתפותה ובואה מוטל בספק.

אי לכך נראה שרק 21 מדינות ישתתפו באליפות במקום 24 שהיו אמורות לקחת בה חלק. את הפרטים הללו מסר אתמול במסיבת עיתונאים ראש מטה האליפות ד"ר מרדכי פרי. פרי גילה שכל מאמציו של שר החוץ שמעון פרס להשפיע על הספרדים להגיע לא הועילו. הספרדים ביטלו את בואם, לטענתם, משום שלא הצליחו להעמיס את סירותיהם על האונייה בזמן. המסר שהועבר לספרד כי בחיפה מחכות להם סירות חליפיות לא שינה את החלטתם. סביר להניח כי הסיבה האמיתית לפרישה היא אחרת, פוליטית כנראה. אי בואם של הספרדים יפגע ללא ספק ברמת האליפות שכן ספרד נחשבת לאחת ממעצמות השייט.

למרות שהשייטים הספרדים לא יגיעו, עשויה לבוא נסיכת ספרד כריסטין דה־בורבון. יועץ האליפות, השייט שמשון ברוקמן, יתקשר למזכירתה באימון הספרדי כדי להזמינה אישית. המארגנים מקווים שהיא תפתיע ותגיע.

האקדמיה למוסיקה ולמחול בירושלים ע"ש רובין

40

מפגש

במלאת שנה לפטירתה של הזמרת והמורה

נתניה דברת ז"ל

יתקיים ביום ראשון ט' ניסן תשמ"ח 27.3.1988 בשעה 20:00 באקדמיה למוסיקה ולמחול ע"ש רובין, קמפוס גבעת רם, ירושלים

בתכנית:
* קריאת כתת הוראה על שמה של נתניה דברת ז"ל
* דברים לזכרה
* תוכנית תקאלית בביצוע תלמידיה של הזמרת והמורה

מוקירי זכרה מוזמנים

האלוף הישראלי הבטיח אמש סופית את הופעתו בחצי הגמר בבלגיה

מכבי לא עוצר בבלגראד

במישחק הקובע הכניע ביד־אליהו את פרטיזן 98–84 ● יתמודד שוב עם היוגוסלאבים בחצי הגמר שיהיה בגנט ב־5 באפריל ● אריס — מילאנו במישחק השני ● מגי ובארלו כוכבי הניצחון

הרבה זמן חיכו במכבי ת"א לרגע הזה, שהבטיח את ההופעה בחצי הגמר. כאן נראה הספסל כשהוא מודה לשחקני החמישיה על יכולתם. צילום: עודי קרן

גביע האלופות

מאת שאול לילוב

אנו מכירים לפחות שניים־שלושה אוהדים שהיו מוכנים לקבל בהכנעה את כל יסורי הנפש שהסבה להם העונה הצולעת המקרטעת הזו של מכבי ת"א, ובלבד שיינתן להם להגיע בשלום ל־40 הדקות הנפלאות אמש ביד־אליהו, ולצפות עין בעין בניצחון 84–98 על אלופת יוגוסלוויה, פרטיזן בלגראד. כנזון גדול ולמרות הסתייגויות אחדות — עליהן בהמשך, שהבטיח הופעה נוספת בחצי הגמר האירופי דווקא במחזור המישחקים האחרון בבית הגמר של גביע האלופות.

החמישיה היוגוסלאבית שפתחה את המישחק היתה מעוררת חלחלה. ארבעה כדורסלנים מעל 2 מ' עורר חשש הגיוני שמכבי יתקשה להתמודד עם חבוריות המוחלטת שלו בגובה. בפועל, קרה ההיפך הגמור. צירוף של כמה וכמה צורים, שהפך את אלמנט הגובה למשני בחשיבותו. הלחימה, ההתלהבות, ההקרבה, ההתבלטות — כל אלה חיפו על היעדר הגובה במכבי ולפעמים העמידו את היוגוסלבים באור מעורר רחמים.

כשהכל הולך בצורה מושלמת, מה השוב המאך־אפו? קחו למשל את קני בארלו. האיש שלו היה תולארה דיוואץ' האימתני, 2.12 מ'. לכאורה, מה יש לבארלו הנמוך לחפש מולו אולי לאסוף פירורים פה ושם. אבל בארלו, כאחד המישחקים היותר מוצלחים שלו העונה, נהג בחוכמה רבה: במישחק נבון ועם הרבה מול הצליח לנטוח מדיוואץ' עבירה שלישית כבר בדקה ה־7 ולהורידו לספסל, ובכך להוציא הרבה רוח מהמפרש היוגוסלבי.

16–26 למכבי בריבאונד

קחו למשל את קווין מגי. עם ה־2.03 מ' שלו, הצליח לקלוע 29 נק' (19 במחצית הראשונה) ושיחק כמי שגורל חוזהו הארבע־שנתי תלוי בתוצאת מישחק זה. לא רק מתחת לסלים היה מגי האיש של המישחק (19 ריבאונדים), אלא גם מקו הקשת. היה מהנה לראות כיצד הכדורסלן שמופקד באופן מסורתי על "שמירת הבקיק" מתותח לסל מרוח החוצה, עוקף גנות מסוכבים ומדריך באחוזים נפלאים. מגי ובארלו היו אחראים לסטאטיסטיקה מדהימה: בסיכום הכולל היה למכבי יתרון 16–26 בכדורים החוזרים.

קחו למשל את וילי סימס. 1.93 מ' של כדורסל והתחבולות, ויד מאוד הרבה תושיה (8 אסיסטים במחצית הראשונה), שהעמיד בכל את הקיבעון שאיפיין — לפחות אתמול — את הסידבול היוגוסלבי.

קחו למשל את השופט הצרפתי החביב זיך, ששפט כמי שהוכנסו לו מקלט מדיני בישראל, העלים עין מעבירות רבות שביצעו המכבים בהגנה והתעלם לעתים מקיומו של קו החוץ במישחק, כאשר רגל מכבית דרכה עליו מבלי משים.

אז, מוטב, קחו לדוגמה את היוגוסלבים. עשה רושם שיותר מאשר רצינו אנו לראות בנצחון של מכבי, רצו בכך הם. מדוע לא, בעצם. אפילו רלף קליין הודה בסיום, ברי אין לעתונאי יוגוסלבי, כי "הקבוצה הטובה בבית היא ברצלונה, ובהיעדרה יש לשאר הקבוצות בחצי הגמר סיכויים טובים יותר".

זה נראה אמנם כהיהודר של כפירה להכעיס, אבל כאשר רצו היוגוסלבים לשחק (וזה קרה לעתים רחוקות), ראינו עד כמה מטעה היתה היכולת שהציגו במחצית הראשונה, כאילו ביקשו להסתיר את מלוא כוחם ולפרוק אותו בשלב המשוב באמת. באמנם, בשלב מסויים הוביל מכבי 53–68; היוגוסלבים לקחו את עצמם בידיים, הולו להכניס כדורים לגבוהים פנימה, צימצמו ל־74–68 ואז ראינו היטב שאין לנו הרבה מה למכור בסיטואציה "נורמלית".

תרועה למיקי

גורן גראבוביץ' היה האיש של היוגוסלבים. 202 סנטימטרים של שרירים בריים לתלפיות ויד נהדרת (30 נק'), כדורסלן בוסר שלמרבה הפלא לא היה בשיאו. בחצי הגמר הוא יעשה לנו את החיים קשים פי כמה.

חן ליפין לא פתח בחמישיה, בגלל הפציעה בכף ידו. את מקומו מילא מוטי ארואסטי, שהכניס למישחק מימד חיוני של לחימה והקרבה (שעלו לו בחמש עבירות כבר בתחילת המחצית השניה) והריץ את הקבוצה להתקפות מתפרצות במהירות הבזק. מוטי היה שותף לדקות הפנטאסטיות של מכבי באמצע המחצית הראשונה, בהן עלתה הקבוצה מ־7 נק' יתרון ל־13 בתוך שתי דקות (32–19).

אחרי צירי לידה ממושכים וכאבים, קלע סוף סוף גם מיקי ברקוביץ' את הסל הראשון שלו בדקה ה־33 וזכה לתרועות כאילו זה עתה נולד בנו בכורו. חמש הנקודות שקלע היו משמעותיות ביותר, מכיוון שהושגו בדיוק בשלב שפרטיזן הצליח להתקרב במהירות מדאיגה לעבר שוויון (רק 6 הפרש), לאחר הפיגור הגבוה ביותר (70–54, דקה 27).

אם לא ניקח בחשבון את העובדה שפרטיזן בלגראד ומאמנה, דושאן ויושביץ', רצו להפסיד לפחות באותה מידה שאנו רצינו את הנצחון, הרי מכבי ת"א — למרות העליות והירידות — התעלה אמש לדקות ארוכות ורצופות של כדורסל התקפי, תוסס ושובה עין.

בכל מקרה, אסור להשלות את עצמנו שנתפוס את היוגוסלבים באפאתיה כזו גם בחצי הגמר. ראו הוזהרנו.

מכבי תל־אביב — פרטיזן בלגראד 98–84 (55–45)

* המצטיין: קווין מגי.

● למכבי: מגי 29, בארלו 25, סימס 15, ג'מצ'י 13, דניאל 9, ברקוביץ' 5, ארואסטי 2.

● לפרטיזן: גראבוביץ' 30, סאבוביץ' ופאספאלי 11 כ"א, ג'ורג'ביץ', דיוואץ' ופצ'רסקי 8 כ"א, אבדוביץ' 6, באקיץ' 2.

● שופטו זיך (פולין) ויונגרבאר (פינלאנד). 10,000 צופים ביד־אליהו.

פרטיזן — מכבי, אריס — מילאנו

הפסדה של פרטיזן בלגראד אמש למכבי ת"א לא גזל ממנה את הזכיה במקום הראשון, לאחר המחזור ה־14 והאחרון בבית הגמר. אריס סלוניקי נוצחה, כצפוי, במילאנו 82–97 (ללא גאליס ויאנאקיס), וסיימה במקום השני בזכות נצחון גבוה יותר על טרייסר בסיבוב הראשון.

בחצי הגמר, ב־5 באפריל בגנט, יתמודדו היוונים פעם נוספת עם טרייסר, ומכבי ישחק באותו יום עם פרטיזן.

מי שנותרה מחוץ לחצי הגמר היא ברצלונה, שאמנם גברה על אורתז 79–81 אך איבדה את הרכבת. ד"קנוט הפתיעה כאשר ניצחה בגרמניה את סאטורן קלן 105–100.

טבלת בית הגמר

(סופית)

1.	פרטיזן	14	1252–1291	24
2.	אריס	14	1315–1346	23
3.	טרייסר	14	1268–1305	23
4.	מכבי	14	1320–1326	22
5.	בר"צ.	14	1278–1367	21
6.	קלן	14	1415–1394	19
7.	אורתז	14	1230–1210	18
8.	דן בוס	14	1442–1298	18

כדורגל

המונדיאל יועבר למדינה אחרת

מאיימת פיפ"א על איטליה

רומא (ע"ת). סב בלאטר, מזכיר פיפ"א איים אמש על איטליה כי טורניר הגביע העולמי בכדורגל ב־1990 יועבר למדינה אחרת, אם רומא לא תספק מידע על המרכז להפקות שידורי טלוויזיה בו אמורות להשתמש רשתות הטלוויזיה של העולם כולו במהלך התחרויות.

בלאטר אמר במסיבת עיתונאים: "אם איטליה לא תמסור לפני ה־5 במאי פרטים איך, היכן ומתי יוקם המרכז להפקות טלוויזיה, ניאלץ להציע את אירוח המונדיאל '90 למדינה אחרת".

טניס

ההודים מציעים מגרש נייטראלי

מאת סופר "ספורט הארץ"

אתמול נמסר רישמית על ביטול בואם של טניסאי הודו למיפגש בבית העליון בגביע דיוויס. במברק שהגיע אתמול למשרדי איגוד הטניס בתל־אביב מאיגוד הטניס ההודי, בחתימת המזכיר הכללי פ. ל. רידי, מודיעה הודו שנבחרת הודו לא תגיע לישראל למישחק גביע דייויס שאמור להיפתח ב־7 באפריל בשל בעיות ביטחוניות. הודו מציעה לקיים את המישחק בין שתי המדינות במגרש נייטראלי.

איגוד הטניס הישראלי הגיב מיידית במברק לאיגוד ההודי עם העתק להתאחדות הבינלאומית. יו"ר איגוד הטניס דוד הרניק כתב במברק: "ישראל לא תוותר בשום פנים ואופן על זכותה לארח את נבחרת הודו בישראל. אנו אחראים לביטחונה של הנבחרת ההודית וכן שהמשחק יתנהל באווירה רגועה וברוח ספורטיבית".

כדורסל

עונש משמעתי עלול למנוע העליה מראשל"צ

מאת סופר "ספורט הארץ"

בית הדין המשמעתי של איגוד הכדורסל גזר אמש עונש משמעתי של הפחתת ארבע נקודות ממכבי ראשון־לציון, הנמצא בראש טבלת הליגה הארצית מחוז דרום. הוא הטיל עונש על תנאי כמכנה שעברה באשמת הריגות מתקנון התשלומים. עונש זה עלול למנוע מהראשונים את העליה לליגה הלאומית. ראשי הקבוצה ומאמנה יהושע רוזין קיבלו את הידיעה בהפתעה גדולה. הם מתכוונים לערער על העונש. בעקבות העונש עלה למקום הראשון אליצור קרית־אונו.

כדורעף

התואר הכפול קורץ לאלוף

מאת סופר "ספורט הארץ"

הפועל מטה־אשר שזכה בשבת בכתר האליפות השני ברציפות, ינסה להשלים וכיה בתואר הכפול, כמו בעונה שעברה. הוא יתמודד מחר בערב בגמר גביע המדינה עם הפועל קרית־אתא.

המישחק יחל בשעה 20.30 באולם הפועל ברחוב אוסישקין. במישחק מוקדם יתמודדו בגמר גביע הנשים, הפועל בת־ים והפועל מטה־אשר.

סבב פרנקל

צימרמן נוצח בחצי הגמר

תומר צימרמן עמד אתמול על סף ניצחון בשלב חצי הגמר של סבב פרנקל בטניס כשהוליך 2–5 ולרשותו היו שתי נקודות מישחק מול ההולנדי הנריק יאן דוויס. אבל בסיומה של המערכה השלישית והמכרעת ניצח ההולנדי 5–7. דוויס ניצח במערכה הראשונה 6–7, וצימרמן גמל בשנייה 5–7. המשחק נמשך יותר משלוש שעות. דוויס יתמודד היום אחה"צ (15:00) ברמת השרון מול מיזואי תנטה מרומניה שגבר על פיליפ ויליאמסון מארה"ב 2–6, 7–6, 6–3.

בתואר לנשים ע"ש פרנקל ובפרס כספי של המאסטרס בסך 1,800 דולר זכתה אמנדה קוטר מדרום אפריקה שגברה בגמר על מריל רדייבס מהולנד 1–6, 3–6. המנצחת הסתפקה בפרס כספי של 1,100 דולר.

● גלעד בלום ואילנה ברגר מדורגים ראשונים באליפות הלאומית של ישראל בטניס שתיפתח היום ב־11 בבוקר במרכז הטניס בירושלים. המדורג מספר 2 הוא עמית נאור. גם שחר פרקיס ושלמה גליקשטיין יטלו חלק באליפות. בין הנשים מדורגת שנייה דליה קוריאט. לבית הגמר העפילו 16 גברים ו־16 נשים והתחרויות יימשכו עד יום ג' הבא.

וילאנדר וקונורס לחצי הגמר בפלורידה

קי ביסקיין (א־פי). שני המדורגים ראשונים, מאטס וילאנדר וג'ימי קונורס העפילו בקל לחצי גמר טורניר "ליפטון". קונורס, שבשמינית הגמר ניצח כוכסר את עמוס מנסדורף הכניע אתמול ברבע הגמר את השוודי אנדרס יארריד 7–5, 6–3, 6–1. וילאנדר ניצח את היהודי אמריקני אארון קריקסטיין 6–1, 6–2, 6–0.

● בחצי הגמר יפגוש קונורס את הצ'כי מילוסלאב מצ'יר ווילאנדר יתמודד מול הצרפתי יאניק נואה. מצ'יר ניצח ברבע הגמר את ג'יי ברגר מארה"ב 6–2, 6–2, 6–3, 7–6 ונואה ניצח את אנדריי צ'סנוקוב מבריה"מ 6–1, 6–4, 6–4.

אתלטיקה

מחר באוקלנד: אליפות העולם במירוצי שדה

מאת סופר "ספורט הארץ"

רב קרטר ואיתי לוריא ייצגו את ישראל באליפות העולם במירוצי שדה שתחל מחר באוקלנד בניו־זילנד. רב קרטר ישתתף במירוץ לבוגרים ואיתי לוריא במירוץ הנוער.

● אריה גמליאל, ישתתף מחר במירוץ חצי מרתון בין־לאומי, שיהיה בהאג, הולנד. מירוץ זה יהווה לגביו ניסיון לשבור את השיא הישראלי של 1:05.36 שעה השייך ליאיר קרני. כן יהווה המירוץ מבחן אחרון למרתון לונדון ב־17 באפריל.

● מירוץ השלום, יהיה היום בכפר עידוה באזור עין, למרחק 11 ק"מ. ישתתפו רצים יהודים וערבים. למנצחים מובטחים פרסים כספיים בסך מאות שקלים.

● מירוץ האביב, ייערך בשני מקומות. בארסוביה ובתל־השרון. את המירוץ מארגנת והבה שמאלי.

ליגה אנגליה

ליוורפול מארחת את ווימבלדון

לונדון (שירות "ספורט הארץ"). הפסדה הראשון של ליוורפול העונה בליגה, ביום ראשון השבוע מול היריבה העירונית אוורטון, מנע ממנה אמנם את שבירת השיא ההיסטורי של לידס יונייטד אולם אין בכוחו למנוע מליוורפול לזכות העונה באליפות.

ליוורפול זקוקה בסך הכל ל־14 נקודות מעשרת משחקיה הנותרים ושלוש נקודות מתוכן היא תאסוף קרוב לוודאי מחר במישחק הביתי מול ווימבלדון. מנצ'סטר יונייטד, השניה בטבלה תארח את ווסטהאם. האלופה אוורטון תצא למשחק חוץ בווטפורד. נוטינגהאם פורסט תשחק בלונדון נגד טוטנהאם וארסנל תצא למישחק חוץ בדרבי.

יתר המישחקים: פורטסמות' — קווינס פארק ריינג'רס, צ'רלטון — אוקספורד. צ'לסי — סאותהמפטון, ניוקאסל — קובנטרי. נוריץ' — שפילד וונסדיי. ביום ראשון יהיה בווכבלי גמר גביע סימוד בין לוטון וורדינג מהליגה השניה.

בליגה השניה אמור דוד פיזנטי לערוך את הופעת הבכורה שלו במדי לסטר סיטי במישחק הבית שלה מול האל סיטי. פיזנטי הישראלי הועבר מקווינס פארק ריינג'רס ללסטר עד סוף העונה.

בסקוטלנד תארח המובילה סלטיק את דאנדי יונייטד. גלאזגו ריינג'רס יוצאת למישחק חוץ מול האברדין.

ל ו ו י ת ו ש ל

שלמה קדר ז"ל

אשר נפטר ב־5.2.87 ותרם את גופתו למדע, תתקיים ביום שני 28.3.88 בבית העלמין, בגבעת שאול בירושלים

נפגש בשער בית העלמין בשעה 11.00 בבוקר.

המשפחה, החברים ומוקירי זכרו

לאיציק בן חמו

משתתפים בצערך במות

האם

הלוח הארצי

בצער רב אנו מודיעים על פטירתו ללא עת של בעלי, אבינו וסבנו היקר מכל

אריה גולדקורן

ההלויה תצא היום, יום ו', ז' בניסן תשמ"ח 25.3.88 בשעה 11.00 מבית ההלויות סנהדריה להר המנוחות גבעת שאול ירושלים

יושבים שבעה בבית המנוח ברח' אגרות 21 תלפיות ירושלים

המשפחה

אזכרה וגילוי המצבה של

אדי
ד"ר אליוט ה. רוזנברג

תיערך בבית העלמין בסביון ביום ראשון 27.3.88 בשעה 15.30 אחה"צ

מאשה והמשפחה

קול ישראל

אבלים על מותה הטרגי של

אילנה ביאליק ז"ל

הנהלת "קול — ישראל" וחבר העובדים

המנהל, חבר העובדים והשלוחות של המחלקה לשתוף בינ"ל במשרד החוץ

משתתפים באבלה הכבד של המשפחה על מותו ללא עת של

ד"ר אברהם דניאל

רב הפעלים במשרדנו

במלאת שלושים לפטירת אהובנו

זאב (זיגמונד) הרינג ז"ל

נקיים אזכרה וגילוי מצבה

ביום שני י', בניסן תשמ"ח (28.3.88)

בשעה 3.00 אחה"צ בבית העלמין בנחלת יצחק

אנו מודים לכל מנחמינו בכתב ובעל פה

המשפחה

יקירתנו

לובה טיבר

אלמנת יצחק טיבר ז"ל

איננה

הלוויה תצא ביום ראשון ט' בניסן תשמ"ח, 27.3.88, בשעה 12.00 לפנה"צ מבית הלוויות העירוני רח' דפנה 5, תל־אביב לבית העלמין בנחלת יצחק.

אוטובוס יועמד לרשות המלווים

יושבים שבעה בבית המנוחה

האבלים: בניה: אברהם וב"ב
דוד וארנונה
אחיותיה: דינה ושמואל קולטון
שרה ויהודה גנן
בנות אחיותיה: ורדה, שלומית ובלה וב"ב
נכדיה, נכדותיה, נינתה וכל בני המשפחה

לחברנו דב פסטרנק

אתך באבלך הכבד במותה של

אמך

ההנהלה וצוות העובדים
המכונים למחקר שימושי
אוניברסיטת בן־גוריון בנגב

קבלת מודעות אבל
24 שעות ביממה
מודפון
03־38 38 38

הלוח הארצי

הארץ חדשות

למשרד עורכי־דין גדול
בתחום המסחרי
דרוש בירושלים

עורך־דין צעיר

תנאים טובים למתאימים
טל' 02-635233 או 02-664103

תיגבור
כח אדם מקצועי — זמני בע"מ

ל"תיגבור" חיפה
דרושים/ות

- **חשמלאי־תעשיה** ידע בפיקוד ובבקרה
- **טכנאי/הנדסאי חשמל** ידע במכשירי מדידה, הכרת מחשבים
- **כלכלן** רצוי תואר שני, ידע באלקטרוניקה
- **מהנדס אזרחי/מכונות** לתכנון רשת חשמל עלית
- **מחוטות/מלחימות** מנוסות רצוי נסיון מחו"א
- **רתכי שריון** מנוסים רצוי תחקיר בטחוני
- **מסגרים/רתכים** קוראי שרטוט לאזור עכו והמפרץ
- **חרטים קונבנציונלים** לאזור עכו והמפרץ
- **חשב/ת שכר** נסיון בתעשיה
- **בלתי מקצועיים** למפעלי עץ ואלומיניום
- **פחחי רכב** מנוסים
- **עובדי מכונת כיפוף פח וגליוטינה**
- **מזכירה** אנ/עב שפת אם אנגלית
- **מהנדס חשמל** רצוי תואר שני 5 שנות נסיון

"תיגבור" חברה ארצית לשירותי
כ"א סוקולוב 14, חיפה
04-671454, 04-641282

חוק הזדמנויות שווה בתעסוקה תשמ"א 1981

יש פתרון - תיגבור!

סופר־פארם

לסופר־פארם גילה (מרכז מסחרי גילה)
דרושות

1. מנהלת חשבונות
למשרה מלאה
בעלת נסיון בעבודה על מחשב
יכולת עבודה עצמית
נא לפנות בכתב ל־סופר־פארם ישראל בע"מ ת.ד. 697
פתח־תקוה 49106 ולציין עבור: "מנהלת חשבונות גילה"

2. קופאיות
נא לפנות טלפונית לגמה־ארי אולף 02-761873
החל מיום א' הקרוב

המרכז למחקר גרעיני נחל־שורק
הועדה לאנרגיה אטומית
דרוש

הועדה לאנרגיה אטומית
הקריה למחקר גרעיני בנגב

מהנדס כימיה

★ בעל תואר שני עם התמחות בבקרת תהליכים ליישום עוקבים (TRACERS) בתעשיה ובמחקרי סביבה.
★ דרוש נסיון בתכנות מדעי במקרו־מחשב ובמערכות מדידה מפוקחות מחשב.
★ רצוי נסיון בתעשיה הכימית. העבודה כרוכה בנסיעות ובשהות בשדה.

אנו עובדים חמישה ימים בשבוע ומקיימים מערך הסעות בכל אזור המרכז
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון
בעבודה, רשימת ממליצים ומספר טלפון למחלקת כח אדם, המרכז למחקר
גרעיני, נחל שורק דואר יבנה, מיקוד 70600.

— סודיות מובטחת —

טופ בשופר־סל

לקומת שופרסטייל במרכז חורב
דרושים

★ **מנהל קומה**
★ **סגן מנהל קומה**

הכישורים הדרושים:
★ נסיון מעשי בענף ההלבשה ו/או כלי הבית.
★ כושר הנעת צוות עובדים.
★ אוריינטציה שיווקית.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב יד, בציון קורות חיים
ונסיון קודם, למחלקת כח־אדם,
שופר־סל בע"מ — ת.ד. 84 פתח־תקוה 49100.

שופר־סל

עירית כפר־סבא
מכרז למישרה פנויה של

חשמלאי מוסמך
בהיכל התרבות העירוני בבית־ספיר

הכישורים הדרושים:
חשמלאי מוסמך. בוגר בי"ס מקצועי, בעל ידע במקצועות:
אלקטרוניקה, חשמל, מיזוג אויר.

עיקר התפקידים:
הפעלת תאורה במופעים, הפעלת מערכת שמע, עבודות בתחזוקת
צנרת, במסגרות וביצוע תיקונים שונים.

דרגת המשכורת על פי כישורי המועמד.
על המועמדים בעלי הכישורים הדרושים להגיש מועמדותם בכתב למזכיר העיר תוך ציון
קורות חיים, נסיון במקומות עבודה קודמים והמצאת העתקי תעודות והמלצות לא
יאוחר מ־1.4.88.

יצחק ולד
ראש העיריה

ההסתדרות הכללית של העובדים
בארץ־ישראל
שירות טפול ועזרה
בבית לקשישים

אם את רוצה לצאת לכמה שעות
עבודה ביום בעזרה לקשישים באיזור
בת־ים חולון הינך מוזמנת להצטרף
לקורס להכשרת מטפלות בית העומד
להפתח בחודש מאי 1988
בדבר פרטים ורישום ניתן לפנות
למשען טל' 03-268604 או לסניף
נעמ"ת חולון טל' 5034191
וסניף נעמ"ת בת־ים טל' 864121

דרושים

מאבטחים
למתקן בטחוני
באזור חיפה

★ שכר גבוה למתאימים ★ גיל: עד 27
★ לאחר שירות צבאי מלא ★ פרופיל
76 ומעלה ★ אפשרות למשרה חלקית
(3 לילות בשבוע לפחות) - מתאים גם
לסטודנטים.

ועדת קבלה תתקיים במשרדי חברת
"השמירה" - רח' הנמל 33, קומה ה', חיפה,
ביום א' 27.3.88, בין השעות 10:00־15:00
נא להביא פנקס מילואים, תעודת שחרור,
פנקס שבי ותמונה.

דרושים
מכונאי רכב
באשקלון
תנאים טובים
למתאימים
טל: 051-27444
051-25073

ORS
שרותי כח אדם

סופר תקשורת

דרושים

1. רתכים
* שכר התחלתי 12־15 ש"ח * למשרה קבועה

2. צנרים
* שכר התחלתי 7־10 ש"ח * למשרה מלאה

3. מסגרים
* שכר התחלתי 7—10 ש"ח * למשרה קבועה

4. מכונאים
* שכר התחלתי 7—10 ש"ח * למשרה קבוע

המעוניינים יפנו עם פנקס
מילואים ושבי למשרדינו

[illegible]
אשדוד: בנין המשרדים מרכז א' משרד 332
(ליד המרכזקול) טל' 08-525794, 08-521855
אשקלון: רח' הרצל 3, 24 טל' 051-22134
קבלת קהל ימי א'־ה' מ־08.00 18.00
ימי ו' וערבי חג מ־08.00 12.30

הטובים עובדים קבוע ORS

נציבות שירות המדינה
מודיעה על מכרז פומבי קיבוצי מס'
מק/7/87 – שלב ב' לקליטת מועמדים

למשרות פנויות של
מפקחי/ות מס הכנסה
באיזור תל־אביב והמרכז כמפורט להלן:

המשרות הן באיזורים: **כפר סבא, תל־אביב, גוש דן, רמלה, פתח־תקוה, פשמ"ג, רחובות.** כ־35 משרות

המשרות הן בדרגות ט־ד־ס1 של הדירוג האחיד או 4־7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, כן משולמת תוספת שכר בשעור של 30% המהווה הטבת שכר מיוחדת לעובדי מסים.

מועמדים בעלי רשיון ישראלי לראיית חשבון שיסיימו את הקורס ואת תקופת הנסיון בהצלחה ישובצו בדרגה 7 בדירוג האקדמאים במדעי החברה והרוח, ריטרואקטיבית מיום סיום הקורס.

דרישות המשרה:
א. תעודת בגרות, יועדפו מועמדים שסיימו בחינות ביניים בראיית חשבון, או תלמידי האוניברסיטה בחשבונאות ו/או כלכלה.

ב. עדיפות לבעלי ידיעות ברמה של סוג 2 בהנהלת חשבונות מטעם משרד העבודה והרווחה.

ג. ידיעת שפות מהמדוברות בארץ.

ד. כושר קיום קשר נאות עם קהל, כושר ניהול משא ומתן.

המועמדים יידרשו לעמוד במבחנים בכתב ובעל־פה.

מועמד שייבחר יצא לקורס מרוכז אשר יימשך כ־3 חודשים, בתנאי פנימית, ולאחר מכן לתקופת התמחות.

המועמדים שיסיימו את הקורס בהצלחה ישובצו ביחידות האגף ויועסקו על פי חוזה מיוחד/ או מינוי בפועל במשרות של משימה חולפת.

המועד המשוער להתחלת הקורס – 25.7.88.

בהתאם להוראות חוק הזדמנות שווה בתעסוקה, התשמ"א־1981, כל מקום במכרז בו צויינו המלים מועמד או מועמדים הכוונה גם למועמדת או למועמדות.

★ **את פרטי המכרז המלא והמחייב הנ"ל וכן טופסי בקשה ומידע נוסף, ניתן להשיג בלשכות המחוזיות של נציבות שירות המדינה.**

הגשת הבקשות:
בירושלים, הקריה, בנין ראש הממשלה, חדר 429; בתל־אביב, הקריה, רחוב האלוף קלמן מגן מס' 10; בחיפה, בבית הממשלה, רחוב חסן שוקרי 11; בבאר־שבע, בנין לשכת הבריאות המחוזית, שכונה ד' (צפון).

★ **היום האחרון להגשת הבקשות: יום ד' כ"ו בניסן תשמ"ח (13.4.88).**

לידיעתכם לשכות נציבות שירות המדינה תהיינה סגורות לרגל חופשה מרוכזת החל מיום 1.4.88 ועד 8.4.88 ועד בכלל.

דרור ורינה בע"מ
לעבודה באזור המרכז
דרושים/ות

מהנדסי
ביצוע

בעלי נסיון של 5 שנים בחברת
בניה. מתאימים יפנו בכתב יד
בצרוף קורות חיים ונסיון
עבודה לאגף כוח אדם ת.ד.
828 חיפה 31007
טל. 04-725941
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד

לבריכות גלי השרון
בכפר סבא
דרושים/ות

עוזר/ת למנהל הבריכה
חובש/ת
מצילים/ות

לפרטים בטלפון: 052-20480
כל יום בין השעות 08.00־12.00

מפעלי תובלה
למפעלנו בחיפה דרושים

נהגי סמיטריילר

★**בעלי נסיון ★ לאחר שרות צבאי**

טל: 04-468252, 057-39941

בקבוצת כימיקלים לישראל

לחברה ארצית העוסקת בתחום שיווק יחודי
דרושים:

אנשי / נשות
מכירות

לאחר שרות צבאי אשר יעברו הכשרה
מקצועית בתחום השיווק והמכירות.
למצליחים מובטחת מישרה וקידום!
הכנסה גבוהה!
ניסיון קודם אינו הכרחי.
טל: 04-725515 ליחיאל

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרוש/ה

פקיד/ת רישום ומעקב
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית מלאה. ידיעת השפה העברית על בוריה, כולל הדפסה. הכרחי נסיון בקלדנות. רצוי ידע ונסיון הדפסה על מעבד תמלילים. נסיון קודם בעבודות משרד מגוונות. יכולת לקיים קשר נאות עם קהל.
מספר משרה: מח/105

טכנאי/ת מעבדה
תאור התפקיד:
אחריות להפעלת מעבדות הסטודנטים בכימיה אורגנית. הכנת ציוד מעבדתי וכימיקלים לתרגילי סטודנטים. הפעלת ציוד מעבדתי וספקטרוסקופי. העברת כימיקלים וציוד מהמחסנים. רישום וסידור מחסן חומרים מעבדתי. סיוע למעבדות מחקר.
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת בי"ס לטכנאים או לבורנט מוסמך במגמת כימיה. רצוי נסיון בעבודות מעבדה בכימיה אורגנית.
הערה: שעות העבודה תקבענה בהתאם למערכת ההוראה של הסטודנטים.
מספר המשרה: מח/106

אחראי/ת להכוון וייעוץ תעסוקתי
הכישורים הדרושים:
איסוף מידע והכוונה למסלולי ההתמחות השונים בפקולטות ואפשרויות תעסוקה. ריכוז והפצת מידע אודות חברות העסקות בתחומים הרלוונטיים ותנאי העבודה בחברות אלו (מעסיקים פוטנציאלים, משרות פנויות). הכנה לקראת יציאה לעבודה, בניית סדנאות להנחייה בכתיבת קורות חיים והתנהגות בראיון אישי. חשיפת סטודנטים למעשיות תוך כדי תקופת לימודיהם. העבודה דינאמית ועצמאית.
הכישורים הדרושים:
השכלה אקדמית. ידיעת השפה העברית על בוריה. ידיעה טובה בשפה האנגלית. כושר ביטוי טוב בכתב ובע"פ ויכולת לנהל התכתבות עצמאית. בעלת יוזמה, כושר ארגון ויכולת להוציא דברים. עדיפות לבעלי קשר קודם וידע נרחב בתעשיה.
מספר המשרה: מח/21

פקיד/ת יבוא
תאור התפקיד
טיפול ביבוא טובין מחו"ל, החל משלב קבלת הדרישות, הכנת מסמכים שונים. סווג תעריפי מכס, פניה לרשויות שונות לקבלת היתרים, ביטוחים וכו' ועד לשלב הוצאת הזמנות לספקים בחו"ל, מעקב אחרי ביצוע ההזמנה בכל שלבי הטיפול, קיום קשר עם עמילי מכס, חברות הובלה ימית, אוויריות ורשויות ממשלתיות.
הכישורים הדרושים:
רצויה השכלה אקדמית. הכרחי נסיון קודם של שלש שנים לפחות בעבודה כפקיד/ת יבוא. ידיעת שפות עברית ואנגלית על בוריין. נסיון קודם בעבודה במערכות ממוחשבות. כושר לקיים מגע נאות עם קהל.
מספר המשרה: מח/111

מועמדים/ות מתאימים/ות המעוניינים/ות יפנו בכתב בציון קורות חיים, נסיון קודם, שמות ממליצים ומספר המשרה עד יום 4.4.88, אל: אגף כח־אדם, קרית הטכניון, חיפה 32000.

למכירה
עסק
בענף הרכב
משגשג מאוד
טל: 057-413964

למשרד המשפטים, אגף שומת מקרקעין
דרושים

קבלני איסוף מידע
– העתקת נתוני משח
במקומות הבאים: **חדרה, נצרת, טבריה**
על המועמדים להיות בעלי ידע במקרקעין הרואים עצמם מתאימים יפנו בכתב בצרוף קצור תולדות חיים אל: משרד המשפטים, אגף שומת מקרקעין רח' הרצוג 35 א' ירושלים לידי מר א. בק

משרד החינוך והתרבות
בית הספר הישראלי ע"ש שרת בפאריס
מודיע על משרות פנויות של מורים/
מורות בשנת הלימודים תשמ"ט
דרושים/ות

מורים/ות בעלי/ות
תעודת הסמכה:

1. **מורה לספרות ולתנ"ך** – בעל רשיון הוראה קבוע לבית ספר על־יסודי ונסיון בהכנה לבחינות בגרות.
2. **מורה לחינוך גופני** – ילמד כיתות בחינוך היסודי ובעל־יסודי. רצוי נסיון בסקי.
3. **יועץ/ת חינוכי/ת** לכל כיתות ביה"ס (גן - יב) בעל רשיון קבוע בייעוץ.

המשרות הנ"ל הן בהיקף של משרה מלאה.
הערות:
1. החוזה לתקופה של שנתיים עם אפשרות של הארכה
2. יועדפו זוגות מורים בעלי כישורים מתאימים במקצועות דלעיל. או שאחד מבני הזוג הוא בעל הכישורים המתאימים ובת הזוג יכולה ללמד בחינוך היסודי.
3. המועמדים/ות שייבחרו יצטרכו לוודא קבלת חופשה ללא תשלום מעבודתם בארץ.
4. תנאי העסקה יהיו לפי ההסכמים וההסדרים בנדון.

[illegible]

מדריך הארץ

יום שישי

תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר באמצעות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
רחובות 08-451333
מוקד מידע רפואי בקופ"ח הכללית: בימים א'־ה' 8.00־20.00
ביום ו' 8.00־15.00
טלפונים: 03-433300
[illegible]
ירושלים 669911
תל־אביב 03-5461111
ילדים תנועה 03-261113
חיפה 04-672222/3
נתניה 335316
באר־שבע 057-48111
[illegible]
כפר־סבא 052-913999
[illegible]
לשירות הציבור במשך 24 שעות ביממה טל' 03-5461727/8

תורנות בתי חולים
[illegible]

תורנות בתי־מרקחת
[illegible]

יום שבת

תורנות רופאים
הזמנת רופאים במקרים דחופים: מ־6 בערב עד למחרת ב־7 בבוקר באמצעות מד"א טל' 101.
ירושלים 523133
תל־אביב 5793333, 5793334
חיפה 512233
גוש דן 781111
הרצליה 052-81333
נתניה 923333
רחובות 08-451333
בת ים 585555
חולון 803133
[illegible]

תורנות בתי־חולים
[illegible]

תורנות בתי־מרקחת
[illegible]

מרכזי מידע — אגד
02-304304 03-432277 04-549121

הסנה חברה ישראלית לביטוח בע"מ
מוגש כשירות לציבור על ידי

זמן הדלקת הנרות

	כ"ש	מוצ"ש
ירושלים	5.15	6.31
תל אביב	5.33	6.28
חיפה	5.25	6.31

דרושה
עובדת אחרי צבא
לעבודה במשתלה
בשעות נוחות
רצוי בעלות רקע או
נסיון בגידול צמחים
משתלת משה חזקיה
051-25745

פידליטי מדיקל
לחברה העוסקת בפיתוח וייצור
מיכשור אלקטרוני רפואי מתקדם
דרושים/ות

עוזר לסמנכ"ל לשווק
(משרה 101)
נדרשת השכלה אקדמאית בתחום השווק/עסקי,
כושר מעולה בהבעה בכתב ובע"פ בשפה האנגלית,
עדיפות לבעלי נסיון בשווק HIGH-TECH
ובמיוחד בתחום הרפואי, רקע טכני ושפות
נוספות - יתרון.

מהנדס
תוכנה/ מחשבים (משרה 102)
לפיתוח תוכנה לעבוד תמונה בזמן אמיתי,
נסיון בעבוד תמונה, במערכות REAL TIME
ב־C – LSI או במחשבי אינטל - יתרון
לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ובציון
מס' המשרה לפידליטי מדיקל
מרכז תעשיות מדע, חיפה 31905

קלורית ירושלים, הפצה ושיווק בע"מ
לקלורית דרוש
עוזר טכנאי
מזוג אוויר / קרור
(בוגר קורס בלבד!) בעל רקע וגישה טכנית
לפנות טלפון: 02-524142

עירית הרצליה
דרושים

★ **נגר מומחה**
לניהול נגריות העיריה בעל
כושר לביצוע עבודות ריהוט
ונגרות בניין באופן עצמאי
תנאים טובים למועמד

★ **חשמלאי מוסמך**
בעל ידע בתאורת רחובות
בדבר פרטים נא לפנות בצירוף
תעודות והמלצות למחלקת כח־אדם
סוקולוב 11 הרצליה

ים תעשיות מזונים
למפעלנו בנתיבות
דרושים

1. פקידת מפעל
בוגרת תיכון לאחר שרות צבאי.
ידע בהדפסה ובמעבד תמלילים

2. רפדים
העבודה במשרה מלאה
5 ימים בשבוע
לפנות: 057-944424 (קותי)

לסיטונאי תיירות גדול
דרושה

מזכירת מנכ"ל
הנהלה

הכישורים הדרושים:
★ רקע תיירותי נרחב
★ נסיון מוכח בניהול לשכה של 3 שנים לפחות
★ ידיעת השפות עברית אנגלית על בוריין כולל הדפסה במעבד תמלילים
★ יכולת לעבוד תחת לחץ - שעות מעבר למקובל

– משרה מלאה - 6 ימים בשבוע
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 26252 ת"א
מיקוד 63806

המרכזים הקהילתיים ברמה"ש
דרושים

1. מנהל בריכה
הכישורים הדרושים: ידע בניהול בריכה.
ידע בהשבחת מים. מציל. חובש. נסיון
קודם בניהול בריכה. שעות עבודה
בלתי שגרתיות.

2. מציל
הכישורים הדרושים: מציל בעל תעודה
המעידה על כישורו להיות מציל בריכה,
חובש. נסיון קודם. עדיפות תינתן לבעל ידע
בהשבחת מים שעות עבודה בלתי שגרתיות
המעוניינים יפנו למתנ"ס ע"ש לוי
ארלוזורוב 20 רמה"ש
טל: 03-5400648 03-492567
עד תאריך 31.3.88

לכל־בו דיזנגוף
של המשביר לצרכן

דרושות ים

★ **מוכרות**
★ **קופאיות**
למשרה חלקית.
העבודה במשמרות
★ **עובדי מחסן**
למשרה מלאה

נא לפנות למשרדי המשביר לצרכן
כל בו דיזנגוף דיזנגוף סנטר ת"א.
03-285136

אקים AKIM
אגודה לקימום מפגרים
דרושים/ות

עובדים/ות בבידים/ות
לאזורים: גוש דן והשרון לפרוייקט
העוסק בתיכנון, פיתוח ושיפור
שרותים לתינוקות הנולדים עם נכות
התפתחותית ולמשפחותיהם
הכישורים הדרושים: בעלי תואר אקדמאי,
נסיון בשירותי בריאות
ו/או רווחה, בעלי/ות יכולת
ארגונית קהילתית טובה
נא לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 24003 ת"א

هكذا من الاصل

صكنا عن الأصل

חדשות הכלכלה

החל גל נוסף של פיטורים ברפא"ל: 650 עובדים יפוטרו

בשנתיים האחרונות פרשו מהרשות 700 עובדים

מאת יונתן שרמן

ברשות לפיתוח אמצעי־לחימה (רפא"ל) החלה ההנהלה לבצע בימים אלה גל נוסף של פיטורים. על־פי התוכנית, יפוטרו או יפרשו 650 עובדים, בנוסף ל־700 העובדים שכבר פרשו מהרשות בשנתיים האחרונות.

צפוי כי התהליך יימשך מספר שבועות נוספים, ואולי אף חודשים.

הפיטורים ברפא"ל מהווים חלק מתוכנית ההבראה הכוללת של הרשות, המבוצעת כיום על־ידי המנכ"ל, משה (מוכה) פלד, במטרה להתאים את מספר העובדים ברשות להיקפי ההזמנות שבידיה. עיקר הבעיה כיום הוא בגיוס הזמנות ליצוא.

רפא"ל אמורה להשתלב בפרוייקטים של הצבא האמריקאי, ובעבר דובר על סיכוי לשילובה בפרוייקט מלחמת הכוכבים. אולם לעת עתה עדיין סובלת רפא"ל מבעיה קשה של גיוס הזמנות. כמו יתר מוסדות התעשיה הבטחונית, נפגעה גם רפא"ל מקיצוצים בהזמנות משרד הבטחון.

משה פלד

ב"מנועי בית שמש" אין כסף לתשלום משכורות החודש הבא

העובדים דורשים פיצויים גבוהים מהפיצויים שקיבלו פורשי הלביא

מאת יונתן שרמן, סופר "הארץ" לענייני כלכלה

מפעל מנועי בית שמש שוב בקשיים. הנהלת המפעל עדיין לא הצליחה לבצע את תוכנית ההבראה המוצעת, שבשלב הראשון בה הינו פיטורי 230 עובדים. כתוצאה מכך, המפעל מצוי בקשיי נזילות והערכות הרווחות באוצר הן, שהמפעל לא יוכל לשלם לעובדיו את משכורות חודש אפריל. כזכור, מדובר בעשרות עובדים, אשר מקבלים משכורות מלאה מזה שנה וחצי, אך יושבים בבית, כיוון שאין למפעל עבודות עבורם.

בתנאים אלו, אין סיכוי למכירת המפעל, כיוון שתנאי ראשון של כל יזם, המבקשת לרכוש את מנועי בית שמש, הוא לקבל את המפעל עם 450 עובדים ולא 680 איש, כמספרם כיום.

נציגות העובדים פנתה בימים האחרונים לועדת המיוחדת, המטפלת בנושא המפעל, שבראשה עומד זאב רפאה, מנכ"ל רשות החברות הממשלתיות. העובדים העלו את דרישותיהם בפני הועדה ובכללם דרישה לתשלום פיצויי פיטורין בשיעור הגבוה בכ־30 אחוזים מהפיצויים ששולמו לפורשי פרוייקט הלביא בתעשיה האווירית. כן הם ציינו, כי ברצונם לפקח על רשימת העובדים המפוטרים ומרצונם לאשר את תוכנית ההבראה של המפעל, לפני ביצועה.

דרישות אלו התקבלו בחומרה רבה במשרד האוצר. אשר עשה בעת האחרונה מאמצים רבים להשלמת תוכנית הבראה למפעל. משרד האוצר הסכים לכסות את כל חובות המפעל ומשרד הבטחון מצידו התחייב להזמין עבודות בכמה מיליוני דולרים משך כמה שנים מהמפעל. אך מאמצים אלו לא יקרבו את מועד מכירת המפעל, עד אשר יושלם תהליך הפיטורין.

יצויין, כי בבית שמש עצמה יש כיום תעסוקה במפעלי תעשיה שונים לכ־150 עובדים, אשר עשויים להפלט מהמפעל.

שרות חקירות כללי ש.ח.כ.
מקבוצת "השמירה"
31 שנות נסיון והצלחה בארץ ובעולם לשרותך!
מידע כלכלי ומסחרי
חקירת הונאות
חקירת מעילות
שרות פוליגרף
S.I.A.
בית־הדר
דרך פתח־תקוה 19 תל אביב 66183
ת.ד. 37624 תל־אביב 61-375
טל: 614636 ;621975 ;623034
FAX: 623995 TLX: 361264 GIA
פרסום קורן

התל"ג ביפאן — 19.6 אלף דולר לראש, גבוה מארה"ב

קיודו (ע"ר). יפאן מקדימה עתה את ארצות־הברית בגודל התוצר הלאומי הגולמי (תל"ג) לגולגולת. כך עולה מנתונים שפורסמו בראשית החודש על־ידי הסוכנות היפאנית לתכנון כלכלי.

הנתונים מגלים, כי התל"ג לגולגולת ביפאן הגיע בשנה שעברה ל־19.6 אלף דולר, לעומת 18.4 אלף דולר בארה"ב.

בין מדינות הארגון לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח, תפסה שווייץ את המקום הראשון באשר לתוצר הלאומי הגולמי (תל"ג) לגולגולת, שהגיע אצלה ל־20 אלף דולר לגולגולת. את המקום השני תפסה יפאן.

ב־1987 גדל התל"ג הכולל ביפאן בשיעור של 4%, והגיע ל־2.39 טריליון דולר. ארה"ב, שאוכלוסיתה גדולה בהרבה מזו של יפאן, תפסה באותה שנה את המקום הראשון באשר לתל"ג — 4.48 טריליון דולר.

מאזן "צים" מצביע על שחיקת שער הדולר שגרמה לפגיעה ברווחיות

מרבית הכנסות החברה הן דולריות, אבל הוצאות התפעול הן במטבעות אחרים

מאת נורית בהנא, "הארץ" לענייני ספנות

מאזן הדו"ח המנהלים של חברת "צים", כפי שהוצג במסיבת עתונאים בחיפה, מצביע על פגיעה ברווחיות החברה, הנובעת משחיקת שער הדולר בשוק הבינלאומי.

בעוד מרבית הכנסות החברה הן דולריות – רוב הוצאותיה הינן בסלי מטבעות אחרים. בהוצאות התפעול בלבד, נמסר במסיבת העיתונאים, כלולה עליה סביב 11 מיליון דולר, הנובעת מהשינוי בשער הדולר.

כן נמסר כי החברה שילמה השנה לבנקים את מלוא הוצאות הריבית – בסך 37 מיליון דולר, וכי סך כל תוצאותיה העיסקיות לשנת '87 הינו 43.3 מיליון דולר רווח, לעומת 38 מיליון דולר אשתקד.

על־פי מאזן החברה, חלה ירידה של כ־36 מיליון דולר בשוויה – הנובעת בעיקר מהזדקנות צי האניות, איזדורשו ומכירות של אניות וציוד. ירידה זו היא נומינלית, וביחס לירידה המשמעותית שחלה בערכו של הדולר בשנה האחרונה – גדולה הירידה הריאלית בשווי החברה הרבה יותר.

כלל מחזור הכנסות החברה הגיע השנה ל־796 מיליון דולר, לעומת כ־706 מיליון בשנה הקודמת, אולם במקביל – עלו ההוצאות התיפעוליות ועלות השירותים מ־547 מיליון דולר לערך, ל־635 מיליון.

מנכ"ל החברה, מתי מורגנשטרן, גורס כי זו יצאה מן המשבר אליו נקלעה בשנת 1984. הראיה לכך, אמר, הינה אישור הדירקטוריון להשקעת 200 מיליון דולר בהצטיידות באניות. לדבריו, מוסכם עקרונית על בניית ארבע מתוך שבע האניות שהחברה עומדת לרכוש, והחוזה ההזמנה הסופי ייחתם תוך חודש ימים.

השנה, נמסר עוד, שילשה החברה את העתודה לזכויות העובדים בעת פרישה – מ־3 מליון דולר בשנה הקודמת, ל־9 מליון.

דוד לוי: הממשלה תגדיל הסיוע לרוכשי דירות בהתנחלויות הגדה

בהופעה במועדון הקבלן מסר לוי כי ועדה בין־משרדית תאריך את מועדי הביצוע של עבודות בניה לתקופה של 4 חודשים

מאת אריה לביא

העדים של הפועלים הערבים מאתרי הבניה, לא יצרה עד עתה משבר בענף הבניה – אמר אתמול סגן ראש הממשלה ושר הבינוי והשיכון, דוד לוי, בהופעה במועדון הקבלן בתל אביב. השר הגיב בכך על טענות של ראשי הקבלנים שטענו, כי בענף נוצרו קשיים בשל המצב בגדה המערבית בחודשים האחרונים.

למרות שהשר אינו סבור, כי יש משבר בענף, מסר לוי לקבלנים, כי ועדה בין־משרדית החליטה, לפי המלצות משרד הבינוי, להאריך את מועדי הביצוע של עבודות בניה, לתקופה של ארבעה חודשים. עוד החליטה הועדה, כי קבלנים שסיפקו חומרי בניה לאתרי בניה ולא הגיעו לכלל שימוש עדיין במוצרים אלה, יפוצו כספית בשל השקעתם.

השר בישר לקבלנים, כי הסיוע לרוכשי דירות בהתנחלויות הגדה הוגדל כבר ויוגדל גם בעתיד בצורה משמעותית, מאחר שהממשלה חייבת לעודד את הבניה באותם מקומות.

בתחום העבודות לשנה הקרובה, הבטיח השר כי התקציב שאושר על ידי הכנסת, יאפשר הגדלה של התחלות הבניה ביוזמת משרד השיכון, ובפרוייקטים נוספים, ולהערכת השר, יגיע היקף הבניה ב־1988 ל־4.2 מיליון מ"ר לעומת כ־3.8 מיליון מ"ר ב־1987.

גידול של 50 אחוזים צפוי בתחום עבודת הסלילה והתשתית, וזאת, עקב הגדלת הסיוע התקציבי. למטרות אלה מ־90 מיליון שקל ב־1987, ל־135 מיליון שקל ב־1988. בנקודה זו פירט השר באזני המשתתפים, רשימה של כבישים ומחלפים שייסללו וייבנו בשנה הקרובה כשבולטים בהם – מחלף הכפר הירוק, מחלף קוקה קולה, עוקף גוש דן, ועוד.

בנושא הקרן המיוחדת לסיוע שביקשו הקבלנים, יקים השר ועדה שתוך תקופה קצרה תתן את המלצותיה. —

בל"ל מכר עד כה 40,000 תלושי הלוואות בסך 160 מיליון ש'

תור תבל רכשה 1000 תעודות להלוואות לנוסעים לחו"ל

מאת אריה לביא

בנק לאומי מכר עד כה 40 אלף תלושים למתן הלוואות בסכומים שבין 2000 ל־6000 שקל. הבנק החל לשווק תלושים אלה לפני מספר שבועות במחיר של 10 שקל לתלוש. רוכש התלוש רשאי לקבל הלוואה שבין 2000 ל־6000 שקל.

בהנחה שהניצול של ההלוואות יגיע בממוצע ל־4000 שקל, הרי שבל"ל יצטרך לתת בעקבות הנפקת תלושים אלה, הלוואות בסך של כ־160 מיליון שקל.

חברת לנסיעות "תור תבל" רכשה השבוע בבנק לאומי 1000 תעודות לקבלת הלוואות בסכומים שבין 2000 ל־6000 שקל. התלושים נועדו למימון חבילות תיור עממית דרך סוכני הנסיעות. בל"ל מוכר תלושים אלה במחיר של 10 שקל התלוש.

החברה הגיעה להסכם עם הבנק, לפיו לקוחות החברה יוכלו לקבל מימון נוסף בסך 3000 שקל, כך שהנוסעים לחו"ל דרך החברה יוכלו לקבל אשראי של עד 9000 שקל.

פורש מנכ"ל "מבטחים"; יכהן כנשיא אוניברסיטת חיפה

עמוס ערן הכחיש כי פרישתו קשורה לחילוקי הדיעות שלו עם קיסר

מאת יהודה שרוני

עמוס ערן, מנכ"ל קרן הפנסיה "מבטחים", יפרוש בסוף החודש מתפקידו, ויעבור לכהן כנשיא אוניברסיטת חיפה במקום אפרים אברון, המסיים את תפקידו.

במשך עשר כשנים האחרונות כיהן ערן כמנכ"ל קרן "מבטחים" — הגדולה בקרנות הפנסיה ההסתדרותיות. קודם לכן מילא תפקידים שונים – בהם מנכ"ל משרד ראש הממשלה, בתקופה בה שימש יצחק רבין ראש ממשלה. ממלא מקום לתפקיד מנכ"ל הקרן טרם נמצא.

ערן הכחיש מכל וכל את האפשרות שהפרישה קשורה לחילוקי דעות בינו ובין המזכיר הכללי של ההסתדרות, ישראל קיסר, בנוגע למעמדה של קרן "מבטחים" בעקבות איחוד קרנות הפנסיה. לדבריו, עם כניסתו ל"מבטחים" הבטיח כי לא יסיים את הקריירה בקרן, מאחר שברצונו להתמודד עם אתגרים חדשים.

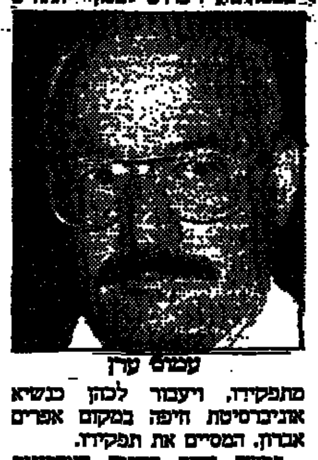
עמוס ערן

הקבלנים: חומרי בניה התייקרו בעשרות אחוזים

מאת אריה לביא

מנכ"ל מרכז הקבלנים, צבי צילקר, פנה למנכ"ל משרד התעשיה והמסחר יורם בליזובסקי, ולמנכ"ל משרד השיכון והבינוי עמוס אונגר, בבקשת התערבות מיידית לעצירת גל ההתייקרויות, הנרשמות מדי חודש במחירי התשומות בבניה.

אינג' צילקר מבקש לציין, כי מדד מחירי התשומה בבניה למגורים עלה כבר בשני החודשים הראשונים של 1988, עליה ריאלית של 1.6%, וזאת לאחר עליות ריאליות של 6.5% בשנת 1987 ו־3.6% בשנת 1986. עליות אלו מבטאות התייקרויות של עשרות אחוזים, שחלו במוצרי בניה רבים.

עוד מציין צילקר בפנייתו, כי חלק מאספקת מוצרי הבניה, מקודה בחברות מונופוליסטיות והחברות מאוגדות בקרטלים, שלהן השפעה על רמת מחירי התשומות בבניה. צילקר מבקש את התערבותם המיידית של בליזובסקי ואונגר, כדי לעצור את שיעורי האינפלציה הגבוהים המאיימים על ענף הבנין, בכלל ועל ציבור רוכשי הדירות במדינה.

ברונפמן יעמוד בראש כוח המשימה

מאת יונתן שרמן

צ'רלס ברונפמן יתמנה כיו"ר כוח המשימה במקומו של מקס פישר, במסגרת ניסיון לשנות את צורת פעילותו של הכוח. אהוד גרא, ששימש עד עתה כמנכ"ל כוח המשימה, ישמש מעתה כמתאם פעילות בינלאומי שלו ויישב בניו יורק.

גרא הכחיש את הידיעות כאילו תיפסק כליל פעולת כוח המשימה וציין, כי השינוי היחיד שיקרה, יהיה בהקטנה מסויימת של פעילות המשרד התל אביבי.

יצויין, כי כוח המשימה הוקם לפני כשלוש שנים, ביוזמת ראש הממשלה דאז, שמעון פרס, במטרה להביא את אנשי העסקים היהודים להגדיל את פעילותם בישראל. כוח המשימה זכה למספר הצלחות, הכוללות בין השאר את הקמת מפעל "מאקפל" בעפולה והשקעת אנשי עסקים מדרום אמריקה במניות "כבלי ציוד" ו"קרגל".

הריבית על הלוואה מוניטרית: 16.8%

מאת דן סגיר

שיעור הריבית שנקבע אתמול בשיטת המכרז על ההלוואה המוניטרית שמעמיד בנק ישראל לבנקים, בסכום כולל של 300 מיליון שקל, הוא 16.8% לשנה.

שיעור הריבית בו נסגר המכרז הוא 16% לשנה. עלותה הממוצעת של ההלוואה היא שווה־ערך לשיעור ריבית של כ־15% לשנה בגיוס פיקדונות מהציבור, במסגרת פק"מ לשבוע – עליהם חלה חובת נזילות.

ערכה את העמוד: יצחק לאור

(מודעה)

הערה לקריאת "שבעת היהודים הבולטים" לתמוך ביוזמת שולץ ("הארץ" 18.3.88)

אתם יהודים יקרים, אזרחי ארה"ב, בריטניה וכו', שכה דואגים ויועצים לנו להסכים לתכניות של חיים משותפים עם ערבים, ועם יאסר ערפאת בראשם, **לפני שזה לא יהיה מאוחר מדי – תרשו לי להגיד לכם שלפי עניות דעתי, זה היה כבר מאוחר מדי עוד לפני כשני דורות.**

את דעתי זאת פרסמתי ב"הארץ" עוד כ־3 חודשים לפני שהתחיל הטרור הערבי, כלומר – בערב ראש השנה תשמ"ח (23.9.1987), במאמרי "פתרון אוטופי למדינת ישראל", שתמציתו ותוכנו היא, שלא היינו צריכים בכלל להגר, לעלות ארצה, לנסות להגשים בה את חלומנו בן אלפיים שנה בגלותנו, כל זמן שהערבים כיסו את אדמתה בחורבות ובשממות.

הפתרון היה צריך להיות בכך שמקודם יעבירו את 600,000 הערבים מפלשתינה, כולל עבר הירדן דאז, אל השטחים של מאות אלפי מיל מרובעים שבין סוריה ועירק, שטח שלפני כ־4000 שנה עוד היה מפורסם בפריונו כ"הסהר הפורה". פתרונות כאלה, כתבתי במאמרי זה, מקובלים היו כשזה היה מדובר בין עמים ותרבויות, בין ארצות אירופה, אבל לא כשזה מתייחס לעמי ערב ובכלל יחד כשזה מדובר ביחסם לעם היהודי.

פתרון זה הוא אוטופי גם עבור עמי ערב, למרות שהיה מאפשר לערבים הפלשתינאים חיים יעילים ומלאים כבוד עצמי. וגם עבור עמי אירופה, כשעבורם העם היהודי הוא רק מקור לשנאה ובוז חרישי. אתם, אחים יקרים, לא מכירים את הדת של הערבים, שתשתיותה, התחלתה והתפתחותה, מושרשת בקנאות דתית של המאמינים, בהרג ורצח אפילו בתוכם, מבלי להיות מושפעים במאומה מהתרבות האירופאית במשך מאות בשנים.

ומה שנוגע למדינתנו הקטנטונת, שלגיטימיותה מוטלת בספק. אנא תאפשרו לי לכסות לרגע קט את חדרי הגזים, את כבשני האש, בהם הוציאו את נשמתם ששה מיליון בני עמנו, וביניהם מיליון וחצי ילדים יקרים – בגשר היפוסטי, המותק את ההיסטוריה של עמנו בדור וחצי – שני דורות בלבד, ונביט אחורה, ונגשום את האוירה השוררת בין יהודי גרמניה, המאושרים להיות גרמנים לאומיים, למרות היותם מדת משה, ובצדק מוחלט! האם היתה עוד ארץ אחרת בעולם שכה הרוותה את צמאונם של יהודיה בתרבות, אמנות, מדע וכו' כפי שעשתה זאת זה כבר מאות בשנים גרמניה היקרה, עוד מזמנו של היהודי מדסאו, משה מנדלסון (1729–1786), עם ידיד לבו לסינג, ובהמשך עם יצירותיהם הבלתי נשכחות של גיטה, שילר, שופנהאואר, ניטשה, הגל. קנט ועשרות משוררים ואנשי רוח אחרים במשך הדורות.

והתוצאה מפרי התרבות הזה, מתפוח עץ הדעת זאת היתה גרמניה שסללה ליהודיה את הדרך להשכלה, ובאמצעותה לגרשם והרחקם של העניים הקודרים הטעונים מלחץ דתי, שבמשך 60 דורות לא נתנו לאור ולחזון נביאינו לחזור ללב עמנו, וזאת לא רק ליהודיה היא. ההשכלה פרשה את כנפיה וחדרה למוחם ולבם של יהודי אוסטריה, רוסיה, פולניה, רומניה ועוד, היא גירשה את החושך של ימי הביניים מלבם של יהודים בכל מקומות מגוריהם. ומהאדמה הזאת, ספוגת תרבות גרמנית, פרחו וחצו סופרים ומשוררים יהודים בבאר השפה הגרמנית, כמו הערך הימנה, סטפן צווייג, ארטור שניצלר, יעקב ואסרמן, קפקא, ועוד; אנשי אמנות כמו מנדלסון ברטולדי, מקס ליברמן וכו'; אנשי מדע, כמו פאול אהרליך, חק, פרויד, איינשטיין, קרל מרקס ועוד. מה היו אומרים היהודים האלה, או יורשיהם, לו היו אוכים לחזות בגרמניה התרבותית הזאת ורואים את המעשה בארץ, במדינתנו הקטנטונת, הסובלת בטרור הערבי, בהבנתן ובהסכמתן של אומות העולם! ללא כל צל של ספק, ובלשון המעטה, היו כמוכם קוראים לישראל לתמוך ביוזמת שולץ.

בואו נא עכשיו ונחזור לארצנו היקרה ואליכם. אוי ואבוי! הגשר, למרות היותו אוטופי, נמס הוא, נמס בגלי הדמעות של מיליוני הנחנקים בחדרי הגאזים, ובמיוחד של הילדים היקרים, על לא עוול בכפם, וזורקא על ידי אלה המוזכרים לעיל. ילדי גיטה, שילר, בטהובן, מוצרט, ילדיו של אותו העם הגרמני, פאר התרבות עבור עצמו ועבור העם היהודי.

אחינו היקרים, אנא הבינו למאמץ הנפשי שלי, וסלחו לי באם אני, הספוג בלבי באימות ללא דוגמא בהיסטוריה האנושית, של העם הגרמני, מעיז לחזור לעולם שלכם, לאוירה מדושה באוירה התרבותית של העמים המקריים, בהם אתם מרגישים את עצמכם כחלק אורגני מהם, נהנים מחיי שעה, שכחיי נצח נראים הם בעיניכם, ומתחנן לפניכם להפנות מבט למעשה בלבי, לב ההיסטוריה של עמנו זה למעלה מאלפיים שנות היותנו בגלות בין עמי תבל.

במה פשענו – יהודים יקרים! במה ספק הלגיטימיות של ישראל כמדינה של עמנו! האם הלגיטימיות מבוססת היא על מתוך גשמי באמצעות פצצות, טנקים, תותחים והרג ללא סוף של בחורים צעירים! האם זאת היא תמצית האנושות! הייתי עוד מבין זאת אילו זה היה מדובר בהשקפת עולמם של הגויים, של אומות העולם, תמצית משמיותם.

אבל אתם – יהודים כמונו, איך זה לא תבינו, שאלפיים שנות גלותנו, ובמיוחד השואה של הנאצים, בהסכמה חרישית של כל אומות העולם (אויאן), הוכיחו להלוטין שהפתרון האחד והיחיד הקיים עבורנו, וגם עבור הגויים, הוא הגשמת חזוננו, חלומנו, לחזור הביתה, ארצה, על מנת להמשיך בה את חיינו לפי השקפתנו אנו, השקפה אותה נטעו בלבנו תורת משה ונביאי ישראל! תראו מה שעשינו במשך פחות משני דורות! החזרנו לתחייה את שפתנו, שפת נביאינו, שכמותה היתה במשך אלפיים שנות גלותנו. אדמת ארצנו, אותה החריבו בני הגר אלה, הערבים, כפי שעושים זאת בכל מקום אשר שם דורכות רגליהם; היא נשמת, היא חיה ונותנת את פריה ברוחב־יד לילדיה האמיתיים, אליהם גם היא התגעגעה זה 70 דורות; האם גם אתם רואים בזאת "הספק בלגיטימיות"?

אבל, כאמור לעיל, אל תדאגו, בעיני זה כבר מאוחר מדי. תבואו גם אתם ארצה, תחיו בה כ־50 שנה, תכירו את ההיסטוריה של נביא דתם, שליח אלוהים, כפי שהוא קרא לעצמו, את ההתפתחות של הדת האיסלמית ובמיוחד תחיו את החיים המשותפים איתם, אצלם, עצם הרעיון, המושג של שלום, אינו קיים כלל בהשקפת עולמם, ורק אז תבינו אותי, שהפתרון האוטופי היה הפתרון האחד והיחיד עבורנו ועבור הערבים הפלשתינאים גם יחד.

חיים שכטר

ציוד היקפי? מישב!
MSB מישב אלקטרוניקה בע"מ
רח' שדרות 36 ר"ג 52413 טל. 05-733122/3/5.
למתחדשים!!! למתחדשים!!!
מצרך החודש מבית מישב.
□ מעדכות אלפסק למחשבי P.C.
□ כוננים קשיחים ומהירים להגדלת מאגרי זכרון.
□ מבחר מדפסות מהירות ואיכותיות.
*אפשרות עד 12 תשלומים בויזה וישראכרט.
מישב - בתנופה מחשבתית קדימה.

האזינו היום
בשעה 2.00 ל"קול השלום"
לתוכנית "לפני שבת"
בה יראיין איתן דנציג
את:
אהוד קנמון – ראש עירית בת־ים
חנן אברהם – פאראפסיכולוג
הבדרן: יעקב בן־סירא

פתוח במוצ"ש
ובשבוע הקרוב בשעות מאוחרות מהרגיל
גם אשראי וגם כדאי
קונים היום ומשלמים בקיץ ב־1.6.88
פסח שמח
4828 מוצרים בהוזלה מיוחדת
חג שמח!
שי חינם!
צנצנת דבש או 3 חבילות חמאה 200 גר' כ"א
עם כל קניה של — .120 ש"ח
פרטים בחנויות
הרבה יותר בהרבה פחות
היפר שוק תנובה

הרבנות הראשית לישראל
מחלקת הכשרות הארצית
בית יהודה השלמה ת"ד
כשרות לפסח – אזהרה לציבור
לקראת חג הפסח הבעל"ט הננו חוזרים ומזכירים לציבור:
א. יש להקפיד לקנות מוצרים שהמילים "כשר לפסח" מודפסות על אריזת המוצר, ולא ע"ג מדבקה שהוסיפו על האריזה המקורית.
ב. השגחת הכשרות צריכה להיות מרבנות מוסמכת בארץ, וצריכה לכלול את הפרטים הבאים:
1. שם הרב המכשיר או הרבנות המכשירה
2. המילים "כשר לפסח תשמ"ח"
הציבור מוזהר בזה שלא להתייחס למדבקות שונות או לציונים על האריזות הגדולות וכיו"ב.
אנו קוראים לסוחרי המזון והמשקאות ולרשתות השיווק להמנע מלהציג בחנויותיהם, לקראת הפסח, מוצרים שאינם כשרים לפסח כל"ל, ולמנוע בכך הטעיית הציבור.
ברכת חג כשר ושמח
מחלקת הכשרות הארצית

סעו לחו"ל ו...
שלמו בתשלומים עד 5 שנים!
100 ש"ח בחודש!
פרטים אצל סוכן הנסיעות שלך!
תור תבל
בהשתתפות של IMTR

אפריים קסטיאל ובניו

SLATES, ARDOISE, SCHIEFER
ציפחה
דיצוף פנים וחוץ וציפוי קירות
יבואן: א. קסטיאל ובניו
טלפון: 836334, 824624, 825815, 03-812527

הסדר הזה כולנו מסבין במלון מוריה פלאזה ת"א
הסדר יערך כהלכתו עפ"י המסורת בניהול חזן.
סעודה כשרה חגיגית ומפוארת.
לפרטים: מח' ההזמנות 03-299555.
*עדיין נותרו מספר חדרים פנויים לחופשת הפסח
מבצע - 4 סעודים, החמישי חינם.
מלון מוריה פלזה תל אביב

הלוח הארצי
הארץ חדשות

הלוח הבטוח כאן הרום

הארץ

לא מכרת לא שילמת
רק לוח העיר
המחיר למילה 10.75 ש"ח כולל מע"מ
קבלת מודעות
מ־8.00–20.00
03־383322

חדשות העיר כלהעיר צומת השרון

כלהעיר ירושלים

דירות למכירה

קבלנים מציעים

פנטהאוזים

פרויקט הפסגה
בפסגת זאב
קוטגים דו־משפחתיים
מפוארים ודירות
מדורגות בנות 4 ו־5 חדרים.
סופר משכנתא –
הלוואות והלוואות
מקום גדולה
ומסובסדת
תנאים שלא היו
כדוגמתם.
בדבר פרטים
וסיור באתר נא
לתאם טלפונית:
רמט ירושלים רח'
שמואל הנגיד 6
02־248618
02־233820
רמט בונים

4 חדרים ויותר

וילות ובתים

קוטג'ים

דירות בשכ"ח

דירות מרוהטות

דירות בדמ"פ

ביקוש דירות

מכוניות

3–3.5 חדרים

2–2.5 חדרים

1–1.5 חדרים

מתקבלות מודעות
ללוח כל העיר
02־528181
לבעלי כרטיסי
אמריקן אקספרס
ויזה וישראכרט

אוטוביאנקי
אופל
אוסטין
אלפא
אמריקאיות
ב.מ.וו.
דייהטסו
דלתא
וולבו
סוזוקי
סוסיתא
סיאט
מרצדס
סובארו
טרקטורים
לנציה
משאיות
מסחריות
מלבוס
סימקה
סימקה
פולקסוואגן
פורד
פיאט
פז'ו
פריניץ
רנו
אופנועים
אודי
מאזדה
פורדים

הצעות עבודה

לחברת אביב
דרושים
תלמידים בחופשה
וסטודנטים
בשעות הערב והבוקר
רווחים גבוהים
02־248619, 228238

صكنا عن الاصل

صورة عن الاصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ירושלים

אבידות ומציאות

שעורים פרטיים

ביקוש עבודה

רפואה־שיניים

עסקים

מכירות ושירותים

מציעים למכירה

או.אר.אס.

עוזרות ומטפלות

הילה

מנפאואר

חבר

תיגבור

אביב

מוצרי־חשמל

מצלמות וידאו

מחשבים

רהיטים

מוכרים

כלי נגינה

קייטנות

בתי־אבות

מקצועות / הלוואות

תוויות

אסטרולוגיה

קונים

גמילות חסדים

בריאות

תוגים

קיים ונפש

בעלי־חיים

עבודת פרך

פסנתרים

אופנה

חימום והסקה

טלוויזיות

מעודדים

מחסנים

מבני־תעשייה

מגרשים

הלוח הארצי — כאן דרום

אזור הדרום

דירות למכירה

4 חדרים ויותר

3.5 — 3 חדרים

2.5 — 2 חדרים

שכ"ח

מכוניות

סיטרואן

פולקסוואגן

פורד

פיאט

רנו

מסחריות

אוטוביאנקי

אמריקאיות

מלבס

סובארו

סוסיתא

שידוכים

הצעות עבודה

הברזות

עוזרות ומטפלות

תוויות

מכירות ושירותים

מחשבים

בואו לעבוד בהייאט

דרושים לנו

* חשב/ת שכר
* מזכירה בכירה אנגלית ועברית English/Hebrew executive secretary
* שף דה־פרטי מסבח
* מציל/ה

המעוניינים יפנו למחלקת כח־אדם, טל' 02־821333

HYATT REGENCY JERUSALEM

הילטון ירושלים

מציע למכירה במכרז 3.88

40 טלוויזיות צבעוניות "20

(אמקור ונשיונל פנסוניק)

100 נברשות זכוכית

לפרטים נא לפנות למח' חשבונות 02־536151 לעקיבא

אגוד ערים לאיכות הסביבה נפת אשקלון

אשקלון, מרכז נפתי, ת.ד 9001 – מיקוד 78190 טל. 4־051־21111, 051־29955

מכרז מס' 1/88

אחראי למערכת ניטור ובקרת אוויר

תאור התפקיד:

1. אחראי להפעלת מערכת ניטור אוויר סביב תחנת הכח רוטנברג.
2. סיוע לתכנון פתוח והקמת מערכת הניטור בנפת אשקלון.
3. ביצוע מדידות רעש וניתוחן.

כישורים נדרשים:

* בעל תואר ראשון או הנדסאי איכות הסביבה.
* בעל ידע וניסיון של לפחות 5 שנים בטיפול בנושאים המפורטים בתאור התפקיד.
* בעל ידיעה טובה במתמטיקה, סטטיסטיקה, תכנות ומחשבים.
* בעל יכולת הבעה בכתב ובעל פה.
* בעל יכולת יצירת קשר עם ציבור מגוון.
* בעל תעודה בתחום מינהל, ניסיון מוכח בניהול צוות עובדים.
* נכונות לעבוד בשעות בלתי שיגרתיות.
* בעל רשיון נהיגה ורכב פרטי.
* בעל ידע, הבנה וקריאה באנגלית טכנית.

תנאי העסקה:

המועמד יועסק בחוזה מיוחד על פי דירוג מהנדסים / הנדסאים בדרגות 9–6 במשרה מלאה ויידרש להעתיק את מקום מגוריו לתחום שפוט האגוד. תוך פרק זמן סביר.

את ההצעות למכרז הנ"ל יש להגיש בצרוף תולדות חיים וצילומי מסמכים לאגוד ערים לאיכות הסביבה (בהתאם לרשום מעלה). במעטפה סגורה הנושאת ציון מס' המכרז עד תאריך 10/4/88 שעה 13.00.

עו"ד אלי־דיין
יו"ר האגוד

למועצה המקומית קריית טבעון

דרוש

עובד או גימלאי

לתפקיד שרת בית ספר

טלפון 04־831921 כח אדם

לחברה ארצית העוסקת בפרוייקט יחודי הפועל לראשונה בישראל

דרושים

דיילים/ות

לאחר שירות צבאי לעבודה בשעות אחר־הצהריים והערב בירושלים

שכונתיה למתקבלים שכר גבוה!

טל: 02־522831 ליעל מ־09:00–13:00

למשרד אדריכלים בת"א דרוש

אדריכל

עם נסיון 5 שנים לפחות

רצוי ידע בתיב"מ

03־250557

03־258634

למשרד אדריכלים גדול דרוש

טכנאי אדריכלות

מנוסה

עם המלצות

03־5101191

בימים א'־ה'

לתנועת הנוער **מכבי צעיר** רעננה

דרוש

מרכז סניף

מועמדים בעלי ניסיון רלוונטי מתבקשים להתקשר לטלפון 03־715738, 03־773566

דרוש ה

מנהל/ת חשבונות ראשי/ת עצמאי/ת

המעוניינים יפנו לאודי 08־561676

לחברה ארצית לבניה לסניף ירושלים

דרושה

מזכירה

בעלת ידע בהדפסה בעברית לעבודה בימים א'־ה' מ־14:00–19:00

טלפונים: 02־231429, 02־249866

משרד החינוך והתרבות

לשכת מחוז ירושלים

דרושות גננות ממלאות־מקום במחוז ירושלים

בלשכת מחוז ירושלים דרושות גננות למילוי מקום לתקופות קצרות.

רשאית להגיש מועמדותה כל מי שסיימה 12 שנות לימוד

על המעוניינות להתקשר טלפונית בשעות העבודה הרגילות לטלפון 238494 למר יצחק חיו

מועצה מקומית קרית־מלאכי

המחלקה לנוער

דרושים

1. **מרכז בית נוער**
2. **מרכז למועדון תלמידים בבי"ס מקיף כללי**
3. **מדריכים חברתיים ומקצועיים בתחומי הספורט והאומנות הפלסטית**

המעוניינים יפנו למר יעקב טולדנו מנהל המחלקה

טל: 08־581313, 08־581256

ORS שרותי כח אדם

דרושים

1. **רתכים** – שכר התחלתי 15־12 ש"ח – למשרה קבועה
2. **צנרים** – שכר התחלתי 10־7 ש"ח – למשרה מלאה
3. **מסגרים** – שכר התחלתי 10–7 ש"ח – למשרה קבועה
4. **מכונאים** – שכר התחלתי 10–7 ש"ח – למשרה קבוע

המעוניינים יפנו עם פנקס מילואים ושבי למשרדינו

אשדוד: בניין המשרדים מרכז א' מיכל 318 (ליד הסופרקוקו) טל 08־521855, 08־525794

אשקלון: רח' הרצל 3 24 טל 051־22134

קבלת קהל ימי א'־ה' מ־08.00 עד 18.00

ימי ו' וערבי חג מ־08.00 עד 12.30

הטובים עובדים קבוע ORS

עמותת גיל הזהב

* עירית אשדוד * הארגון העולמי של יהודי צפון אפריקה * אש"ל

לבית האבות החדש באשדוד דרושה אם בית

תאור התפקיד: תכנון וארגון המטבח ומשק בית האבות ברמה גבוהה. פקוח על המטבח ועל הכנת ארוחות והתאמתן לצרכים תזונתיים. אחריות על צוות עובדים בהיקף גדול.

דרישות המשרה: בוגרת בי"ס לכלכלת בית או השכלה מקבילה. נסיון בבתי אבות או מוסדות אישפוז דומים, של 5 שנים לפחות.

מועמדות מתאימות תפנינה בכתב בצרוף קורות חיים, פירוט ניסיון, תעודות והמלצות אל: בית האבות ת"ד 2440 אשדוד. או לטלפון: 08־555555

דרושים

באשקלון דרושים

1. **מסגרים וצנרים**
   * לבניית קונסטרוקציות וצנרת
   * שכר בין 7־10 ש"ח
2. **רתכי חשמל**
   * לצנרת וקונסטרוקציות עם טסט
   * שכר בין 10־15 ש"ח

העבודה לטווח ארוך לפרוייקט גדול. הסעות וארוחות. על המועמדים להציג פנקס מילואים והאישור לפרופיל צבאי תקין

הנאים סוציאליים מלאים

אשקלון הרצל 34 בית נור טל: 051־25997, 051־29896

פתוח כל יום 8:00–19.00

דנאל

המחלקה הטכנית חבר

לסניפנו בירושלים

* בחורים בוגרי צבא מעירות פיתוח לעבודות ייצור במשמרות באזור ירושלים **מגורים מסובסדים** משכורת גבוהה + ארוחות. מיידי!!

לעבוד בחבר – להרגיש בבית

חברה לשרותי כח אדם

סנפרוסט בע"מ SF

מזון איכות מוקפא

למפעלנו באשדוד

דרושים

נהגי חלוקה

הכישורים הנדרשים:

* השכלה תיכונית. מקצועית מלאה או חלקית
* רשיון ג'
* נסיון של 3 שנים לפחות
* בריאות תקינה לעבודה פיזית
* גיל עד 30
* תושב אשדוד

המעוניינים יפנו אישית או טלפונית לסנפרוסט, אגף כח־אדם או אגף תפעול שיווק, איזור התעשיה, אשדוד טל' 08־520444

דרוש/ה

דייל/ת מכירות מנוסה

לרשת שיווק גדולה

באזור ירושלים

לשם קבלת פרטים נא להתקשר למוריה, טל' 02־783078 בשעות הערב

ORS שרותי כח אדם

ל־O.R.S רחובות

דרושים

למחלקה הטכנית

* **טבח** מקצועי לעבודה על ספסוריילר – עבודה קבועה.
* **מכונאי אחזקה** עם נסיון במכונות תעשייתיות + הדראוליקה + פנאומטיקה.
* **מהנדס מכני** יוצא ודא + נסיון + ידיעה באנגלית.
* **חרט** עם נסיון בעבודות תעשייתיות.
* **בנאים** מקצועיים לעבודה לחודש.
* **עובדי ייצור** לעבודות מגוונות – תנאים טובים.
* **מהנדס מכונות** לעבודה כמהנדס פרוייקטים. נסיון בעבודות עם קבלנים, צנרת ברזל, חשמל ובקרה, עלויות וכו' – לעבודה קבועה.
* **צבעים** לצביעת מיכנים וקונסטרוקציות ברזל – תנאים מצויינים.
* **חרטים/עובד בקרמיקה** תנאים מצויינים.
* **חמ"ים** לעבודה קבועה בראשל"צ.
* **חשמלאי ראשי** עם נסיון באחזקת מפעל + פיקוד ובקרה.
* **חשמלאים** עם נסיון בבניית לוחות פיקוד + קריאת שרטוט.
* **מסגרים** עם נסיון ובלי נסיון לעבודות מגוונות.
* **חשמלאי** מוסמך לאחזקת מכונות תעשייתיות.
* **מבקרי טיב** עם נסיון – תנאים מצויינים.
* **מפעיל למכונות קפיצים** בוגר מגמת מכונאות, חרטות או פיזום.
* **כלבוניק** לעבודות שיפוץ מבנים – לעבודה קבועה בקיבוץ.
* **חרש/פרסים** קונבנציונלי עם נסיון – לעבודה קבועה בקיבוץ.
* **צבעי** לחלקי מתכת + אקדח ריסוס.
* **עובדי פיברגלס** עם נסיון.
* **בחורים/ות** לעבודות הרכבה וליפוף אלקטרוני לעבודה קבועה.

למחלקה המשרדית

* **מחשב/ת** לעבודה תחת מקרוסקופ, שעות עבודה 16.00־24.00
* **מעבדת תמלילים** עברית + נסיון לעבודה קבועה.
* **בחורות** לעבודה בפס ייצור – העבודה בשתי משמרות.
* **מעבדת תמלילים** עם נסיון על מעבד א' ב. העבודה לשבוע.
* **מזכירה** עברית + אנגלית + הדפסה לניהול משרד באזור קונטאי.
* **פקידת מחסן** + **קלדנית** לעבודה בראשל"צ
* **קלדנית** לעבודה בראשל"צ בשעה 17.00־22.00.
* **מזכירה** עברית + אנגלית + הדפסה.
* **כלכלן/ית** לבדיקות כלליות, תקציב ובקרה + ידע בהפעלת מחשב.
* **לבורנטית** עם נסיון לעבודות מעבדה.
* **פקידה** + עבודה על מסוף + ידע בהנהלת ח־ש.
* **עובדות הרכבה** לעבודה משמרות.
* **כתבנית אנגלית** עבודות משרד לתקופה ממושכת.
* **בחור/ה דובר/ת פורטוגזית ו/או ספרדית** לעבודה במשרדים.

בדבר פרטים נא לפנות ל־O.R.S – הרצל 187 ראשל"צ. טלפון 08־464760. משרדנו פתוח בין השעות: 08.00־19.00

הטובים עובדים קבוע ORS

לקראת פתיחת עונת הקיץ

דרושים לאשקלונה

* **אחראי/ת מסעדה** ניסיון בטבחות ותפעול צוות עובדים
* **פקידת שיווק** ידע וניסיון במגע עם קהל
* **מצילים מוסמכים** לברכה
* **חובש/ת**

טל' 1־051־39970 בין השעות 9.00–16.00

טמפו תעשיות בירה בע"מ

לסניף השווק בירושלים דרושים:

מחלקי תוצרת

בעלי רשיון ג'. לאחר שירות צבאי 10 שנות לימוד. נסיון בנהיגה משאיות. נכונות לעבודה בשעות נוספות.

עוזרי מחלקים

בעלי עבר ללא דופי. נכונות לעבודה בשעות נוספות.

קלדנית

השכלה תיכונית מלאה. ידע בהדפסה והנהלת משרד. נסיון בעבודה על מסוף מחשב.

פקיד התחשבנות

השכלה תיכונית מלאה. בעל ידע בהנהלת חשבונות. נסיון בעבודה על מסוף מחשב.

קופאי

השכלה תיכונית מלאה. לאחר שירות צבאי. רקע בהנהלת ח־ש. עבר ללא דופי.

העיר

צומת השרון

תל אביב גוש דן והשרון

דירות למכירה

[illegible]

דירות נופש

[illegible]

וילות ובתים

[illegible]

טוביה לשם
רח קרליבך
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בשכון דן – למכירה וילה 8 חדרים + מרתף 60 מ"ר. מגרש 600. פינוי נמיש. $ 500.000

בשכון דן – למכירה – קוטג' 4 חדרי שינה. מרתף טלפון. שירותים כפולים. $ 270.000

בצהלה למכירה וילה חד קומתית + יחידת מגורים נפרדת. $ 400.000

בצהלה למכירה וילה 6 חדרים. מושקעת. פינוי גמיש. $ 480.000 מיידי.

ברמת השרון – הלבנה – קוטג' מפואר ומושקע. מגרש 400. $ 480.000 מיידי.

טוביה לשם
רח קרליבך
סלוניקי 7 ת"א
03-481387

בסביון – למכירה – וילה 1300, בבריכה, שקט. $ 450.000

בסביון – להשכרה לשנה היום. וילה מטופחת + טלפון. מיידי. $ 1.000

בתל-אביב – בזהר המלך – להשכרה, 4 חדרים, חדשה, ק"א, מעלית + טלפון. $ 750

ברמת-גן – בבורוכוב – למכירה, 5 חדרים, ק/7, טלפון ותניה. $ 155.000 מיידי.

בתל-אביב – בכרמיה – למכירה 2 חדרים (דירת קוטג') + טלפון $ 70.000 מיידי

[illegible]

בתי כפר ומשקים

[illegible]

"קנין" תווך נכסים
טל. 03-242192/3/4/5
בנסים המפתחות אצלנו...

★ בפייבל 3 ק"ג + מעלית וחניה סלון גדול חזיתית.

★ בפאשטיין 2 1/2 חזיתית + מעלית וחניה 115.000 מטופחת.

★ ביחזקאל פנטהאוז במפלס אחד 200 (כולל מרפסות) 215.000

★ בית פרטי יפהפיה חדיש באזור-אפקה 220 בנוי. 210.000

★ פנטהאוזים מרשימים ויוקרתיים בעמק פייבל צייטלין כיכר המדינה הירקון.

פנטהאוז
דירות גג

[illegible]

קבלנים מציעים

[illegible]

תל"אביב

4 חדרים ויותר

[illegible]

לא מכרת
לא שילמת
רק לוח העיר
המחיר למילה 10.75 ש"ח כולל מע"מ
קבלת מודעות
בימים 20.00–8.00
03-383322

2—2.5 חדרים

[illegible]

3—3.5 חדרים

[illegible]

1—1.5 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

גוש דן

2—2.5 חדרים

[illegible]

4 חדרים ויותר

[illegible]

איזור השרון

3—3.5 חדרים

[illegible]

לא מכרת
לא שילמת
רק לוח העיר
המחיר למילה 10.75 ש"ח כולל מע"מ
קבלת מודעות

2—2.5 חדרים

[illegible]

חולון ובת־ים

4 חדרים ויותר

[illegible]

1—1.5 חדרים

[illegible]

3—3.5 חדרים

[illegible]

2—2.5 חדרים

[illegible]

ראשל"צ

4 חדרים ויותר

[illegible]

3—3.5 חדרים

[illegible]

2—2.5 חדרים

[illegible]

קונים זהב
ויהלומים גדולים
מהציבור
יהודה הלוי 143 ת"א
טל 03-235924
ZAMLER

[illegible]

נתניה

4 חדרים ויותר

[illegible]

3—3.5 חדרים

[illegible]

דירות בשכ"ח

[illegible]

דירות מרוהטות

[illegible]

לא מכרת
לא שילמת!
קבלת מודעות
ללוח הארצי
באמצעות
כרטיסי אשראי
או באבן גבירול
66 ת"א
(ליד קולנוע גת)
טל 03-219149
03-218713
נשמח
להשמע

صكذا عن الأصل

مكانها في الأصل

הלוח הארצי | הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

לידיעת המפרסמים ב"לוח העיר"

מודעה באחריות / לא מכרת - לא שילמת

כללי פרסום

● "חודש פרסום" משמעו פרסום אותה מודעה 8 פעמים בתשלום בארבעה שבועות

● מודעה בה הוצעו יותר מפריט אחד ונמכר אחד מהם לא יהא המפרסם זכאי להחזר

● המבצע חל על פרסום מודעות מילים (לא שטח) בלוח העיר בלבד ולגבי נכס או שירות. (להלן: נכס) המוצעים באזור ת"א מש דן והשרון בלבד.

● בקשות להחזר כספי או לפרסום חודש נוסף יתקבלו במשרדי הלוח ישירות (לא באמצעות משרדי פרסום) רח' הנגב 4 ת"א טל' 5365759 בימים א'-ד' בין השעות 8.00-15.00 ולא יאוחר משבועיים מתום חודש פרסום

● אם בתום חודש פרסום ועד להגשת הבקשה להחזר כספי כאמור להלן לא נמכר הנכס בדרך כלשהיא זכאי המפרסם להחזר התשלום עבור המודעה או לפרסום חודש נוסף במקום ההחזר.

● בפנייתכם ללוח נא להצטייד במספר קוד המודעה ובמספר חשבון הבנק. ההחזר ייעשה באמצעות העברה לחשבון הלקוח.

אופל

אלפא רומאו

איזוזו

אוסטין

אמריקאיות

אוטוביאנקי

אאודי

מוריס

מיני מיינור

מרצדס

נ.ס.או.

סאאב

סובארו

דלתה

הילמן

וולוו

ג'יפים

דייהטסו

וקסהול

מלבום

טריומף

לנציה

ב.מ.וו.

סוזוקי

סוסיתא

סיאט

דירות בדמ"פ

חדרים מרוהטים

שותף/שותפה

ביקוש דירות

מכוניות

לא מכרת לא שילמת

קבלת מודעות

ללוח העיר

03 625015

5365759

עד חצות באשראי

יבוא רכב חדש למובילים

מודיעכון

38 38 38

סימקה קרייזלר

פולקסוואגן

סיטרואן

פורד

פיאט

פיג'ו

רנו

קיטן

טנדרים

משאיות

טרקטורים

אופנועים

מסחריות

לא מכרת לא שילמת

קבלת מודעות

ללוח העיר

03 625015

5365759

עד חצות ובאשראי

חדש!

דיזנגוף סנטר!!

קבלת מודעות ללוח העיר

בתנאים מיוחדים

אטרקציה הפקות

טל 7517388

שער מס' 2

בקזינו הלאומי

هكذا عن الأصل

هكذا بعين الأصل

הלוח הארצי הארץ חדשות

המשך ת"א גוש דן והשרון

לקליטה בקיבוץ עין־שמר

(ללא בשכירות)
משפחות צעירות
ללא ילדים
או עם ילד אחד
רצויים בעלי השכלר
בתחומים:
תעשייה, חינוך
ומקצועות חופשיים
להתקשר 06-374298
לגלעד הס
בשישי־שבת
וביתר ימות השבוע
בערבים.

א.כ.א.

מזכירה + הדפסה
נסיון בעיבוד
תמלילים
מזכירה + הדפסה
עברית אנגלית
+ נסיון בניהול משרד
פקידה + הדפסה +
ידע בעיבוד
תמלילים
נהג ג' - מנתניה
(35-40) לעבודה
אחראית, בתנאים
טובים
נהג ג' - מגוש דן
לעבודת חלוקה
מ־3:00 בלילה
עובד בלתי מקצועי
מהרצליה לעבודה
מיידית
פנסיונר - מר"ג ל־4
שעות עבודה
בסופרמרקט

לקליטה בקיבוץ שמרת

מתארגנת קבוצת
אקדמאים ובעלי
מקצוע, רווקים/ות
ומשפחות בלי
ילדים עד גיל 32
מוזמנים להתנסות
בחיי קיבוץ.
בשישי שבת בערב
04-919551 וביתר
ימות השבוע
03-262521
03-435450

V.I.P.

הצעות עבודה ברמה ובשפע
לנערות לווי צעירות נאות
ואקסקלוסיביות מתל־אביב,
חיפה, ירושלים ואילת, הכנסה גבוהה מובטחת
וי.איפי החברה מספר 1 ללווי
03-5464514 וארוח ללא עודדין

סיים אנד סאונד

* כתבנות * תמלילנות
* קלדנות * מזכירות
שעור דוגמא חינם.
מכונות כתיבה אלקטרוניות
סיוע במציאת עבודה
ת"א 03-656022, 658454
רעננה: 052-913747

למפעל טכסטיל בהרצליה

דרוש/ה
תדמן/ית
עם ידע בתפירה
ונסיון הכרחי
052-559926

א.ו.ת.

אספקה ותעסוקת כח אדם בע"מ

כדאי לעבוד עם אנוש
למחלקה הטכנית
למחלקה המשרדית

נא להביא פנקס מילואים,
פנקס שבי ותעודת שחרור
תנאים מצוינים למתאימים
רחוב י.ל. פרץ 6, תל־אביב
טל. 03-371465

שליחים/ות

שמירה ואבטחה

ביקוש עבודה

עסקים

ספרים/יות

עובדי מתכת

מוכירות

חרטים/מסגרים

חשמל / אלקטרוניקה

אחיות

גזירה ותפירה

מכונאים / הנדסאים

עובדי ייצור

שרטטים וגרפיקאים

רפואת שיניים

מורות וגננות

עובדי סעד

עוזרות ומטפלות

פועלים/ות

פקידים/ות

מקדמי מכירות

סוכנים/ות

מחסנאים

נגרים

נהגים

עובדי מוסך

יהלומים

דוגמניות צילום

מוכרים/ות

דפוס

הנהלת חשבונות

ביקוש רכב

טלפונים למכוניות

הצעות עבודה

אנגלו - סכסון

מחלקת עסקים
מציעה:
השקעות במוסכים
★ שותפות פעילה, 50% במוסך
משגשג, 2 דונם, 800 מ"ר בנוי.
★ מוסך למכירה, 600 מ"ר בנוי,
כולל ציוד ולקוחות.
★ מבחר מוסכים להשכרה/
מכירה באזורי תעשיה: קרית
אריה, סגולה, יפו, יהודה
וראשל"צ.
טל: 286181 מחלקת עסקים
אנגלו-סכסון
זה נכס בשבילך.

THE NEW YORK INTERNATIONAL ADVERTISING FESTIVALS

תחרות פרסום שנתית של האיגוד הישראלי לפרסום

ע"ש יוחנן (דובזיה) גולדברג-כידון ז"ל

בחסות הI.A.A. (האיגוד הבינלאומי לפרסום)

רשימת הזוכים 1988

מסע הפרסום המצטיין של השנה:

מדלית זהב:	"גלי - FLIGHT"	- פרסום טמיר כהן (יעקבסון)
מדלית כסף:	"אל-על"	- פרסום אריאלי
מדלית ארד:	"בירה מכבי"	- גלעם פרסום והפצה
תעודת הצטיינות:	"בנק הפועלים"	- פרסום קסטרו-בראל
תעודת הצטיינות:	"כרטיסי השמש"	- פרסום קסטרו-בראל

מחשב

כלי נגינה

חיות בית

ריפוי והדיה

בריאות

טיולים

ניקוי ופוליש

מערכת סטריאו

נופש וקייט

שיפוצים

רהיטים

אותיות דביקות

מוצרי חשמל

צילום

תכשיטים וכלי כסף

מלונות ונופש

ציוד אלקטרוניקה

מקרר

מגרשים

סטלה מיברגלס 40 ... כולל חלונות, סורגים, גג, אוסקורות, רוכנת, לינוליאום, העשבל מלא 03-251228 בבוקר 03-722451 בערב

משרדים — רוטשילד, הרצל. מרכז נחמני: 100 — 250 מ"ר. משרדים — רמת-גן, בני ברק, גבעתיים: 150 — 1000 מ"ר, ממוזגר. תעשיה — חולון, ראשל"צ, פתח-תקוה, יבנה: 1000 — 3000 מ"ר. משרדי — בקרבת האיילון בת"א ור"ג: 100 — 700 מ"ר. השקעות — נכסים מושכרים ב- 12% תשואה; מגרשים לבניה מסחרית. 03-372169

הלוואות

הלוואות לכל מטרה 052-540197

מכירות ושידורים

חקלאות

בתי אבות

מציעים למכירה

מבני תעשיה

המשך ת"א גוש דן והשרון

קוסמטיקאיות

בתי-מלאכה

מחסנים

אולמות

חנויות

משרדים

V.I.P. הצעות עבודה ברמה ובשפע לנערות לוויי צעירות נאות ואקסקלוסיביות מתל-אביב, חיפה, ירושלים ואילת. הכנסה גבוהה מובטחת

וי.איי.פי החברה מספר 1 לליווי 03-5464514 וארוח ללא עודדין

הכרזות

חוגים

סידות

אבדה

שידוכים

בריזוג

בת-זוג

ציפוי אמבטיות

חימום והסקה

שיעור

אמנות

קופות ומשקלים

אסטרולוגיה

מכונות כביסה

תנורי אפיה

מכונות תפירה

מכונות כתיבה

מלגזות

מדיחי כלים

רוצים לקנות

מזגני אויר

וידאו

קח תן חצי חינם

למפעל מתפתח בשרון דרושים כרסמים וחרטים C.N.C עם נסיון המעוניינים יפנו לת.ד. 30 מיקוד 42692 או טל: 052-61459 - סודיות מובטחת

מודעה באחריות רק ב"לוח העיר" קבלת מודעות מ 8.00-20.00 03-383322

קבלת מודעות ללוח העיר מ-8.00 - 20.00 פרסום פון אשראי מיוחד !!! 03-738707, 03-735588/9

מכון דור הבחירה האופטימלית מיון, אבחון וייעוץ פסיכולוגי. ת"א, רוזנבאום 4, טל: 203652, 03-293116

هكذا عن الأصل

הכוח הארצי · הארץ חדשות

לעיתון יומי דרושים

נציגי מכירות

הכישורים:
- כושר ניהול משא ומתן
- הרבה יוזמה ומרץ
- הופעה נאה
- משכורת ותנאים הולמים למתאימים

המתאימים יוכשרו ע"י החברה בקורס מיוחד לאמנות המכירה

בפרטים נא לפנות טל: 03-336702 שלוחות 253 ,264

לעיתון יומי
דרושים:

1. קלדניות - למשמרת צהריים.
2. עובדים זמניים להפעלת מכונת כריכה - בימי רביעי וחמישי.

ראיונות יערכו ביום ראשון ה־27/3/88
בין השעות 1300־1600
לפנות לרמי גז רח' שוקן 21 ת"א.

דרוש
איש מכירות

למערכות מחשבים וציוד היקפי עם נסיון במחשבי P.C.

נא לפנות בכתב יד לת.ד. 33077 חיפה 31330

חוק הזדמנות שווה בתעסוקה
תשמ"א 1981

לפי חוק זה אסור לסרב לקבל אדם לעבודה מחמת מינו או מחמת היותו נשוי או הורה אלא אם אופיו או מהותו של התפקיד מונעים קבלתו של בן אחד המינים לעבודה הנדונה. העבריינים צפויים לעונש על פי החוק.

למפעל באיזור חיפה
דרוש

כימאי

בעל רקע בצביעה ואשפרה
רצוי בענף הצמר
טלפונים מ־7.00 — 14.00 טל' 04־832521, 04־837008
אחרי 16.00 — 04־832380, 04־246137

למחלקת מכירות של חברה בתחום הפרסום והקומוניקציה דרושות:

מקדמות מכירה

באמצעות טלפון (לא מהבית)
דרישות התפקיד:
- כושר שכנוע מעולה
- ניסיון מוכח במכירות
- סבלנות וסובלנות
- דוברת עברית רהוטה
- מוטיבציה גבוהה להצלחה
- גיל 30 — 23
- עבודה במשמרות

למתאימות משכורת בסיס + אחוזים!!!
לפרטים 04־644526/8 04־644375 מיום ב' לאתי

למשרד נסיעות בחיפה
דרוש/ה

פקיד/ה קבלה מורשה

- נסיון של 3 שנים לפחות
- למשרה מלאה

מועמדים מתאימים ישלחו קורות חיים + המלצות לת.ד. 4868 חיפה, משרה מס' 905

לעתון הארץ
דרושה

מזכירה
לשעות אחה"צ

כישורים: ידע בהדפסה עברית/אנגלית מעבד תמלילים
לפרטים נא לפנות לת.ד. 233 ת"א
לידי נתי

עזר,
שירותי רווחה וסיעוד

דרושות

מטפלות ונשים מנוסות

שתעבורנה הכשרה לטיפול בקשישים באזור חיפה והצפון
ועדת קבלה תתקיים ביום ג' 29.3.88 בין השעות 10.00־14.00
ברח' הנמל 33, קומה 4
טלפון 04־674814

דרושים

★ **דפסי אופסט מעולים**
למכונות חצי גליון ומעלה

★ **עוזרים למכונות דפוס גדולות**
תנאים טובים ומיוחדים

ת.ד. 45800 חיפה עבור מספר 545
סודיות מובטחת

דרוש/ה

מגיה/ה

בעל/ת ידע לשוני וידע כללי רחב
רצוי ניסיון קודם
נא להתקשר ביום א' 27.3
בין השעות 10.00—16.00
טל' 336702 שלוחות 206, 205 לאילה

לחברת גלאי בע"מ
דרוש:

עוזר מנהל שווק

דרישות התפקיד:
- שפת אם אנגלית
- נסיון בעבודת פרסום
- ידע בסיסי במחשבים ובמעבד תמלילים

לשלוח קורות חיים לת.ד. 221 מגדל העמק

לעיתון הארץ בירושלים
דרושים

רוכשי מודעות

בעלי כושר שכנוע והופעה נאה
לפנות לדובי
טל' 02־224245 מיום א'

דרושים
★ **חקח/ת**
★ **מוכרים** עם נסיון
★ **דיילת יופי**
(מוכרת קוסמטיקה עם נסיון)
נא לפנות בוקר — 04־381979
ערב — 04־256568

לסולב הצפון — נגרות מקצועית באיכות עלית
דרושים:

1. טכנאי/הנדסאי
בעל נסיון של 5 שנים לפחות
לאחריות על עבודות נגרות באתרי בניה שמבצע המפעל.

2. קבלני משנה
על הרכבת נגרות בניין
תנאים טובים למתאימים
בדבר פרטים נא לפנות לטל' 04־721357/8 04־729074 ליורי

לחברה מסחרית ארצית מובילה בתחומה בישראל
דרוש/ה למשרדה בחיפה

אשת מכירות
יוצאת מהכלל!!!

- כשרון טבעי למכירות
- נסיון מוכח!!!
- יחסי אנוש מעולים
- נכונות לשעות עבודה רבות
- הופעה נאה וייצוגית
- גיל 23 — 30
- העבודה במשרד, במשרה מלאה.

נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 45 חיפה 31000

אוניברסיטת חיפה

דרוש/ה

חשמלאי/ת
מס' 16/87
בעל/ת נסיון של 3 שנים בתעשיה, לביצוע עבודות אחזקה והתקנה במערכות החשמל. עדיפות לבעלי/ות רשיון לטפל במתקני מתח גבוה.

עובד/ת במעבדות לפסיכולוגיה
מס' 1/88
לביצוע עבודות כלליות במכניקה והשמל.
הערה: 50% משרה.

עובד/ת שכפול
מס' 3/88
לביצוע עבודות דפוס, צילום ושכפול.

בהצעות יש לפנות בכתב לאגף כח־אדם, אוניברסיטת חיפה הר הכרמל חיפה 31999 עד תאריך 3.4.88. בציון מס' המכרז.

לסניף חיפה והצפון של חברתנו
דרושים

מקדמי/ות מכירות

למערכת פרויקטים מיוחדים בתחומי פרסום, תדמית וקידום מכירות.
אם הנך:
- לאחר שרות צבאי (גיל 23־35)
- בעל/ת הופעה נאה
- בעל/ת כושר ביטוי ושכנוע
- נחישות, נמרצות והתמדה
- נכונות לעבודת שטח מעניינת

אנו נכשירך בקורס לקידום מכירות ע"י החברה למסיימי הקורס בהצלחה, תנאי העסקה טובים.
לקביעת מועד לראיון נא להתקשר לפלורה, טל' 04־672782 04־672780

דרושה

אקדמאית
לעבודה מעניינת

- שליטה בעברית ואנגלית
- ידע בשפות נוספות — יתרון
- נסיון בעבודת צוות וקשר עם לקוחות

העבודה במשרה מלאה
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון לת.ד. 4496 חיפה (ולציין ע"ג המעטפה עבור מס' 7411)

עובד/ת
למרכז המטייל בכפר־סבא

חרוצ/ה מסודר/ת בעל/ת יכולת הסברה ומכירות המתמצא/ת בנושא ידיעת הארץ ובציוד טיולים ומחנאות, משרה חלקית
ימים א' ב' ד' 09:30־12:30, 16:00־19:30
יום ה' 09:30־13:30, יום ו' 09:00־13:30
לקביעת ראיון נא לפנות
טלפונית 052־25111 (חנה)
מיום א' אחה"צ ובשאר ימי העבודה בשעות המפורטות

החברה להגנת הטבע

אביק בתנופה
-בוא תצטרף!

בתוך מפעל ותיק צומחת כישה חדשה. עכשיו גם אתה מוזמן ליצור, להתפתח ולהיות שותף בתנופת הצמיחה הגדולה של חברת אביק, יצרנית תרופות לישראל, אירופה וארה"ב.
לחברתנו בתנופה אנו זקוקים ל-

פקידת יצוא

רצוי שפת אם אנגלית. הדפסה טובה באנגלית. היכרות של דוקומנטים. מגורים באזור נתניה והסביבה.

לפניות טלפוניות לחנה טל': 053-29777 הסעות מאזור השרון.

אביק בע"מ
הכדור בידיים שלך

ירושלים

דרושים

ארט דריקטור נוסף
נסיון בפרסום ודפוס

גרפיקאי/ת נוסף/ת
נסיון בפרסום

קופי־רייטר/ית נוספ/ת
נסיון בפרסום

טלפון 243051 242588

סוכן מכירות

למוצרי חשמל ביתיים
באיזור חיפה והצפון
בעל רכב מסחרי
לפנות בטלפון 03־383223
לברוך — בין השעות 8.00 — 16.00

לחברה מסחרית גדולה
דרוש/ה

מנהל/ת ספריה
למשרה מלאה

ובעלי הנתונים הבאים:
- השכלה אקדמאית לספרנות ונסיון בעבודה בספריה מקצועית.
- שליטה מלאה באנגלית.
- נסיון בניהול צוות עובדים קטן.
- ידע בדליית מידע ממוחשב.
- נסיון בעבודה עם קהל ותכתובת עם ספריות אחרות וגורמי חוץ שונים.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 4868 חיפה, עבור משרה מס' 906

אלעד מערכות - כח אדם בע"מ
לאיזור חיפה
דרוש

מתכנת מנוסה

★ שנתיים נסיון לפחות
★ בעל ידע במ"ח TSO/ISPE־ M.V.S
★ רצוי ידע ב־ R.P.G ו/או PL 1
טל: 03־624565/6

לפרוייקט בעל אתגר בישובי הצפון
דרושים:

עובדים קהילתיים מנוסים

לעבודה עם אוכלוסיה מהמגזר העירוני והכפרי, לארגון פעילות קהילתית ולפיתוח יוזמות חדשניות בתחומי החברה והקהילה.

דרישות התפקיד:
- השכלה אקדמאית בעבודה סוציאלית־קהילתית או במדעי ההתנהגות
- מגורים באיזור הצפון הכרחיים
- כושר ניידות גבוה תבונות לעבוד.

מועמדים מתאימים יפנו אל:
חברה לניהול והפעלה של תכניות החברה לתרבות והתחדשות בגליל בע"מ.
רח' עצמון 38/1 בנצרת־עלית.
בצירוף תולדות חיים, ממליצים ודרישות שכר עד לתאריך 10/4/88.

למשרד מהנדסים יועצים בחיפה

דרוש/ה שרטט/ת

בעל/ת נסיון בתחום של הנדסה אזרחית, קווי צנרת או אינסטלציה סניטרית.

לפנות בכתב בלבד לת.ד. 44411 חיפה

לנהול משרד ולעבודה עם המחשב
דרוש/ה

מתכנת/ת מתחיל/ה

לקביעת ראיון
נא לפנות לטלפון
03־5121363 לאתי

לחברת בניה בת"א
דרוש

מנהל עבודה

★ בעל נסיון בניהול פרוייקטים גדולים
★ נסיון של 5 שנים - לפחות

נא לפנות בכתב יד בציון קורות חיים ונסיון מקצועי, ושכר מבוקש לת.ד. 991, ת"א עבור "מנהל עבודה"
- סודיות מובטחת -

יותר טוב מנפאואר

לסניף ירושלים
החבצלת 5, א'־ה' 09:00־14:00
טל: 02־233436
דרושים

★ **מבנאים**
יוצאי חיל־אויר

★ **חשמני־קים - אלקטרונאים -**
טכנאי קשר
לעבודות ודוק
נסיון צבאי, פרופיל גבוה

תנאי שכר טובים + הסעות וארוחות
תקופה ארוכה מאוד
מיידי

פנו למנפאואר בהקדם - זה משתלם!

מנפאואר
MANPOWER
החברה הגדולה בעולם לעבודה זמנית

המשרות במודעה זו מוצעות לנשים ולגברים.

מדליון הכסף ניתן כאות הוקרה והכרה למצטיינים שבין עובדי מנפאואר

מדקורי -
נציגויות כימיקלים בע"מ
דרוש

כימאי או מדען ממדעי החיים

תפקיד: איש מכירות
כישורים: נסיון בכרומטוגרפיה וכימיה אינסטרומנטלית. נסיון מעשי ונסיון במכירות - יתרון.
אנגלית: ברמה טובה
רשיון נהיגה
סודיות מובטחת!
פניות בכתב־יד בלבד. כולל קורות־חיים ת.ד. 6 רמת־השרון 47100

לסוכנות ביטוח גדולה
בהרצליה
דרושים

1. מנהל/ת חשבונות
למשרה מלאה עדיף עם נסיון בביטוח

2. פקיד/ה
לאחר שירות צבאי בוגר/ת תיכון
למועמד/ת המתאים/ה
אפשרות קידום!!!
מרים: 052־544531

שילב גן העיר -
שילב קניון ר"ג
דרושות לעבודה קבועה:

★ **קופאי**
בקר או אחה"צ

★ **אמהות**
נמרצות למכירה והדרכה בוקר או אחה"צ

★ **סטודנטית**
לעבודה בסניפים אחה"צ ובמוצ"ש

שעות העבודה: בקר 08.45־15.00
אחה"צ 15.00־20.00
יום ו' 08.45־14.00

לקביעת ראיון נא לפנות
03־258335, 03־219942
מיום א' שעה 13.00 לחני

קשת - האגודה למען הקשיש בתל־אביב־יפו
דרוש/ה

מנהל/ת
למרכז גריאטרי צהלון - יפו
(מחלקות אישפוז לסיעודיים, תשושים ומרכז יום)

תאור התפקיד:
אחריות לניהול המוסד בתחום הטיפולי, מינהלי, חברתי, תקציבי וכספי.

דרישות התפקיד:
1. ניסיון בניהול מוסדי (עדיפות בניהול מוסד סעודי או מעון) או נסיון בניהול מערכות בריאות ורווחה, או בתי מלון.
2. תואר אקדמאי במדעי החברה, או בעבודה סוציאלית, או בניהול, או במדעי ההתנהגות או בתחום הבריאות.
3. ידיעה מושלמת בעברית, רצוי ידע בשפות זרות.
4. ידיעה בניהול משא ומתן בכתב ובע"פ.

- תנאי העסקה לפי חוזה מיוחד.
- תנאי השכר בהתאם לכישורי המועמד/ת.

על המועמדים/ות לפנות קורות חיים בצרוף המלצות ומסמכים המעידים על השכלתם.
למזכירות קש"ת - ת.ד. 27089, תל־אביב - 61270

למפעל בירושלים
דרושה

מזכירה

הדפסה אנגלית וגרמנית - הכרחית
להתקשר: 02־533101
מיום ראשון

להרכבת מקלטי רדיו ואזעקות במכוניות
דרוש

עובד מקצועי

שעות העבודה גמישות
טל: 052־452378

לחברה בענף המזון
בעלת שיווק ומספר חנויות
דרוש

שותף פעיל השקעה של כ־200,000 $

לת.ד. 5701 מיקוד 27156

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש

מכונאי / מסגר

בעל ידע בפנאומטיקה
הידראוליקה ומכונאות
נסיון של שלוש שנים לפחות בתעשייה
נא לטלפן לחיים 04־236146
סודיות מובטחת

איסוגג בע"מ
למשרדים בחיפה
דרוש/ה

פקיד/ה גבייה

הכשורים הדרושים:
- ידע בהנה"ח
- העבודה מפוצלת
- רצוי/ה בעל/ת רכב

בדבר פרטים נא לפנות לטלפון 04־724155
04־729580 עבור פקיד גביה

לניהול והפעלה של תכניות חברה ותרבות והתחדשות בגליל בע"מ נצרת עלית:

מזכירה/כתבנית

לחצי משרה
מועמדות בעלות נסיון יפנו טלפונית
למס' 06־559127 , 06־572930
בשעות העבודה: לקביעת ראיון

לחברה לבטון מובא
דרוש

מפעיל/מטעין
לאחר שרות צבאי

★ בוגר בי"ס מקצועי או 10 שנות לימוד לפחות
★ עדיפות לתושבי הרצליה והסביבה
* תנאים טובים למתאימים
המתאימים יתקשרו:
052־559164 לרפי

למחסן גדול במפרץ חיפה

1. מסגר רתך
★ בוגר ביה"ס מקצועי
★ שנתיים נסיון

2. עוזרי מחלקים
★ רשיון ג'
★ בריאות וכושר פיזי טובים
★ שליטה סבירה בעברית ובחשבון

מועמדים מתאימים יפנו למרק שניידר
04־721238 04־722685 04־340381
המודעה מתייחסת לגברים ונשים כאחד

מכון דור
הבחירה האופטימלית

מכון דור עוזר לך לבחור, חוסך מזמנך, מערב אותך בשלבים המתקדמים כאשר הבחירה הסופית היא שלך.

מכון דור - אבחון ויעוץ פסיכולוגי
ת"א רוזנבאום 4 טל' 203652, 03־293116

הנדסת התפלה לישראל
(תה"ל ערחון) בע"מ
חברה תעשייתית עתירת ידע המפתחת ומייצרת ציוד יחודי לייצוא בתחום תעשיות התהליך, איזור התעשיה, הרצליה דרוש

מהנדס שווק

★ מהנדס מכונות או כימיה ★ 5 שנות נסיון ★ דובר אנגלית וספרדית
★ נסיון בשווק בינלאומי או בעל תואר שני בניהול עסקים - יתרון
★ התפקיד כרוך בנסיעות רבות לחו"ל
ידיעת השפה הספרדית או האנגלית - הכרחית

לפנות בכתב־יד בצרוף תולדות חיים השכלה ונסיון ת.ד. 18001 תל־אביב מ 61180

בקבוצת לשיכות לישראל

דרושים
למחלבת תנובה חיפה
דרוש

מהנדס חשמל

הכשורים הדרושים:
★ בוגר הטכניון או מוסד מוכר אחר
★ שליטה בשפות עברית ואנגלית רצוי גם גרמנית טכנית
★ בעל ידע במערכות בקרה ממוחשבות בתעשיה
★ רצוי נסיון של שנתיים כמהנדס אחזקה במפעל תעשייתי
★ עדיפות לנסיון במפעל מזון עם מכונות אריזה אוטומטיות

נא לפנות בכתב למהנדס המחלבה ת.ד. 1211 חיפה או טלפונית למהנדס המחלבה 04־643341 ליגאל ליבוביץ
תנאים טובים למועמד המתאים
- סודיות מובטחת -
מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד

הילטון ירושלים

דרושים

1. טכנאי מיזוג אוויר קרור

2. חשמלאי מוסמך

נא לפנות למח' כח־אדם
בימים א'—ה' 08.00—10.00
02־536151

האגודה לקידום החינוך – ירושלים
למחלקה ללימודים קדם־אקדמיים
דרוש

מפקח ארצי

הדרישות:
- השכלה אקדמאית ופדגוגית.
- ניסיון בהוראה במכינה קדם־אקדמית ו/או בתיכון ובהכנה לבגרות.
- ניסיון בניהול ו/או בפיקוח.
- התפקיד מחייב ניידות גבוהה ברכב פרטי.

המתאימים יפנו בהקדם ובכתב בצירוף קורות חיים, אישורים והמלצות אל:
מנכ"ל האגודה לקידום החינוך
ת.ד. 3538 ירושלים

דרוש/ה

מורה לכיתה א'

בבית־ספר חדש ברוח התנועה ליהדות מתקדמת שיפתח בירושלים בתשמ"ט

כישורים: הסמכה נדרשת להוראה בכיתות יסוד רצון להשתתף בחידוש חינוכי המשלב פתיחות חינוכית ויחס רציני למסורת נסיון בהוראה
תנאים טובים למתאימים

לפרטים לפנות:
02־203448 בשעות היום

לחברת הדלק הישראלית בע"מ
דרוש/ה

מהנדס/ת מכונות

תאור התפקיד:
יעוץ ללקוחות החברה בנושאים טכניים
דרישות התפקיד:
★ בוגר/ת הנדסת מכונות
★ בעל/ת נסיון של 5 שנים לפחות באחזקה בכלל ואחזקת מערכות ימיות מכניות בפרט (תנתן עדיפות לבעל נסיון כקצין מכונות באניה)
★ כושר ניהול מו"מ עם גורמי חוץ
★ בעל רשיון נהיגה

על המעוניינים לפנות בכתב־יד בצרוף קורות חיים ונסיון, לת.ד. 50250 תל־אביב 61500 לידי מנהל המשאבים

בסמ"ת
בית הספר להנדסאים וטכנאים

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

דרושים(ות)

1. חשב(ת) בית־הספר
הכישורים הדרושים:
- מנהל/ת חשבונות מדופלם או בעל השכלה בתחום הכלכלה וניהול חשבונות
- בעל/ת ניסיון של 3 שנים לפחות בניהול מערכת פיננסית ממוחשבת.
- בעל(ת) כושר ארגון, ניהול והפעלת צוות עובדים
- ניסיון בניהול מו"מ
- שליטה מלאה בשפה העברית וידיעה טובה באנגלית.

2. מזכירת חטיבה
הכישורים הדרושים:
- ניסיון בעבודות מזכירות, עדיפות למזכירות הוראה.
- יוזמה ויכולת עבודה עצמאית
- כושר לקיים מגע נאות עם תלמידים וקהל.

3. טכנאי קרור מיזוג אוויר
- בעל ניסיון

מועמדים מתאימים העונים לדרישות יפנו בכתב יד בציון קורות חיים וניסיון קודם להנהלת בסמ"ת ת.ד. 4651 חיפה 31046.

דרושים

לעבודה בירושלים
למפעל בתחום המתכת
דרושים

- מהנדסי תעשיה וניהול בכירים
  למבחר משרות.
- מהנדס חומרים מנוסה
- מנהל אבטחת איכות
  עם נסיון רב וקשרים עם חברות אמריקאיות.
- מנהלי תפעול + נסיון רב בתפ"י והנדסת ייצור.
- מנהל פרויקטים בכיר + קשרים בחו"ל.
- איש הנדסת ייצור בכיר ונסיון רב בתפ"י.

המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד.

* לכל המשרות שליטה בשפה האנגלית הכרחית.

* למועמדים מחוץ לעיר מובטחת עזרה בדיור.

שירותים דנאל
החברה לשרותי כח אדם בע"מ

לפנות לסניפנו

ירושלים	ת"א	רחובות
בן יהודה 7	גורדון 88	הרצל 187
02-242801	03-222266	08-469383
02-241979	03-245541	
02-233732	03-240878	

המשטרה אתגר

בוחני תנועה
העונים על אחת או יותר מהדרישות הבאות:
טכנאי מכונות, בוחני תאונות דרכים בצה"ל בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי או 12 שנות לימוד במגמה ריאלית, שמאי רכב, קצין בטיחות בתעבורה, בוחן רישוי של משרד התחבורה
מקום השרות — כל הארץ

רופא
רשיון רופא קבוע בישראל, בעל נסיון בעבודה ברפואה פנימית.
מקום השרות — ירושלים

מכונאים
בוגרי בית ספר מקצועי — מכונאות רכב, סוג 9 בצה"ל או סוג 2 משרד העבודה
מקום השרות — המרכז והדרום

חבלנים
בעלי 12 שנות לימוד, תפקיד לוחם
מקום השירות — כל הארץ

טכנאי זיהוי פלילי
11 שנות לימוד במגמה מקצועית או 12 שנות למוד במגמה עיונית, לבעלי רקע בצילום טכני יתרון.
מקום השרות — תל אביב

פרשים
11 שנות לימוד לפחות.
מקום השרות — הרצליה

חובשים
חובשים קרביים בצה"ל
מקום השרות — כל הארץ

על המועמדים להיות לאחר שרות צבאי, בעלי בריאות תקינה וגיל עד 35. המעוניינים יפנו בצרוף תעודות השכלה ופנקס מילואים לאחת מלשכות הגיוס הר"מ:

תל אביב — רח' הרכבת 14 טל' 03־628290־3
ירושלים — רח' המלך ג'ורג' 8 טל' 02־244433
חיפה — רח' העצמאות 82 טל' 04־661067
באר שבע — רח' העצמאות 55 טל' 057־32521
רחובות — רח' הרצל 206 טל' 08־487488
סודיות מובטחת

דרושה
מזכירה
למשרה מלאה בעלת ניסיון
דרישות המשרה:
- ידיעת השפה האנגלית על בוריה – שפת אם יתרון.
- הדפסה עברית/אנגלית על מעבד תמלילים.

המועמדות המתאימות מתבקשות לפנות בכתב יד ובצרוף קורות חיים לקומדון מערכות לידי רמי רח' הבריל 31 רמת־החייל ת"א 69710

בזק
החברה הישראלית לתקשורת בע"מ

לחברת בזק דרושים/ות בטבריה

עובדים/ות למתן שירות במרכז חיוג בין לאומי העומד להפתח בטבריה

דרישות התפקיד:
— השכלה תיכונית של 12 שנות לימוד
— שליטה טובה בשפות עברית ואנגלית
— שליטה בשפה נוספת יתרון
— נכונות לעבוד במשמרות
— הופעה נאה

המעוניינים יפנו למנהל יש"מ טבריה במדרחוב, טבריה טלפון 06־729311

לחברה ארצית
דרושה
מזכירה
למשרה מלאה
טל' 02־522831 לפעל
משעה 09:00—13:00

למפעל תעשייתי באזור חיפה
דרוש
עובד למח' פי.וי.סי. / פוליאסטר משוריין
בעל נסיון בעבודה — לפחות שנתיים
- לאחר שרות צבאי
- בריאות תקינה
- מגורים באזור הקריות, חיפה בלבד

פניות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 1007 מפרץ חיפה מתבקשים לפנות רק מועמדים העונים לדרישות הנ"ל

המשטרה אתגר

סגן מפקד משטרת מרחב ירושלים

מזמין אתכם
צעירים ירושלמים יוצאי צבא
המעוניינים לבדוק אפשרות להצטרף למשטרת ישראל.
לשיחה שבמהלכה ימסרו למשתתפים פרטים אודות אפשרות הגיוס למשטרה, התפקידים המוצעים ומסלול ההכשרה והקידום.
המפגש יתקיים ביום א' 27.3.88 בשעה 17.30 בחדר המדרך במרחב ירושלים (מגרש הרוסים).

המשטרה אתגר

פיקוד משטרת מרחב חיפה

מזמין אתכם צעירי חיפה והקריות יוצאי צבא
המעוניינים לבדוק אפשרות להצטרף למשטרת ישראל.
לשיחה שבמהלכה ימסרו למשתתפים פרטים אודות אפשרויות הגיוס למשטרה, התפקידים המוצעים ומסלול ההכשרה והקידום.
המפגשים יתקיימו במועדים הרשומים מטה:
יום א' 27.3.88 שעה 18.30 במועדון תחנת זבולון (קריית חיים)
יום ג' 29.3.88 שעה 18.30 באולם "ביתנו" רח' ירושלים הדר חיפה

שים לב!!!

אם הינך מעוניין לנצל את חופשת הפסח
ולרכוש במקד הפנוי מקצוע עם אתגר
ואפשרות להכנסה כספית גבוהה—פנה אלינו

תנאים מצויינים למתאימים

טל. 04־723324 לעדה שעות 8.30־14.00 ו־17.00־20.00

דחוף!!!
דרושים
- ★ משחיזנים
- ★ מכונאים
- ★ מסגרים
- ★ כרסמים
- ★ רתכים

04־510575
04־535198

לחברה תעשייתית
דרוש/ה
מנהל/ת חשבונות
סוג 2־3, 3 שנות נסיון, עדיף נסיון בהנהלת חשבונות ממוחשבת
למשרה מלאה
נא לפנות בכתב יד לת.ד. 4486 חיפה 31044
(לציין ע"ג המעטפה 7382)
— סודיות מובטחת

דרושה:
מזכירה
למועצה האזורית עמק יזרעאל
הכישורים הנדרשים:
- 10 שנות לימוד
- ידע בהדפסה
- ידע בהפעלת מעבד תמלילים

המעוניינות מתאימות תפנינה אל מזכיר המועצה בטלפון: 06־583016

דרוש/ה
להקמת בי"ס חדש ברוח התנועה ליהדות מתקדמת
מנהל/ת למשרה חלקית
כישורים: הכרות עם מערכת החינוך הישראלית רצון להיות שותף בחידוש חינוכי המשלב פתיחות ומסורת ניהול מו"מ עם הממסד החינוכי ריכוז הרשמה וקבלת ילדים
פרטים נוספים: 02־203448
בשעות היום

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

לסניפנו בחיפה דרושים/ות
מרכיבות/מלחימות — מנוסות לעבודה באזורי חיפה וכרמיאל
מבשירניות — בוגרות חיילות אוויר/ים לעבודה באזור חיפה
כתבים טכניים — רקע טכני ואלקטרוניקה אנגלית טובה לעבודה בחיפה
טכנאי/שרטט מכונות — נסיון בהכנת תיקי ייצור שרטוט חלקי זווד אלקטרוני
מכונאי תעשייה/אחזקה — מנוסה בוגר בי"ס מקצועי 4 שנתי לאזורי חיפה, עכו, עפולה
מרכיבי זווד — מנוסה לאזורי חיפה וכרמיאל
כרסמי/חרטי — C.N.C מנוסים לעבודה באזורי חיפה, נצרת כרמיאל
מכונאי מג"ש — נסיון בחלקי חילוף ואלקטרוניקה
מעבדת תמלילים — עברית/אנגלית, נסיון בוורדמיל 4־81 לאזור חיפה
מעבדת תמלילים — עברית/אנגלית נסיון בוורדסטאר לאזור חיפה
"קריירה", רח' הרצל 22 חיפה 04־670841
04־670801, 04־670825 (24 שעות ביממה)

הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

דרוש
חשב/ת משכורות
(לחצי משרה)
רצוי ידע בהנה"ח
ו/או נסיון קודם
נא לפנות בכתב לת.ד. 49 טירת הכרמל
בצרוף קורות חיים

למלון המלך דוד
דרוש
מציל אחראי לבריכת שחיה
מועמדים בעלי תעודות ונסיון
של 3 שנים לפחות, יפנו למחלקת כח אדם.
— סודיות מובטחת —
02־221111

בית־ספר תיכון דתי ניסויי
מחפש
מורים למתמטיקה, אנגלית ומדעי־הטבע
הוראה בשעות אחר הצהריים
השכר בהתאם לכישורי המועמד
נא לפנות לטלפון 02־636499, 02־636471

לבית הבראה
יערות הכרמל - חיפה
דרוש
טבח ראשי
בעל נסיון למשרה מלאה
המתאימים יתקשרו:
04־229144/8
בין השעות 9.00־15.00

תיגבור
חברה ארצית לשרותי כח אדם
כח אדם מקצועי — זמני בע"מ
דרושים:
בוגרי בית־ספר מקצועי
מגמת מכניקה־חשמל
יוצאי חיל־אוויר
חמ"מניקים וחיל־חימוש
תל־אביב: תל־חי 7, 03־297013
כפר־סבא: ויצמן 134, 052־917318
רחובות: בילו 60, 08־452690
יש פתרון - תיגבור!
הדרך הטובה לעבודה!

לחברה ארצית
העוסקת בתחום שיווקי יהודי
דרושים
אנשי/נשות תדמית
למטרות מכירה
לאחר שירות צבאי אשר יעברו הכשרה מקצועית בתחום השיווק והפרסום
למצליחים: מובטחת משרה וקידום • הכנסה גבוהה:
טל' 02־522831
משעה 09.00־13.00

למחלבת תנובה חיפה
דרושים
מכונאים למחלקת אחזקה

הכשורים:
- ★ בוגרי ביה"ס מקצועי מוכר
- ★ נסיון בתחזוקת מכונות אריזה אוטומטיות
- ★ ידיעת השפה האנגלית
- ★ פתיחות ללמוד ולקלוט ציוד חדש

מועמדים מתאימים יפנו בכתב למהנדס המחלבה ת.ד. 1211 חיפה
או טלפונית: 04־843341 ליגאל ליבוביץ
— מודעה זו מתייחסת לגברים ונשים כאחד —

מילא
מרכז יעוץ למשאבי אנוש

עבור אחד מלקוחותינו
חברה מסחרית מתפתחת באיזור חיפה
אנו מחפשים:
מנהל צעיר ודינמי

כישורים נדרשים:
- ★ רקע ניהולי.
- ★ בעל רקע פיננסי.
- ★ נסיון בחברה מסחרית.
- ★ בעל הופעה.

מועמדים מתאימים יפנו בכתב יד בלבד, ל"מילא" ת.ד. 22511 ת"א, בפירוט קורות חיים.
נא לציין על גבי המעטפה שם המשרה המבוקשת.
רק פונים מתאימים יענו.

סודיות מובטחת!

מודעה זו מיועדת לגברים ונשים כאחד.

גיוס עובדים • מבדקים • ייעוץ והכוון תעסוקתי • ייעוץ ופתוח ארגוני

אורט ישראל

לביה"ס המקיף השש־שנתי אורט
ע"ש גולדווטר - **אילת**

דרושים/ות לשנת הלימודים תשמ"ט

מורים לכל המקצועות
(ההומניסטיים, הריאליסטיים והטכניים)
לחטיבת הביניים ולחטיבה העליונה

- מורים אשר מועמדותם תאושר יקבלו בשנה הראשונה דיור וכן הטבות שונות, כגון: פטור משכר־דירה, פטור ממיסי ארנונה וסיוע במציאת תעסוקה לבן־הזוג.
- המעוניינים מתבקשים לפנות לבית־הספר רח' חטיבת הנגב, ת"ד 595 אילת, טלפון 059־72105/6/7
- ועדת קליטה למורים המעוניינים לעבוד באילת תיפגש עם מועמדים, ביום חמישי, י"ב בניסן תשמ"ח (31.3.88), בין השעות 09:00—14.00, במשרד הראשי של אורט ישראל, תל־אביב, שד' דוד המלך 39, במח' הטכנית־פדגוגית.

* אם הינך מעוניין/ת באתגר חינוכי באווירה של פיתוח והתפתחות, הינך מוזמן/ת להיפגש עמנו

יהילה
בע"מ
שרותי כח אדם

מסגר/רתך
רוצה להרויח יותר?

אנו מציעים לך עבודה עם המכסה גבוהה בפרויקטים מיוחדים עבור חברת החשמל בכל רחבי הארץ
תנאי עבודה:
- ★ הסעות מאורגנות.
- ★ תהליך קבלה מזורז להתקבל עם בחינות של חברת החשמל.

לפנות: סניף ת"א — דיזנגוף 117 טל. 03־5446328 9
סניף הקריות — דרך עכו 14 טל. 04־702934 04־713741 04־711130
סניף חדרה — בנין בית־הכנסת קומה 2 טל' 06־326339
סניף ב"ש — כנרת העצמאות טל' 057־76669 057־75080
סניף ירושלים — בן־יהודה 94 טל. 02־242312 02־249979

למפעל מתכת באיזור הצפון
דרושים

1. מבקר איכות
- בעל נסיון של 3 שנים לפחות, בעבוד שבבי מדוייק
- ידע בקריאת שרטוט
- רצוי ידע במכונת מדידה ממוחשבת

2. תכנת C.N.C
בעל נסיון של 3 שנים לפחות

3. מפעילי C.N.C/כרסמים
בעלי נסיון של 3 שנים לפחות

4. הנדסאי תעשייה וניהול / הנדסאי ייצור
למחלקת תפ"י

העבודה 5 ימים בשבוע
תנאים טובים למועמד המתאים

בדבר פרטים נוספים לפנות
למחלקת כ"א 04־987535

ל"שלמה השכרת רכב בע"מ"
פתח־תקוה
דרושים:

1. פחח רכב
בעל תעודת הסמכה ובעל נסיון.

2. מכונאי רכב
בעל נסיון של 5 שנים לפחות לאחר שירות צבאי.

3. פקידת השכרה
רצוי בעלת נסיון בענף השכרת הרכב.

★ לפרטים לפנות לרבקה — טל: 03־9341360

לרשות שמורות הטבע
דרוש
חשב

אחריות למערכת תקבולים ותשלומים, למערכת הנהה"ש ממוחשבת, הכנת דוחות פיננסיים.
דרישות: נסיון מוכח של 6 שנים לפחות רצוי במוסד ציבורי, יכולת ניהול מו"מ ברמה גבוהה, השכלה אקדמית בכלכלה או שווה ערך. מגורים בירושלים, רשיון נהיגה.
השכר והתנאים הנילווים כמקובל בשרות הציבורי
המעוניינים יפנו למטה רשות שמורות הטבע, ימית 3, ירושלים, למזכירות המנהל, הקריה ת"א טמל לירי
למילוי משאלים לא יאוחר מיום 1.4.88

هكذا عن الاصل

مكذا عن الأصل

הלוח הארצי — הארץ חדשות

למועצה אזורית הגליל העליון
דרוש/ה
מועמד/ת לתפקיד
מנהל חשבונות ראשי
הכישורים הדרושים:
לפחות 10 שנות נסיון בניהול חשבונות
עדיפות בשטח המוניציפאלי
נסיון בניהול צוות עובדים.
המשרה בדירוג אחיד.
המעונינים יפנו בכתב־יד בצירוף קורות חיים אל:
המזכיר, מועצה אזורית הגליל העליון,
קרית שמונה 200־10, טל. 06־945611

תעשיות אלקטרוכימיות (פרוטארום) בע"מ
אזור התעשיה הדרומי, עכו, ת.ד. 2357,
טלפון 04־912231־6
דרוש
מפעיל ראשי בתחנת הכח
הכישורים הדרושים:
* טכנאי/הנדסאי מכונות (או חשמל) עם ידיעות בתחום של כח וחום
* נסיון של לפחות 5 שנים בתחומים הנ"ל
* קצין ים (ראשון לפחות) — יתרון
* ידיעת השפה האנגלית — חובה
נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים ונסיון קודם או טלפונית למחלקת שרותים טכניים.

קריירה
שרותי כח אדם בע"מ

למחלקה הטכנית
★ מהנדס תעשיה וניהול בתחום מערכות מידע, ידע ב־HP3000, מיקרו VAX ו־COBOL. נסיון שנתיים ומעלה במערכות יצוריות.
★ מפעיל P.C. + נסיון, לעבודה בחברת מחשבים בשעות 15.00-19.00.
★ מחסנאים מנוסים, רצוי נסיון על מלגזה, לעבודה בחולון.
★ חשמלאי מוסמך + נסיון באחזקת מבנים, לעבודה באזור ראשל"צ.
★ חשמלאי מוסמך למתח גבוה + נסיון, לעבודה באשדוד.
★ מבקר איכות מכני + נסיון רב, לאזור ראשל"צ.
★ מכונאים מנוסים, בוגרי בי"ס מקצועי 4 שנתי, למשרות בפ"ת / אשדוד
★ מסגרים מנוסים, לעבודה באזור אשקלון.
★ מכונאי רכב מנוסה, לעבודה בפ"ת.
★ צבעי רכב רסס + נסיון רב, למשרה בת"א.
★ מבלטנים מנוסים + פרופיל צבאי גבוה, לעבודה בת"א.
★ רתכי חשמל / שריון / CO_2 מנוסים, למשרות בגוש־דן.
★ דפסים / עוזרי דפסים + נסיון, למשרה בפ"ת.
★ מחווטים/ות + ידע בשרטוט חשמלי.
★ עובדים/ות בלתי מקצועיים/ות, לעבודה בחולון (16.45-20.45).
★ עובדי ייצור + פרופיל צבאי גבוה, למשרות בגוש־דן.

למחלקה המשרדית
★ חשב/ת שכר מנוסה, לחצי משרה בת"א.
★ מנה"ח עצמאי מנוסה, למשרה בכפר־שמריהו.
★ מנה"ח סוג 3 + נסיון בחברה תעשייתית ובהנה"ח ממוחשבת, למשרה בפ"ת.
★ מזכירות עברית־אנגלית, אנגלית ברמת שפת־אם + הדפסות, למשרות מלאות.
★ מזכירה עברית מנוסה, למשרה מפוצלת בכפר שמריהו.
★ פקיד/ת יבוא מנוסה + אנגלית, לחברה תעשייתית גדולה.
★ פקידת משלוחים למשרה מלאה בת"א, השכלה תיכונית, הדפסות עברית־אנגלית, נסיון ברכש.
★ פקידה מנוסה, בוגרת 12 ש"ל + הדפסות עברית, רצוי ע/ת "איינשטיין".
★ פקידה־כתבנית עברית, למשרה מלאה בפ"ת.
★ תמלילניות עברית־אנגלית מנוסות.
★ קלדניות מנוסות, לעבודת משמרות בכפר שמריהו.

תנאים מצויינים למתאימים/ות, ארוחות והסעות.
תל־אביב, דיזנגוף 158, טל. 03-5449848
נתניה, שמואל־הנציב 17, טל. 053-338901
רחובות, הרצל 185, טל. 08-465277
חיפה, הרצל 22, טל. 04-670825
הכח שלנו הוא כח אדם, קריירה.

עיריית ירושלים
המחלקה לשרותי קהילה ומשפחה
דרושים/ות
עובדים/ות סוציאליים
לעבודה בלשכות עם אתגר לטיפול:
בקשישים ובמרכזי פרוייקט חוק הסיעוד, במשפחה ובנוער.
על המעוניינים לפנות לטלפונים:
לשכת מערב 02־420199
לשכת דרום 02־667407
לשכת צפון 02־233906
נווה יעקב 02־852044

למפעל עיבוד פחים
דרוש
איש מכירות
הכישורים:
★ ידע בעיבוד פחים
★ קריאת שרטוט
★ תמחור עבודות פח
★ ידע ונסיון במכירות
תינתן עדיפות לבוגר ביה"ס מקצועי־רקע הנדסי
נא לפנות טלפונית לכ"א 04־740257 מיום א'

SONY®
דרושים
למעבדת טלוויזיות וצגים
טכנאי/ת הנדסאי/ת אלקטרוניקה
* נסיון של שנתיים לפחות
* ידע בספקים ממותגים ומעגלים סיפרתיים
ישפאר
רח' אחד העם 9,
מגדל שלום, ת"א,
טל' 03-5101515
יתרון לבעלי ידע במעגלי חוזי (וידאו)
לפנות טלפונית לשלמה 03־5101515

לסניפנו בחיפה דרושים
★ מהנדס חשמל
5 שנות נסיון לניהול צוות חשמלאים, ידע בפיקוד וכח עד גיל 40.
★ מהנדס מכונות
לניהול מחלקת אחזקה, לתכנון מתקני עזר הנדסה
★ חשמלאי רכב
3 שנות נסיון
★ מכונאי רכב
3 שנות נסיון
★ מכונאי מטוסים
בוגרי חיל אויר

העבודה שלך האתגר שלנו
רח' הרצליה 23, טלפון: 04־510575
אתגר

דרוש/ה
גנן/נת
לגן ילדים בהיכרו יונתן קלוני
בבית־שמואל ברוח התנועה ליהדות מתקדמת
לשנה"ל תשמ"ט
כישורים: גנן/נת מוסמך/ת יתרון נסיון חינוכי מתאים רצון להשתתף בחידוש חינוכי המשלב פתיחות חינוכית ויחס רציני למסורת
תנאים טובים למתאימים
פרטים נוספים: 02־203484
בשעות היום מיום א'

להבי ישקר
■ מפעל להבים למנועי סילון. ■ יצרן להבים לחיל האויר ולתעשיית המנועים בעולם. ■ קידום ותמורה על בסיס הישגים אישיים. ■ שבוע עבודה בן 5 ימים. ■
עובדי ייצור
יועדפו בוגרי בתי ספר מקצועיים.
מגורים בנהריה, עכו והסביבה — יתרון.
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב יד או בטלפון למנהל כח אדם, להבי ישקר בע"מ
ת.ד. 330 נהריה 22102 טל. 04-927831

Art Director
גרפיקאי דיזיינר
המעונין בסטודיו עצמאי עם הכנסה חודשית מובטחת
יפנה בכתב־יד בלבד, בציון קורות־חיים + נסיון + מס' טלפון להתקשרות אל
ת.ד. 45 חיפה 31000 עבור "סטודיו עצמאי"
— סודיות מובטחת —
חשוב! ייענו אך ורק בוגרי בצלאל או הכשרה מקבילה, בעלי 5 שנות נסיון ויותר בגרפיקה פרסומית, הבקיאים גם ברישום ובציור.
מודעה זו מיועדת לגברים ונשים

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה למתמטיקה ולמדעי הטבע
ביה"ס למדע שימושי ולטכנולוגיה היחידה למדעי סביבת האדם
מודיעים על שתי משרות אקדמיות פנויות:
א. הקתדרא בהיגיינה תעשייתית
ב. בכימיה סביבתית
מועמדים בעלי תואר דוקטור במקצוע הספציפי או מקצוע קרוב ובעלי ניסיון בהוראה ובמחקר יכולים להגיש מועמדותם למשרות הנ"ל שהן במסלול אקדמי המקנה קביעות. הדרגה ההתחלתית תקבע לפי כישורי המועמד.
יש לשלוח קורות חיים ורשימת פירסומים, ושמות שלושה ממליצים אל פרופ' הלל שובל, ביה"ס למדע שימושי ולטכנולוגיה, האוניברסיטה העברית, גבעת־רם, ירושלים. אפשר לפנות בדבר פרטים לפרופ' שובל, טלפון 02־233821

TARO תרו
תרו־תעשיה רוקחית בע"מ
לחברתנו דרושה
מזכירה / כתבנית — עברית — אנגלית
הכישורים הדרושים:
* שליטה מלאה באנגלית (שפת אם)
* הדפסה מעולה בשתי השפות
* נסיון בהפעלת מעבד תמלילים WORD MILL
* נסיון בהפעלת טלקס ממוחשב
* יכולת לארגן עבודת משרד
שעות העבודה: ימים א'־ה' 8.00־16.30
למועמדת המתאימה מובטחים תנאים הולמים ואפשרות קידום.
נא לפנות טלפונית למחלקת כח אדם 04־723257 או בכתב לת.ד. 10347 מפרץ חיפה 26110
* סודיות מלאה מובטחת *

לעבודת שטח מעניינת ובלתי שגרתית
דרושים
צעירים וצעירות (רווקות)
משוחררי צה"ל, יוצאי יחידות קרביות (עדיפות לבוגרי קורס פיקודי) בוגרי 12 שנות לימוד, בעלי רשיון נהיגה אזרחי, בריאות תקינה וגיל עד 26.
המעוניינים מתבקשים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים לתיבות הדואר הבאות על פי אזור המגורים:
ירושלים ת.ד. 9488 · חיפה ת.ד. 4689
תל אביב ת.ד. 8300 — יפו · רחובות ת.ד. 1099

לעורך דין
דרושה
מזכירה
בעלת נסיון במקרקעין
051־889870

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרוש
עובד לצרכניה
פנימית
נדרש נסיון עם צוות לקוחות, למשרה חלקית
העבודה גם בשעות אחה"צ
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים לת.ד. 1809 מפרץ חיפה
ניתן לפנות טלפונית ביום א' בין השעות 10.00־12.00 לטלפון 04־469666

נמליט
מרצפות מדרגות •
המפרץ חיפה, טל' 04־740231
למפעלי נמליט בע"מ
דרושה:
פקידת מכירות
עם נסיון מוכח ב־5 שנים לפחות
נא לפנות לטל' 3־04־740231

מחלבת נהריה שטראוס בע"מ
דרוש/ה
מנהל/ת כח אדם מפעלי
הכשורים הנדרשים:
* השכלה — בוגרת לימודים במדעי החברה או קורס ניהול כ"א
* נסיון תעשייתי של 2־3 שנים בתפקיד דומה
* מקום מגורים — נהריה, עכו והסביבה הקרובה
בדבר פרטים נא לפנות בכתב יד בצרוף קורות חיים לת.ד. 5 נהריה מיקוד — 22100 עבור מנהל כ"א קונצרני.
סודיות מובטחת

עיריית רעננה
מכרז מספר ע' 3־88
תואר המשרה:
סגן מנהל המחלקה למים וביוב
תיאור התפקיד: טיפול במפעלי המים והביוב העירוניים באמצעות עובדי המחלקה, קבלנים ומוסדות עבודות פיתוח, עבודות אחזקה ופיקוח ובכל עבודה אחרת שתוטל ע"י מנהל המחלקה.
עבודה גם בשעות בלתי שגרתיות.
שיעור המשרה: משרה מלאה, דרגה 7־9 בדירוג המהנדסים או ההנדסאים בהתאם לתנאי העסקה בשירות הציבורי.
דרישות המשרה: השכלה גבוהה במקצועות הנדרשים ניסיון של 3 שנים לפחות בנושאי צנרת תת קרקעית ועליתי מגופים משאבות מנועים בארות ומכוני ביוב, הכרת פעולתן של מערכות ממוחשבות. בעל רכב.
טופסי בקשה ניתן להשיג במזכירות העיריה בשעות העבודה.
את ההצעות יש להגיש עד 5.4.88 יש לצרף לשאלון קורות חיים בכתב יד ומכתבי המלצה ותעודות על השכלה.
בנימין ולפוביץ
ראש העיר

למועצה המקומית קרית טבעון
דרוש/ה
למשרה מתפנה
מנהל/ת מחלקה לשרותים חברתיים
הכישורים:
★ תואר B.A. בעבודה סוציאלית
★ בוגר/ת קורס מצ"ל או קורס מנהלים
★ ניסיון 5 שנים בעבודה סוציאלית
בקשות יש להגיש לכח אדם עד יום 29.3.88 לת.ד. 1080 קרית טבעון 36000

המכון למיקרוביולוגיה של מזון
מחפש
לבורנטית מיקרוביולוגית
הכישורים הדרושים:
* 5 שנות ותק מקצועי לפחות
* רקע בעבודה מעשית במעבדה בקטריולוגית רפואית או מזון.
לפנות בכתב יד לת.ד. 68 טירת כרמל 30250

מיקרודוקים בע"מ
חברתנו עוסקת בפיתוח וייצור רכיבים ומוצרים אלקטרוניים בתחום התדרים הגבוהים בקרית המדע בחיפה. דרוש/ה
מעתד(ת) מלאי
* נסיון במפעל אלקטרוניקה
* טכנאי — הנדסאי ייצור
* רשיון נהיגה
* נסיון בעבודת מחסן־תרון
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים אל ת.ד. 1797 חיפה 31016, עבור כח־אדם.

לחברת הנדסה באיזור חיפה
דרוש
מהנדס / הנדסאי בניין
מתכנן עצמאי של קונסטרוקציות פלדה
אפשרות של העסקת פנסיונר
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות
בכתב לת.ד. 3153 באר שבע מיקוד 84549 עבור כח אדם
או להתקשר לטלפון 057־74799

קומפהרד comphard
מחשבים, ותוכנה (1987) בע"מ
דרוש:
טכנאי אלקטרוניקה
לאחזקה ושירות מחשבים · רצוי בעל רכב
ת.ד. 1148 נצרת עלית 17000

למשרד גדול בעל צוות צעיר ודינמי
ד ר ו ש
אחראי על מערך הגבייה והכספים
* אדם בעל ידע רב בחשבונאות
* נסיון במערכת חשבונאות ממוחשבת
* יחסי אנוש ונסיון בניהול צוות עובדים
* אפשרי פנסיונר "צעיר"
נא לפנות בצרוף קורות חיים ונסיון קודם לת.ד. 45 חיפה 31000
סודיות מובטחת

לבית אבות ספרדי בנוה שאנן חיפה
דרושים:
* עובד/ת סוציאלי/ת
* אחים/יות
* מטפלים/ות בקשישים
* מרפאים/ות בעיסוק
* פיזיואותרפיסט/ית
* עוזר/ת למבשלת
לפרטים נא לפנות לטלפון 04־210951
רח' גליליה 1 נו"ש חיפה

משרדים פתוחים
מ־8.00 בבוקר
ועד 8.00 בערב
דרושים
★ כלכלן ידע בתעשיה וייצור
★ מזכירה בכירה ע/א + תמלילנות 5 ימים
★ תמלילנית ע/א לחצי משרה
★ ללשכת מנכ"ל משעה 13.00 תמלילנית א'—ב'
★ מעבדות תמלילים אנגלית
★ לחיווט מטוסים מתחום המ"מ, אלקס', קשר
★ מבנאי מטוסים יוצאי ח"א בלבד
המשרות מיועדות לנשים וגברים כאחד
ירושלים
בן־יהודה 5'
02־242801
02־241979
02־233732
שרותק דואל
החברה לשרותי כח אדם בע"מ

דור־כימיקלים בע"מ
קבוצת דנקנר
דרוש
פועל/ת למחלקת הייצור
לעבודות מילוי ושיווק מוצרים
★ נסיון בהפעלת מלגזה — הכרחי
★ כושר גופני תקין
★ ידיעת השפה העברית
נא לפנות בכתב יד בפרוט קורות חיים ונסיון קודם לפי הכתובת הר"מ, או לטלפון 04־726952 שלוחה 256 בימים א'־ה' בלבד משעה 08.00-12.00.
— סודיות מובטחת —
ת.ד. 10036 חיפה. מיקוד 26110

לסניפים בירושלים
דרוש/ה
מנהל/ת מכירות
בעל/ת נסיון מוכח בשיווק ומכירות של מיקרו־מחשבים, סופר מיקרו, רשתות תקשורת.
עדיפות לבעלי השכלה אקדמאית במנהל עסקים/שיווק

מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע"מ
ביחידה לאנטומיה, מכון רפפורט למדעי הרפואה
דרושים/ות 2 עובדים/ות מעבדה.
1. עובד/ת מעבדה
בעל/ת תואר שני או שלישי בביוכימיה או אימונולוגיה, לפרוייקט מחקרי הקשור בעבודת תרביות רקמה והשפעת הורמונים על התפתחות רקמות.
נא לפנות לטלפון 516392, 510821 לפרופ' זילברמן הפקולטה לרפואה.
2. עובד/ת מעבדה
בעל/ת תואר שני בביוכימיה, אימונולוגיה או ביולוגיה. נסיון קודם בעבודה ביוכימית אנדוקרינית ועבודות בתרביות.
מכרז מס' 11/88
במכון רפפורט למדעי הרפואה עובד/ת מעבדה
עבודה ביוכימיה ברקמות של חיות נסוי, כולל שימוש בחומרים רדיואקטיביים (14C ,3H).
הכישורים הדרושים:
בוגר/ת תואר ראשון או שני במדעי החיים. רצוי בעל/ת נסיון בעבודה עם חיות מעבדה ושיטות ביוכימיות.
מכרז מס' 12/88
מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב אל מחלקת משאבי אנוש, מוסד הטכניון למו"פ בע"מ, קרית הטכניון חיפה — 32000, עד יום 8.4.88 בציון מס' המכרז.

למפעל במבואותיה הדרומיים של חיפה דרוש:
מכונאי אחזקה
הכישורים הדרושים:
★ מכונאי אחזקה בעל נסיון תעשייתי
★ בוגר בית־ספר מקצועי
דרישות מיוחדות:
העבודה מתבצעת במשמרות
מועמדים מתאימים יפנו טלפונית 04־538261 (למדור המגנון)
שם קביעת מועד לראיון
— סודיות מובטחת —

למוסד ציבורי באיזור חיפה
דרוש
עוזר למנכ"ל
בתחום המינהל, יחסי ציבור ודוברות
דרישות המשרה: השכלה מתאימה ונסיון מוכח בתחומים הנ"ל
תנאי שכר: בהתאם לכישורים
המעוניינים ישלחו קורות חיים לת.ד. 44898 חיפה 31448

למח' תביעות של "אבנר"
דרוש/ה
עו"ד
בעל/ת ותק של 3 שנים בטיפול בתביעות לפי חוק הפיצויים
לקביעת ראיון לטלפן לרבקה 03־627354

זוהר זכריה בע"מ
לעבודה באזור המרכז
דרושים/ות
1. מנהלי עבודה לבנין
2. מפעילי עגורני צריח
בעלי נסיון בעבודות בניה
יפנו בכתב יד
בצרוף קורות חיים
ונסיון בעבודה
לאגף כח אדם
ת.ד. 828 חיפה 31007
טל. 04־725941
סודיות מובטחת
מודעה זו מיועדת לנשים וגברים כאחד

למסעדת פועלים באשקלון
דרושים
טבחים מקצועיים ועוזרי טבחים
משכורות גבוהות + תנאים סוציאליים
טל: 03־871812, 03־594530

דרושים
1. איש מכירות צעיר, נמרץ, בעל ניסיון, בעל רכב.
2. מחסנאי צעיר, ישר, עם המלצות תושב רמת־השרון והסביבה.
לפרטים: 03־788573, 03־792998

משען MISHAN · נעמת
הסתדרות נשים עובדות ומתנדבות
ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
שירות טפול ועזרה בבית לקשישים
אם את רוצה לצאת לכמה שעות עבודה ביום בעזרה לקשישים באיזור בת־ים חולון הינך מוזמנת להצטרף לקורס להכשרת מטפלות בית העומד להפתח בחודש מאי 1988
בדבר פרטים ורישום ניתן לפנות ל"משען" טל 03־268604 או לסניף נעמת בחולון טל 5034191 וסניף נעמת בבת־ים טל 864121

עבור לקוחותנו
דרוש
נהג מנכ"ל
★ בעל נסיון מוכח בלבד
כנהג בוס בצבא
★ עד גיל 24
★ אזור מגורים בגוש־דן
★ עבודה בשעות בלתי שגרתיות
תנאים הולמים למועמד המתאים
להתקשר לטל. 03־264756
ביום ו' בלבד
(התפקיד לנשים וגברים כאחד)

SOS כח אדם
אנשים לעבודה קבועה
* לחברה למשאבי אנוש דרוש:
מנהל סניף
לאזור חולון בת־ים
מועמדים בעלי השכלה רלוונטית, נסיון קודם בתפקיד דומה וקשרים טובים באזור הנ"ל אשר יהיו מוכנים להקדיש את מיטב זמנם ויכולתם וכן השקעה כספית של כ־15,000 ש"ח. מתבקשים לפנות בכתב יד בלבד.
המתאימים יוזמנו לראיון אישי.
* נציגי מכירות
מנוסים בכל הארץ
להפצת מוצר פרסומי מדעי לרופאים. שעות גמישות. מתאים גם לסטודנטים. מועמדים מאזור חיפה והצפון יפנו לסניפנו בחיפה רח' הנביאים 26
השרות לעובדים ללא תשלום
ת"א פינסקר 7 טל 296384 03־291190

לסניף "תנובה" בפתח-תקוה
דרושים:
מפיצים
לחלב ותוצרת חלב
הכישורים הדרושים:
★ רשיון נהיגה למשאית
★ ידע בנושא שיווק מוצרי מזון
★ כושר גופני תקין
★ ידיעה טובה בחשבון
תינתן עדיפות למועמדים בעלי נסיון מעשי בחלוקת מוצרי מזון.
התחלת העבודה משעה 03.00 בבוקר.
הסעה לעבודה בלילה מובטחת.
מועמדים מתאימים, תושבי פתח־תקוה וסביבתה הקרובה, מתבקשים לפנות אישית למחלקת המנגנון סניף "תנובה" פתח־תקוה, רח' חיה פיינשטיין פ"ת (לפני המפרשק פ"ת) למר צבי דובזי.
ניתן להתקשר טלפונית לתיאום פגישה בטלפון 03-906591
- סודיות מובטחת -

לחברה למרכזי חוגים וספורט (לנוער ולמבוגרים) בע"מ
דרוש יזם חברתי
לתפקיד
מנהל
למתנ"ס ★ קרית ביאליק
דרישות התפקיד:
● השכלה אקדמאית (ב.א. לפחות) ● תינתן עדיפות לבוגרי תכנית שורש ● נסיון מוכח בארגון מינהלי וכלכלי בהיקף רחב ● יועדף נסיון במינהל חינוכי ובחינוך המשלים ● נכונות לעבודה בשעות לא שגרתיות ● מגורים במקום, תנאי הכרחי.
יש לפנות בכתב בצירוף קורות חיים, שמות ממליצים ופירוט הנסיון אל עמי שגב, החברה למתנ"סים, גבעת גונית ירושלים 91034
על הפניות בציון המקום המבוקש להגיע עד ל־1.4.88
ייענו מועמדים מתאימים בלבד.

הארץ

יום ה' ד' בניסן תשמ"ח
25 במרס 1988

המערכת, ההנהלה, מחלקת המודעות, ההפצה והמנויים: תל־אביב, רחוב זלמן שוקן 21, ת"ד 233 מיקוד 61001 5121212 פקס' 810012 — טלקס 33748
ירושלים: רחוב ההסתדרות 2 טל' 224245, ת"ד 273 מיקוד 91002
חיפה: רחוב נורדאו 20 טל' 661166, ת"ד 5259 מיקוד 31052

המו"ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ, רח' זלמן שוקן 21, תל־אביב.
העורך: גרשום שוקן   עורך המשנה: מתי גולן
סגני עורך: משה ודרי, גדעון לוי

אין המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד
HA'ARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel – P.O.B 233, Tel. 5121212

ליל הקניפלך

הלילה שבו מאשרת כנסת ישראל את תקציב המדינה הפך בשנים האחרונות למה שניתן לכנות "ליל הקניפלך". בלילה זה מתאחדים חברי כנסת מרוב הסיעות בבית, במבצע משותף, הנערך מתוך הבנה והרמוניה, שלעיתים רחוקות רואים כמותן בכנסת: פשיטה על קופת המדינה במטרה לחטוף ממנה כספים לטובת מוסדות וארגונים, הקרובים לליבם או חוסים בצילם של הפושטים. הסיעות הגדולות מתאמות ביניהן את סכומי המסגרת של השלל, ובמסגרת המוסכמת דואג כל ח"כ לשים יד על סכום מתאים לשימושו — הקניפל שלו. המבצע מתאפשר משום שבשעות אלו של טרם אישור התקציב, הקופה הציבורית אינה מוגנת מפני ביזה — לא באמצעות חוק (שעדיין לא התקבל), לא באמצעות שר האוצר (העומד במערכה העיקרית ודעתו אינה נתונה לזיבובים קטנים שמזנבים חבריו בשולי התקציב) ולא באמצעות מבקר המדינה (שביקורתו נעשית לאחר מעשה).

לא כאן המקום לברר ולהציג את מקורותיו של המנהג המגונה, אבל ראוי להצביע על מגמה ברורה של הלגיטימציה בשיטת הביצוע. בעבר נעשה הדבר בהיקף מצומצם, בהיחבא, וכאשר סומק קל של בושה עוטה את פני הפושטים. בליל שלשום נעשה הדבר בגדול, בפרהסיה ובעזות־מצח גמורה. בזה אחר זה הגיעו הח"כים בהולים אל אולם הישיבות של ועדת הכספים, ובפיהם שמות של ארגונים ומוסדות שיעמדו על השלל. הרשימה הסופית כוללת עשרות רבות של שמות שכמו נלקחו מן ההפטרה החל ב"מרכז לחינוך תורני בארץ ישראל יד אריה" של אחת הסיעות הדתיות; המשך ב"מוסד חינוכי על שם חנוך" של המערך; וכלה ב"סקופוס — מרכז תרבות בירושלים" של הליכוד.

אמת, הסכומים שמחולקים ביניהם הבוזזים אינם גדולים במונחים כלל־תקציביים. שלל השנה של שתי הסיעות הגדולות ושל המפלגות הדתיות מסתכם כנראה ביחד בעשרות אחדות של מיליוני שקלים. הפסול הוא בעצם השיטה, לא בעלותה. פסול זה הביא את מבקר המדינה בעבר למתוח ביקורת קטלנית על היעדר קריטריונים לחלוקת הכספים, את היועץ המשפטי להתערב ולתבוע שייקבעו קריטריונים כאלה, ולאחרונה את בג"ץ, לפי פניית ח"כ יאיר צבן, שהנפיק צו־על־תנאי המקפיא את חלוקת הכספים לשתי הסיעות הגדולות. כדי לעקוף את כל המגבלות האלה, לרבות בג"ץ, החליטו חברי הכנסת בלילה שבין רביעי וחמישי להתחכם ולפרט את ההקצבות בגוף התקציב.

התחכמות זו אינה מכשירה את השוד מבחינה מהותית: חלוקת ביזה נשארת חלוקת ביזה, גם אם זכתה להירשם בספרי התקציב הכחולים. יתרה מזו אין כל בטחון שהתהליך הזה מכשיר את הטריפה מבחינה משפטית. חוק התקציב מהווה רק הרשאה להוצאה, ולא הוראה להוצאה, ולפי הלכה משפטית ותיקה של בג"ץ, העובדה שהקצבה כלשהי נכללה בתקציב, עדיין איננה מחייבת את הרשות המוסמכת לשחרר את הכספים לפי דרישת המוטבים. אין להוציא מכלל אפשרות שלשר האוצר ולבג"ץ יהיה מה לומר על חלוקת הקניפלך לחברי הכנסת, גם אחרי שהללו ניסו לשמוט את השטיח החוקי מבסיס הטיעון המשפטי.

מיטראן מצטרף למרוץ

אחרי שהחזיק את הציבור הצרפתי במתח יוצא במשך חודשים — הרוב היה ממילא סבור שהוא יחליט להיות מועמד לתקופת כהונה נוספת — הודיע השבוע פרנסואה מיטראן כי אכן יהיה מועמד הסוציאליסטים בבחירות שיתקיימו ב־24 באפריל. [illegible] משאלי דעת הקהל של השבועות האחרונים, יש למיטראן רוב של 6–5 אחוזים מול שני המועמדים המתחרים: ראש הממשלה ומנהיג הגוליסטים ז'אק שיראק המועמד השמרני, ראש הממשלה לשעבר ריימון באר. מכיון שאין להניח שמיטראן יזכה ב־51 אחוז כבר בסיבוב הראשון, מעריכים שבסיבוב השני (ב־8 במאי) הוא יתמודד עם שיראק, שיזכה במקום השני בהצבעה הראשונה.

דחייתה של הודעת מיטראן עד לרגע האחרון האפשרי כמעט הוכיחה עצמה כטקטיקה מוצלחת ביותר: במשך חודשי ההמתנה התמקדה רוב תשומת הלב עליה; שני מתחריו, שהסכימו שלא לתקוף זה את זה, התקשו לעמוד בהסכם, בהיעדר יריב משותף.

המשאלים והתגוששות־הצללים גרמו גם לכך שהשאלה הפוליטית לא היתה מה יהיו פני החיים הפוליטיים, אם ינצח מיטראן, אלא כאשר הוא ינצח: האם תימשך ה"קוהאביטציה" של נשיא סוציאליסטי וראש ממשלה שמרני — שיש לו רוב בפרלמנט — ואם כן, האם ימשיך זה להיות שיראק, או שמא יחליט הנשיא לפזר את הפרלמנט ולהכריז על בחירות חדשות לבית הנבחרים, בתקווה שהתוצאות יאפשרו הקמת ממשלה בהנהגה סוציאליסטית. התשובה תלויה, במידה רבה, בגודל ניצחון מיטראן במירוץ לנשיאות.

עוד "מלך ישראל"

יצחק שמיר, נחוש בדעתו לסכל את תוכנית שולץ, חזר כמנהיג מחוזק למפלגתו — אך כראש ממשלה, כל הבעיות החמורות עדיין לפניו

מאת יואל מרקוס

צד יהודי

הישגו העיקרי של יצחק שמיר, עם שובו לארץ, הוא ביסוס מעמדו כמנהיגה הלא־מעורער של מפלגתו. עוד מלך בישראל. הוא הראה להם שלכל מה שהיה לוי ושרון, מלכי ישראל משכבר הימים, יכולים לסרב, הוא יכול לסרב יותר. הוא גם יכול להתפאר שעמד לבדו נגד אמריקה הגדולה וחזר ללא פגע, מבלי שנפלה שערה משערו במהלך הביקור.

אך שלא יהיו אשליות: את יחסינו עם ארה"ב הוא לא שינה. אנחנו לא נראים טוב יותר משנראינו לפני בואו, המחלוקת העמוקה עם הממשל עדיין קיימת. שמיר אינו רוצה את תוכנית השלום שלו, ואילו הממשל מסרב לסגת. שמיר לא יביא לאישור את התוכנית במתכונתה, לא בקבינט ולא בממשלה, ואילו הממשל, ברמותו של שר החוץ ג'ורג' שולץ, שיבוא בחול המועד פסח לסיבוב נוסף באזור, יפעיל את כל העוצמה שמאחוריו ליישום התוכנית. סממני העימות עדיין בעינם.

ערב בואו לארה"ב חשש שמיר ומלוויו מלחצים כבדים וממשבר. שמיר, משופשף, ריה, הבין שכבודה של ארץ ישראל השלמה במקומו מונח, אך אם יפסיד את אמריקה, יפסיד גם את הבחירות. כי אמריקה מסמלת את החיים הטובים בארץ וגם בוחרי הליכוד השרופים ביותר יודעים באיזה צד של הפרוסה מרוחה החמאה. הנה הוא בא עם המחלוקת ויצא עם אותה המחלוקת, אך ללא הקטסטרופה שממנה חשש, לפחות לא במשך הביקור.

היו לכך סיבות אובייקטיביות שפעלו לטובתו, בכלל. הטקטיקה של שני הצדדים. אך צריך להודות שגם אישיותו של שמיר תרמה לא מעט למניעת העימות הגלוי. אדם המסוגל להופיע בפגישה סגורה של הנהלת מערכת "ניו יורק טיימס", ולהפיק ממנה למחרת היום מאמר ראשי התומך בעיקרי טיעוניו, מרמז שיש בו כנראה משהו שעובר בסדר בצד הזה של האוקיאנוס. בניגוד לשמיר של ההופעות הפומביות, הנראה לעתים גרוטסקי באפתוס שלו ובהתבטאויותיו המגוחכות, שמיר של השיחות הסגורות, הנחבא אל הכלים, יוצר רושם של אדם הגיוני המדבר בלשון המעטה. מעלתו הגדולה היא בריסון חולשתו. הוא לא ניסה להיות משוחי כמעתם בגין, אשר ההספדות והתפלספויותיו עוררו נגדו אנטגוניזם. הוא גם לא נהג כפרס, הנכנס כל הזמן להבריק, מדבר בלשון נופל על לשון ומצטט בכל משפט שני סופר או הוגה דעות כלשהו. אחד שיצא משיחה עם שמיר ביטא את התחושה שאלי שמיר מדבר אנגלית קצת עילגת, אך הוא יוצר רושם של כנות. הוא לא דיבר על נצח ישראל, על השואה, על ארץ אבותנו — אלא ניסה לדבר בהיגיון: "אם באמת חוסיין ירצה לדבר אתנו, בשביל מה הוא צריך ועידה?" זה עובר טוב על האמריקאים, שאינם בקיאים בדקויות הסיבוכים שבאזורנו.

חרדות מר כהן מהדליקטסים

לא במקרה יצאו ממנו סנאטורים, אנשי ציבור ופעילים יהודים, המלאים ביקורת על הנוקשות שלו, מבלי לומר לו מה שהיה להם על הלב. הוא אחד כזה שפשוט לא נעים לתת לו "שטיפה". לא לשכוח גם שלשמיר, בניגוד לפרס, יש באמריקה "קונסטיטיואנסי", אוהדי חרות, שחיזקו בו את התחושה שהמנהיגות היהודית הפורמלית, ברובם מיליונרים ופונקציונרים, אינם מייצגים את ה"גראסרוטס" היהודיים. את קולם של אלה הוא דווקא שמע. אך הוא פחות שמע את קולם של היהודים החוששים שהמהומות בשטחים יעוררו אנטישמיות חדשה. כפי שאמר אחד מהם: "האמריקאי לא מבחין בין כהן המכה נשים ערביות לבין כהן של חנות הדליקטסים בפינת הרחוב". לאלה כנראה הוא כיוון את דבריו כשאמר שאין אלו הפגנות רגילות, וכי מדובר במלחמת קיום, כמו בכל המלחמות שהיו בעבר. המראה המזעזע של החייל שנורה למוות בבית לחם, המתבוסס בדמו על המדרכה, ששודר בראש כל מהדורות החדשות, נתן חיזוק לא־צפוי לדבריו. ליום אחד. אבל אין ספק שהמשך המהומות אינו נותן מנוח למיסטר כהן מהדליקטסים בבוסטון.

כאפיה כאבזר אופנתי

שמיר נקט כאן בטקטיקה מתוחכמת: הוא דחה את תוכניתו של הממשל, מבלי להוציא מפיו את ה"לא" המפורש. אף פעם אחת הוא לא אמר מה שהכל יודעים: שאין הוא רוצה לתת שטחים תמורת שלום. במקום להתעסק ב"אינטרלוק—שמינטרלוק", שלציבור הרחב זה סיני, הוא דיבר על הרוסים הרשעים. את זה הכל מבינים כאן. ההתרכזות בנושא הוועידה הבינלאומית כיוונה את עצמה: גלאסנוסט או לא, חשדנות עמוקה נגד הסובייטים מקננת בממסד הפוליטי. במשך הביקור קיבל שמיר גם בונוס לא צפוי: את ההדלפה שסין מכרה לסעודיה טילים ארוכי־טווח. נו, גם הסינים רוצים ועידה. העובדה שחוסיין עוד לא נתן תשובה חיובית גם היא שיחקה לידו. באותה מידה, מכתב 30 הסנאטורים היה לבומרנג: רבים מהחותמים הביעו חרטה על עיתוי המכתב (לא על עמדתם), בגלל שנשלח לפני שהוכח שחוסיין הוא ברשיה. הוא חשף את חולשת המנהיגות היהודית. כשאמר לה שהצדקת קיומה הוא לתמוך בישראל ולא לפעול נגדה, הם שתקו כדגים — מה הם שווים בלי ראש ממשלת ישראל, יהיה אשר יהיה?

תלוי איפוא איך מודדים הצלחה. כראש הליכוד הוא התחזק בגלל עימות שלא היה, ובגלל שלא נסוג מעמדותיו. אך כראש ממשלה של מדינה הנתונה בצרות חמורות — הישגו היחיד הוא שקנה זמן. וזמן מוגבל. המצב בשטחים הוא לב הבעיה הבוערת, פצצת זמן כבעיה פנימית וגם ביחסינו עם ארה"ב. הנושא לא ירד ולא יירד מהכותרות והוא יוסיף לכרסם במעמדנו, כי אנו לא נראים יפה כמדכאי מהומות ובעיני הממסד הפוליטי אנו הופכים מיום ליום לנטל קשה מנשוא. הכאפיה חודרת לנוף כאבזר לבוש אופנתי. וזה, לכאורה, אך וזוהי סימפטומטית, המסגירה את ההבנה והסימפטיה שמגלים כאן למצבם של תושבי השטחים.

לראש הממשלה אין בעצם שום פתרונות שיעזרו לו להתמודד עם התקוממות בשטחים, מלבד תקווה סמויה שאפשר יהיה לחסלה בכוח ולהורידה מהכותרות. ומכיוון שאין סיכוי להסלים את ידנו הקשה מבלי לאבד את אמריקה, אין לישראל דרך להגיע לפתרון מדיני עם פשרות אלא בתיווכה של ארה"ב. אין דרך אחרת למנוע את החזות הקשה של מלחמות אחרות. לומר "לאו" ולא להישבר אין בזה שום בשורה של פתרון למדינה. זה טוב לשמיר בליכוד לקראת הבחירות. אבל מה לעשות שלמדינה יש גם חיים אחרי הבחירות.

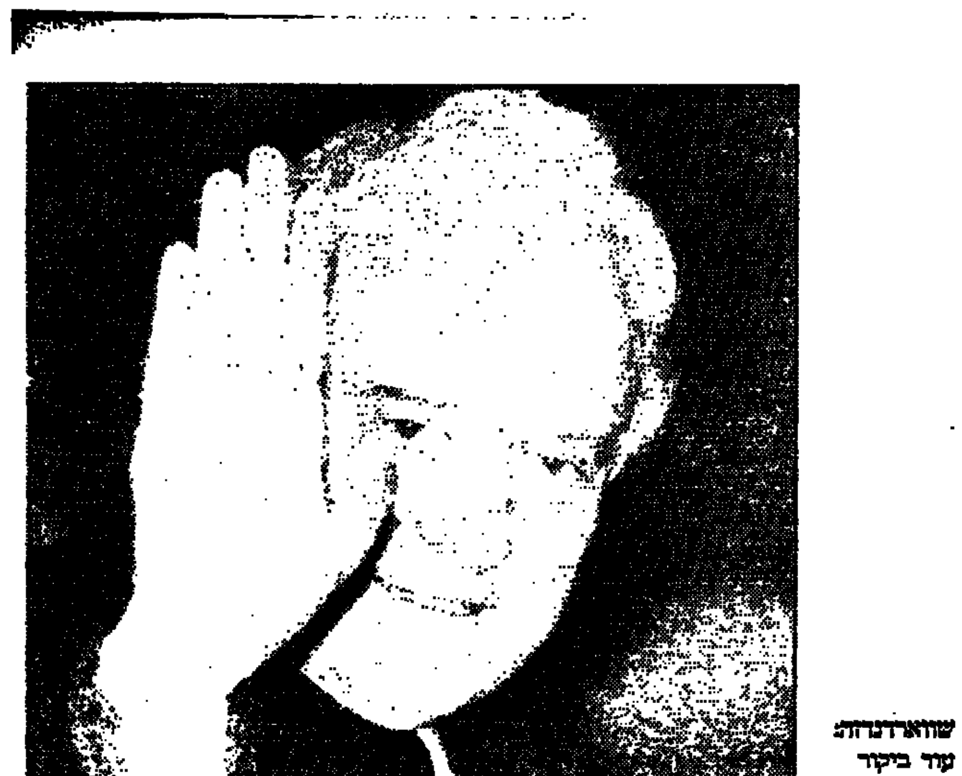
שווארדנדזה: עוד ביקור בארה"ב

מכשולים ניידים בדרך

הטיפול המשותף בבעיות אזוריות מעיד על התקרבות בין שתי מעצמות־העל, אך גם יוצר שטחי חיכוך ביניהן

מאת א. שוייצר

ניתן לסלוח על מבוכתם של צרכני התקשורת: כמתכונת הימים לאחר הודעתו של הנשיא רייגן כי הוא מגיע בסוף החודש מאי למפגש פיסגה במוסקווה, מסר שר־החוץ הסובייטי שווארדנדזה, כי הוא ועמיתו האמריקאי לא הצליחו לסלק את המכשולים מן הדרך לחתימת החוזה בדבר פירוקם של כמחצית הכוחות הגרעיניים האסטרטגיים — טילים מכל המינים — שבידי שתי מעצמות העל. מה האמת? האם צריך לרשום את המסע למוסקווה תחת הכותרת: מבצע תיירות של נשיא העומד לפרוש והמכין לעצמו טקס עזיבה שייזכר בספרי ההיסטוריה?

נדמה, כי סתירה לכאורה זו ניתנת ליישוב. הנשיא אינו נוסע כתייר; אף אילו הצליחו ה"ה שולץ ושווארדנדזה לפתור כבר עכשיו את שאלת השאלות בהסכם על פירוק 50% מן הכוח הגרעיני האסטרטגי, זו של הפיקוח ההדדי על יושר הביצוע, היה המסע למוסקווה באמת ראוי לתואר תיירות. הטכניקה של מפגשי הפיסגה מכתיבה, שהיא תהיה מוכנה כהלכה, כלומר, שהבעיות המשמשות נושא הפיסגה יהיו פתורות בעיקרן, עוד בטרם עליתה — אך לא להלכה וכי המנהיגים יבואו ויחתמו ויצמידו את חתימתם למסמך.

מה אחרי הסכם הטילים

במקרה הנוכחי, יש אינדיקציה לכך, שגם הפיסגה במוסקווה תתנהל על־פי מרשם זה. יומיים לפני הודעתו של שווארדנדזה, הודיעה הגב' רוזאן רידגוויי, פקידה בכירה מאוד במשרד החוץ האמריקאי, כי הנושאים והנותנים על פירוק הטילים המתכנסים בז'נבה, רשמו להם "הישג אדיר" (רידג'וויי ידועה באי נטייתה להגזמות), בגבשם שלוש טיוטות חוזה מוסכמות, שבנושאיהן פיקוח על פירוק הטילים. רוצה לומר, הנושאים והנותנים — אלה הם פקידים בכירים ביותר מן הצד האמריקאי והסובייטי — הגיעו להסכמה מפורטת. יש, אפוא, יסוד לסברה, כי עד סוף מאי יהיה לרייגן ולגורבצ'וב על מה לחתום.

לפי הידיעות שפורסמו, ייפגשו שולץ ושווארדנדזה עוד פעמיים לפני הפיסגה במוסקווה. מן הסתם, ישובו וידונו גם בפגישות אלו בשאלת פירוק הטילים והפיקוח על התהליך שיימשך שנים — ואולי גם יעשו את הצעדים המעשיים הראשונים לקראת פירוק חימוש קונוונציונלי, בעיקר באירופה. ואולם נדמה, כי אם אכן סולקו המכשולים העיקריים בדרך לחתימת חוזה על חיצי הכוח הגרעיני האסטרטגי, יתרכזו שרי החוץ בטיפול בנושאים הקרויים אזוריים: אפגניסטן, המפרץ הפרסי, המזרח התיכון (קרי, ישראל־ערב), אפריקה הדרומית ומרכז אמריקה. תפריט מגוון של מאכלים קשים לעיכול.

כל צרכן תקשורת יודע ללא קושי נושאים אלה: ידיעות עליהם ממלאות את דפי העיתונות ואת שידורי הרדיו והטלוויזיה. החידוש אינו באירועים, אלא בעובדה, כי שתי מעצמות־העל הכירו בכוונה הדדית לדון בהם. הגם שלכאורה יכול לטעון: מה לאמריקאים באפגניסטן, ומה לסובייטים במרכז אמריקה? ההכרה הפורמלית במעורבות בפועל, הנכונות לשתף את הצד שכנגד בקודקוד שיתרום לקביעת גורל הארצות המעורבות בסיכסוך, הוא החידוש המאפיין את יחסי המעצמות במחצית השניה של שנות ה־80.

גם תור המזה"ת יגיע

הנכונות לדון ביחד, במסגרת קודקוד גלובלי, בנושאים אלה מסמנת את מידת ההתקרבות הרבה בין שתי מעצמות־העל. גם כבר, היא מעוררת שאלות לגבי יכולתן להתמודד עם הקשיים הרבים והמסובכים האינדמיים שבדרך לפתרון הבעיות על הסכמות וחוקות עולם. שהרי, אף על פי שלמעט אפגניסטן, הנושאים שהוזכרו כבר לעיל הם שוליים מן הבחינה הגיאוגרפית, יש להם חשיבות כלכלית ואסטרטגית. אדרבא, אם אירופה תחדל להיות הנושא הראשי של התחרות בין המעצמות — זה פועל יוצא מן החוזה הצפוי על חיצי הכוח הגרעיני האסטרטגי — עלולות נקודות המחלוקת האזוריות לעלות בדרגת חשיבותן. רוצה לומר, החלטה לגביהן, וקיום האיזון שיידרש כדי שאף אחת משתי המעצמות לא תקופח — כלומר, לא תומרץ להפסיק את תהליך העמקת השיתוף ביניהן — יטילו מעמסה כבדה על הנהגת ארה"ב מכאן, וברית־המועצות מכאן.

מתוך הנושאים שכבר מעסיקים את שתי מעצמות־העל, כלול המזרח התיכון. לפי שעה, על אף מה שמתרחש בשטחים, הטיפול המעצמתי אינו צורך לחוץ, כי קווי התיאום האזוריים בין ארה"ב וברה"מ, איתנים די הצורך, ואף אחת מהן אינה להוטה לשנותם. ואולם, סכנה של מלחמה — שלטפחם אין להוציאה מן הכלל בסביבה זו — תביא אותן הנה במרוצה. התקוממות ביו"ש וברצועה ללא ספק מגבירה את המתיחות: מכאן יוזמת שולץ והכוונות האמריקאיות לשתף את ברית־המועצות בפתרון סכסוך — לוחש ומתפרץ לסירוגין — שלכאורה מתקיים באזור השפעה מובהק של ארה"ב. ומאחר שאין סיכוי רב — גם אם יצליח צה"ל "להרגיע" את התקוממות — להחזיר את הסטטוס קוו מלפני ה־9 בדצמבר לקדמותו, עשוי הסכסוך הישראלי־ערבי לעמוד במקום גבוה בסדר־היום של המעצמות בחיפושים אחרי פתרון מוסכם ביניהן.

אין זה אומר, כי הם יגיעו לטיפול בבעיית המזרח־התיכון תוך זמן קצר. אף כי מן הראוי שלא להתעלם מן העיסוק האינטנסיבי שהפך לקבע, בדרג של פקידים בכירים, בשאלת הפתרון, לסכסוך הישראלי־ערבי. השעונים בוושינגטון ובמוסקווה הולכים אחרת: מה שדחוף לנו או לערבים, יכול להמתין בשתי הבירות של מעצמות־העל. ואולם, ישראל וערב כלולות ברשימה במוקדם או במאוחר. אם אכן יגיע תור השיתוף בין שתי מעצמות־העל, יגיע תורנו. זו השעה שבה ייבחן תוקפם של מהלכי המדיניות של ארצות האזור — וזה לא יהיה מבחן פשוט.

מה יש לך, מר פרופר?

למשק בעיות רבות — אבל כל הפתרונות משועבדים ליציבות המקודשת

מאת אברהם טל

רבים קראו בתדהמה את דברי התעשיין דן פרופר בכנס אנשי משק השבוע. "מדינת ישראל היא מדינה ללא תקוה וללא פדיון. אנו תלויים בטובתם של ארה"ב. אני חוזה שחורות. אחרי הבחירות מפעלים עלולים ליפול כמו זבובים..."

התגובה הטבעית היא לקרוא את פרופר לסדר. מה זה מדינה ללא תקוה — אין תקוה במדינה? מה זה משק ללא פדיון — אין פדיון במשק? ומה פתאום שמפעלים יפלו כמו זבובים — התעשיה האוירית שהוקמה כאן ב־40 שנה התמוטטה כך סתם, מהיום למחר?

אין כן הסתם אלא אחד מגדולי הסעיפים הכלכלי המיוסים לימים אלה. גו האמונה הוא לחזות שחורות, ויש שממש מתחרים ביותר סימני של מיתון, נסיגה, שפל, וכבר ראינו שהמצב אמנם חמור אבל לא רציני. אלא שהפסימיזם של פרופר בשמע יסודי, עמוק ושורשי יותר.

מבין הפסימיזם הזה, מר פרופר? נכון שעדיין אין צמיחה מהירה במשק, קרוב לפתח השנה הרביעית לתכנית הכלכלית. עם הפעלת התכנית לפני כשלוש שנים, היינו בטוחים שכתום תקופת ייצוב קצרה (שנה, שנה־וחצי) נשעט בעוז לעבר שיעורי גידול מהירים. אשתקד היו סימני צמיחה מעודדים — היו ונגוזו. שר האוצר מתנבא שאשתקד צמחנו בקצב שלא היה כמוהו מזמן. כמה? אולי באחוז־וחצי יותר. אבל השנה אנו צפויים לסגת. התקווה להידרש הצמיחה נגוזה.

האם זו סיבה להזדעק, מר פרופר? לא להגזים. אכן, בכל הנוגע למאזן התשלומים — מדד העצמאות הכלכלית — הדרך ארוכה. אשתקד קבענו שיא־כל־הזמנים של גירעון בכלל מאזן התשלומים (אמנם בדולרים מושלמים), אבל הסיבה העיקרית היתה הגבה מקרית ביבוא הבטחוני. נכון, גם הגרעון האזרחי היה גבוה יותר מבשנה הקודמת, אבל פניו לעתיד, לא כן? לפי התחזיות של המתכננים הכלכליים לא יהיה הגרעון השנה גדול מגרעון אשתקד; גם לא קטן ממנו. נשאר בגרעון שהיינו.

מבין הייאוש, מר פרופר ראה הדברים בפרופורציה. קח את השינויים המבניים שבהם דובר — ובראשונה מעבר משאבי ייצור (אנשים והון) מן המגזר הציבורי אל העסקי: התוכל לטעון שלא קרה כאן דבר? נכון, המגזרים הציבוריים מחזיקים עדיין כ־450 אלף איש, שמהם 10 עד 25 אחוזים מיותרים, וההון העומד לרשות המגזר העסקי עודנו יקרה (ע"י מגבלה) שנותרו בשוק ההון אחרי שהממשלה שואבת לצרכיה. אבל האם ציפית באמת שהשינויים יתחוללו תוך שנים ספורות? גם רומי לא נבנתה ביום אחד.

על מה הזעקה, מר פרופר? נכון, שר האוצר המצליח הפופולרי שלנו עדיין לא כל כך הצליח להגשים רפורמות העיתונים. בתחום המיסוי הישיר נשאר בעינו (אם כי אצלנו גם הפחתת מס היא הישג גבוה במדינה משמאל). המיסים על מוצרי צריכה מיבוא עודם נמדדים במאות אחוזים (אגרה, אין תמוכן ה־ממשלתו). הממשלה מחזיקה כ־200 חברות. מכירת נכסים נשארה סיסמה שמאחוריה תוכן זעום. הצמדות — על נכסים פיננסיים ושכר — עודן משבשות את הפעילות התקינה במשק. אבל אם נסים הצמיח יסיים את כל המלאכה תוך שלוש־ארבע שנים — מה יישאר לקדנציה הבאה?

לא מובנת ההתרגשות, מר פרופר. אחרי הכל, אסור להתעלם מהישגים. כך למשל הצלחנו אחרי מאבקים אדירים לחסל שני פרויקטים לאומיים שנויים במחלוקת — תעלת הימים והלביא. מי אמר שלמדינה מודרנית בתוך "פרויקט לאומי" יש להשאיר את הזירה ליזמים עסקיים. שיבואו למלא את החלל ויתנו תנופה לצמיחה המשקית.

יכולנו למנות הישגים נוספים. הדבר חשוב מכולם היא היציבות, המתבטאת בהפחתת קצב האינפלציה למשהו שבין 15 אחוז (האופטימיסטים) ל־20 אחוזים (כל האחרים). טוב, זה עדיין לא טייוואן, גרמניה ואפילו לא צרפת. הגם על 15 אחוזים איש לא נותן אחריות. אבל זכור מה היה כאן לפני שלוש שנים?

זכור, שמירת היציבות היא יעד היעדים של המדיניות הכלכלית, ומשועבדים לה כל היעדים האחרים. השבוע הצליח שר האוצר — אחרי מאבק איתנים שנמשך חודשים — להעביר בכנסת תקציב בעל יעד מרכזי: לשמור על היציבות — בכל מחיר. מנוחה ומודרך על ידי שומרי האמונים, נאמני קופת האוצר, גונן נסים כארי על כל עשרה מיליונים כאילו בהם תלוי גורל המשק.

היה עליו להיאבק בכל מיני יוזמות מטורפות בכנסת (חוק עדי הפיתוח, חוק החיילים המשוחררים וכדומה) — אבל גם בדעות מסוכנות אחרות. כך למשל לא נכנע לדורשי הפיחות, למרות הפער המסוכן

פרופר: האם זו סיבה להזדעק?

שריקה באפילה / גדעון סאמט

החלום האבוד, צ'רלי קאצ'רלי

אליק של משה שמיר לא ייוולד עוד מן הים, הארבעה על הג'יפ הדוהר מפטרלים בעזה, וגבעה 24 כבר לא תענה אף־פעם

הנה הוא מתחיל. בכל הלהט של מצפון מיוסר, המירוץ הגדול אל החלום האבוד. שנת הארבעים תהיה — כבר רואים את הקולות הראשונים — אורגיה של בחינה עצמית. "צ'רלי קאצ'רלי אפ־טו־דייט", אומר, בעקבות פזמון הילדים הישן, המחזאי דני הורביץ בהצגה המועלית מחדש לאחר 11 שנה לכבוד חגיגות הארבעים. וכל כך הרבה מה שמפנים אותנו עכשיו בספרות, בתיאטרון, בקולנוע, מצטייר לפתע באור התכלת העזה של מה שהיה כביכול כל כך יפה יותר פעם, הו, פעם.

ב"צ'רלי קאצ'רלי" מבכה הורביץ את תמצית האידיאל הצברי בנוסח אורי ב"הוא הלך בשדות" של משה שמיר, שכל ניסיונו הפאתטי להיות יפה, בריא, חזק וחסר תסביכים נידון לכישלון. המיתוס הצברי בגרסה ה"אפ־טו־דייט" מתנפץ לאלפי רסיסים ומתפזר לכל רוח: "אתה כמו אשר על שפת הים, בחוש יבשות, / הנה פרצת, ימה וקדמה פרצת, / הנבואה התקיימה. / אחת שתיים שלוש, דפקתי אותך". הדמות משתבשת, כמובן, כרגיל בקינות הללו על תהפוכות גורלנו, כאשר היא נקראת גם ללחוץ על ההדק ("זה טיהור") נגד הערבים, בשם הרכבות היוצאות לדרך לאושוויץ.

* * *

העיסוק המתענה הזה בלפני/אחרי, בסירוס דמותנו הכנה בעיני עצמנו, יתיש אותנו עוד כהוגן. אבל כבר בראשיתו מוקיר מחגל הפסיכואנליטי החדש זיוף גדול. הנה, למשל, ספרו החדש של עמוס קינן, "את והב בסופה", המבכה את מות החלום של פרס המלכותיות המגונה. לוחם מחתרת ששם נפשו על הקמת המדינה מגיע למסקנה המייאשת ההיא, שכל העניין ההמון, שאין שם דבר לאחר 1954".

הוא מתגלגל לפתע בזהות אחרת: לא רק החלום גווע אלא גם האנשים שהיו שותפים לו. בני משפחתו לא מכירים אותו וגם הוא עצמו לא מזהה (זהות, זהות) את דיוקנו בראי. הוא מסתובב מוזר כרוח רפאים, בספר יפה מכל בחינה אחרת, ולבסוף מתעורר שוב כעמוס קינן. אלא שעתה הוא יחזור אל המהות — פשוטה כמשמעה, מתות לארצה — במזימה אפוקליפטית איומה.

גם עזר בעצם התחושה יבבת הלמ"ה — אללי, למה פירקו אותו — אפילו מפי איש לח"י בשעתו. הוא מייחל לאיזו מלכות שמיים, לעבר קודש, כביכול, שנגזר עליהם להתנחל. ומפתיע עד כמה רב הדימיון בין הויית קינן להוייתו של לוינגר, בין הכמיהה אל המהותיות של אז ובין סלוטיקן המשיחיים של מחתרות היום. בגרסה שלו על ה"פעם" המוכר קינן מוקיע שקר עגל, איזה זיוף אדיר, אבל במשיחיות הרטרואקטיבית שלו הוא מצטרף בעצם אליהם: כמה זמן אפשר לקונן על החלום האבוד ההוא, לספר לנו על תומתו, להטיף לחובה "להדליק מחדש את הכוכב שכבה", האגב כך ליוזל למפץ הגדול שירסק את זה מציאות ב"קרוב ל־100 טונות של חומר נפץ הודף, מהסוג שבו השתמשו בטעתר".

"הקלע האלה", סיפורו הפוליטי של מירון בנבנישתי — עוד יבול מהמון האחרון — הוא הישכר של קינן. גם פה יש הזרק הכפייתי הזה בא היום, אבל הקלה באוטוביוגרפיה הפוליטית של בנבנישתי היא, כפי שניסח אותה פעם נתן זך, "להוקיע את עלבונה של המציאות בהשוואה עם איזה דגם־על בלתי קיים".

"הימים הטובים" של פעם אצלו, אינם אלא משאת־נפש נוסטלגית. הימים הגרועים של היום אינם, למרות הכל, מדינה ש"הולכת פייפן" כמו בגרסתו האינפנטילית של אריק איינשטיין. הוא לא מפצץ, למרות בחירתו הרומנטית אל גופי הצ'רלי קאצ'רלי של אז, ובכך הוא מתרחק מהזר־השחור, מתבכבכת מבעפעת העיניים של חלום נצחי. הוא, מבחינה זאת, אומץ: קינן — בכיין.

ויש במחלוקת הזאת של יפיוף העבר גם בסרטו החדש של אורי ברבש, "החולמים". הם צייר סינתטי של חלוצים מקרטון, יהודים טובים וערבים רשעים (גזע מאוה, כמובן) במערבון, בקצה צפון גלילי. הוא מתאר לנו, פחות או יותר, מציאות שהיתה, אבל מבלי להתקרב אפילו אל פני השטח שלה. מאמץ נכבד בכיוון הזה, בעוד תרומה אחת למאבק המזיע לבדוק את ה"פעם", היה השבוע בכנס על "עשר השנים המעצבות, '45–'55", של המכון לחקר הציונות באוניברסיטת תל־אביב.

כותרת משעשעת קצת. יש להודות, בהשוואה לזיקוקי הדינור שיכולים לפזר עלינו אמצעי ההקסמה של הספרות. אבל מישב הסיפור, כמו השיר, כיזבו. ואילו כאשר הוא מתחפש, בזהות מושאלת, להיסטוריה, הוא יכול לעשות — קינן עשה — שקר בנפשנו. ואולי רק כך, בתרגילי מחקרים כדוגמת אלה של הכנס, יותר מאשר באמצעים המפליגים של הפיקשן האמנותי לסוגיו, נוכל להישמר מפני השקר המפתה הזה.

* * *

המיתוסים רודפים אותנו, וגרסה שכפרץ הסער של בירור דמותנו בהזדמנות החגיגית של שנת הארבעים הם יזקיקו וישאירו אותנו מאחור. מתי היינו יפים יותר?

שאלה מעניינת לכזר. אך עתיקה ומייגעת, ואין לי כבר סבלנות לשמוע: לא את ההוויה אל החלום ההוד השבור, גם לא את ניסיונות הצ'רלי־קאצ'רלי היבבני להעמיד אותו על דיוקו כביכול.

את חוסר־ההבנות שלנו אנחנו יכולים, למרבה הצער, לתלות בכמויות גדולות מזהות ומהרוד תינו לגבי עתיד שהפוליטיקה הישראלית מתכבת ממש עכשיו בשיבושה. כל הג'ז הזה על העבר ראוי רק אם הוא נוגע בכמה שאפשר ללמוד ממנו על ימים יבואו. אליק של משה שמיר לא ייוולד עוד מן הים. גם דודו לא יקום לתחיה, הארבעה על הג'יפ הדוהר מפטרלים בעזה והגבעה 24 כבר לא תענה אף פעם.

هكذا عن الأصل

שטחים ואנשים / אורי ניר

ראיתי איש מאושר

כביש "אלמהד", המוליך מאיזור קבר רחל אל רחבת כנסיית המולד בבית לחם, היה בשנים האחרונות מוקד משיכה לאלפי ירושלמים. האיטליז המפורסם של משפחת סניורה, חנויות המזון המסורתיות, המסעדות הפופולאריות והבוטיקים המפוארים, היו עד לתחילת ההתקוממות בשטחים חלק מן ההווי הירושלמי, חלקת אלוהים הקטנה של החילונים הירושלמיים — בעיקר בסופי שבוע.

התנוני בחנות המכולת הסמוכה נהג לקדם את הלקוחות היהודיים שלו בברכת "ברוכים הבאים לקיבוץ בית־לחם", בעל מאפיה העוגות המתוקות, נהג לצקת על הברי המאפה שלו שכבה דקה במיוחד של מי סוכר, "כדי שיתאים לטעם של היהודים". כרבייה, הקצבים המבוססים באיטליז של "סניורה" נהגו להתבדח על חשבון להיטותם של היהודים למטעמי הבשר הלבן. האווירה היתה של דו־קיום משגשג, של "דולצה ויטה" במובנן מורוד תיבתי.

ימי ההנאה ההדדית משגשוג כלכלי משותף נגוזו. זה היה אולי המסר העיקרי של הרצח בבית לחם, ביום ראשון השבוע. זה אחד המסרים שתושבי השטחים מנסים לשדר מאז תחילת ה"אינתיפאדה" שלהם. בשבועיים האחרונים, במידה לא מועטה, מצטרף גם הממשל הישראלי בשטחים למשחק הזה. ניתוק נגד התנתקות. הטלת איסורים נגד נסיונות ההתעוררות, הרס נגד הרס.

אחד האנשים המאושרים ביותר ממשחק הרוויה ההדדית הזה, הוא ראש המרכז ללימודי אי־אלימות במזרח־ירושלים, ד"ר מובארך עוואד. במשך שנתיים הוא נתפס כמתמודד חסר השפעה, שקריאותיו למרי אזרחי בשטחים נראו כאחד הדברים חסרי הסיכוי ביותר, הבלתי־ישימים ביותר בחברה הפלשתינית הבוגרת והמנוצלת. בסוף נובמבר, שבועיים לפני פרוץ ה"אינתיפאדה", כבר היה עוואד מרוצה למדי מן השירות שהשלטונות בישראל עשו לו כאשר הורו לו לצאת את תחומי הארץ. "מה שהישראלים עשו לי בשבועיים, אני עצמי לא הייתי יכול לעשות בעשרים שנה", אמר אז, השתבח בעשרות מכתבי התמיכה שקיבל, ביקורי הסולידאריות, ובעיקר — בביבוי אמריקאי רשמי מוצע.

אז אמר עוואד כי הוא תומך עקרונית בפתרון של מדינה דו־לאומית, שישלב מתן זכויות לאומיות לשני העמים, עם אפשרות לדו־קיום בשלום אלה במחיצתם של אלה. היום שינה את דעתו, והוא אומר שרק הפרדה מלאה בין ישות מדינית ישראלית לבין ישות מדינית פלשתינית תפתור את הבעיה. "אם פעם היה אישהו רצון של דו־קיום, היום איש בשטחים אינו מעוניין לשמוע כלל על חיים משותפים עם ישראלים. שירות הלב והרשעות שבהם נתקלים הפלשתינים מצד הנציגים הישראליים בשטחים, המיטו כל סיכוי לדו־קיום במסגרת משותפת.

היום יש רק קריאה אחת על שפתיהם של הכל: מדינה פלשתינית עצמאית בגדה המערבית וברצועת עזה". עוואד אינו סבור שהצעדים הכלכליים והמינהליים הננקטים נגד הפלשתינאים בשטחים ישברו את ההתקוממות. "להיפך", הוא אומר "למרות הצעדים האלה, למרות הלחץ, המוראל גבוה, והאנשים מרגישים תחושה של עצמאות. ככל שהממשל הישראלי יגביר את צעדי הדיכוי והלחץ, כך תגבר הצגיית העורף אל הממשל הישראלי והתנועות תתחזק. מה שהממשל הישראלי מנסה לעשות הוא ללחוץ על שכבת העשירים, כדי שאלה ילחצו על העניים — על אלה שאין להם מה להפסיד — להפסיק את ההתקוממות.

אלא שעד עכשיו, ואין שום סיבה שהעניין ישתנה, הכיוון של הלחץ הוא מהעניים אל העשירים, ולא להיפך. ככל שמופעלים לחצים על העשירים, הם דווקא מרגישים שיש להם פחות ופחות מה להפסיד, ומתגייסים למערכה. למשל, המסים שהטילו על הדלק. הוא פוגע בעיקר בעשירים ובמעמד הבינוני. לדידי, זה טוב, טוב מאוד. אנחנו הרי לא מדברים עכשיו על מיעוט קטן שאפשר לשבור אותו, אלא על מרבית העם שמשתתף בהתקוממות, ורק חלק קטן ממנו עדיין מהסס. לכן, צריך למשוך גם את החלק הקטן הזה, את האוכלוסיה של העשירים, אל המערכה. בינתיים, הממשל הישראלי עושה את העבודה בשבילנו. צריך רק לקוות עכשיו שיסגרו גם את הגשרים על הירדן".

"כל התהליך הוא במגמה של הפרדה", אומר עוואד, "אנשים לומדים בהדרגה להסתדר בלי דלק, בלי חשמל, בלי טלפונים. יש נכונות להרק את החגורה. ימשיכו הישראלים לחנוק אותנו, ואנחנו נמשיך להתנגד. הפלשתינאים בשטחים מבינים עכשיו שהמאבק שלהם משול לטיפוס בסולם שעולה באש. כל שלב שאתה עובר מאחוריך נשבר ונשרף. במובן הזה, אני חושב שנפטרנו כבר מהאוייב מספר 1 שלנו, הוא הפחד. אנשים כבר לא מפחדים. לא על שלומם האישי ולא על הכיס שלהם. את הרוח הזה, שהיא התוצאה בכל העניין, הישראלים אינם יכולים לדכא. אני חושב שהם גם לא כל־כך רוצים. זה לא מוסר, זה לא מתאים לערכים שלהם. בגלל כל זה, אני מלא תקווה".

גם תנועת "כך" מרוצה

גם מן הצד השני של המתרס, בקרב המתנחלים, יש רבים שהסאנקציות הכלכליות החדשות נגד ערביי השטחים גורמות להם נחת. אחד כזה הוא ראש ועד הפעולה החדש של קרית ארבע, יוסי דיין. ועד הפעולה החדש, ואת יש לומר, הוא כעין גוף חוות הנהגה מתמיכה רחבה לפני קרית ארבע, ומטרתו כפעולה שדולה פוליטית וציבורית. וכן ארגון פעילויות ציבוריות שעליהן מעדיפים הנכיך לא להרחיב את הדיבור. בקרית ארבע "ילחשו" אנשים על אוזנך כי אנשי הוועד הזה הם הרוח החיה מאחורי מעשי הנקם הנעשים נגד מכוניות ובתים של ערבים בשבועות האחרונים.

אין להתפלא על כך שהעומד בראש הוועד הוא מרכז סיעת "כך" בקרית ארבע. הישוב הזה עובר תהליך סחוף של הקצנה ימנית, ותנועת "כך" היא הגורפת את מרבית הרווחים. במקומות אחרים בארץ, אפילו בקרב מתנחלי השטחים, נדחקים אנשי "כך" לשוליים. בקרית ארבע הם הפעילים הבולטים ביותר, הם נותני הטון. השבוע נקטו צעד חדש, כדי להתנקם בערבים השכנים: את הנהגים הערביים שבאו למלא דלק בתחנת הדלק בכניסה לקרית ארבע, אילצו אנשי הוועד החדש לחתום על הצהרה המביעה הכרה בכוחם של היהודים לשבת באיזור, ומגנה את הפגיעות ביהודים.

נהגים סרבנים גורשו כשמכלי הדלק שלהם ריקים. למחרת ניקבו צמיגים בעשר מכוניות של נהגים סרבנים. "אני עצמי אמרתי שבכלל לא צריך למלא להם דלק, לא ליצור תלות", אומר יוסי דיין, "אבל החברים הוליטו להתחיל עם ההצהרה. היו בערך שלושים איש שחתמו במשך כל שעות היום. היום כבר באים אלינו פחות ערבים למלא דלק". במקביל הפעילו אנשי "כך" בקרית ארבע לחצים כבדים על תחנת הדלק של גוש עציון שלא תמכור דלק לערבים. באמצע השבוע שלחו אל מנהליה מברק בלשון מאיימת. אתמול בבוקר, כשבאו עובדי התחנה להפעיל את המשאבות מצאו את צנורות הדלק חתוכים.

יוסי דיין איש גבה, נעים דיבור, בעל חושים פוליטיים וציבוריים מחודדים מאוד. "מבחינתה של תנועת 'כך', מה שקורה זה טוב", אומר דיין, "כי סוף־סוף אנשים מבינים, שסוף־סוף ברור שהיום לא תמצא אתה רציונאלי אחד בארץ שיגיד לך שיש אפשרות שהחיים יתנהלו פה על מי מנוחות, ושהערבים יקבלו את השלטון שלנו. היום כולנו מאוחדים בקורה הזו. לכן, דווקא טוב שזה קורה. עכשיו אנחנו שוברים אותם כלכלית, ותוך חודשיים־שלושה הם נשברים.

אין לי צל של ספק, כי הם לא יכולים לעמוד בזה יותר. אבל המרי האזרחי אינו הסכנה האמיתית. להיפך, המרי האזרחי שלהם עוזר לישראל: יש פחות תלות. אפשר לחיות בלעדיהם. יהודים מתחילים לרהוח כלים, ולעשות מלאכות אחרות, למרות הומר העקימות. הסכנה האמיתית היא שפה מתפתחת מלחמה. כבר יש יותר ממאה הרוגים בשטחים — זה לא משחק, זו מלחמה, זה מצב שלפני השלב שעוד יבוא, כאשר הם יצטרכו לעזוב את השטח. אין להם מקום בארץ הזאת".

דיין מודע לעובדה שחלק מהפעולות שהוא וחבריו עושים אינן חוקיות: "תראה, זו לא מחתרת, אנחנו לא באים במקום צה"ל, אלא רק משמשים כפלפל במקומות רגישים. אנחנו רוצים להגיד, שלא יעזור לתת לאיזור 'אוליים', אנחנו רוצים לתת לו 'תוליים'. זו הפילוסופיה שלנו. לא ייתכן שביום אחד ידגמו לנו שש מכוניות ושני אוטובוסים בחולהל, ואנחנו לא נעשה כלום. אנחנו יודעים שהערבים בפאניקה מאיתנו, ואנחנו רוצים לתת לזה ביטוי".

"האנשים מוכנים לעשות היום פחות בגלל פרשת המחתרת, אבל יש נכונות גדולה למרי. בכל אוטובוס לקריה נוסעים עכשיו חמישה אנשים שלנו, פרט לחייל שיושב שם עם מכשיר הקשר. עכשיו אנחנו מתחילים גם לגבות מיסים מהתושבים בקרית ארבע. עשרים שקל לחודש למשפחה, למימון הוצאות הפעולה שלנו. אנחנו עוברים. כבר יצאנו פעם לחולהול, עם מכוניות, יצאנו יחד להפגנה הגדולה של גוש אמונים, ועשינו פעולות אחרות".

"הצבא שלכם באמת נמצא במצוקה, מה?"

הרמטכ"ל אמר שלשום שמערכת הביטחון אינה מסתפקת במצב של רגיעה יחסית, שכמותו משודר בימים האחרונים בשטחים, אלא שאיפת להגיע לרגיעה מוחלטת. רגיעה מוחלטת, לפי הבנתה של מערכת הביטחון, משמעותה חזרה לדפוסי החיים שאפיינו את התקופה שלפני פרוץ המרי בשטחים. מול היעד הזה של הממשל עומדת שאיפה הפוכה של הנהגת המרי, ושל חוגים קיצוניים בקרב המתנחלים.

שיחות שניהלנו השבוע עם תושבים רבים בגדה המערבית, מטולכרם ועד חברון, מצביעות על אווירה חדשה ששוררת בקרב האוכלוסיה הפלשתינית. הממשל מפרש אותה כעייפות, כפי שהתבטא השבוע שר הביטחון, אך למעשה נראה כי מדובר פשוט בהתרגלות שלהם לדפוסי החיים החדשים של ה"אינתיפאדה".

הירידה בהיקף ובתמורה של פעילות המהומה, בהפגנות והמנניות ובגילויי המרי, אינם תולדה של רצון לחזור לרוחה היחסית שאיפיינה את התקופה שלפני ה"אינתיפאדה". זו פשוט התרגלות הדרגתית לדפוסי החיים החדשים, שביסודה עומדת השקפת עולם פטאליסטית מצד אחד, מטען אידאולוגי מצד שני, ובמידה רבה גם תחושה גוברת של הצלחה בדחיקת רגליו של השלטון הישראלי.

במקרים רבים אפשר לשמוע תושבים של כפרים נידחים ושל עיירות שכוחות־אל, האומרים כי הם משוכנעים לחלוטין שבהדרגה, עוד מעט קט, הם נפטרים מהכיבוש הישראלי, ומקימים את המדינה הפלשתינית. בקרב השכבות המשכילות יותר, אנשי המגזר העירוני בעיקר, שרבים מהם מתמצאים טוב יותר בנבכי הפוליטיקה הישראלית מאשר הישראלי הממוצע, יש אווירה של אי־אמון מלא בממשלה הישראלית, בצה"ל ובמערכת הממשל הישראלית בשטחים.

בשורות המשכילים בשטחים, בני המעמד הבינוני, מתפתח הומור מריר שכמותו היה נדיר מאוד בעבר, ולעג לאמצעי הדיכוי שמופעלים נגדם חדשות לבקרים. דוגמה מאלפת להתייחסות הזו נתן לנו השבוע צעיר משכיל מהעיר טולכרם, כשהוא קורא בקול מתוך הכרוז שצה"ל הפיץ באיזור בסוף השבוע שעבר. האופן שבו קרא את הכרוז, בליווי הערות, צחוקים וקולות של בוז, הפכו את הכרוז הזה להומורסקה. ובאמת, לנוכח האווירה השוררת היום בשטחים, קשה שלא לצחוק לשמע משפטים כגון "לצה"ל יש מידע ברור על זהות האחראים למהומות ולפגיעה בבטחון האיזור", או "אל תשכח, אחי, שמאורעות 1936 ו־1948 התחילו באותה צורה, ואת מחירן משלמים דורות של פלשתינאים עד היום", או "יש להפסיק מייד את ההידרדרות, לפני שיהיה מאוחר מדי — ראו הוזהרתם".

"הצבא שלכם באמת נמצא במצוקה, מה?", אמר בלגלוג בריסונו בטולכרם, כשהוא מפנה את מבטו אל ארבעה חיילי מילואים ברטובים, המשתרכים מולנו בבכורות, עטופים בריסוני גן מרמיע ובתחמושים של כדורי גומי.

מקורות מדיניים / עקיבא אלדר

עשרת ימי תשובה

עשרת הימים הבאים יהיו ימי המירוץ אחר התשובה. ישראל, ירדן ואולי גם בריה"מ, אש"ף וסוריה ימשיכו במירוץ המהיר אל הי"ג באפריל, מועד הביקור (המוטל עדיין בשעת כתיבת השורות הללו בספק קל) של מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' שולץ באיזור. מהו, משום שיוכה כי זה שינוע אותרן ויניח לסוגריו להקדים אותו במירוץ אל ה"לאו". משקיפים אמריקאים וכמובן חוגים מקורבים לראש הממשלה יצחק שמיר, מגדירים את היוזמה האמריקאית כ"אור פני כושר": כל כולה נועדה להציג מאמץ כביר ללחוץ על הרושה, בעוד שהכל יודעים כי אין שום סיכוי שהמאמץ הזה יזיז את האופציים כמלוא הנימה קדימה.

לממד הזמן של יוזמת שולץ יש חשיבות בפני עצמו, ועל רקע זה אפשר להבין את פנייתו השבוע אל מ"מ ראש הממשלה ושר החוץ שמעון פרס לבל יזדרז בשמיר להביא את התכנית להכרעת הקבינט. שולץ בעדיף כי התוצאה של מעשה כזה תהיה קבורתה של התכנית, שכן שמיר לא השאיר אצלו מקום לספק בדבר מרוב הגמישות שלו בעניין הוועידה הבין־לאומית, שי קשה להבחין בו בעין בלתי מזוינת.

ויתורו של פרס על הצבעה בקבינט האריך את חייה של התכנית בעשרה ימים נוספים, אך מה אחר־כך? שולץ כבר היה כאן מבלי שנקט מהלך מכריע ושמיר היישיר פניו בוואשינגטון אל לוע הארי ושב בשלום, אולי אף שלם יותר מכפי שיצא. האם יבוא הפעם המזכיר לישראל ולירדן כדי להניח על השולחן את נוסח ההזמנה שתמתין כבר במגירת שולחנו של מזכיר האו"ם ויאמר משהו כמו "עד מתי אני רוצה תשובה — כן או לא". כדאי להזכיר כי המועד הנקוב לכינוס הוועידה בתכניתו של שולץ הוא ה־15 באפריל — 12 יום לאחר נחיתתו הצפויה באיזור.

מאחורי האופוריה שאפפה את ראש הממשלה בשובו מארה"ב מסתתר החשש ששולץ יקיע אותו אל מול פני האומה בישראל, כמי שהכשיל את ההזדמנות הגדולה. בירושלים מתרוצצת שמועה עקשנית שהנאום מונח כבר זמן רב בתיקו של המזכיר.

שמיר לא הסתיר השבוע בישיבת שרי הליכוד את תקוותו שהמלך חוסיין יקדים אותו במירוץ אל הלאו, ואולם הוא יודע שפיליפ חביב דיווח לשולחיו שהמלך הבטיח להיענות להזמנה לוועידה. שמיר הספיק מן הסתם לקרוא את הדיווחים האחרונים על שיחותיו של ראש ממשלת ירדן, זייד א־ריפאעי במוסקווה שחיזקו את הדברים אשר שמע בוואשינגטון בעקבות ביקורו של עוזר המזכיר ריצ'רד מרפי בבירה הסובייטית.

אלה מלמדים שהסובייטים דוחים את דרישתו האולטימטיווית של אש"ף לייצוג נפרד בוועידה הבינ"ל, בקבלם את הטענה כי אין לכך שום סיכוי להתקבל על ידי גורם מרכזי כלשהו בישראל, בירדן ובארה"ב. הישועה לא תבוא ככל הנראה גם מדמשק (ראה קטע נפרד). מצבו של שמיר יהיה קשה במיוחד אם הסובייטים יוותרו גם על הדרישה לוועידה "סמכותית" ויאותו להסתפק בייצוג עקיף בוועידה, במסגרת משלחת משותפת עם ירדן.

ברם, שמיר יתגבר גם על כך. ביקורו בארה"ב הכשיר את הקרקע לקראת העימות האפשרי, אולי הבלתי נמנע מול ממשל ארה"ב. שמיר השכיל לאתר את נקודת התורפה בעיני דעת הקהל האמריקאית — הוועידה הבינ"ל בהשתתפות הסובייטים. כפי שאמר אחד ממקורביו — ראש הממשלה הבין שזה השער לכל התכנית "אחר כך הצליח לשכנע רבים וטובים באמריקה שזה השער שצדיקים לא יבואו בו". שמיר נשען עתה על מערכות אוהדות ב"ניו יורק טיימס" וב"וואשינגטון פוסט" ועל שישה סנטורים לפחות שהביעו באוזניו חרטה על צירוף חתימתם למכתב המחאה ששלחו נגדו לשולץ.

יהודי ארה"ב שעמדו רק לפני חודש מאחורי יוזמתו של שולץ, התיישרו על פי הקו הנוקשה של שמיר. לבסוף, כאן בירושלים המתין ח"כ מנחם פרוש על בימת הכבוד בקבלת הפנים לכבוד ראש הממשלה במבואות ירושלים ואמר לו "על חומותיך ירושלים הפקדתי שומרים, ולא בכדי מתחרז שמיר עם שומר, שהרי אתה הוא שומר ירושלים". יש בליכוד כאלה שאומרים כי אפשר לומר על תכנית שולץ מה שאמרו על הוועידה הבינ"ל — אם היא לא היתה יוצאת לאוויר העולם, היה שמיר צריך להמציא אותה. לא בכל יום נופלת לידיו הזדמנות להוכיח את "גבר יותר" קבל כל העולם.

החידה הסורית

בשיחה עם דיפלומט ישראלי בוואשינגטון ניתחה מומחה של הסטייט דפרטמנט לענייני סוריה את גישתה של דמשק ליוזמת השלום האמריקאית. שיחה זו מסבירה במידה רבה את המאמץ האמריקאי לשלב את סוריה במהלכי השלום. האמריקאים מאמינים כי סוריה נתונה עתה לשינויים חשובים, חיוביים בעיקרם, ואין לתת להזדמנות נדירה זו לחמוק מבין האצבעות.

המומחה האמריקאי טוען כי הסורים לא דחו את יוזמת שולץ, כפי שאולי היו נוהגים ב"ימים כתיקונם" ואפשר שבודכם שלהם גם לא ידחו אותה בהמשך. הוא רואה בדברי שר החוץ פארוק א־שארע בגנות היוזמה "חריג" שהוא לא הוסמך לבטאו והראיה — בנאום הנשיא אסד לא כלל את המלה "לאו".

המומחה של משרד החוץ מנה מספר מרכיבים לתולשה הסורית ועומד על ההבדלים בין יחסה השלילי להסכם חוסיין־ערפאת מפברואר '85 לאיפוק שהיא נוהגת היום ביוזמה החדשה. א. אסד ער לכך שארה"ב לא יזמה תכנית משלה מאז קמפ דייוויד (לדבריו, תכנית רייגן היתה יותר בבחינת הצהרת כוונות).

ב. אסד זקוק עתה לחסדי ירדן, שכן חוסיין הוא הצוהר החשוב ביותר, היחיד למעשה, למדינות ערב השמרניות ולעיראק. הדבר מתעדכן אסד באשר למתרחש במחנה הערבי ואין להקל ראש גם ברווחים שבקבלת סוריה ממלך ירדן על מגעיו עם ישראל. המומחה איננרס חזק שלא לשבש מערכת זו ו"גם אם חוסיין ירחיק קצת לכת, אסד יהיה סבלני במידה מספקת".

ג. בשנת '85 לא היה אסד מהסס להפעיל טרור נוכח התפתחות בלתי רצויה לו באיזור. בעקבות פרשת המטוס הירדני בלונדון לא יעז אסד לחזור על מבצעי טרור כבעבר. הוא יודע שכלי חשוב זה אבד לו וזקוק שינויים.

ד. בריה"מ — גורבצ'וב מתנהג בבורה בלתי חוויה וגובר החשש בסוריה שמוסקווה תעקוף את דמשק. אם הסובייטים יילכו לוועידה, לא יהיה מנוס לסורים מלהיגרר אליה. אסד "בונה" ביחסים על עמדת ישראל ולחילופין על שינויים בתכנית שלא יהיו מקובלים על יתר הערבים ויכשילו את התגברותם של האחרים, מבלי שסוריה תואשם בסיכול היוזמה.

גורמים אחרים המדאיגים את סוריה ומקטינים את כושר התמרון שלה הם הזרמה מכיוון העולם הערבי ולמעמד המצרי החשוב ביותר של אש"ף. האמריקאים משוכנעים כי אין יסוד לשמועות בדבר שיפור כביכול ביחסים בין דמשק לאש"ף. הדבר נועד להחדיר ספק בלבו של ערפאת בדרכו לעבר ירדן, שמא בכך ייפגעו סיכויי הפיוס עם סוריה.

שמיר: מבט אל העבר, מבט אל העתיד

במאמר בידי מפרי עטו מגלה שמיר את עיקרי המדיניות שלו ומתקרב מאוד לתורת "ירדן היא פלסטין" מבית היוצר של אריאל שרון. בגיליון האחרון של כתב העת האמריקאי היוקרתי "פורין אפיירס" כותב שמיר: "ירדן, שאוכלוסייתה מורכבת מאנשים משתי גדות הירדן, היא מדינה ערבית־פלשתינית מכל בחינה, פרט לשמה. כיום נתון בידי ישראל פחות מרבע מן השטח המקורי של המנדט על ארץ ישראל. שלושת הרבעים האחרים, הקרואים עתה הממלכה ההאשמית של ירדן, נתונים בידיים ערביות. שני שלישים מאוכלוסיית ירדן הם מארץ ישראל המערבית, וכך גם מרבית חברי הפרלמנט, ראש הממשלה וחברי הממשלה הידועים ביותר". שמיר ממהר להוסיף "ההצהרה על עובדות אלו אינה מרמזת כמובן על התנגדות מצדנו לשלטונו של המלך חוסיין בירדן".

שמיר מגלה במאמרו כי הציע לנשיא מובארק להזמין את המלך חוסיין ואת ישראל לשיחות שלום בחסותו ואחר כך מסביר את ההבדל העקרוני הקיים לדעתו בין הסכמי קמפ דייוויד לבין הסכם שעליו הוא מוכן לחתום עם ירדן: "את הישובים בסיני אמנם פינינו, אבל לא יעלה על הדעת שנניח ליהודה ושומרון (הוא אינו מזכיר את עזה — ע. א.), ערש האומה התרבות שלנו להיהפך ל'ירדנית' (ההדגשות במקור) ולאחר שיהיה אסור בפני יהודים. "ללא קשר לצורה שבה תיפתר בעיית הריבונות על יהודה ושומרון, לא יתכן שניאלץ לפנות את שילה, בית אל וחברון, ממש כפי שלא יעלה על הדעת שנוותר על ירושלים, תל אביב וחיפה. גם מבחינה בטחונית, ויתור על שליטה ברכס הרי יהודה ושומרון, עלול להחזיר את מתנגדי השעון לימים שלפני מלחמת ששת הימים". שמיר טורח גם להסביר את החלטתו להימנע בהצבעה בכנסת על הסכמי קמפ דייוויד באותו החשש מפני תקדים של פינוי ישובים והנסיגה לקווי הפסקת האש של יוני 67.

במאמר שהוכתר בכותרת "ישראל בשנת הארבעים לעצמאותה — מבט אל העבר, מבט אל העתיד" קובע שמיר כי יהודה, שומרון ועזה הינם חלק מארץ ישראל כמו כל חלק אחר, וכי התפישה לפיה ישראל תפשה כביכול את מקומה של יישות פלשתינית כלשהי היא מוטעית. ההסבר — "במהלך ההיסטוריה ב־3000 השנים של ארץ ישראל, הריבונות העצמאית היחידה שהתקיימה בה היתה יהודית". אחרי כל זה הוא מציע לנציגי התושבים בשטחים להשתתף במשא ומתן בין ישראל לירדן ומבהיר — לא אנשי אש"ף ולא טרוריסטים.

מצע מזרח־תיכוני למימשל הבא

מוסד המחקר רב־היוקרה ברוקינגס בוואשינגטון פירסם אתמול, מקץ שנה של עבודה, דין־וחשבון על המזרח־התיכון. הוא כולל שורה של המלצות למימשל האמריקאי הבא, שייכנס לתפקידו בינואר 1989

להלן קטעים מהדו"ח שלוקטו בידי יואב קרני

השכנת שלום בין ישראל למדינות ערב ראויה לעמוד במקום גבוה בסדר יומו של הממשל האמריקאי הבא. קיפאון ממושך עלול לסכן את האינטרסים הלאומיים של ארה"ב.

הנשיא החדש של ארה"ב יוכל להפיק תועלת מכמה נוסחאות קיימות, שאומצו בתמיכה אמריקאית. בהחלטות מועצת הביטחון 242 ו־338, בהסכמי קמפ־דייוויד, ובהצעת הנשיא רייגן מ־1 בספטמבר 1982, מתגלמים עקרונות חשובים דוגמת הוורת "שטחים תמורת שלום", כינון "גבולות בטוחים ומוכרים", משא־ומתן בין הצדדים הנוגעים בדבר "החוסת המתאימה", "הסדרים זמניים בגדה המערבית ובעזה", "פתרון הבעיה הפלשתינית על כל צדדיה", והצעה שהגדה המערבית ועזה יהיו, בסופו של דבר, קשורות קשר כל שהוא עם ירדן.

אבל הממשל הבא אינו יכול סתם לצרף את הנוסחאות האלה זו אל זו, ולראות בצירופן מדיניות רצינית. יהיה צריך לשקול תפישות נוספות ולגבש גישות נוספות, כדי לשקף מציאויות חדשות באזור.

ב־15 השנים האחרונות, הגישה האמריקאית כלפי הסכסוך הישראלי־ערבי נעה ממעורבות אינטנסיווית בדרג הבכיר ביותר, עד פאסיוויות הזנחה.

אנחנו חושבים, שהנשיא הבא יצטרך לשאוב רכיבים של מדיניות מגישותיהם של כל אחד מקודמיו.

המחויבות העקיבה והמתמדת שאנחנו קוראים לה, תצטרך להימנע מפסיחה על שתי הסעיפים, בין פאסיוויות לאקטיוויות. הצורך ביוזמות חדשות ונועזות רחוק פחות מן הצורך בדרישה פוליטי נמשך, במעורבות נחושה ונמרצת, ובשימוש מושכל בעוצמה האמריקאית לתועלת הדיפלומטיה של השלום.

יש להתחשב בישראל

בהתחשב בתחושת הבידוד הבין־לאומי של ישראל, בתחושת הפגיעות שלה, ובתלותה בארה"ב, יוכל הנשיא לתרום תרומה מכרעת אם ישגר מסר למנהיגות ולציבור בישראל, שיש לו מחויבות אישית ליחסי ארה"ב־ישראל ולביטחון ישראל.

אם יזכה הנשיא באמונה של ישראל בשלב מוקדם של ממשלו, יתחזקו הסיכויים לזכות בהסכמה ישראלית לתפקיד תיווך אמריקאי פעיל. הדרך הטובה ביותר לזכות באמון הזה תהיה בשביל הנשיא, לגלות עניין אישי בהכוונת מערכת היחסים, לפגוש במישרים מנהיגים ישראליים, לנהל שיחות פרטיות רציניות על תהליך השלום לפני נקיטת יוזמות פומביות, ולחזור ולהדגיש שיימשכו היחסים הכלכליים והביטחוניים בין שתי הארצות.

אשר לידידים ערביים מסורתיים — במיוחד מצרים וירדן — הצורך הוא בהתייעצויות קרובות על האופן הטוב ביותר להזיז את תהליך השלום.

לעיתים קרובות מדי נהגו בסוריה כמו היתה בלתי־רלוואנטית לתהליך השלום, או כמו שכוחה מעבר להישג ידה של הדיפלומטיה. אבל לסוריה יש היכולת לסכן, או לסכל, מאמצי משא־ומתן, אם אין היא מובאת בחשבון, כפי שהוכח בעליל בין 1982 ל־1987.

דו־שיח המדרג בחוץ בין וואשינגטון לדמשק, כדי לקבוע אם וכיצד מוכנה סוריה לתרום לתהליך השלום. על ארה"ב להיות מוכנה לשיפור יסודי ביחסיה עם סוריה. מובן כי שיפור כזה לא יוכל להתרחש, אם תתמוך סוריה בטרור הבין־לאומי, או תכשיל באופן פעיל את תהליך השלום.

על ארה"ב יהיה למצוא דרכים להתייעץ בשלב מוקדם עם פלשתינים יציגים. קיימים איך סוף ערוצי תקשורת, פורמאליים ובלתי פורמאליים, ויש להתאמץ ולעשות בהם שימוש יעיל, כדי לשכנע מנהיגים פלשתינים מוסמכים, שיש להם טעמים טובים לתמוך בשלב הבא של השכנת השלום.

ארה"ב תצטרך גם לשקול מה הדרך הטובה ביותר לדון בדיפלומטיה הישראלית־ערבית עם בריה"מ. יחסי ארה"ב־בריה"מ נכנסו לשלב של דו־שיח רציני על שורה ארוכה של עניינים, וביניהם הגבלת הנשק האסטרטגי. הסכסוך הישראלי־ערבי עלה למקום גבוה יותר בסדר־היום הבין־מעצמתי, והוא צריך להישאר שם.

ועידה בין־לאומית לשלום

על מימשל חדש יהיה לשקול ברצינות את העניינים הקשורים בכינוס ועידה בין־לאומית. העדיפות הראשונה היא ליצור אווירה פוליטית, שתעודד את הצדדים לסכסוך לשאת ולתת. האייל והמשא־ומתן הדו־צדדי אינו מתקבל על דעת ירדן, סוריה והפלשתינים. תהיה נחוצה נוסחה אחרת כל שהיא, כדי להביא למשא־ומתן. נראה שנחוצה מסגרת בין־לאומית.

לפני שתלחץ ארה"ב לכינוס ועידה כזאת, יש למצוא תחילה תשובות לארבעה ענייני נוהל, באופן שיגן על אינטרסים אמריקאיים, ויכשיר את הקרקע למשא־ומתן:

(1) מי ייצג את הפלשתינאים?

(2) איזה תפקיד תמלא בריה"מ?

(3) מה תהיה סמכותה של המליאה ביחס לכל הסכם שיושג הדו־צדדית?

(4) איך אפשר להעניק לכל הצדדים, ביחוד לסורים, חלק ונחלה בוועידה, בלי למסור להם זכות וטו על תוצאותיה?

אנחנו סבורים, כי הפלשתינאים צריכים להיות מיוצגים בכל משא־ומתן עם ישראל באמצעות דוברים שהם יבחרו, אם במשלחת ירדנית־פלשתינית משותפת, ואם במתכונת אחרת.

בכלל, ארה"ב אינה צריכה להתנגד להשתתפות פלשתינאים, הידועים בנכונותם לדו־קיום עם מדינת ישראל, שיש להם מחויבות למשא־ומתן בדרכי שלום, היכולים לתרום להשגת היעד הזה, ומסכימים לוותר על השימוש בכוח.

הזכות הבינ"ל — לא סמלית בלבד

מעשית, אנחנו מבינים כי אין להניח שפלשתינאים ייכנסו למשא־ומתן עם ישראל בלי לקבל אישור מפורש או עקיף מאש"ף.

מליאת הוועידה נחוצה, לכל הפחות, לתכלית הסמלית של פתיחת משא־ומתן. לא ריאלית היא הנחתם של אחרים, שלמליאה לא יהיה שום תפקיד נוסף אחר. עניינים כמו תביעות של פליטים, הסדרים לשמירת השלום, ותוכניות כלכליות עתידיות באזור, יוכלו להתברר במתכונת רב־צדדית, אם הצדדים יסכימו לכך. אבל המליאה לא תורשה להכשיל את מהלך המשא ומתן הדו־צדדי הישיר.

מצב הגולן — לא סופי

ארה"ב צריכה להבהיר את תמיכתה במשא־ומתן בין ישראל ובין סוריה על יסוד עקרונותיה של החלטה 242. ארה"ב אינה חושבת את הצעדים החד־צדדיים שנקטה ישראל בגולן לסופיים. לארה"ב יש אינטרס ראשון במעלה ביציבות בגבול הסורי־ישראלי, ועליה להמשיך בכל צעד לשמירת השלום ולשיכוך סכנת המלחמה.

הסורים רוצים הבטחות, שקולם יישמע בשאלה הפלשתינית. עליהם להבין, כי ארה"ב לא תתמוך בכוונות וטו סורית בעניין הזה, אבל דמשק חופשית להשתמש בכל השפעה פוליטית לגיטימית שיש לה על הירדנים ועל הפלשתינאים, כדי להבטיח שהשקפותיה יובאו בחשבון. זה עניין לפוליטיקה בין־ערבית, לא לנהלי הוועידה.

אין אנחנו תומכים ללא סייג ברעיון של ועידה בין־לאומית. ועידה אשר תיקלע במהירות למבוי סתום, עלולה להחמיר מתחים אזוריים. אם יעלו חלופות טובות יותר, יהיה על ארה"ב להיענות להן. אולם, לפי שעה שום רעיון אחר אינו זוכה לתמיכה רחבה, ואנחנו משוכנעים שארה"ב יכולה לעזור בעיצוב ועידה כזאת, ויכולה למלא בה תפקיד אקטיבי.

אין זה עניינה של ארה"ב להעניק תוכניות מפורטות להסדר סופי. צביון כזה ממלא ירוחה מעיקרו על ידי הצדדים. בה במידה, אין ארה"ב יכולה להיות מעורבת באופן קונסטרוקטיבי בתהליך השכנת השלום, אם את האסטרטגיה שלה לא יגבו עקרונות־יסוד, הנוגעים לאופי השלום ולתכנו.

שטחים תמורת שלום

התפייסות בין הישראלים לפלשתינאים תצטרך לנבוע מהכרה, שהאינטרסים של העמים הבלתי־[illegible] לשעבר, מערבה מנהר הירדן, הוא ביתם של שני העמים. הם זכאים להכרה ולכבוד זה לזה. לבוא ממשא־ומתן על יסוד "שטחים תמורת שלום", תצטרך להרשות יחסים כלכליים וביטחוניים בין שני העמים על בסיס של שוויון.

המשא־ומתן ייקלע מיד למבוי סתום, אם עניינו מלכתחילה יהיה התוויית הקווים של ההסדר־שלום סופי. רוב הצדדים מבינים את הצורך בהסדר זמני כל שהוא.

נוכח הרקע ההיסטורי אנחנו מסיקים, כי הסדר זמני יזכה בתמיכה פלשתינית, רק אם יהיה קשר אל עקרונות של הסדר כולל. הדיפלומטיה האמריקאית צריכה על כן להניעים פעם אחר פעם, כי ארה"ב תוסיף ותהיה מעורבת גם מעבר לשלב הזמני, במאמץ להשיג הסדר קבע.

ערכם של הסדרים זמניים בשביל הישראלים יהיה בזה, שבשעת הבעתה אחת, יוכלו למלא את צורכיהם הביטחוניים ולבחון הסדרים פוליטיים חדשים. בתקופת הביניים יהיה על ישראל לקבל משהו מן היתרונות של שלום כולל — לכל הפחות, סיום מצב המלחמה, הסרת החרם הדיפלומטי והכלכלי.

דו־קיום יהודי־ערבי בשטחים

אנחנו מכירים במכשולים ה[illegible] בדרך למשא־ומתן, והראגים מן הטוף האלים. המסקן ביחסים בין הישראלים ובין הפלשתינאים, ישראלים ופלשתינאים, המתגוררים בגדה המערבית ובעזה, צריכים לשקול בכובד־ראש שינויים מרכזיים בתכניות. באינטראקציה היומיומית שלהם. לכן אנחנו מציעים שורה של צעדים, שהצדדים יוכלו לנקוט בנפרד מן המשא־ומתן הפורמאלי.

למשל, סיום כל צורות האלימות; הפסקת התעמולה העוינת; ביטול מדיניות הגירושים והענשים הקיבוציים; הענקת סמכויות ניכרות לפלשתינאים המקומיים; הפסקת הקמתם של יישובים ישראליים והפסקת הפקעה של אדמות בשטחים הכבושים. נוסף על כך, על ארה"ב לתמוך בבחירות חופשיות למועצות המקומיות כצעד חיוני שירשה לפלשתינאים לבחור את מנהיגיהם לצורך ממשל עצמי, וגם כמשתתפים אפשריים במשלחת משא ומתן פלשתינית.

פדראציה, קונפדראציה

דגם־אורקטיוני של עתיד המזרח־התיכון יוכל לכלול הסדרים פדראליים, או קונפדראליים, אשר ישקפו זהויות לאומיות ייחודיות, אבל גם יאפשרו זיקות פוליטיות וכלכליות בין היחידות הפוליטיות השונות.

גבולות לא יהיו עוד מחסומים פיסיים; אזרחי כל אחת מן היישויות הפוליטיות יוכלו לחיות בשלום, עם זכויות מוכרות, בחלקים אחרים של האיזור; ולא יוגבלו עסקות כלכליות ותנועה של יוזמים.

אין לנו נוסחה מדויקת לגבי עתידו של המשולש הישראלי־פלשתיני־ירדני. אבל ראוי, עם זאת, את הצורך במסגרת פוליטית, שתקיים את המיוחד בשביל כל אחד מן [illegible] לאומיות והעניק ביטוי פוליטי — ובה בשעה, תכיר בקיומה של שותפות אינטרסים־ רשת של יחסי־גומלין על יסוד של שוויון, והסדרי ביטחון שימנעו איומים ושימוש בכוח ליישוב מחלוקות.

הסכמי שלום יצטרכו להיות, ויחסים נורמאליים יצטרכו לקום בין ישראל ובין כל אחת משכנותיה.

ירושלים בירת ישראל

ירושלים תוכר, בין־לאומית, כבירת ישראל במסגרת כל הסדר שלום עתידי. אבל ירושלים היא גם מרכז השאיפות הפוליטיות הפלשתיניות. על כן, ירושלים תצטרך להישאר עיר מאוחדת, עם זכות לחופש התפילה והגישה, ויושמו הסדרים פוליטיים אשר ישקפו את אוכלוסיית העיר.

כדי לסייע במימוש הפוטנציאל הכלכלי של האזור בעידן שלום, יהיה צורך בתוכנית מקיפה לפיתוח כלכלי, שתהיה מיוסדת ביחוד על השתתפותן של ארה"ב, אירופה ויפאן.

בהיעדר שלום, הדיבורים על "תוכנית מרשל" למזרח־התיכון אינם אלא רטוריקה; לכשייכון שלום, הם יוכלו להיהפך למציאות.

פליטים ועקורים, יהודים וערבים

תוצר־לוואי טראגי של המלחמות, אשר פקדו את האזור, הוא המספר הניכר של פליטים ועקורים, ערבים ויהודים. כחלק מכל הסדר, יהיה צורך לטפל בתביעותיהם המוכרות על־ידי הקהילה הבין־לאומית.

פליטים ועקורים שאינם יכולים לשוב לבתיהם יצטרכו ליהנות מפיצוי הוגן, להבטיח את עתידם ואת זהותם הפוליטית. גם כאן תצטרך הקהילה הבין־לאומית להושיט עזרה.

המוחות שמאחורי הדו"ח

את דו"ח ברוקינגס הכין צוות של 19 חוקרים, דיפלומטים ואנשי־ציבור. ביניהם: אלפרד אתרטון, לשעבר עוזר מזכיר המדינה לענייני המזרח־התיכון; הרמאן איילטס, לשעבר שגריר ארה"ב במצרים; לארי פאביאן, שהיה מנהל תוכנית המזרח־התיכון בקרן קארנגי בוואשינגטון; דייוויד גוהרים, לשעבר סגן נשיא הוועד היהודי־האמריקאי; ריטה האוזר, ממייסדות המרכז הבין־לאומי לשלום במזרח־התיכון; פול ג'אבר, מנהל התכנית המזרח תיכונית במועצה האמריקאית ליחסי־חוץ; ברי בלוק?, לשעבר שגרירת ארה"ב בהולנד; פרופסור ראשיד חאלידי; ג'ודית קיפר, חוקרת אורחת במוסד ברוקינגס, מומחית לענייני המזרח־התיכון; סמיואל לואיס, לשעבר שגריר ארה"ב בישראל; איאן לאסטיק, פרופסור חבר באוניברסיטת דארטמות'; רוברט ניומאן, לשעבר שגריר ארה"ב בערב הסעודית ובמארוקו; ויליאם קואנט, לשעבר חבר המועצה לביטחון לאומי בבית הלבן; הארולד סונדרס, לשעבר עוזר מזכיר המדינה לענייני המזרח־התיכון; הנרי סיגמאן, המנהל האקזקוטיווי של הקונגרס היהודי־האמריקאי; קנת' וולאק, לשעבר מראשי איפא"ק, השדולה הפרו־ישראלית בוואשינגטון; קאמיל יוסף?, מנהל אקזקוטיווי של המועצה לעניינים עולמיים בצפון קליפורניה.

"שורשים" מרכז לימודים יהודיים
משרד החינוך והתרבות האגף לתרבות ואמנות

בין אדם לחברו
בין שלטונות ומוסר
"פרקי אבות"

על שכר ועונש, על שנא את הרבנות, על ליקוי המרד,
על אבות ובנים, על קנאה שנאה ודרך ארץ, על רודפי שלום
ועל רודפי בריות, על העולם הבא והעולם הזה,
על תלמידי חכמים, על עמי הארץ ועל אחרים.

כל התורה כולה על רגל אחת?

סמינר סוף שבוע בהשתתפות:

ד"ר בנימין איש שלום – החוג למחשבת ישראל, האוניברסיטה העברית
ד"ר יעקב אלבוים — ראש החוג לספרות עברית, האוניברסיטה העברית
פרופ' יואב אלשטיין – החוג לספרות עברית, אוניברסיטת בר־אילן
ד"ר נחום אריאלי – החוג לפילוסופיה יהודית, אוניברסיטת בר־אילן
ד"ר אלון גושן – החוג לפילוסופיה יהודית, אוניברסיטת תל־אביב
ד"ר חננאל מאק – החוג לתלמוד, האוניברסיטה העברית

הסמינר יתקיים בימים שישי־שבת, 15–16.4.88 במלון "גני שלומית" באשקלון.

פרטים והרשמה: אגודת "שורשים", טל' 02-663195, 02-663194

נמשכת ההרשמה לקורס: **"יהדות נצרות"**, שיתקיים ב"**בית אריאלה**" ת"א, בימי ראשון, בשעה 10.30, החל מתאריך: 10.4.88, בהשתתפות: פרופ' **אלברט באומגרטן**, האב פרופ' **מרסל דובואה**, פרופ' **מכאל הר סגור**, ד"ר **ישראל יובל**, ד"ר **דוד סתרן**, פרופ' **קנת סטאו**, פרופ' **יוסי קפלן**, הכומר ד"ר **מכאל קרופ**.

נפתחה ההרשמה לסיור: "**ארכיטקטורה בירושלים**", שיתקיים בתאריך: 26-27.4.88, בהשתתפות: הארכיטקטים הה' **דוד קסוטו ודוד קרויאנקר**.

נפתחה ההרשמה לסיור/סמינר "**יוספוס פלאביוס**" שיתקיים במלון "סבריוד" בטבריה בימים שישי – שבת, 21, 22, 23. 4.88, יום העצמאות. המרצים בסמינר: מר מוטי אביאם, פרופ' אלברט באומגרטן, מר עמנואל דמתי, גב' חנה ספראי, פרופ' יונה פקרנקל, מר יואל רפל, מר דני שוורץ.

נפתחה ההרשמה לסמינר "אחרית הימים", שיתקיים במלון "גני שלומית" באילת, בימים 26-29. 5.88. המרצים בסמינר: פרופ' משה אידל, ד"ר **נחום אריאלי**, פרופ' **יוסף דן**, גב' **חנה ספראי**, פרופ' **אבי רביצקי**

האוניברסיטה העברית בירושלים
המרכז להכשרת מנהלים
בית הספר למינהל עסקים
מיסודו של קרן בנק דיסקונט לישראל
מודיעים על סיום כנס

אופציות וחוזים עתידיים על מט"ח, אג"ח ואינדקסים של מניות

ביום ראשון, 17 באפריל 1988 בשעה 9.00 בבוקר, בבית [illegible], האוניברסיטה העברית, קמפוס הר הצופים

סדר היום

9.00	התכנסות והרשמה
9.30-10.45	"מבוא לאופציות ולחוזים עתידיים" – פרופ' דן גלאי
10.45-11.00	הפסקת קפה
11.00-12.00	"אופציות וחוזים עתידיים על אינדקסים" – [illegible]
12.00-13.00	[illegible]
13.00-14.30	ארוחת צהריים
14.30-15.30	[illegible]
15.30-16.30	[illegible]
16.30-16.45	הפסקת קפה
16.45-17.30	[illegible]

המחיר: 250 ש"ח

לפרטים והרשמה: [illegible] טלפונים: 02-883077, 02-824638 [illegible]

הפעילות החברתית של ה"שאביבה"

מאת מרדכי ארציאלי

בעשר השנים האחרונות נראו בני נוער בבתי־הקברות שבמחנות הפ־ליטים ובכפרים ביהודה, שומרון ור־צועת עזה, כשהם עוסקים בניכוש עשבים שוטים ובעבודות נקיון אחרות. בכביסה לכפרים רבים, ליד תחנות האוטובוסים, בנו נערים גגונים להגן על הכפרים מגשם ומשמש. ברחובות שתלו פרחים, ול־פני כל חורף באו בני־תשחורת לב־תיהם של קשישים וסייעו לתקן את גגות הבתים.

במועדונים לבני נוער שנפתחו במזרח־ירושלים ובערי הגדה והר־צועה התקיימו פעילויות ספורט מגוונות וקורסים לביעור הבערות. הכל נעשה בהתנדבות, באמצעות הנהגה של גופים שונים, בהם ה"שאביבה", שהוצאה בסוף השבוע שעבר אל מחוץ לחוק. בצו מינהלי נסגרו השבוע 10 מבין יותר מ־100 מועדונים ומאות רבות מחברי ה"שאביבה" נעצרו.

"א־שביבה" היא מילה נרדפת ל"שבאב", שמשמעותה בערבית — נוער. ה"שאביבה" הוא ארגון הנוער הגדול והממוסד ביותר בשטחים, ולמעשה הפך שם למילת קוד לפת"ח. אביו הרוחני היה עבד אל־עזיז שאהין, ממייסדי הפת"ח, חבר בחוליה של יאסר ערפאת ב־1967. זמן קצר לאחר מלחמת ששת הימים נתפס, נשפט ונידון ל־17 שנות מאסר. בין כותלי הכלא הישראלי גיבש את האידיאולוגיה והאסטרט־גיה של ה"שאביבה", אשר החלה לפעול בעירה. עוד כשישב בכלא, ההנחיות שהעביר החוצה מולאו על־ידי אנשיו בשטח.

כאשר שוחרר, בתום 17 שנה, חזר לרצועה. הוא לא מצא בה חלל ריק. ועדות נוער הוקמו ברצועה על־ידי פעילי המפלגה הקומוניסטית עוד ב־1976, והן נקראו "ועדות הפעולה ההתנדבותית". לא היתה זו המצאה של הפעילים המקומיים. לאחר השתלטות הרוסים על מדינות מזרח־אירופה, הוקמו בהן "ארגוני נוער התנדבותיים", שבהם רכשו בני הנוער את דוקטרינת המשטר הקו־מוניסטי.

הצלחות לקומוניסטים

הצלחתם של הקומוניסטים בקרב הנוער ברצועה, גררה את הארגונים השמאליים באש"ף. החזית העממית של ג'ורג' חבש קראה לתנועת הנוער שהקימה, "גוש חזית הנוער להו". החזית הדמוקרטית של נאיף חוואתמה הקימה את "גוש אחדות הפעולה", ואילו הפת"ח קרא לארגון הנוער שלו "שאביבה". כל אחד מהם פתח מועדונים שעסקו "בפעילויות התנדבותיות". פעולות אלא פורסמו בעלונים ובכרוזים. העיתונים במזרח ירושלים, כל עיתון בהתאם להש־תייכותו לאחד הארגונים, נתנו בי־טוי אוהד והעלו על נס את הפעולות ההתנדבותיות של בני הנוער.

בתקופה מסויימת היו עימותים חריפים בין ה"שאביבה" של הפת"ח, בין הארגונים המיליטנטיים ובין ארגון הנוער של הקומוניסטים ותנועת הנוער של הג'יהאד האסלא־מי. הקומוניסטים לא היו "זוברים לנשק ולמאבק". לא נטלו חלק במאבק המזוין ואף הכירו בגבולות כל שהם של מדינת ישראל — גבו־לות 1967 או גבולות 1947.

הבולטים המוכשרים שבין חברי ה"שאביבה" וארגוני הנוער של ארגוני הטרור האחרים, נדרשו, כש־לבים מסויימים, לפרוש, לשבת בבית ולא לעסוק בשום פעולה הנר־דפתית אשר תעודד מתרגמה את ה"מוחבראת" (המודיעין) הציוני. אלה נשלחו לירדן, וחלקם המשיכו למדינות ערביות אחרות. אומנו והופנו לחוליות פיגוע. רבים מאד ממבצעי הפיגועים שנתגלו בעשור האחרון, החלו את ה"קריירה" ב"שא־ביבה" ובארגוני הנוער האחרים.

ראשיהם ופעיליהם המרכזיים של "השאביבה" לא היו אלמונים לכו־חות הביטחון הישראליים. החל מ־1980 היו אלה מפקדים בכירים של הפת"ח ששוחררו מבתי־הכלא הישראליים, ולאו דווקא משוחררי העסקה עם ג'יבריל.

צעירים פלשתינאים ממלאים תפקיד בולט בהתקוממות האלימה בשטחים — אך ה"שאביבה" החלה את דרכה "בעורף האזרחי", בפעילות חברתית ענפה

סמל תנועת ה"שאביבה": עשרות־אלפי צעירים

אבו־עלי חזלן מהאקדיונים, מפע־ליה המרכזיים של ה"שאביבה" היה כלוא שנים רבות. כששוחרר פעל ללא הפרעה עד לפני קצת יותר משנה, כשגורש מהארץ. כמוהו מחמוד מסימה, ממחנה הפליטים בלטה, שגם הוא גורש לא מזמן. אך גירושם של שני אלה ושל נוספים בא רק לאחר שה"שאביבה" כבר היתה ממוסדת ומאורגנת היטב. גם המעצרים המינהליים, כמו של פייצל חוסייני, מראשי ה"שאביבה", נעשו רק לאחרונה. הצירים הד־רגיים המשיכו לזרום ל"שאביבה" ללא הפרעה.

וללא הפרעה חדרו פעילי ה"שא־ביבה" לכל בתי־הספר בשטחים. לאור ההצלחה בקרב בני הנוער, פנו לפעילות בקמפוסים, באיגודי פוע־לים, בתנועת הנוער של הצופים, ואף יסדו ארגון של נשים בוגרות וארגון של צעירות.

ארגונים מוסלמיים קיצוניים

מי שלא ראה את הסכנה ב"שאבי־בה", הופתע ב־9 בדצמבר 1987, כשהחלה בעזה ה"אינתיפאדה" ("ההתקוממות"). האמת היא, שלא הפת"ח וה"שאביבה" ולא ארגוני הטרור האחרים החלו ב"אינ־תיפאדה", אלא "אל־מג'מע אל־אסלאמי", או בקיצור ה"מג'מע" וארגונים דתיים פונדמנטליסטים נוספים.

ברצועת עזה יש מספר ארגונים איסלמיים, שהבולטים בהם ה"מג'־מע", "אל־ג'מעה אל־אסלאמיה", "שותפות אל־ג'יהאד אל־אסלאמי" ו"אל־סלפון". לארגונים איסלמיים אלה לא היתה אחיזה חזקה ביהודה ושומרון ולא תשתית ארגונית מעולה. ה"שאביבה" קפצה על עגלת ה"אינתיפאדה" לאחר שפרצה, והיא עתה המובילה את ההתקוממות בשטחים.

ה"שאביבה" מונה עשרות אלפי צעירים, ובפעילות נוטלים חלק אלפים רבים. בראשה הנהלה, ועדה מבצעית והנהגות אשר כפעיל ועדות אזוריות. אלה מכוונות ומפעילות את הועדות המקומיות. ביהודה ובשומרון יש יותר מ־400 ועדות מקומיות וברצועת עזה כ־150.

ה"שאביבה" היא הכוח המוביל את מה שמתרחש בשלושת החודשים האחרונים בשטחים. אם יישאלו שלטונות הביטחון הישר־אליים אם ידוע להם מי הם ראשי ה"שאביבה", יש להניח בסבירות גבוהה, שהתשובה תהיה חיובית. אם יישאלו מדוע ניתן ל"שאביבה" לפעול באין מפריע שנים כה רבות, יש להניח כי יענו שה"שאביבה" לא עסקה בפעילות אלימות, בטרור. אם יישאלו מדוע הוצאה ה"שאביבה" אל מחוץ לחוק רק לפני שבוע ומדוע לא נעצרו מאות רבות בפע־ליה כשהחלה ה"אינתיפאדה", יאמרו בוודאי: לך ושאל את קובעי המדיניות גם מדוע לא נסגר המרכז הפלשתינאי לחקר של פייצל חו־סייני, מדוע לא נסגר ה"אל־אדחן" "אל־הבואות", מדוע מגיעים פרסו־מים של ארגוני הטרור לבתי־כפר יהודיים, ובוודאי תקבל את התש־בה, שכך נוהגת מדינה דמוקרטית. משטר דמוקרטי הוא רע, אך המשטרים האחרים גרועים ממנו.

בצבת הנאמנות הכפולה (ב')

בקה־אל־גרביה ובקה־אל־שרקיה

סיפורם של שני הכפרים הערביים שמשני צדי הקו הירוק מייצג את סבך הבעיות שאליו נקלעו ערביי ישראל: תסכול, שנאה ופחד מפני העתיד

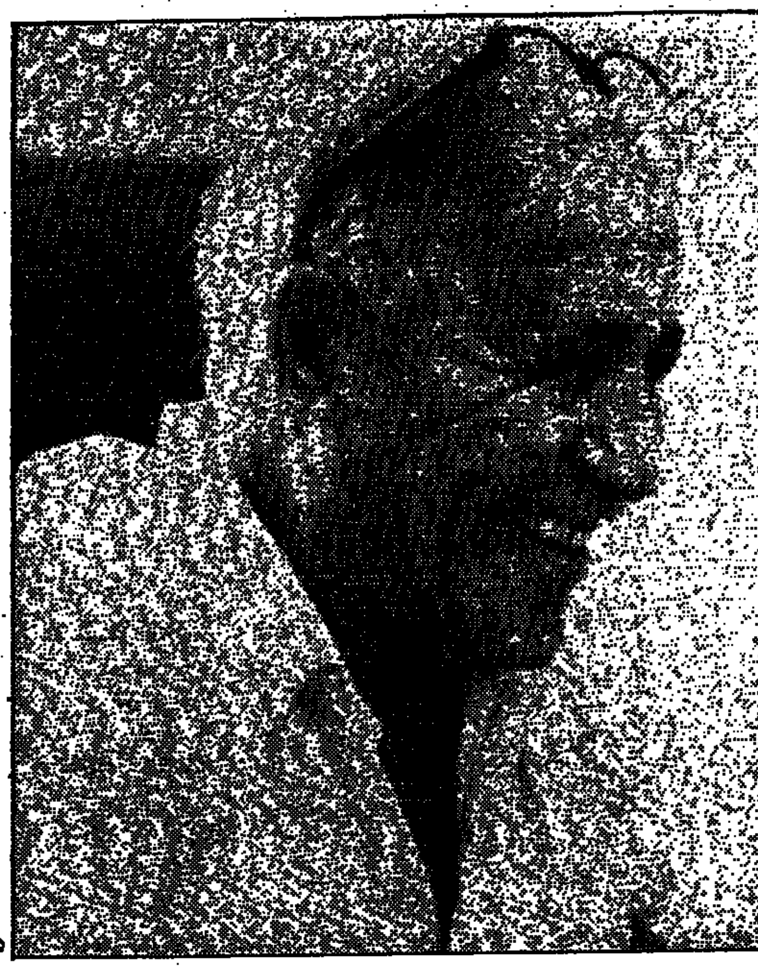
לוטפי מואסי: לא קל היום להיות חבר מפלגת העבודה

מאת רן כסלו

בעולם הנאמנות המקובל על הגורמים הישראליים המטפלים ב־מגזר הערבי נחשב בקה אל־גרבית, הכפר במשולש הצפוני, כ"בינוני פלוס": לא עושה צרות במיוחד ולא "יושב בכיס" של השלטונות. מב־חינה מוניציפלית, לא טוב יותר ולא גרוע יותר מרוב הכפרים הערביים. מבחינת הגודל הוא אחד הגדולים במשולש: כ־15 אלף תושבים, אחוז גבוה של משכילים, רמת חיים מתקבלת על הדעת. עד לבחירות לכנסת ה־11 הצביעו רוב תושבי הכפר למערך. אך בבחירות האחרו־נות השתנה משהו: את המקום הראשון במניין הקולות קיבלה הרשימה המתקדמת (להערכת המומחים, לא היתה זו רק הצבעת מחאה פוליטית, אלא בעיקר מחאה פרסונלית: התנגדות [illegible] ערבי, מתושבי הכפר [illegible] ברשימת המערך [illegible]).

לכל "המאפיינים" האלה נוסף בשבועות האחרונים עוד אחד, מסימני התקופה החדשה: לפני יותר מש־בועיים נזרק בבקה־אל־גרביה בקבוק תבערה על אוטובוס אגד. לא היו פגיעות בבני אדם, אך האוטובוס ניזוק קשות. למרבה האירוניה, כל נוסעי האוטובוס היו ערבים, תושבי הכפר עצמו. אפילו הנהג היה ערבי, תושב כפר ערערה. מכאן טוענים תושבי הכפר שמשליך הבקבוק לא בא מתוכם, אלא מבחוץ. המועצה המקומית וכל נכבדי הכפר גינו בחריפות את המקרה. אלא שכל זה לא הועיל: העובדה נשארה עובדה והיא נדבקה כאות קלון לשמו הטוב של הכפר.

על שמו הטוב של הכפר ועל כל המתרחש בו אנו מדברים בביתו הנאה, בסלון המרווח היטב, של לוטפי מואסי, ממלא־מקום ראש המועצה המקומית. בשיחה משתת־פים עוד כמה מנכבדי הכפר: חאג' מוסה אבו־מוך, קבלן ואיש עסקים, גם הוא סגן ראש המועצה המקומית, ד"ר חליל עתמנה, מרצה במדעי האסלאם באוניברסיטת תל אביב. במשך השיחה מצטרף גם בנו של לוטפי, סעאב, צעיר בן 23, מרכז סניף תנועת הנוער העובד בבקה אל־גרביה.

לוטפי מואסי מייצג, עם חאג' אבו־מוך, את המועצה המקומית בוועד העזרה ליישובי הגדה והר־צועה, שהוקם בבקה, כמו בכל ישוב ערבי־ישראלי אחר. הם, ולא ראש המועצה, מייצגים את המועצה המקומית, מאחר וראש המועצה מעדיף להישאר מחוץ לעניינים האלה: הוא חבר מפלגת העבודה, ושמועות אף שהוא רואה עצמו מועמד המפלגה ברשימתה לכנסת הבאה. לעומת זאת, לוטפי מואסי מייצג במועצה את מפ"ם ומעמדו הפוליטי נוח הרבה יותר. "לא קל היום להיות חבר מפלגת העבודה בבקה־אל־גרביה". 28 מחברי המפל־גה בכפר החזירו בשבוע שעבר את פנקסי החבר שלהם, במחאה על האירועים בשטחים ועל תפקידו של יצחק רבין בהם.

* * *

הקשר של בקה־אל־גרביה לאירועים אינו תיאורטי בלבד ואינו נובע רק מהמבצעים והאידיאולוגיים של הסולידריות הפלשתינית. הוא קשר אישי ממש. הבעיה של בקה־אל־גרביה היא שכנותה הקרובה לכפר אחר, בקה־אל־שרקיה. במשך הדורות התפתחו שני הכפרים זה ליד זה במרחק קילומטר או שניים, לא יותר. קשרי משפחה רבים נקשרו ושותפויות רבות נערכו. עם חתימת הסכמי שביתת הנשק ב־1948 נפרדו הדרכים: שני הכפרים נשארו משני צדי הקו הירוק. בימי 1967 נעלם אמנם הגבול ביניהם, וגיאוגרפית הם אפילו התקרבו זה לזה (בשני הכפרים נבנו בתים והם כמעט הפכו לרצף אחד), אך השוני נשאר: בקה־אל־גרביה הוא כפר בישראל; בקה־אל־שרקיה הוא כפר בשטחים.

עד לאחרונה היה המצב כזה שבבקה־אל־גרביה לא קינאו בתנאי חייהם של השכנים מצדו המזרחי של הקו הירוק. בבקה־אל־שרקיה נחשב הכפר מבקה־אל־גרביה לשי־דוך טוב לבת, אך לעולם לא להיפך. אז באה ההתקוממות ובבקה־אל־שרקיה קרו הדברים.

לפני כחודש נהרגה ילדה בבקה־אל־שרקיה. לפי הסיפור המתהלך בבקה־אל־גרביה, היה זה מתנחל שהזדמן לכפר לתוך הפגנה אלימה, איבד את עשתונותיו ופתח בירי לכל עבר. מהיריות נפגעה ראורה לוטפי נאג'יב, ילדה בת 11, שעמדה בפתח ביתה. קרובי המשפחה הביאו [illegible] אל־גרביה [illegible] לבקש עזרה [illegible]. בבית החולים נותר רק לקבוע את מותה. החשוד בהריגה נעצר, אך שוחרר למחרת, וזה הוסיף עוד שמן למדורה, בשני הכפרים.

המערכה השנייה התרחשה שבוע אחרי זה, כאשר בבקה־אל־שרקיה נערכה עצרת זיכרון, שהפכה להפג־נה אלימה, שהפכה לקרב ממש בין תושבי הכפר לבין חיילי צה"ל. אפילו הליקופטרים, שהגיעו את המתפרעים בגז מדמיע, נכנסו לפעולה. בבקה־אל־גרביה עמדו אנ־שים על גגות הבתים, צפו במזרחה בתמרות העשן ושמעו קולות ירי ונפץ. בערב שבו הגיעו פצועים לבקה־אל־גרביה ועמם סיפור המע־שה. לפי הסיפורים האלה, לא היה זה רק קרב עם המתפרעים, אלא פעולת ענישה לכפר כולו: עם פריצה לבתים, שבירת רהיטים וש־משות ומכות לכל עבר. עוד תושב מהכפר נהרג.

* * *

להוציא מקרה השלכת בקבוק התבערה על האוטובוס, שורר בב־קה־אל־גרביה שקט. לא היו הפגנות, לא היו הפרעות סדר. הסולידריות עם בקה־אל־שרקיה בפרט, ועם תושבי הגדה והרצועה בכלל, מתבטאת בתרומות לקרן העזרה שמנהל ועד הפעולה.

לדברי אנשי הוועד, תרמו תושבי הכפר, עד עכשיו, יותר מ־100 אלף ש"ח, מעל ומעבר לממוצע של המגבית ביישובים ערביים אחרים. הוועד והמועצה שולטים במצב, מודיע לוטפי מואסי. אפילו "יום הש־לום" — יום שביתת ההזדהות של ערביי ישראל עם תושבי השטחים המתקוממים — עבר בשקט. "ביקש־נו מהמשטרה שלא תתערב, הבטחנו שאנחנו בעצמנו נשמור על השקט, וכך אמנם היה", הוא מספר.

"אצלנו פוחדים מהפגנות", אומר מואסי ומסביר: אנשי הכפר זוכרים עוד את מה שקרה כאן ב־1977, יום האדמה השני. "עשו לנו אז בדיוק מה שעשו עכשיו לבקה־אל־שרקיה. היו אצלנו אז 42 פצועים, רובם יל־דים. בבוקר היתה הפגנה וזרקו אבנים, ומיד, כאילו הכל היה מוכן מראש, נכנס לכפר כוח משטרה גדול, משמר הגבול ויחידה ללוחמה בטרור. ירו גז מדמיע לתוך הבתים. פרצו לבתים ושברו טלוויזיות ורהיטים".

"בדיוק כמו בבקה־אל־שרקיה", אומר ממלא־מקום ראש מועצת בקה־אל־גרביה. זה היה לפני 11 שנה, אבל הזיכרון עדיין חי. ויש גם זיכרונות טריים יותר, שלא נותנים לחוש בשוני שבין אלה לבין אלה שבצדו השני של הקו הירוק. לפני כעשרה ימים נסע אחד ממכובדי הכפר, חאג' אבראר עיסאת, איש כבן 50, להביא פועלים מהכפרים הש־כנים במזרח. באחד הכפרים הסמו־כים הוא נתקל במחסום אבנים וחיי־לים לידו. דרשו ממנו להזדהות, ולאחר שהראה את תעודת הזהות שלו, הוציאו אותו מהמכונית והע־מידו אותו בצד עם ידיים מורמות. מיד אחריו בא עוד איש מהכפר, וגם אותו העמידו כמוהו. אחר כך הכריחו אותם לפנות את אבני המחסום. כשניסו להתגונן, להסביר שהם ישראלים, תושבי בקה־אל־גרביה, השיבו להם: "כולכם אותו דבר. ערבי הוא ערבי".

* * *

כאמור, בבקה־אל־גרביה שורר שקט, שקט מתוח. כמו בימים רווי־מתח אחרים, גם הפעם מד מצב הרוח הוא בית הקפה של הכפר. שם יושבים צעירים, מדברים בלי סוף על מה שראו בטלוויזיה, מה ששמעו ברדיו ומה שסיפרו המבקרים מעבר השכנים. [illegible]

הצעירים האלה", מספר סעאב, בנו של לוטפי מואסי, מרכז קבוצת הנוער העובד בכפר. "כל פעם כשעוברת בכביש מול בית־הקפה מכונית משטרה או משמר הגבול, הם מקללים. זה נותן להם פורקן, אבל זה פורקן קטן מאוד".

ויש בבקה־אל־גרביה גם פחד ממה שעלול לקרות. לא רק פחד מלקחי העבר, כמו יום האדמה 1977, אלא גם מדברים חדשים יותר, כמו הדיבורים על "טרנספר". כאן לא מוכנים לשמוע שאלה הם דברי הבל של המעטים, שאינם מייצגים כלום. "כשהופיע כהנא אמרתם כולכם שזוהי תופעה שולית, שתיעלם מהר. בינתיים הסקרים מראים אחרת: כוחו של כהנא הולך וגדל. וכמה רפול או גאולה כהן טובים יותר מהרב כהנא?" שואל ד"ר חליל עתמנה, מרצה לאסלאם באוניברסיטת תל־אביב.

המבוגרים שבחבורה רוצים להאמין כי גם בעתיד יצליחו לשלוט במצב ולמנוע התדרדרות. "אנחנו ציבור ממושמע, שאתם, היהודים לא מעריכים אותו נכון. אחוז המשכי־לים אצלנו יותר גבוה מאשר אצלכם. ויש לנו גם הנהגה, המייצגת את כל הציבור הערבי בארץ: ועד ראשי המועצות המקו־מיות. הוועד שולט ואיש אינו מעיז לפעול בלי הסכמתו", אומר מואסי. "יהיו הפגנות, יהיו ביטויי הזדהות עם ההתקוממות בשטחים (איך שלא יהיה, אנחנו חלק מהעם הפלש־תיני), אבל הכל במסגרת החוק ("אנחנו אזרחי מדינת ישראל, שומרי חוק").

בנו, סעאב, המעורה במה שנעשה בין הנוער, אופטימי פחות. לדעתו, מטען התסכול והשנאה עלול למצוא פורקן ממשי, ואז ספק אם יהיה גורם שישלוט בו. והפחד אינו אבסטרקטי, לעתיד לא־מוגדר, אלא לימים הקרובים, ל"יום האדמה" ההולך ומתקרב. ברור שתהיה שבי־תה וברור גם שהיום הזה יהפוך ליום הסולידריות עם השטחים; השאלה היא איך יתגלגלו העניינים, איך יגיבו זרועות השלטון; האם להרגעה או לשבירה בכוח? "אם ינסו לשבור אותנו, יהיה רע מאד", אומר מואסי האב המדבר משתרבב איתם. "מה שקורה בגדה זה משחק ילדים לעומת מה שיקרה כאן. לערביי ישראל אין כבר מה להפסיד".

אך גם האיום הזה נשמע כאילו מתוך פחד עמוק המכרסם בלבם. וזה, כאמור, פחד קונקרטי, לימים הקרובים ביותר. הוא אינו מבודד לבקה־אל־גרביה דווקא — את אותם הביטויים שמעתי בכפר עיר, בגליל, באום־אל־פחם. נראה כאילו כל הציבור הערבי בארץ חי בצלו של "יום האדמה" הקרב, באימה על אסון שאיש אינו יודע איך למנוע אותו.

(הכתבה הבאה — ביום ב')

טיהורו של השעיר לעזאזל

מאת רומן פריסטר

היסטוריונים, אינטלקטואלים ו־עיתונאים פולניים תופרים בימים אלה בעריסות תיקים מכוסי אבק של 20 שנות שתיקה כדי למצוא מענה לשאלה המטרידה את "יפי הנפש" בוורשה: מי היו האנשים בצמרת המפלגה הקומוניסטית, שב־מרס 1968, לפני 20 שנה בדיוק, העירו מתרדמתה את האנטישמיות ורתמוה באופן רשמי לעגלת המאב־קים הפנימיים על ההשפעה ועל השלטון במדינתם?

לאמתו של דבר, את תחילת המסע האנטי־יהודי בפולין צריך לחפש בפירות שהניב ניצחונה של ישראל במלחמת ששת הימים. לא רק שארית הפליטה שמחו כאשר הגיעו הידיעות המעודדות משדות הקרב במזרח התיכון. גם פולנים רבים מיהרו להרים כוסית לחיי צה"ל. הם ראו במאות כלי הרכב המשוריינים, הטנקים והתותחים במד־בר סיני וברמת הגולן, עדות נוספת לנחיתותו של הנשק הסובייטי. הרו־סים, כידוע, מעולם לא היו אהודים על גדות הויסלה. מפה לאוזן עברו בוורשה שמועות על המשתה שהת־קיים במטה חיל האויר ועל העונשים החמורים שהוטלו על הטייסים [illegible] כי תגובת הטייסים לא היתה תופעה מבודדת. גם ניתוק היחסים הדיפ־לומטיים [illegible] להערכה שלה זכתה ישראל ברחוב הפולני. "דוד הכריע את גוליית", כתבה יד אלמונית על כותלי האוניברסיטה הוורשאית.

השלטונות לא יכלו לעבור על כך לסדר היום. המוסרות הליברליים של המפלגה הקומוניסטית התבססו לד־ין הזמן, אך מה שאמור היה להוליד תגובה להתנהגות לא־הולמת של מספר קצינים ועסקנים, הפך במהרה למאבק הסו־פשרות על השליטה במדינה כולה.

פולין גררה במשך שנים משבר שלטוני ורעיוני עמוק. היה זה משבר סמוי שדרש תירוץ כדי לעלות אל פני השטח. שני גושים אידיאולוגיים להמר על מעמד של בכורה בתוך המפלגה. התרחב והלך הקרע בין האוכלוסיה לבין המשטר, שלא קיים את ההבטחות שניתנו לציבור באוקטובר 1956, כאשר ול־דיסלאב גומולקה עלה לכס המז־כיר הראשון ורוח של הפשרה החלה לנשב בתחומי המדינה. בין היתר פתח גומולקה את גבולות פולין, וכ־35 אלף מיהודיה ניצלו את ההזדמנות כדי לעלות ארצה. כאן קראו להם "עליית גומולקה", ושכונת רמת אביב, שם נבנו הבתים הראשונים לעולי 1956, כונתה בפי התל־אביבים "גומולקבר". אבל הגווארדיה הותיקה בפולין, זו שינקה עדיין מתורתו של סטאלין, לא ראתה את השינויים בעין יפה. מעמדו של גומולקה היה עדיין איתן ויריביו השמרנים לא העזו לצאת להתקפה חזיתית. מלחמת ששת הי־מים יצרה שעת כושר לעשיית חשבונות הפנימיים: לא גומולקה האשם במחדלים ובסטיות רעיוניות אלא יהודי פולין, שהמלחמה במזרח התיכון חשפה את נאמנותם הכפולה. ידידים פוליטיים, אף שלא היו ממוצא יהודי, זכו בכינויי גנאי למיניהם, מ"רוויזיוניסטים" ועד ל"משרתי הציונות".

ציד נפשות

[illegible] גומולקה [illegible] בתוך פיו את שר רדיפת היהודים מהמקבוק והלאומי. פחות משבוע ימים אחרי שחזר ירושלים, בנאום שנשא לפני באי הכינוס השישי של האיגודים המקצועיים, הדביק מנהיג פולין ליהודי מדינתו את תווית הגיס החמישי.

"מכיוון שהתוקפנות הישראלית התקבלה באהדה בחוגים הציוניים שבקרב יהודי פולין, ברצוני להבהיר מספר עובדות חשובות", הכריז גו־מולקה ופירט: "מעולם לא מנענו מיהודים פולנים שחפצו בכך להגר לישראל, אך אנו בדעה שלכל אזרח פולין יכולה להיות מולדת אחת בלבד... אין אנו יכולים להישאר אדישים כלפי אנשים שנוכח הסכנה האורבת לשלום בעולם, ובכך גם לביטחונה של פו־לין, מתייצבים לצדו של התוקפן, תומכים במחרחרי מלחמה ובאימפר־יאליזם. אני מצפה כי אנשים המרגישים שדברי מתייחסים אליהם, תהיה לאומיותם אשר תהיה, ידעו להסיק מסקנות אישיות... אין לנו צורך בגיס חמישי בארצנו".

"ציונים, הלאה לישראל", קראו הפולנים בעצרות־עם שאירגן המשטר. מאות יהודים פוטרו ממשרות בכירות ויותר מעשרת אלפים אולצו להגר. עתה, בחלוף 20 שנה מ"מאורעות מרס", משיבה ורשה את כבודם האבוד של קרבנותיה

הערה על הגיס החמישי נמחקה אמנם מהטקסט שנמסר לפרסום בעיתונות, אך האות מלמעלה ניתנו — ומי שלא השכיל להסיק בעצמו "מסקנות אישיות" נכלל ברשימות האנשים שיש להיפטר מהם במ־הירות האפשרית. מסע ההשמצות שהתחיל, כאמור, עם תום מלחמת ששת הימים, הגיע לשיאו במרס 1968. במקומות עבודה גדולים נערכו עצרות־עם "מטעם" שדרשו לגרש את הציונים לישראל ולטהר את המנגנון הממלכתי והמפלגתי מגורמים "שנאמנותם למולדת מוט־לת בספק". אמצעי התקשורת התחרו בחשיפת יהודים שתפסו עמדות מפתח. לרבים לא עזרה העובדה כי היו קומוניסטים עוד מלפני מלחמת העולם השנייה ושמזמן התכחשו למוצאם היהודי. פרופ' תדיאוש קוליק, ראשון ההיס־טוריונים הפולנים שנפתח לפניהם גנזך הוועד המרכזי של המפלגה מלפני 20 שנה, אמר החודש לכתב של שבועון "פוליטיקה" כי רק בתקופה הקצרה בלבד שבין מרס למאי 1968 פוטרו בוורשה 483 עובדים בכירים במשרדי הממשלה, באוניברסיטאות ובאמצעי התקשורת. ל־1,800 סטודנטים נשללה הזכות להמשיך בלימודים. המסו־לקים כללו, בצד "הציונים", אישים דגולים כמו הוגה הדעות לשק קול־אקובסקי (היום מרצה בקתדרה באוקספורד), סופרים יהודיים ואף חברי הממשלה והפוליטביורו. לע־תים די היה בהאשמת הסרות־שתר כדי לסלק אנשים שלא קיבלו את התכתיבים של קבוצת הלחץ השמר־נית. כך, למשל, הואשמו עורכי האנציקלופדיה הפולנית הגדולה בעיוות הערך "מחנות השמדה". במקום, נאמר, לתאר את סבלו של העם הפולני תחת הכיבוש הנאצי, דבקו העורכים בגרסה "שקרית" שלפיה היו אלה לרוב יהודים שנפלו קרבן למדיניות ההשמדה של הרייך השלישי.

על אצבעות יד אחת אפשר למנות את המנהיגים הקומוניסטים שהתנגדו להסתה. מחיר ההתנג־דות היה גבוה. שר החוץ הפולני אדם רפאצקי עזב בטריקת דלת אסיפה אנטי־ציונית שאורגנה במשר־דו; הדלת הזו נותרה לגביו נעולה לתמיד. העיתונות דאז נתנה פומבי להתפטרותו של אדוארד אוכאב, חבר בכיר בפוליטביורו. הסיבה הרשמית לצעדו הדראסטי היתה מחלה כרונית של עצב העיניים. רק עתה מפרסמים אמצעי התקשורת בפולין את האמת: בצד המכתב הרשמי, הודיע אוכאב למזכ"ל המפלגה כי "בהיותי פולני וקו־מוניסט, אני מוחה מקרב לב ומתוך שאט נפש נגד ההסתה האנטישמית הפרועה... במציאות שנוצרה אין לי ברירה אלא לתת למחאתי זו ביטוי על־ידי התפטרותי מחברות בלשכה המדינית של המפלגה. כך בכך אני מבקש לשחרר אותי מתפקידי כיו"ר מועצת המדינה (הנשיא)".

מי זקוק לתעודת יושר?

האווירה העכורה ריחפה על פולין כענן שחור. בשנים 1967־1968 נאלצו לעזוב אותה יותר מ־12 אלף יהודים. רובם היו יהודים מתבוללים, חלקם בעלי השקפת עולם מרקסיסטית, כמעט כולם נטולי קשר רגשי כלשהו למדינת ישראל. רובם מצאו מקלט בשוודיה ובדנמרק, שם הם משמרים את הווי הפולני. אחרים פעילים בשלוחות ארגון "סולידרות". אחרים מקווים כי יתנו להם לשוב לפולין ולהשתלב מחדש בחיי החברה, הכלכלה והפוליטיקה. "אנחנו השעיר לעזאזל שמחכה לטיהור מהאשמות שווא", אומר לי יהודי פולני שחי בסטוקהולם. אם יאושר אומץ משטרו של ירוזלסקי, ובעקבות הפרסומים הראשונים תבוא חקירה אמיתית של מאורעות מרס 1968, יתכן גם מפנה ביחסה של פולין אל המהגרים־מאונס. סימן לכך אפשר למצוא במאמר שהתפר־סם החודש בשבועון "פוליטיקה". מחבריו לא היססו לקרוא לילד בשמו. הם כתבו כי מה שקרה לפני 20 שנה היה "מבצע הסתה אנטישמי".

"פוליטיקה" עשה צעד נוסף בחשיפת האמת, וקבע שהשימוש בסיסמות אנטישמיות שימש אמצעי בידי כוחות פוליטיים שמרנים לזכות באהדת ההמונים. "השיטה השלטונית הנגלתה כחסרת־אונים במציאת פתרון לניגודים בדרך של רפורמה", נכתב במאמר. "במבנה השלטון קמו מוקדים כוחניים שראו את המוצא מהמשבר לא בליברלי־זציה, אלא במדיניות של הקשחת עמדות והחלפתו של הצוות השל־ליט. המוקדים האלה חיפשו מצע וססמות שעשויים היו להבטיח להם תמיכה ציבורית. כך נולדו ססמות פופוליסטיות, לאומיות־פטריוטיות: כך התבססו בחשיבה פוליטית תסמונת אנטישמית וסינדרום איבה לשכבות האינטליגנציה. מוקדם היה להכריז מלחמה גלויה על גומולקה, ולכן נפתח המאבק נגד היוצ־אי הליברליזציה של 1956 והמאבק נגד האינטלקטואלים שתמכו בה. נולד רצון לשלול מהם את ההשפעה על דעת הציבור. לבסוף, היתה זו מלחמה על שליטה בנפשו של העם".

דרוש היה אומץ רב לנתח ניתוח אמת את מאורעות מרס. המלאכה חושפת עובדה מזעזעת: גם אחרי השואה, במדינה שבעצם אין בה אוכלוסיה יהודית, נשארה האנטישמיות ססמה שבאמצעותה ניתן לגייס את דעת ההמונים. דווקא המפלגה הקומוניסטית, הדוגלת רשמית בשוויון לאומי, לא נרתעה מלהפעיל את נשק השנאה האנטי־יהודית.

אפשר לתמוה מה גרם לצוותו הפוליטי של ירוזלסקי לנבור בפצ־עים ישנים ולגרור מתוך האפלה לאור היום מאורעות כה מבי־שים. האם רק מוסר כליות? האם רק הרצון לנקות את ההיסטוריה הפו־לנית בת־זמננו מכתמים לבנים? או שמא יש לייחס חשיבות בעיקר לדברי ההיסטוריון קוליק, שאמר בראיון לעיתונאי ("פוליטיקה", 5.3) "לא ניתן להתעלם מהעובדה שהר־גש המופרז שהושם אצלנו על הרוי־טים הלאומיים (במרס 1968) הטיל צל כבד על דימויה של פולין בשור־צי הרבות. את ההשלכות השליליות הללו אנו חשים עד עצם היום הזה. כראוי לציין שגם מפלגות קומוניסטיות ופעילים של השמאל בעולם הביעו בשעתו את אי־שביעות רצונם".

בחודש הבא יבואו לפולין אלפי יהודים מהתפוצות ומישראל כדי לי־טול חלק בטקסים ממלכתיים לציון 45 שנה למרד גטו ורשה. הפולנים מייחסים חשיבות רבה לדו־שיח עם יהדות העולם. גם ביחסים בילטר־ליים עם מדינת ישראל כמתנן שי־פור תכידי. הגינוי, איפוא, שיועצה מאמץ עליון להסיר בדרך ההידברות את המכשול האחרון — זכר מאור־עות מרס 1968.

בין יהודי אמריקה: תמונות מצב (י')

איך התחילו הרפורמים להתרגש מחדש

טעם חדש מתפשט והולך על פני כל אמריקה: הרפורמים חוזרים אל המסורת, ומוותרים על קצת רציונאליזם

מאת יואב קרני

סאוואנה, ג'ורג'יה

בלב האזור ההיסטורי של אחת הערים העתיקות ביותר בארה"ב, בבניין שמבנו צורתו הוא מזכיר הרבה יותר קתדרלה, נאספה הקהי־לה הרפורמית הקטנה לחגוג את פורים. הרב דייויד אוסטריך התעד־פש לבוקר, חבש מגבעת טקסאנית שחורה, ורשם על הלוח את התוצאות המצטברות של הירוק הר־סוח, שבאי בית־הכנסת השתתפו בו.

לרב אוסטריך בן ה־34 זה היה פורים שלישי בסאוואנה, ולבני הקהילה זו היתה עוד טעימה אחת של, טעם חדש, המתפשט והולך בכל רחבי ארה"ב: היהדות הרפור־מית חוזרת אל המסורת.

הרב אוסטריך שייך לדור של רבנים צעירים, שהשפעתם ניכרת עכשיו במספר גדל של קהילות רפורמיות. לא זו בלבד שהצעירים מעריכים את התחושות שמא יתרוקן צעד נוסף מן המסורת, אלא שהם הופכים על ראשו תהליך שהתחיל בשלהי המאה ה־19: הם מחזירים לזרם הרפורמי את "ההוויה היהודית". בבכבר מה שמכנים "הרפורמה הקלא־סית", הם מציעים "ניאו־אורתודוקסיה אליסט" ("מסורת מבין חדש"). אחרים מציעים אפילו "ניאו־חסי־דיזם" ("חסידות ממין חדש").

בבתי־כנסת רפורמיים אתה פוגש כיום לא פעם רבנים חובשי כיפות, מזוקנים, מבצעי טליתות, המכניסים לתפילות ערב־שבת ניגונים חסי־דיים ומלים עבריות. קודמיהם ניסו לשוות לבתי־הכנסת שלהם אוירה "אמריקאית" של איפוק מכובד.

אינם מקריבים ילדים

ב. ה. לוי, שותף בכיר במשרד משפטי של עורכי־דין בסאוואנה, הוא מזקני הקהילה. בגיל 75, הוא אומר, כבר מאוחר מדי בשבילו לפתח עוזקי להרגלי העבר. הוא אינו מאושר ממעשי הרב אוסטריך. על בני הדור אומר מר לוי, כי "הם חשבו שהגיוני יותר לוותר על כמה מן המנהגים שלא היו ממש דתיים, כמו חבישת מגבעות, או שימוש בעברית... הם רצו להכניס אמריקני־זציה ביהדותם. עניין מרכזי מאוד היה צורת התפילה. הם השמיטו את ההדר של הטקס. הם לא רצו שבבית־הכנסת שלהם, אנשים יתנ־דנדו בתפילתם, או ילחשו, או יתהלכו בין הספסלים".

לוי מודה ללא היסוס, כי "הם היו להוטים, שילדיהם הנוצרים יבואו לבקר בבית־התפילה שלהם, ויראו שאין להם קרניים, ואין הם מקריבים ילדים או בעליל־יהדים".

הרב אוסטריך מסביר, שאת סגנון ההתנהגות המסורתי בבתי־הכנסת חשבו אבות הרפורמה הקלאסית למעשה של "ברבאריות". הוא אומר, כי "לפני מאה שנה, ואפילו לפני 50 שנה, יהודים פחדו שמא הפוגרומים של מזרח־אירופה יישנו באמריקה. הם נבעתו, אפוא, מלהזכיר את יה־דותם. הם חששו שיחשדו ב'אי־אמריקאיות' אם יעשו כך".

"שווה בנפשך את הקהל שנהר לאופרות באותו זמן", אומר אוסט־ריך. "הלא אופרה היא עניין אמוציונאלי מעיקרו. על הבימה עומדים אנשים וצועקים בקולי־קולות. אבל הקהל יושב בשתיקה מנומסת, ומאזין. היהודים האלה רצו אותו דבר בבתי־הכנסת שלהם. הם קראו להם 'קודש'. בית־הכנסת נועד להיות מנומס ואדיב. הרבנים יכלו להיות מטיפים גדולים — ואמנם היו: סטיפן וייז, אבא הלל סילבר — אבל בני הקהילה היו צרי־כים להאזין להם בהבעה ותנומה. את התרגשותם היו צריכים לכבוש בתוכם".

אלו היו הזמנים, שבהם התגבש הדימוי המקובל של הרפורמים: מעין "פרוטסטאנטים יהודיים", שב־תי־הכנסת שלהם דומים לכנסיות, וארץ־ישראל נעלמת מתפילותיהם. הרפורמה הקלאסית לא נעלמה מעל פני אמריקה. יש לה עדיין מבצרים בלתי־מובקעים, ש"טמפל עמנואל" של ניו־יורק הוא אולי הידוע מכולם.

הסבא הרוסי, הסבא הגרמני

אבל שורה של מאורעות דרמא־טיים ב־50 השנה האחרונות העמידו את הרפורמה הקלאסית בעבורה התנגדות הצמרקות. במלחמת־העולם השניה אימצו הרפורמים עמדה אוהדת לציונות. משנות ה־50 התחילו לחנך את בני הנוער שלהם בשיטות חדשות. זה 15 שנה ויותר שהם שולחים את מועמדיהם לרב־נות לשנת שהייה אחת בישראל.

הרב אוסטריך הוא תוצר מובהק של המהפך הזה. הבירוע הרוחני והתרבותי התפתחה במחנות הנוער של התנועה הרפורמית. הוא בילה בישראל שנתיים, ופיתח איתה "יח־סים של שנאה־אהבה". הוא מציע את ההסבר הבא לתמורה שחלה בתנועה הרפורמית: "כאשר התבגרו הילדים באוניברסיטאות והאוטופסים, הם התחילו לאבד את ההתרגשות הפני־מית. סקרנותם, הם נולדו אל תוך הרפורמה הקלאסית, בלי להבין את מניעיה, ובלי להביא איתם את המיטען של אבותיהם. אבל כדי שאנשים יבואו לבית־הכנסת, יתרמו כסף, יקדישו זמן — כדי שהדברים האלה יקרו, נחוצה התרגשות. היה צריך, אפוא, להחזיר את ההתרגשות אל חיי הרפורמים".

באותו הזמן גם התחילו להתגבש סיווגים אתניים בתוך הקהילה היהו־דית, שמוקדם היו נחשקים מאוד. הי־הודים הגרמניים לא יכלו עוד להתעלם מנוכחותם של היהודים המזרח אירופיים. סבים וסבותיו של דייויד אוסטריך היו בתחילת המאה בעיר ממפיס, במערב מדינת טנסי. כאשר היו חוצים זה את דרכו של זה ברחוב, לא היו אפילו נדים בראשם, באשר אחד היה "דויטשה יודה" ("יהודי גרמני") ואחד היה "אוסט יודה" ("יהודי מזרח אירופי"). בניהם כבר השיאו זה בזה, נכדיהם כבר התחתנו זה עם זה.

וכך התחילה ההומוגניזציה של היהודים הגרמניים בתוך התנועה הרפורמית להיתולים.

הרבנים הרפורמיים, שהוסמכו בשנות ה־30, ה־40 וה־50 באו לעתים קרובות מבתים אורתודוק־סיים מזרח־אירופיים. אף על פי שזנחו את האורתודוקסיה של בית אבא, הביאו אתם הרבה מן הניחוח של הבית, והרבה יותר עברית.

בוב דילן ועבודת הבורא

הרב אוסטריך מספר על הניסיון המגבש של מחנות הנוער. כיום יש לתנועה הרפורמית תשעה מחנות כאלה, בכל רחבי ארה"ב. "אתה צריך להבין איזו משמעות היתה למחנה הנוער. התקיימה בו אינטנ־סיביות של חיים יהודיים, 24 שעות ביממה. אפילו בייסבול שיחקנו כי־הודים. השתמשנו בשמות עבריים, לחדר־האוכל קראנו, בעברית 'חדר אוכל'. מושגים עבריים הסתננו אל האנגלית שלנו".

הוא מוסיף, שלמוסיקה נודע תפקיד מכריע. "אלה היו שנות ה־60 של אמריקה, השנים של בוב דילן, ופיטר, פול אנד מרי. זה היה רכיב סוציולוגי שמילא את אמריקה באנרגיה גדולה, והוליד את מהפכת הנעורים. אנחנו פיתחנו במחנות מו־סיקה כזאת, עם מסגרת יהודית.

"הפכנו את הנכחה שבחסידות, את ההתענגות על עבודת הבורא. היינו שרים 30 דקות אחרי כל ארוחה, תערובת של שירים ציוניים, 'צאנה, צאנה', 'ארצה עלינו'... מוסיקאים התחילו לחבר לחנים לנוסחי תפילה. 'שמע בני ישראל' התחיל להישמע כמו ג'וני מיטשל. או באה 1967. מלחמת ששת הימים, והושפעו למוסיקה ישראלית. התחל־נו לשיר את 'עושה שלום', את 'ירושלים של זהב'... 'אני ואתה נשנה את העולם' נעשה ההמנון [illegible] של דור שלם".

דייויד אוסטריך נזכר כיצד הש־פיעה אוירת המחנות הרפורמיים על צעיר ישראלי חילוני, שבילה בהם קיץ ארוך. הצעיר ההוא הוסמך לי־מים לרבנות, והוא כיום מראשי בית־המדרש הרפורמי בירושלים, ההיב־רו יוניון קולג'. שמו אהוד רגב. את רגב פגש אוסטריך במחנה־קיץ בדרום מדינת מיסיסיפי. המחנה הזה העמיד את עצמו בעשרים השנה האחרונות כמוקד האנרגיה העיקרי של חיים יהודיים בארבע מדינות בדרום ארה"ב, שבהן התבוללות לא היתה רק אופציה, אלא שיגרת חיים. הרשימה הבאה בסידרה תעסוק בבני הנה במיסיסיפי.

"נפלא להיות רב רפורמי"

הזמנים החדשים בתנועה הרפור־מית אינם ניכרים רק ברבנים הצע־ירים, בני הדור של דייויד אוסטריך. גם דור קודם של רבנים נענה להם, במידות משתנות של התלהבות.

הארי דנציגר (50) הוא הרב הראשי של הקהילה הרפורמית בעיר ממפיס, במדינת טנסי. בית־הכנסת שלו, הנמצא בבניין עצום מכדים בפרוור אמיד של ממפיס, חברות כ־1,500 משפחות. אמנם הקהילה היהודית של ממפיס קטנה למדי — פחות מעשרת אלפים נפש — אבל בית־הכנסת הרפורמי הוא אחד הגדולים בארה"ב.

הרב דנציגר אומר: "בימים האלה נפלא להיות רב רפורמי. שוב אינך צריך להנהיג מהפיכה, כדי להודיע כי אינך. עכשיו אתה יכול לזהות את עצמך פתייסיזמיות... אני סוף סוף יכול לחזור עם הורים".

שיחה עם קודמו של דנציגר בד־מות בממפיס מראה עד כמה הרחיק הרב הנוכחי בכיוון של היהודים והמסורת. אבל שיחה עם משנהו (ובבתי־הכנסת רפורמיים גדולים יש בדרך כלל "עוזרי רבנים", שהם רבנים לכל דבר, אבל נמצאים בת־חילת דרכם) מראה עד כמה הרחיק הדור החדש אפילו יותר.

ביום שבת אחד בסוף החודש פברואר, אחרי תפילת הבוקר, אירח הרב דנציגר קבוצה גדולה של ילדי כיתות ד'. רבים מהם לא קיבלו שמות עבריים בהולדתם. הרב יבה, אפוא, טקס חגיגי, שבו יקבלו האצוטים מגילות קלף עם שמות חדשים. מעמדים כאלה לא היו שיגרת חייהם של רבנים רפורמיים לפני 40 שנה.

"אלוהים צריך להיות קרוב"

הרב ג'יימס ואקס, קודמו של דנציגר, הוא אולי דוגמה אופיינית של הברואה אשר ניסתה הרפורמה הקלאסית לשוות לרבניה הדתית הפנים שלה. האיפוק התרבותי של מוחותיה, הצליכה ברגשנות, וכמובן גם סדריהם שלה.

"אני רפורמי מתוך בחירה", אומר הרב ואקס. "אני מאמין בלהאב־סיות של דרכנו. המסר של הרפור־מים להיות ולעולם כלי אינה הארוכת כסורות ובמנהגים של היהות קודמים. הוא המסר של נביאי ישראל — צדק, כבוד האדם, שלום". בלשונה של הרפורמה הקלאסית, רפורמים הם "יהודים נבואיים". רציונאליזם ופתיחות הן כידי־תים המובחות ביותר. על הרפורמה הקלאסית אפשר אולי להגיד שהיא תפישה רציונאלית קיצונית של היהדות. משנהו של הרב דנציגר הוא בן 28 בסך הכל. שמו באריק בלגראה. את התפילה של בני הדור הוא מתאר במשל אדריכלי. בית־הכנסת הרפורמי הידוע ביותר באמריקה, "טמפל עמנואל" בניו־יורק, שוכן בהיכל ענק. "אבל התגברה ההכרה, שאלוהים צריך להיות קרוב ואינטימי".

הרב ג'יימס ואקס אינו מוצא פגם באי־רציונאליזם, או אפילו בבניית מוגדלה של פולחן דתי מסורתי. אבל הוא משורד ממה שהוא רואה כהרגשת הפולחן על חשבון האבור־קה. אם ביהדות כלאחר בית שני, בית־הכנסת היה "מקדש מעט", הנה בעיני ואקס הרב הרפורמי הוא מעין "נביא בעם", הצריך לקרוא לבאי בית־הכנסת שלו אל הסדר. לא כאשר הם שוכחים לחבוש כיפה, אלא כאשר הם נוטים מנורמות של התנהגות מוסרית. אהרדוך הוא בר סיף, ללא סינה: "אני מייצג את העבר. כיום יש מנגן חדש".

צימצומים וחסכון לא מביאים לקוחות

יגאל אילן חברה לפיתוח תוכניות שיווק בע"מ - שרותים בישראל ארה"ב ואירופה.

דרך חיפה 13 תל־אביב - טלפון: 252967 / פקס: 268020

למי שמחפש תשובות מעשיות בתחום השיווק

صورة عن الأصل

صكرا عن الأصل

הטרגדיה הארמנית: קולה של המקהלה

מאת כריסטיאן שמידט־הויאר
DIE ZEIT
מיוחד ל"הארץ"

האדמה מעולם לא נשארה ברשותם של הארמנים — תמיד לוקחים אותה מהם ולכן אפשר להבין כל כך את פחדיהם

מוסקווה
רק השמלית מפרידה בין שני בתי הקברות של מוסקווה. זרם האנשים היוצא בכל ימי חג מקרונות החשמלית הישנה פונה ימינה, לעבר הכיפות המוזהבות. מאחורי הכנסיה האורתודוכסית מהבהבים השבילים הארוכים של הקברות הרוסיים ומרפורים בצורת מכבב ביער עצי הליבנה. ליד קבריהם של המפורסמים הידועים — משוררים, זמרים, חברי אקדמיה — לא שוררת אף פעם דממה. אולם מהצד השמאלי של מסילת הרכבת שקט. זה הוא מקום מנוחתם האחרון של הארמנים במוסקווה.

ביום ראשון אחד במארס התעורר בית הקברות הארמני לחיים — תחת כאבה של אומה מעונה הרדופה על ידי הטראומה שלה. מאות הצטופפו ליד הקאפלה הפשוטה העשויה אבנים ארומות בצבע הלורה והניפו את הכרזות שלהם מול מצלמות טלוויזיה מערביות: "רצח עם", נאמר בהן. "סומגייט היא התעיבות הפאן טורקית בברית המועצות". "אנחנו בעד גלאזנוסט. אנחנו דורשים גלאזנוסט בנושא קאראבאח".

כמו מקהלה יוונית
צאצאיו של אותו דור שב־1915 היה קרבן רצח העם הראשון במאה שלנו, התאספו כמו מקהלת טרגדיה יוונית באמפיתאטרון. בשלג ובכפור התייצבו הארמנים במוסקווה מ־12 בצהרים עד רדת החשיכה איך יוכלו לדבוק בדרישותיהם ובד בבד לשמור על סבלנות בו בזמן. מרחק 2000 ק"מ דרומה, ערך ראש הכנסיה הנוצרית העתיקה ביותר בעולם, הקאתוליקוס ואסגאן הראשון בן ה־80 טקס אזכרה לקורבנות סומגייט.

בסוף פברואר ביצעו אזרבייג'נים הכועסים טבח במיעוט הארמני בתגובה על דרישת המובלעת הארמנית נאגורני־קאראבאח השייכת כיום לאזרבייג'ן לחזור לרפובליקה השכנה ארמניה. "מיכאיל סרגייביץ' (גורבצ'וב) אמר לנציגים שלנו שאנחנו לא קיצונים", קרא אחד הדוברים בבית הקברות. "אבל טא"ס, העיתונות המרכזית והטלוויזיה יוצרים את הרושם ההפך. ועל מעשי האלימות האכזריים שבוצעו על ידי אזרבייג'נים בצורה לגמרי מכוונת בסומגייט עם סכינים, מקלות ואפילו קלצ'ניקובים, שותקת העיתונות — זה הוא פשע".

קולות הסכמה בקעו בבית הקברות הקטן. אחד מחברי הוועדה המוסקוואית שהוקמה לאחרונה במטרה לתאם את כל הצעדים והפעולות בבירת ברית המועצות עם הבירה הארמנית ירוואן ניסה להרגיע את הרוחות: "אבותינו לימדו אותנו לדבוק בידידות עם הרוסים". היסטוריון אמר: "טוב, כאן בבית הקברות הזה שוכבים אנשים רבים שפעלו בחייהם למען הידידות הארמנית־רוסית. אבל הטלוויזיה היום היא גרועה יותר מהטורקים. פירוש הדבר הוא שהתנועה הפאן טורקית בכלל אינה נחלת ההיסטוריה בלבד אלא מאורגנת היטב בארצנו עד החוגים הגבוהים ביותר. לכן חשוב בעיקר שהרוסים יכירו עד כמה הארמנים עומדים לצידם נגד התפתחות זו". כביטוי פאן טורקיות הוא התכוון לפונדמנטליזם איסלאמי. אולם דמגוגיה זו לא התקבלה על דעת רבים מהארמנים בבית הקברות המוסקוואי.

מרחץ דמים
שתי אמונות הן כן נחלת הארמנים כולם. ראשית, אין הם מרבים לנטוש את אמונתם שהמנהיגות בברית המועצות בכל זאת תכבד את החלטת הסובייט המקומי בקאראבאח על צירוף האזור לארמניה. הם באחים בתקווה שהגלזנוסט בכל זאת יוכל להתגבר על שיקולי ריאל פוליטיקה העומדים על החישוב הפשוט שארמניה מונה רק 3.34 מיליון תושבים לעומת 50 מיליון המוסלמים באזרבייג'אן ובמרכז אסיה התיכונה. שנית, הארמנים מאוחדים בדעה שבריחת בני עמם מקאראבאח ואזרבייג'אן לאחר מרחץ הדמים אינה ניתנת יותר לעצירה.

איך פרץ הפוגרום, מלה בה השתמש אפילו הסגן הראשון של התובע הכללי במוסקווה קאטוסאבג: אישה מספרת בקול סטקטו: ב־26 בפברואר אירעו ההתפרעויות הראשונות בסומגייט. חצי תריסר אוטובוסים הביאו למקום זרים. כ־500־600 איש הגיעו כך, הם קיבלו רשימות שמות וכתובות של משפחות ארמניות. אצל רבות ממשפחות אלו ניתק הזרם החשמלי. החל מ־27 בפברואר החלו אנשים אלו לתקוף כל ארמני שיכלו לשים עליו את ידם. הארמנית בת ה־55 מספרת שברחוב שלה הופיעו כנופיות עם כרזות "טיהור מארמנים" ו"יחי ג'ינג'יס חאן". היא הצליחה להתחבא כיוון שהשכנים שלה לא שיתפו פעולה עם מחוללי הפוגרום. אף המיליציה של אזרבייג'ן החלה להגן על הארמנים רק כאשר נכנס הצבא הרוסי. חיילים הביאו את האישה ב־29 בפברואר לבסיס מחוץ לעיר. לאחר חמישה ימים היא הורשתה לחזור לדירתה בליווי אנשי צבא כדי לאסוף את החפצים לפני שיצאה למוסקווה.

קווי פניו של פיילון מנואליאן בן ה־54 חרושים יגון וחוסר אונים. פניו החוטמות הפכו חסרות צבע. בקול חסר גוון ובמקוטע הוא סיפר כיצד קיבל תואר של גיבור העבודה ומ־1968 עד 1971 היה אפילו ציר המחוז. 30 שנה עבד במפעל הנפט שלו בבאקו. רק לפני חמש שנים קיבל דירה. עכשיו התמוטט העולם. על בתו יכול פיילון לדבר בקושי גם עכשיו. שמה היה לוליטה, בת 26, נשואה מזה שנה וחצי, בחודשי הריונה האחרונים. הרוצחים שיספו את גופה ואת העובר. בעלה, גבר חסון שנאבק בכל כוחו, הושלך מהחלון, הוא נשאר בחיים. אבל לכמה ילדים ארמנים שהושלכו מבתים רבי קומות ולאותם תינוקות שראשיהם רוצצו בקיר מידפאה באה העזרה מאוחר מדי.

פיילון לא הורשה לראות שוב את בתו. אחיו של פיילון אדם קטן שווף עם קול רך ומאופק מספר: "בחדר המתים השלישי, מרחק 100 ק"מ מסומגייט, מצאתי את האחיינית שלי לאחר חמישה ימים. כל שלושת חדרי המתים היו מלאים בקורבנות הפוגרום. אבל אני לא יכול להעריך את המספר. ברשימת המתים היתה לוליטה במקום ה־17, והיא לא היתה בסוף הרשימה. כאשר הלכתי לנציגי הרפובליקה הארמנית כאן במוסקווה וסיפרתי להם מה קרה הם אמרו רק: 'אתם בעצמכם אשמים. מדוע העלתם את שאלת קאראבאח?'".

מדוע העלו את השאלה? זו שאלה שאף פעם לא פסקה מלעלות מאז סיפחו הבולשוויקים בתחילת שנות ה־20 את השטח הזעיר הארמני הקטן המונה 160 אלף תושבים לאזרבייג'ן. התנגשויות בין אזרבייג'נים וארמנים בקאראבאח היו זה מכבר עניין שבשיגרה. לא השאלה חדשה אלא התשובה שנתן הסובייט המקומי של קאראבאח על רקע היוזמה העצמית שגורבצ'וב מעלה תמיד על נס. אולם שאיפה לעבור מרפובליקה אחת לשניה מסכנת את כל שכתותי הביטחון במבנה קולוניאלי מאוחר זה שמעולם לא התנתק מתקופת קיסרות הצארים רבת הלאומים.

כתמים לבנים
אנשי קאראבאח מילאו בקפדנות אחר כל הכללים של גורבצ'וב. אי תלות רבה יותר של סובייטים מקומיים, פתיחות רבה יותר, בדיקה מחדש של החלטותיו השרירותיות של סטאלין, פיצוי על אי צדק היסטורי. רק על דבר אחד הם לא חשבו — על הטקטיקה הכוללת של המבנה האימפריאלי הנושן. וקיימת כאן בעיה גדולה נוספת: אמנם אי אפשר לומר שכל 109 האומות בברית המועצות קיבלו רק את התוצאות וכל הרוסים רק את ההתרונות. אין להלוק על השגי הבניה הגדולים של מוסקווה באסיה התיכונה. אבל השלטון האימפריאלי של הקיסרות הישנה, שהפכה לקיסרות הסובייטית והזדקה להמשך קיומה, מספקים רק את 140 מיליון הרוסים מבין 280 מיליון אזרחי המדינה. פירוש הדבר: קריאתו של גורבצ'וב לא להותיר כתמים לבנים ושמות נשכחים בהיסטוריה אינה יכולה לספק את העמים שעורכבו התחבר בידי הצארים וסטאלין.

הם רוצים בהיעלמות הכתמים הלבנים של ההיסטוריה שלהם. הם אינם רואים עצמם כשואבי המים של ההיסטוריה הרוסית. וראיה זו משותפת לכולם: ברעש שעוררה פרשת קאראבאח אפשר היה לקרוא משפט — שעד כה איש לא היה חולם לפרסמו — במאמר מריגה בקומסומולסקיה פראוודה ב־3 במארס. מחבר המאמר ציטט ממכתב קורא: "כמובן שאף אחד לא ילך לירות ברוסים ולא ילחם בהם. אבל אנשים, לא רוסים רבים, אינם רוחשים אליהם רגשות חמים ביותר. הסיבה — התפשטות המשכת שלהם. הרוסים לא יוותרו על שאיפותיהם האימפריאליות אפילו לא ב־70 השנים לאחר מהפיכת אוקטובר".

אין ספק שנסיונו של גורבצ'וב להפוך גם את בניין הלאומים בברית המועצות לבית פתוח יותר עורר את התושבים לדרישות חריפות יותר וכוללות יותר. יהיה זה גם מוקדם מדי לראות את כל ההפגנות של השנה וחצי האחרונות, מהאזור הבאלטי עד הקאווקז, מהטאטרים עד הקאזחים כצרות לכך שהאימפריה מתנודדת. ראשית אין התקוממות אחידה משותפת ומתואמת כנגד מוסקווה. נוסף לכך הפגנות דומות נחלו הצלחה מוגבלת גם ב־25 השנים האחרונות. רק שלא זכו לפרסום כזה.

ההמלצה של לנין
פגישתו למשל של הטאטרים עם נשיא המדינה בקיץ האחרון לא היתה הראשונה מסוגה. כבר ב־1965 קיבל אותם הנשיא דאז אנסטאס מיקויאן ובעקבות זאת השיגו ב־1967 את הריהביליטציה הראשונה שלהם. הדסטאליניזציה אינה יכולה. עם זאת, להמשך ללא דה קולוניזציה היתה. הקאווקז דווקא ממחיש עד כמה הערכה מחדש של ההיסטוריה והערכה מחדש של המדיניות כלפי הלאומים כרוכות זו בזו. המלצתו המפורסמת של לנין בצוואתו להדיח את סטאלין מתפקיד המזכיר הכללי התבססה במידה רבה גם בגלל התנהגותו הברוטלית של סטאלין כלפי הבולשוויקים הגרוזיניים שהיו בעלי מודעות ושאיפות לאומיות.

עוד ב־1977 רצה ברז'נייב למחוק את זכותם של ארמנים, אזרבייג'נים וגרוזינים להכרה בשפותיהם כשפות רשמיות. אז הפגינו הגרוזינים בנחישות ובמשמעות עד שראש המפלגה הגרוזינית דאז, אדוארד שוורדנדזה, השיג במוסקווה את ביטול האפליה הזו.

כמו אנגליה וצרפת, לפני שירדו מכס המלכות של מעצמות קולוניאליות, כך מרגישה כיום מוסקווה את המרירות של העמים בשליטתה. ברית המועצות רוצה למנוע את הירידה מהכס במקום זאת היא מנסה להעמיק אותו. אולם בקאראבאח הביא נסיון זה לתוצאה אומללה. כמו גם בצ'רנוביל פעלו תחילה אמצעי התקשורת על פי הרפלקס הישן שצריך להגן על העם מפני ידיעות רעות. אם ציבור זה עורר מרחץ דמים גדול יותר או מנע אותו קשה לענות. רק העורך הראשי של "מוסקובסקיה נובוסטי", יאגור יאקובלאב קרא לסיבות האירועים בשמם. "בשום פנים אסור לומר שהרפורמה המתוכננת במערכת החינוך הארצית פוטרת אותנו בדרך כלשהי מלפתור בעיות אקטואליות העומדות על סדר היום. זה פשע לטפל בהן רק כאשר הן מתפרצות בזעם", כתב. אך בדיוק לכך לא ערוכה המנהיגות. התוצאה — מתנגדיו האולטרה שמרנים של גורבצ'וב הסבורים שמדיניותו מזיקה למדינה כיוון שהיא מערערת את יציבות התנאים הפנימיים וכיוון שהמפלגה מאבדת שליטה, חשים עצמם כמי שהמאורעות הצדיקו אותם. הם יעשו הכל כדי לנסות לתאר את החלטת הסובייט המקומי של קאראבאח כפועל יוצא מקריאתו של גורבצ'וב ליוזמה עצמית רבה יותר מצד סובייטים מקומיים־האזוריים.

לעזרת הקונטראס במיצר

שרות Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

מפגן הסולידריות של האמריקאים בהטסת כוחות להונדורס לא הועיל לקונטראס

כאשר פיטרל בשבוע שעבר במרחב בוקאיי שבצפון ניקראגואה, בינות לצמחיית ג'ונגל עבותה, נתקל טור של אנשי הקונטראס במארב סנדיניסטי. הקונטראס שנפלו במספרים ובכוח האש שלהם מהסנדיניסטים, פילסו את דרכם בנסיגה למקלט בהונדורס השכנה תוך שהם מקצצים בצמחיית הג'ונגל והסנדיניסטים דולקים אחריהם. אולם במקום להיעצר בגבול, חצו אלה את נהר קוקו ונכנסו לדרום הונדורס. על־פי דיווחי ביון מקוטעים שהגיעו לבית הלבן, תוך שעות ספורות יכולים היו הסנדיניסטים לתפוס מאגר שכלל קרוב למחצית מאספקת הנשק והתחמושת המצטמקת של הקונטראס ושהשמירה עליו היתה מועטה.

"ההרגשה הפרטית שלנו היא שזה הסוף", אמר יועץ נשיאותי בכיר לקראת סוף השבוע שעבר. "זו תהיה המקבילה של המסוקים האוספים אנשים מגג השגרירות בסייגון. אנחנו עומדים לראות את סוף המלחמה".

תגובתו של ממשל רייגן היתה קרובה לבהלה. הבית הלבן הודיע ש־3200 חיילים מכוח ההתפרסות המהיר של הדיוויזיה המוטסת ה־82 ישוגרו לבסיס חיל האוויר פאלמרולה בהונדורס, כמפגן סולידריות נגד המשטר בניקראגואה. צעד זה התגלה כסמלי במידה רבה: המפקדים האמריקאיים לא קיבלו רשות לערב את אנשיהם בקרב. בו בזמן הם לוחצו על הונדורס לפעול נגד הסנדיניסטים. ולבסוף ביצע חיל האוויר של הונדורס שתי הפצצות של עמדות סנדיניסטיות סמוך לגבול.

נשיא הונדורס חוזה אזקונה היה איים לשגר את כוחות הקרקע שלו נגד עמדות סנדיניסטיות בתוך גבולות ארצו. בסוף השבוע שעבר התכוננו מסוקים אמריקאיים להטיס את חיילי הונדורס לקרב. אולם אז שמו לפתע הסנדיניסטים קץ למתקפתם. מקורות בהונדורס חזו כי הם יעזבו את המדינה תוך ימים ספורים. הנזק לקונטראס כבר נעשה. אמר מקור בקונגרס בעל גישה למודיעין המקוטעים שהגיעו לוואשינגטון: "הקונטראס פשוט נשמדו ונסוגו באנדרלמוסיה". על־פי השחזור של מקור מתודרך היטב בטגוסיגאלפה, בירת הונדורס, קרוב ל־600 קונטראס לחמו ב־1500 עד 2000 סנדיניסטים במרחק של כ־9.6 ק"מ ממחסן האספקה הראשי. הסנדיניסטים כבר כבשו מסלולי המראה של הקונטראס משני צדי הגבול. תחת אש עזה של רקטות 107 מ"מ ותגבורת של זרחן לבן נתקף הקונטראס מתגבורת, מאין דרכים באוויר.

היה להם כוח אש רב משלהם. מחסן הנשק שלהם היה מלא בכלי נשק, תחמושת, ואפילו טילי רדאיי. אך הם לא היו רגילים להגן על עמדות נייחות. "לא שלא היו להם האמצעים להילחם", אמר מומחה צבאי אחד בקונגרס. "פשוט לא היה להם רצון".

יעד משולש
עדות לחוסר אמינותו של הממשל בנושא הקונטראס היתה העובדה, שחברי קונגרס רבים סירבו בתחילה להאמין כי הקונטראס בכלל שרויים בצרה. כמה מחוקקים נזכרו שב־1986 ניפח הממשל מתקפה קודמת של הסנדיניסטים בהונדורס בניסיון להשיג מימון לקונטראס. ג'ון פריץ, שגריר ארצות הברית לשעבר בהונדורס, הודה [illegible] אזקונה לבקש 20 מיליון דולר "סיוע חירום" כדי להדוף הזירה שרלה לניקראגואה. [illegible] בעת, האשים הסנאטור הדמוקרטי תום הארקין, נקט הממשל אסטרטגיה בעלת יעד משולש: להסיח את תשומת לבו של הציבור מכשלוני האישום של השבוע שעבר בנושאי איראן והקונטראס, לחדש את הסיוע האמריקאי לקונטראס, ולחבל בשיחות השלום במרכז אמריקה, שגם כך כבר הולכות וכושלות.

כאשר המידע על הימצאם של הקונטראס במיצר הוצג בתחילתו, הציגה קבוצה של סנאטורים שמרנים משתי המפלגות חוק סיוע בסך 48 מיליון דולר, שיאפשר לסי־איי־אי לספק נשק, שכבר נאסף, לקונטראס בשטח. תכניתם, אמר הסנאטור הרפובליקני פיל גראם מטקסאס, היתה לעקוף את התנגדותו של מנהיג הרוב בסנאט רוברט בירד על־ידי הצעת חוק שתחזה תיקון לפריט הראשון של תחיקה חיונית המגיעה לדיון בסנאט.

אך בעוד שמתקפת הסנדיניסטים אולי היטתה את הכף בקונגרס לטובת אספקת אמצעים שאינם קטלניים לקונטראס, התנגדות הליברלית תקשה על העברת חוק שיאפשר לקונטראס לקבל נשק. [illegible] הבית הלבן [illegible] להשתוהל, והיתה לפגוע שנת בחירות [illegible] ב"אובדן" ניקראגואה [illegible] שכאשר תתקיים ההצבעה, היא תהיה צמודה. "ביבונו שפע של רצון טוב על הדמוקרטים", הודה עוזר בכיר בבית הלבן.

התקפה חזרה
הברות הממשל בשבוע שעבר לא בדיוק הועילו. עוד ב־16 במארס אמר הבית הלבן למנהיגי קונגרס שלא יהיה זה הכרחי לשגר כוחות אמריקאיים להונדורס. אך שעות ספורות לאחר מכן הודיע דוברו של רייגן כי החיילים נמצאים למעשה בדרכם, לבקשת אזקונה.

הבלבול עוד גבר בגין פקידים מהונדורס, שבתחילה הכחישו כי הם מודעים לפלישה סנדיניסטית כלשהי. אישיצות של חבר קונגרס אחד צידו לצל למספר הפרטי של אזקונה ונאמר לו שהנשיא במיטה. "מה לא בסדר אתו?" "יש לו התקף חרדה רציני", השיב עוזר. (אזקונה סבל משפעת).

לדברי פקיד בכיר בממשל, כאשר נודע לאזקונה על חציית הגבול של הסנדיניסטים הוא צילצל לשגריר האמריקאי אברט בריגס ושאל אותו "מה היא ההתייחסות האמריקאית". לאחר התייעצות חפוזה עם וואשינגטון השיב בריגס, שארה"ב תעזור להונדורס בכל צורה שתוכל. אזקונה ששקל אפשרות שחיל האוויר שלו יאלץ לפעול, ביקש חבילה הכוללת [illegible] אלקטרוני, מכ"ם, ציוד מטאורולוגי וציוד לוחמה אלקטרוני.

וואשינגטון מיהרה לאשר את הבקשה. אזקונה גם אמר לבריגס שהוא מעוניין במסוקים ובטייסים אמריקאיים, לסייע בפעולות קרב. בקשה זו נדחתה בו במקום. כתחליף הציע בריגס שוואשינגטון תשגר חיילים אמריקאיים לתמרון אימונים סמלי בהונדורס, אם אזקונה יגיש בקשה רשמית.

בינתיים ניסתה וואשינגטון לדרבן את רוח הלוחמה של הצבא בהונדורס. יועצים צבאיים אמריקאיים קראו לצמרת הצבא לפתוח במתקפת אוויר נגד בסיס הצבא הסנדיניסטי בבונבונה, מרחק 80 ק"מ מהגבול בתוך ניקראגואה. תחילה יצא חיל האוויר של הונדורס להפצצה בלתי יעילה וללא תוצאות, מרחק מטרים ספורים מדרום לגבול. האמריקאים גם לחצו עליהם להשתמש בכוחות הקרקע שלהם במישרין נגד הסנדיניסטים. לדברי מקורות צבאיים בהונדורס, הסכימה הממשלה לגייס את גדוד הזוד ה־16 שלה למסע בן 64 ק"מ לעבר אזור הקרבות. בהנחה שעד שהגדוד יפלס את דרכו בג'ונגל הסבוך כבר יעזבו הסנדיניסטים. (ב־21 במארס אמרו דוברים צבאיים של הונדורס כי הם חושבים שהכוחות הסנדיניסטיים נסוגו מארצם).

יו־אס־אס־הונדורס
העיתונות תיארה את בואם של החיילים האמריקאיים, בעיקר 800 אנשי הדיוויזיה המוטסת ה־82 [illegible] של העם בהונדורס. "הצחוק בגלל באבנס", אמר לעיתונאים שר ההגנה וילפרדו סאנצ'ז ואלדאראס. זה לא היה לגמרי מדויק. "האם מדינת הונדורס קיימת באמת?" שאל העיתון "אל טיאמפו" העומד שבאלה מה מרכז. "אכן נערכת פלישה לשטחנו, אך זו פלישה המיועדת לקיים את האינטרסים של ממשל רייגן".

תושבי הונדורס קיבלו שוב תזכורת שארצם נחשבת עושת דברם של האמריקאים ומלחכת פנכתם: נושאת המטוסים "יו־אס־אס הונדורס", כדברי בריונה. בואם של האמריקאים, האשים חבר הפרלמנט מהאופוזיציה אפריין דיאז, "מוכיח עד כמה אין לממשלה שום מדיניות משלה".

אמנות הפסגות של ארצות השפלה

מאת צ'ארלס מקגרייגאן
Newsweek
מיוחד ל"הארץ"

שלוש תערוכות חשובות מזכירות את המורכבות והגיוון של עולם האמנות שצמח באירופה בתקופת תור הזהב ההולנדי

האמנות ההולנדית נראית כל־כך סדורה ועניינית עד כי נדמה לנו שאנו יודעים הכל על אודותיה. איש לא יכול היה לצייר את השגור המונוטוני כמו ההולנדים — אותם אופקים נמוכים קודרים שמפלחים אותם צריחי כנסייה או תורן אנייה, השדות הזוהרים המצוחצחים, התעלות הקפואות ההומות גולשים. ורק הציירים ההולנדיים והפלמיים יכלו להתמודד עם נושאים כבדים במיידיות יומיומית כזו. בתיאור צליבתו וסבלו של ישו, כתב ה.ה. אודן, "ממשיכים כלבים בחיי הכלבים שלהם וסוסו של המענה מחכך את אחוריו התמים בכל עץ".

האמנות שפרחה בסוף המאה ה־16 ובמאה ה־17 נראית כמגלמת את כל המידות הטובות משרת־הצרות של מעמד בינוני צנוע הולנדי. אך אין זה פשוט כל־כך. שלוש תערוכות חשובות מזכירות לנו את המורכבות ואת הגיוון של עולם האמנות שצמח באירופה בתקופה הקצרה יחסית של תור הזהב ההולנדי. יחד עם השגשוג והעושר החדשים של הולנד במאה ה־17, ידע שוק האמנות גאות, וניזון מהתשוקה חסרת התקדים לתמונות בקרב המעמד הבינוני הענקי אך גם בקרב המעמדות הנמוכים, בעלי מלאכה ופועלים.

"הרבה פעמים נפחים... תולים תמונה זו או אחרת ליד הכור... כה גדול הוא העונג הכללי שיש ליליד ארץ זו מציורים", כתב מבקר אנגלי במדינה ב־1640. אולם העושר מספנות ומבנקאות שהציף את ארצות השפלה לאחר הקמת הרפובליקה ההולנדית ב־1579 לא היה ברכה שלמה. כפי שמסביר סימון סחאמה בספרו המרתק שראה אור לא מכבר על ההיסטוריה של התרבות — "המבוכה של העושר": מותרות הצריכה יצרו יקום מוסרי דו־משמעי לבורגרים המוצקים, שחיו תחת צלן הארוך של הטפות קלוויניסטיות, וספקות עצמיים, כמו גם התחושה של היות האדם בן תמותה, חילחלו ליצירות אמנות הדוריות רבות: בין אם המדובר בנוף של מעון כפרי מהודר, שקבצן אורב מאחורי שערו, בין אם בציור דומם עם אגסים בשלים כל־כך עד שהם נראים על סף ריקבון.

"הראי המבריק ביותר של תרבות"
זו מוצג בתערוכה "תמונות הולנדיות ופלמיות ממוזיאון הרמיטאז'" שנפתחה השבוע במוזיאון האמנות מטרופוליטן בניו־יורק ושתגיע למכון האמנות של שיקאגו ביולי. תמונות אלה שהגיעו מהמוזיאון הגדול בלנינגרד במסגרת הסכם חילופי אמנות עם ברית המועצות, כוללות כמה וכמה יצירות מופת של רמברנדט, רובנס ואן דייק ודוגמאות עשירות של אמנים אחרים בכל לאצר חשוב.

בתמונה נהדרת של ואן דייק, "פורטרט משפחה" (1621), ניבטים הבעל והאישה היישר בעיני הצופה בעוד התינוקת מתפתלת בחיק אמה. אותם דוגמנים אלמונים היו עמודי התווך של המבנה החברתי החדש — צעירים, פיקחיים, באים, קורנים בריאות ורוחות־לחיים, עשירים — כפי שמלמדים התכשיטים המוצגים בדיסקרטיות, התחרה הלבנה העשויה מעשה חושב של הצווארון והופתים, הקישוטים הרקומים בזהב.

במיטבם ציירו ההולנדים אפילו סצינות של יומיום כשהן אפופות נהרה ושטופות אור. בתמונתו של גבריאל מאטסו "ביקור הרופא" (בערך 1650), בודק רופא המודרסבר בגלימה שחורה מבחנת שתן, דבר המצביע על כך שהצעירה הזוהרת והחולנית שבתמונה עשויה להיות שלא כצפוי מעוברת. הנושא אימי אבל המשטחים בעלי האור העשיר — השטיח המזרחי, דפנות המיטה המצופות זהב, הלבוש המפואר של הנערה התפור מקטיפה אדומה, עטורה פרווה וסטן מוזהב — מתאימים בהחלט לתמונה של חצר מלכות.

דוממים שילבו תחושה של צמיחה רווחה ועשירה עם רגעיותם של החיים. "זר פרחים" של יאן ואן הויסום (1722) רוחש חיים — נמלים, רמשים חבבים שורצים על עלי הכותרת של הוורדים היוורדים, הנד לשים גלים גלים. אפילו יצירות המופת הקלאסיות של רובנס ורמברנדט שוקקות אדם ועומדות בסימן הרגעיות.

"צדקה רומאית" (בערך 1612) מתארת את אגדת פרו שהצילה את אביה קימון ממוות הרעבה שנגזר עליו בהניקה אותו. (אף כי קימון, בעל השרירים המשורגים, אינו נראה כמי שזקוק לכך). ב"עקדת יצחק" המרהיבה של רמברנדט (1635) עם קומפוזיציית הבארוק האנכית שלה, בשוק הדף המניע של יצחק שטוף אור. בעוד המלאך בולם את ידו של אברהם והוא נושא עיניו בתדהמה, בשמטת הסכין ולהבה הנוצץ, במהלך הנפילה, נראה כאילו הוא פורץ מהדיוקן.

תענוגות פסטורליים
הנוף הפסטורליסטי התפתח בהולנד במאה ה־17. המלה שלנו לז'אנר זה נגזרת מהמלה ההולנדית "לאנדסקאפ". "נוף בפרספקטיווה" — תערוכה במוזיאון ארתור סאקלר באוניברסיטת הרווארד — מספק מבט מבפנים על האסטרטגיות של אמני־הנוף ההולנדים. ב"נוף נהר עם אחוזה" (1660 בערך), למשל, מושך אותנו אדריאן ואן דה ואלדה לתמונה בציורו את הנהר במשופע, לאורך כל התמונה. בשימוש שעשו באור ובתחושת הפרספקטיווה שלהם, מבשרים ציורי אמנים אלה את תמונת־הנוף הנדודה של האימפרסיוניסטים.

ההולנדים של המאה ה־17 היו אולי התרבות העירונית ביותר באירופה, אך ככל שהלכו והתעשרו הם התפתו יותר ויותר לתענוגות פסטורליים. למעלה מ־200 היצירות המוצגות ב"אמני ציור־הנוף ההולנדי במאה ה־17" במוזיאון לאמנויות יפות בבוסטון, תערוכה שתיפתח ביוני במוזיאון פילדלפיה לאמנות, מתעדות תשוקה זו. כמה מהן משמשות מדריך לתרבות ההולנדית, כמו למשל נופי־החורף הדמוקרטיים של הנדריק אוורקאמפ, המתארים את הבורגרים העשירים גולשים על נהרות קפואים, שטים בסירות בוקר־קרח בעוד איכרים משחקים הוקי־קרח או מקפיאים דגים. נופים אחרים מרשימים בגלל הפשטות הגדולה שיכלו האמנים ההולנדיים להפיק מהסביבה השטוחה הבוצית שלהם, בהתמקדם בשמים ובמזג אוויר, באור משתנה ובמים מנצנצים.

האמנות משקפת חברה לכודה בין סיפוק תחושות של עושר וכוח לבין סכנת ההתמכרות לתחושות כאלה. במתח שבין הנופים רחבי־הידיים הדינמיים, בין פסטיבים הזורים ונערות מסכנת, בין השמים הנשגבים ופרטים ביתיים, תרבות ברולה הוגגת ותוהה על עצמה בעת ובעונה אחת.

מ ר ץ
בעם עובד

אפקים
■ זאב שטרנהל – לא ימין ולא שמאל

עיון
■ שלמה אבינרי (עורך) – דוד בן גוריון: דמותו של מנהיג תנועת פועלים

ספרות יפה
■ שושנה יובל – פה קרוב

מדע בדיוני
■ פיליפ חוזה פארמר – עולמיום

ספרי לימוד
CLOZE FOR READING COMPREHENSION
מסידרת THE ENGLISH FILES
בעריכת, E. OLSHTAIN, T. FEUERSTEIN, M. SCHCOLNIK

גן שלנו
■ מירי בהך (עורכת) – גן שלנו
חג שמח: מקראה שניה לילדי הגן.

ילדים ונוער
■ דויד גרוסמן – איתמר מכתב
דויד גרוסמן – איתמר פוגש ארנב
דורית אורגד – תיק סגור

הדפסות חוזרות
■ עמוס עוז – ממורדות הלבנון (כריכה קשה)
■ עמוס עוז – קופסה שחורה
■ חיים באר – שעשועים יום יום
■ יצחק שלו – פרשת גבריאל תירוש
■ גילה אלמגור – הקיץ של אביה
■ יורם טהרלב – החדה שלי מרחוב הנביאים
■ שלומית כהן – סבא מרחוב העפיפונים
■ ג'וזף הלר – אלוהים יודע
■ סוזן קופר – מעל לים מתחת לאבן

"חתום על ספריה לעם"
עם עובד מזא"ה 22 ת"א ■ טל. 291526

התנועה ליהדות מסורתית בישראל
בית המדרש ללימודי היהדות
מציע לך תכנית רצינית
בלימודי היהדות והמסורת
המכשירה מנהיגות רוחנית,
רבנים לתנועה ליהדות מסורתית
ומחנכים ומחנכות לחברה הישראלית
מילגה לכל סטודנט יוצא צבא
העולה לפחות לשנה ג' באוניברסיטה
המעוניינים יפנו אל: בית המדרש ללימודי היהדות
רח' בלפור 6 ירושלים 92102 טל: 631288, 02-634540

בית המשפט העליון | הקתדרה לזכר יואל זוסמן | לשכת עורכי הדין

ערב עיון
לזכרו של
ד"ר יואל זוסמן ז"ל
לשעבר נשיא בית המשפט העליון

יערך בבית לשכת עורכי הדין, רח' שופן 1 – ירושלים ביום שלישי, י"א בניסן תשמ"ח, 29.3.88 בשעה 18:00

בתכנית:
1. חלוקת פרס זוסמן למשפט לשנת תשמ"ח לאיל זמיר על ספרו חוק המכר, תשכ"ח־1968 (ירושלים, תשמ"ז, במסגרת סידרת הפירוש לחוקי החוזים בעריכת ג. טדסקי).
2. הרצאתו של פרופ' אביגדור לבונטין
על הנושא: הצעת חוק ברירת הדין: סוגיות פרוצדורליות.

הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל

בית־הספר ללימודי מוסמכים
מודיע על
רישום מועמדים לסמסטר א' תשמ"ט

קיימת אפשרות להשתלם לתואר גבוה ביחידות להלן:
הנדסה אזרחית — 04-292565
מגמות: קונסטרוקציות, הידרוטכניקה, דרכים וקרקע, מדעי הבניה וניהול הבניה
מסלולים: הנדסה סביבתית, הנדסה וניהול משאבי מים, הנדסת תחבורה, הנדסה גיאודטית, הנדסת מתקנים.
הנדסת מכונות — 04-293189 | הנדסת מזון וביוטכנולוגיה — 04-293068
הנדסת חשמל — 04-293392 | הנדסה חקלאית — 04-292620
הנדסה כימית — 04-292848 | הנדסה אוירונוטית — 04-292260
הנדסת תעשיה וניהול — 04-292039
במסלולים: הנדסת תעשיה, כלכלה (תכנית משותפת עם אוניברסיטת חיפה), מדעי ההתנהגות והניהול (במסלולים: פסיכולוגיה תעשייתית, יחסי עבודה וניהול כ"א, המסלול הכללי, חקר ביצועים וניתוח מערכות, סטטיסטיקה, ניהול תעשייתי).
מתמטיקה — 04-294276/294179
מתמטיקה שימושית — 04-294281
פיסיקה — 04-293781/293585
ביולוגיה — 04-293409
כימיה — 04-293950/293727
ארכיטקטורה ובנוי ערים — 04-294001
במסלולים: ארכיטקטורה, ארכיטקטורה־בינוי ערים, תכנון ערים ואזורים. במסלולים לארכיטקטורה מתקבלים מועמדים בעלי תואר ראשון בארכיטקטורה. במסלול לתכנון ערים ואזורים מתקבלים גם מועמדים אשר סיימו לימודיהם לתואר ראשון בסוציולוגיה, מדעי המדינה, כלכלה, גיאוגרפיה, עבודה סוציאלית, פסיכולוגיה, ביולוגיה, חקלאות, הנדסה וכו'.
מדעי המחשב — 04-294368/294342
מדעי הרפואה — 04-516308
הנדסה גרעינית — 04-230777/294379
הנדסת חומרים — 04-294391/2
הוראת הטכנולוגיה והמדעים — 04-293108
הנדסה ביו־רפואית — 04-292813/292814, 292675
אבטחת איכות המוצר ואמינותו — 04-294390/230777
ביוטכנולוגיה (עדיין אין אישור סופי) 04-292675
קיים מועד מוקדם המיועד למועמדים בעלי הישגים טובים במיוחד. בקשות כאלה, אשר תוגשנה עד 31.3.88, תוכינה לטפול מועדף ולתשובה עד מתכונת במאי 1988. ההרשמה הרגילה עד 30.6.88.
ערכת הרשמה הכוללת ידיעון וטפסי רישום ניתן לרכוש תמורת 12 ש"ח במכלול, קריית הטכניון, חיפה 32000, טל' 04-223854. באקדמון באוניברסיטה העברית, ירושלים, טל' 02-882378. במכלול באוניברסיטת בן־גוריון בנגב, באר־שבע, 057-664111. בלמודי חוץ של הטכניון בת"א רח' ליסין 13, טל' 03-262134. במכלול של הפקולטה לרפואה טל' 04-516368. במכלול באוניברסיטת חיפה טל' 04-246503 ובחנויות "סטימצקי" בערים המחוזות.
ניתן לרכוש ערכת הרשמה גם באמצעות הדואר. המעוניינים בכך ישלחו שובר תשלום ע"ס 14 ש"ח לזכות בנק הדואר מס' 4187919 למכלול, קריית הטכניון, חיפה 32000, ההרשמה עד 30.6.88

אוניברסיטת תל־אביב
בית הספר להנדסאים
ע"ש יוסף ורבקה מאירהוף
במלאת 25 שנה ליסוד בית הספר
יתקיים בל"ג בעומר (5.5.88)
כנס מחזורים
לבוגרי החטיבה התיכונית
בוגרי בית הספר בכל שנות קיומו מתבקשים לשלוח פרטים אישיים ושנת סיום תיכון אל הועדה המארגנת בבית הספר.
(בוגרים שקבלו שאלונים נא להחזירם בהקדם)
בית הספר להנדסאים,
רח' האוניברסיטה 30,
רמת־אביב, 69975
25 להנדסאים

בצלאל,
אקדמיה לאמנות ועיצוב, ירושלים
מבקש לקבל הצעות
לרכישת מבנים ומקרקעין
1. מוזמנות בזה הצעות לרכישת מבנים ומקרקעין כדלקמן: זכות חכירה לדורות ברח' ירמיהו 54 גוש 30236 חלקה 32 בשטח כ־3140 מ"ר. (כולל מבנה סדומי בגודל של כ־1318 מ"ר).
בעלות ברח' הקמה 7 גוש 30235 חלקה 5/14 (שטח בנוי של 400 מ"ר בקומה ג' של מבנה תעשיה ומלאכה).
2. הצעות לרכישת המקרקעין יחד או לחוד יש להגיש במעטפה סגורה לא יאוחר מיום 20.4.88 לראש אגף התיפעול בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב רח' בצלאל 6 ירושלים, ת.ד. 7314.
3. הצעת המחיר לא תכלול מס ערך מוסף.
4. כל המציע ימסור הצעתו בצרוף המחאה בנקאית בשעור 5% מהערך הנקוב של הצעתו (להלן: הערובה).
5. הערובה תשמש כבטוחה להחתימת חוזה רכישה על ידי המציע אשר הצעתו תתקבל. אם המציע יחזור בו מהצעתו תחולט הערובה תוך פיצוי קבוע ומוסכם ומוערך מראש בגין אי עמידה בהתחייבות.
6. האקדמיה אינה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר, או כל הצעה שהיא. מכר המקרקעין כפוף להחתימת חוזה עם המציע שהצעתו תתקבל.
7. האקדמיה שומרת על זכותה לנהל מו"מ עם המציעים לאחר פתיחת ההצעות.
8. דפי אינפורמציה ניתן לקבל במזכירות אגף התיפעול ברח' בצלאל 6, ירושלים.
9. לא ישולמו דמי תיווך.

כוונת המשורר — המשך

אם אכן התכוון מחמוד דרוויש לומר את מה שהוא טוען שהתכוון לומר — ראוי לו שילמד הבעה בכתב. בינתיים הוא מאיים לשחרר מתוכנו את המפא"ניק שבנו

ביום ששי אחרי הצהרים צלצל אלי חיים גורי ואמר לי שהוא מתפלא עלי. "סידרו אותך", אמר המשורר. הוא התכוון למחמוד דרוויש. מדוע אני נותן לו פתחון פה, קבל גורי.

תזכורת: מחמוד דרוויש, המשורר הפלשתינאי יליד הגליל היושב כיום בפאריס וחבר בוועד הפועל של אש"ף, פרסם שיר שתורגם בידי סמדר פרי והודפס ב"ידיעות אחרונות" ב־19 בפברואר. כעבור זמן פורסם גם ב"מעריב". על פי "מעריב" — דרוויש שולל בשירו את זכות קיומה של מדינת ישראל וקורא להקמת מדינה פלשתינית מהים עד הירדן. על פי הנוסח ב"ידיעות" — קשה להגיע למסקנה נחרצת כזו.

דרוויש עצמו הכחיש בשיחה איתי שקרא לחיסולה של מדינת ישראל, טען כי כוונת שירו לחיסול הכיבוש בשטחים והציע לאנשי "מעריב" לקרוא לפעמים את "ידיעות".

הדברים פורסמו כאן בשבוע שעבר.

באותו היום פרסם חיים גורי מאמר ב"דבר" שהסתמך בעיקרו על התרגום של "מעריב". הוא כבא בשיר שורות "מרות ממות", והראה אותו לידיד שאת והתו לא צוין. הידיד, כתב גורי, אמר שהשיר "מעורר צמרמורת". גורי צלצל גם אל המשוררת סיהאם דאוד ממערכת העיתון הקומוניסטי "אל־איתיחאד" ואחר־כך דיבר גם עם סמיח אל־קאסם, משורר דרוזי, קומוניסט, מידידיו של דרוויש. השניים ניסו לשכנע אותו שהתרגום של "מעריב" מסולף וכי כל הקורא את המקור — יבין שהמדובר בשטחים, לא במדינת ישראל. גורי לא השתכנע. "צאו מכל דבר" קרא בשיר, "צאו מהיבשה ומהים, מהכל..." הוא ראה במלים אלה איומי חורבן לישראל כולה. שירו של דרוויש אומר אמת, קבע גורי, שירים אינם משקרים.

ביום ראשון נדרש גם העיתון "ידיעות אחרונות" אל השיר. "מסר־מתעיד", כתב ישעיהו בן פורת במאמר מערכת, "מסר מביך, אם לא קטלני, בשביל השמאל בישראל". נראה שגם הוא אינו קורא את עיתונו אלא את "מעריב" בלבד, שאם־לא כן — היה עליו להבגם להודות כמו כשהשיר פורסם לראשונה ב"ידיעות". ואפשר שאילו קרא אותו בתרגום של עיתונו — היה נוגד פחות. אבל אולי לא, כן, הוא קרא מה שדרוויש אומר על שירו, אמר לי, אבל מה שגורי כתב ב"דבר" שכנע אותו יותר.

עד כאן — הירהור על העיתונות כמחלה מדבקת: עיתונאים נוטים להאמין לעיתונאים אחרים, יוצאים מתוך הנחה שמה שכתוב בעיתון — נכון וראוי להגיב.

כשעת כתיבת השורות האלה — כבר יש לי לפני, לבד מהמקור הערבי, ארבעה תרגומים מלאים של השיר, ועוד ארבעה תרגומים חלקיים. חוץ מזה החלטתי לנסות שוב, בפעם המי יודע כמה, ללמוד ערבית. התרגום של "מעריב", מקוטע מרי, התרגום של סמדר פרי — חופשי ופרשני מדי, פה ושם שגוי, התרגום של סיהאם דאוד — מילולי מדי, אבל לצורך הדיון — הוא כנראה הנוסח המועיל ביותר חהו — בתיקונים קלים:

"הו העוברים בין המלים החולפות/ שאו את שמותיכם, והסתלקו/ טלו את שעותיכם מזמננו והסתלקו/ גנבו מה שתרצו מתכול הים ומחולות הזכרון/ וקחו לכם את התמונות שתרצו, כדי שתבינו/ מה שלעולם לא תבינו/ כיצד בונה אבן מאדמתנו את תקרת השמים.

"הו העוברים בין המלים החולפות/ מכם החרב — ומאיתנו דמנו/ מכם הפלדה והאש — ומאיתנו בשרנו/ מכם טנק נוסף — ומאיתנו אבן/ מכם פצצת גאז — ומאיתנו הגשם/ ומעלינו מה שמעליכם/ — שמיים ואוויר/ לכן קחו את חלקכם מדמנו — והסתלקו/ השתתפו במסיבת ריקודים — והסתלקו/ עלינו לשמור את פרחי החללים/ ועלינו לחיות כפי שאנו מבקשים.

"הו העוברים בין המלים החולפות/ כמו האבק המר עברו, במקום שתרצו עברו, אך/ אל תעברו בינינו כחרקים מעופפים/ כי לנו יש באדמתנו מה לעשות/ לנו יש חיטה לגדלה ולהשקותה בטל צר פתינו/ לנו יש מה שלא ישביע את רצונכם כאן/ אבן או חגלות/ לכן קחו את העבר, אם תרצו, אל שוק העתיקות/ והחזירו את שלד העצמות אל הדר כיפת אם תרצו/ על צלחת מחרס/ כי לנו יש מה שלא ישביע את רצונכם: לנו העתיד/ ולנו יש מה לעשות בארצנו.

"הו העוברים בין המלים החולפות/ קבצו את אשליותיכם בבור נטוש, והסתלקו/ והחזירו את מחוג הזמן אל העגל הקדוש/ או אל זמנה של מוסיקת האקדח/ כי לנו יש כאן מה שלא ישביע את רצונכם, הסתלקו/ ולנו יש מה שאין בכם: מולדת שותתת עם, שותת דם/ מולדת שראויה לשיכחה או לזיכרון/.

"הו העוברים בין המלים החולפות/ הגיעה העת כי תסתלקו/ ותשכנו היכן שתרצו, אך אל תשכנו בינינו/ הגיע הזמן שתסתלקו/ ותמותו היכן שתרצו, אך אל תמותו בינינו/ כי לנו יש מה לעשות בארצנו/ לנו העבר כאן/ לנו זעקת החיים הראשונה/ לנו ההווה, ההווה והעתיד/ לנו העולם הזה כאן והעולם הבא/ לכן צאו מארמתנו/ מהיבשה שלנו, מהים שלנו/ מהחיטה שלנו/ מהמלח שלנו/ מהפצע שלנו/ מכל דבר, וצאו/ מזכרונות הזכרון/ אתם העוברים בין המלים החולפות".

הפרופסור שמואל מורה מהאוניברסיטה העברית, חוקר השירה הערבית המודרנית, רואה במחמוד דרוויש את גדול המשוררים הפלשתינאים ואחד מגדולי המשוררים בעולם הערבי. כתיבתו קשה להבנה, מעוגנת בהוויי הארץ ובתרבות האיסלאם ומשופעת באסוציאציות.

הפרופסור מורה הסביר לי כמה משורות השיר. העוברים במלים החולפות הם הישראלים שקיומם חולף כמלים. מסיבת הריקודים היא מסיבת פרידה. הדוכיפת, על פי אגדות הערבים, היא הציפור של שלמה המלך וכאן — היא מסימני העבר היהודי, כמוה כעגל הקדוש, הוא עגל הזהב. החרקים המעופפים רומזים אולי על הג'וקים המסוממים.

מורה, 53, יליד עיראק, פרסם כמה ספרים על שירת הערבים. לעתים קרובות הוא נפגש עם פלשתינאים, סיפר לי, בארץ וגם בחו"ל. מגעיו אלה לא הותירו ספק בלבו שהערבים חותרים לחיסולה של מדינת ישראל ולפינויה מתושביה היהודים. באחרונה פגש מורה גם את נשיאה של האקדמיה למדעים של אחת ממדינות ערב והלה סיפר לו שהאיץ בנשיאו לפתוח את ארצם בפני יהודיה שעלו לישראל, כפי שעשה המלך חסן ממרוקו, צעד ראשון לקראת שובם לבתיהם.

מורה גם יודע, לדבריו, שאש"ף מנצל באורח שיטתי את רצונו הטוב של המחנה היוני בישראל ועל כן אינו מתפלא כלל שדרוויש אמר לי ששירו מכוון רק לגדה ולרצועה. מורה סבור שהשיר חד משמעי לגמרי, תואם את הקו של אש"ף, לאמור — חיסולה של מדינת ישראל. שום דבר אינו מרמז על כך שהשיר מכוון רק לשטחים. צאו מכל דבר — סבור מורה, פירוש — צאו מכל הארץ כולה.

מורה מרצה גם באוניברסיטת בר אילן ובין היתר עסק בחקר האנטישמיות הערבית. לדבריו אינו שייך לא לשמאל ולא לימין. אך על יסוד הידוע לו, לדבריו, הוא קובע כי חלומם של הערבים הוא להחזיר להם את כל הארץ כולה, אם לא בכוח הזרוע — כי אז בכוח היוזמות ובעזרת השמאל בישראל.

שאלתי אם יתכן שמי שהשקפתו שונה משלו יוכל להבין את השיר באורח אחר. הפרופסור קם ממקומו, נסער כלשהו, יצא אל מסדרון המחלקה לספרות ערבית וחזר כשאיתו סטודנט מוסלמי מנצרת, נפתח משהו למראה. מה זה "אדמתנו", שאל בהדגשה רבה הסטודנט, שנה ג', בדרך למסטר, אמר שאדמתנו פירושו "ארצנו" ובהקשר זה — כל ארץ ישראל כולה, לא רק השטחים. הנה אתה רואה, אמר הפרופסור ושילח את תלמידו.

אבל המרצה לספרות ערבית שמעסיקה אוניברסיטת תל אביב — לא רואה את זה כך. הד"ר מתתיהו פלד, ה"כ הרשימה המתקדמת וחוקר שירת הפלשתינאים, אומר שאין כל אפשרות לקבוע בוודאות מהם התחומים הטריטוריאליים של השיר הזה.

פלד: "המדובר בשיר נרגש מאוד, נזעם מאוד, קשה מאוד, התפרצות רגשית שהתפלצה על הנייר בשעה שבשטחים כבר נהרגו כמה עשרות בני אדם". ה"התנערות" בשטחים מרומזות בבירור בבית השני, המעמיד זו כנגד זו את רימון הגאז והאבן. שותפות השמיים והאוויר מרמזת אולי על נכונות לחיים משותפים. כך או כך הציע פלד שלא לראות בשיר הזה מניפסט פוליטי הקובע שלישראל אין זכות קיום.

הערתי שבלא עזרתו של המשורר עצמו ("רק הגדה ועזה") — אין ראייה לכך שהשיר אינו מתכוון גם למדינת ישראל. "באמת חסרה שורה שתוכיר את גבולות ה־4 ביוני 1967", העיר פלד ביובש, כמו דיבר אל אחד התלמידים ששגה.

הנה כי כן — ענין להשקפת עולם אפוא, וגם זה ראוי להערה.

צריך הרבה אופטימיות והרבה הגינות כדי להאמין שלא כל הפלשתינאים מבקשים לחסל את מדינת ישראל וכי לפחות חלקם מוכנים להכיר בקיומה של מדינת ישראל, לצד מדינה פלשתינית בשטחים. הפלשתינאים עצמם לא יוצאים מגדרם כדי לסייע לאמונה הזאת: בכל שגבורות המהומות בשטחים — המחנה היוני בישראל מוצא עצמו ברגע של אמת.

לפני תחילת ה"התנערות" היה קל מאוד להיות נגד הכיבוש. עכשיו העמדה הזו עומדת למבחן. חלק גבול מהשמאל היוני מתקשה לעמוד בו, וזו ימינה, תוך שהוא נאחז בתיזה הגולדאית הישנה והנוחה כל כך שאין עם מי לדבר. הנה מגנה את שמיר ואת ערפאת, גם ינונה גם פטריוט. גם הוא קיבוצניק — הוא מפגין בעד "שלום עכשיו" ונגד הערב לשרת בשטחים. המלחמה מציאה מתוכו את המפא"ניק שהשתולל בעמל כה רב להרחיק בשנים האחרונות, בשלב הבא ישנא את הפלשתינאים על שהם עושים לו את זה.

תופעה מרתקת.

לא צריך, אני חושב, לסתום לאנשי אש"ף את הפה כשהם רוצים להגיד שהם מכירים בזכות קיומה של מדינת ישראל, אבל אם אכן התכוון מחמוד דרוויש לומר בשירו את מה שהוא טוען שהתכוון לומר — ראוי לו שילמד הבעה בכתב.

ואפשר, מי יודע, שחיים גורי, המציע עכשיו לנהל מו"מ עם אש"ף — צודק. הוא צריך לדעת את זה. למעשה, עולה בדעתי שדרוויש מכיר אולי את שירת הקרב של גורי.

"כן, היום נעבור תישול את הכל, את הכל", כתב ב"מחול היחפים" שגורי הקדיש לפלמ"ח: "מדנן עד תרשיש, מעבר עד מוכב/ זה שלנו כרם העורקים וכלום ותקו/ כאויר ההרים, כאשה, וכאופק בקצה המרחב".

זה נכתב בעשרים שנה לפני שגורי חתם על כרוז היסוד של התנועה לארץ ישראל השלמה.

משוררי הארץ. מה למוד זה מזה. גורי, דרוויש

אילו

היה היה שליט ערבי שהסכים ליישב בארצו כמחצית מהפליטים הערבים. בן־גוריון אמר לא. הרצאה בתל־אביב

הסיפור הזה מרטיטלב המציאות והמיון ולא כלתי קשור לקורבם. הוא קרה כמו 1949: שר החוץ של סוריה הזליף אותו לאחד העיתונים על מנת להשחיר את שמו של הנשיא חוסני זעים שנרצח קודם לכן, אך משום מה — מעולם לא היה היה הסיפור ל"פרשה", לא אצלם. לא אצלנו.

חוסני זעים היה קצין בדרגת קולונל שתפס את השלטון בדמשק ימים אחדים לאחר שנפתחו שיחות שביתת הנשק בין ישראל לסוריה, במארס 1949. זעים היה כורדי; הוא שירת בחיל העזר הצרפתי והיה חף מכל מחויבות אידיאית למלחמה על ארץ ישראל. זה עשה אותו מועמד הולם להגיע להסכם עם ישראל, בחסות ארצות הברית ותמורת הבטחה שסוריה תקבל סיוע אמריקאי בסך 200 מיליון דולר.

זמן קצר לאחר שתפס את השלטון, הציע זעים להיועד פנים אל פנים עם דוד בן־גוריון כדי להגיע להסכם שלום. בתוך כך אמר שיסכים לקלוט בארצו כ־300 אלף פליטים פלשתינים, כלומר כמעט את מחציתם. בן־גוריון סרב להפגש איתו. "משה (שרת) מוכן להפגש, אבל לא השבוע", כתב בן־גוריון ביומנו.

מה היה זעים אומר לב"ג

בשנים האחרונות נפתחו גנזכים ממשלתיים, בירושלים, בלונדון ובוואשינגטון המאפשרים לשחזר את האפיזודה הזאת. השבוע שימשה נושא להרצאתו של הפרופסור איתמר רבינוביץ', בכנס הבינלאומי על עשור השנים הראשונות של ישראל שערך המכון לחקר הציונות של אוניברסיטת תל אביב. רבינוביץ' הציג את סיפור המעשה כחלק מההיסטוריוגרפיה החדשה של ישראל הבודקת מחודשת של המיתוס אשר לפיו ישראל היתה מוכנה תמיד לדבר בכל עת עם כל שליט ערבי שרצה בכך, אלא שלא היה עם מי לדבר.

לבסוף ותרצה משה שרת לנסוע לדמשק כדי לדבר עם זעים על תנאי ישראל להסכם שביתת הנשק. הסורים לא היו מעוניינים בדיון כזה. שרת מיהר להסיק מכך שכל העניין היה תרמית מלכתחילה וכתב: "כנראה חשבו שנדבר על שירת ערב מימי־הביניים, על אהבה ברואית, אולי על הפילוסופיה של דקארט או על אמנות יפנית..."

התזכירים שאנשי משרד החוץ הוליפו ביניהם באותה תקופה — גדושים בדברי ברזונות מלומדת מעין זו: כולם היו חכמים כלליים, בימים ההם.

הפרופסור רבינוביץ' מעריך שזעים התכוון ברצינות להצעתו. בן־גוריון לא העריך אל נכון את חשיבותה, בעיקר במה שנוגע ליישוב הפליטים, בינוגד לאבא אבן שישב אז בנייר יורק וסבר כי נכונות הסורים לקלוט את הפליטים — חשובה מאוד. אילו הגיעו אז ליישובם — אפשר שלא היינו עומדים בפניהם כיום. האם היה סיכוי לכך? הד"ר רבינוביץ' סבור שלא. זעים לא היה איש רציני. הוד רשים אחרים לאחר שתפס את השלטון — רצחו אותו, בלי קשר לנסיונו להיוועד עם בן־גוריון.

להרוויח את הפיחות: שמחה מוקדמת

ככל שמתחזקות השמועות על פיחות, כך משתכללות השיטות שנועדו לאפשר התגוננות מפניו, או לנצל אותו. האייל ורכישת פת"מ אינה מתאפשרת לתקופה הקצרה משנה והשקעה בבנקאיות שבהגדר אינה תמיד אופטימלית. נמצאה השיטה הבאה: המשקיע קונה נייר ערך הנסחר בחו"ל בהגבלת שער ("לימיט") לא סבירה. התקנות קבעו, כי לצורך קניית נייר ערך בחו"ל, יש להמיר שקלים למטבע חוץ, כלומר, לרכוש פת"מ. הבנק קונה עבור המשקיע פיקדון פת"מ, אך פקודת הקנייה לרכישת נייר הערך עדיין לא בוצעה, מסיבות מובנות. המשקיע מחזיק פיקדון נקוב במטבע חוץ, אך לא נייר ערך. עתה בא פיחות, המשקיע מבטל את הפקודה, הבנק מוכר את הפת"מ — לפי השער החדש.

יפה, לא כך אל תשמח לפני הזמן: בבנק ישראל שמו לב ל"פטנט" וסתמו את החור. עתה, רכישת הפת"מ נעשית רק עם הרכישה בפועל של נייר הערך.

(יהודה שרוני)

מכסימום מיקוח בעמלת מינימום

עמלות המינימום נועדו לפצות את הבנקים על פעולות הנעשות על ידי הלקוחות בסכומים קטנים. הבעיה היא שבסכומים קטנים, העמלה יחסית להיקף הפעולה היא גבוהה, והלקוח יוצא ניזוק. דבר זה נכון במיוחד כשהלקוח עושה פעולות רבות, אך כל פעולה בנפרד היא בסכום נמוך יחסית. עצה טובה ללקוחות מסוג זה: עימדו על המקח ודרשו מהבנק שלא יגבה את עמלת המינימום. הבנק עשוי להתרכך. ההתמקחות עשוייה להשתלם.

(יהודה שרוני)

בזק בחגיגת הריבית

גם חברת בזק מבקשת להצטרף למעגל החוגגים והיא מציעה את טלפון הלחצנים החדש שלה במבצע תשלומים. טלפון זה, הנקרא "זמיר", נמכר במזומן ב־105 שקלים וכעת ניתן לרכשו גם ב־18 תשלומים של 9.20 שקלים, הנגבים מדי חודשיים, במסגרת חשבון הטלפון.

הבעיה במבצע זה היא עלות האשראי. מסלול התשלומים נקבע על ידי ריבית החשב הכללי, ששיעורה כיום 28.5 אחוזים לשנה. זוהי ריבית ריאלית של כ־12 אחוז בהנחה של אינפלציה שנתית של 15 אחוז בשנה — ריבית גבוהה מאוד בהשוואה לתשואה על אפיקי ההשקעה השונים.

הסוכנייה שמציעה בזק בעסקה זו, אספקת המכשיר היום ותחילת החיוב רק בספטמבר, מוזילה את הריבית לכ־9 אחוזים לשנה. אך גם זו ריבית גבוהה בהשוואה לתשואה על חשבון חיסכון, המגיעה ל־5 אחוזים בערך. המלצה: לרכוש את מכשיר הטלפון במזומן, אם אפשר.

(יונתן שרמן)

מה ירשמו במכס?

מזה שנים קיימת הוראה במכס לפיה חייבים יבואנים ומשווקים של מוצרי חשמל לבית כגון טלוויזיות, וידאו, רדיו טייפ וכן שעונים יקרים (שמחירם מעל 25 דולר) לציין את המספר הסידורי של המוצר, כדי למנוע הברחות ולאפשר מעקב אחר המוצרים.

עד כה לא היתה הקפדה על מילוי הוראה זו. בימים אלה החליטו רשויות המכס להקפיד על כך: מ־1 באפריל, המכס לא יאפשר יבוא בלי ציון המספר הסידורי. לגבי מוצרי החשמל אין בעיה. לא כן לגבי שעונים. יצרני שעונים רבים, ובכלל זה יצרני שעונים יקרים, אינם מציינים מספר סידורי על השעון, ובאין מספר — אין מה לרשום.

מה יקרה כעת? אחת משלוש: החוק ישונה, שלטונות המכס ימשיכו לא להקפיד על החוק, ייפסק יבוא השעונים.

(אריה לביא)

שוקלד מוזל ישמח לב החוגגים

חברת "זהר הגליל" החליטה לדחות את העלאת מחיר השוקולד מתוצרתה ב־8.4 אחוזים (לפי אישור שניתן לה) עד ה־1 באפריל. בחברה מציינים, כי הסיבה לכך היא רצונה לשמח את לב בני ישראל ערב חג המצות. אבל ברשתות השיווק מדברים על האטה מסויימת במכירת מוצרי מזון ואולי יש בכך כדי להסביר את נכונות "זהר הגליל" וחברות אחרות לצאת במבצעי הנחות. בכל מקום שוקולד "זהר הגליל" עד 1 באפריל (לפחות) — במחיר הנוכחי.

(יונתן שרמן)

חסכו "בלבולמוח" והפסידו לקוח

ידיד שנכנס לחנות המפוארת למחשבים הצמודה לצילום של רשת "דינמיקס" בקניון איילון כדי לרכוש תוכנות לתורה לילדיו, ביקש מהמוכר האדיב (עד לאותו הרגע) לאפשר לו לצפות בהדגמה של התוכנות כדי לקבל מושג על מה הוא עומד להוציא כ־100 שקל. "אין בעיה" אמר לו המוכר "אבל תבוא בבוקר. הדגמות אנחנו עושים רק בבוקר". לא עזרו הבקשות למנהל ולא התחינות למוכרים — הלקוח המאוכזב נאלץ להסתלק מהחנות בידיים ריקות.

ב"דינמיקס" אולי חשבו שעבור לקוח של 100 שקל לא כדאי להתאמץ, אבל מה שכנראה הוא שכאשר הלקוח ישקול רכישת מוצר יקר יותר, הוא לא ייכנס ל"דינמיקס".

(אבי בגאור)

עוד בעניין המזרחי הדר דפנה

עמוס בן יוסף מפרדס חנה כותב לצדיק בינו מנכ"ל בנק לאומי כי בגלל מנהל אחד בסניף בנק לאומי, תוך תיאום עם סניף הדר דפנה של בנק המזרחי, נגרם לו עוול גדול: בנק לאומי תובע ממנו 400 אלף דולר, בעוד שהחוב (המסופק) שהוא חב לבנק עומד במקור על 2000 דולר בלבד. בשמע פנטסטי, לאו בן יוסף אינו מפרט את השתלשלות העניינים (ההעובדות נמסרות כאן בערבון מוגבל) אך טוען כי אינו אשם. המשטרה בודקת היום את הנעשה במזרחי הדר דפנה. אולי מישהו יבדוק גם את טענות בן יוסף?

(יהודה שרוני)

להתנחם במחיר הגז

קשה להאמין, אך יש מוצרים שבישראל הם זולים מאשר במדינות אחרות. אחד המוצרים הללו הוא הגז הביתי. אבי פרידמן, מנכ"ל ארגון סוכני הגז, ערך השוואת מחירים המתייחסת לעלות בכל בו של 12 ק"ג, היחידה הרווחת בארץ.

מחירו של המכל בארץ מגיע ל־6.50 דולר, לעומת 28.10 דולר בשוויץ, 24.10 דולר בגרמניה, 15.60 בגרמניה, 14.40 בדנמרק, 14.50 באוסטריה, 13.80 בהולנד, 13.30 באנגליה, 10.10 דולר בצרפת, 9.40 בבלגיה, ו־8.60 באיטליה. חלק מההפרשים נזקף כמובן לשערים הגבה של המטבעות האירופיים.

רק בשתי מדינות, פורטוגל ויוון, מחיר הגז נמוך מבישראל, 5.70 דולר ו־5.10 דולר בהתאמה.

לצרכן הישראלי יתגן נוסף: באירופה אין חובת הספקה לבית הלקוח ואין חובה לבטח בערכת הגז: עלות התכולה והביטוח אינה כלולה שם במחיר הגז.

(אריה לביא)

מה שיקר-ביטוח תכולת הדירה

ביטוח תכולת דירה הוא עניין שנוי במחלוקת. ההוצאה על ביטוח תכולה בדרך כלל אינה גבוהה ולעיתים ניתן למנוע פריצה לדירה באמצעי ביטחון כמו סורגים או אזעקות, שעלותם כעלות ביטוח הדירה במשך שנתיים או שלוש.

אם בכל זאת החלטתם לבטח את תכולת דירתכם — ניתן להוזיל במידה ניכרת את עלות הביטוח באמצעות העלאת ההשתתפות העצמית. בביטוח דירה אין ביטול מוחלט של ההשתתפות עצמית ובמקרה פריצה או דליקה, כן הפיצוי המשולם על ידי חברת הביטוח מנוכים כ־150 שקלים.

הגדלת ההשתתפות העצמית ל־250 שקלים תעניק למבוטח הנחה של 10 אחוזים, השתתפות עצמית של 400 שקלים פירושה הנחה של 20 אחוזים ואילו השתתפות עצמית של 800 שקלים שווה הנחה של 30 אחוזים בהפרמיה.

כיוון שבדרך כלל תובעים את חברת הביטוח רק בגין נזקים כבדים כמו גניבה, שיעור ההשתתפות העצמית בכל הנזק אינו גבוה ואילו החיסכון השנתי יכול להגיע למאות שקלים בשנה.

(יונתן שרמן)

לפורד אין פגוש

אחד התנאים המרכזיים שיבואן רכב צריך לעמוד בו הוא הספקה סדירה של חלקי חילוף. לבעל סיירה (פורד) היתה תאונה קלה ובה נמעך פגוש. כאשר איש המוסך ניגש לסוכנות פורד כדי לקנות פגוש חדש התברר שאין פגוש כזה במלאי. וחיפוש בסוכנויות אחרות אך פגוש לא נמצא במשך יותר משבוע. באחת מסוכנויות החלפים של פורד הציעו להסיק פגוש מחו"ל, תמורת תשלום ביוקר, אך חברת הביטוח, בה מבוטח הרכב, לא התלהבה מהרעיון, בלשון המעטה.

בסוכנות הארץ ישראלית לאוטומובילים, יבואני פורד, מאשרים שהיה מחסור בפגושים אך לדבריהם הבעיה "כמעט נפתרה". "יש עדיין בעיה לגבי פגושים מצבעים בסוגים" אומר יעקב אבגולץ מאגף החלפים של החברה. בהיעדים של מנכ"ל סוכנות פורד אבנון עבר והמצונה על החלפים שוקה תמיד. לדבריו נובע המחסור מכביתה שהיתה בפורד, אך החברה כאן עשתה מאמצים כדי שרכב לא יהיה מושבת יותר משלושה־ארבעה ימים. "אפילו הורדנו פגושים מרכב חדש", אומר אבגולץ.

(אריה לביא)

ג'אז בים האדום אילת

27 אוגוסט — 30 אוגוסט 88

להקות ואמני ג'אז ישראליים, מוזמנים להגיש הצעותיהם להשתתפות בפסטיבל. הצעות יש להגיש בכתב ולכלול בהן את תיאור ההרכב המוסיקלי, שמות המשתתפים ותוכנית מלאה של הקטעים המרכיבים את התוכנית (45 דקות מוסיקה). ללהקות אשר תבחרנה תוצע האפשרות להתמודד על פרס הפסטיבל ללהקה המקורית בשטח הג'אז.

יש לצרף להצעה, הקלטה של 2 קטעים לפחות, על גבי קלטת סטנדרטית (אין צורך בהקלטה מקצועית).

את ההצעות יש להמציא עד ליום ו' 6/4/88 לרחוב בר־גיורא 20 תל אביב מיקוד 64336, בין השעות 0900 ל־1400 במעטפה סגורה המופנית אל ג'אז בים האדום – אילת.

משרד החינוך והתרבות. המועצה הציבורית לתרבות ואמנות – מדור המוסיקה. משרד התיירות. עיריית אילת. רשות הנמלים – נמל אילת. החברה לניהול. התאחדות בתי המלון באילת. מפעלות דיסקונט לתרבות ואמנות. החברה הכלכלית בע"מ – אילת. עמותת גורמי תיירות – אילת.

הבימה התיאטרון הלאומי · הארץ עיתון לאנשים חושבים

עיריית תל־אביב יפו

מקיימים בשבת 26.3.88 ב־11.00

מוספשבת

בהשתתפות:

- שר הכלכלה והתכנון **גד יעקובי**
- **עמוס אילון** עם צאת אוסף כתבותיו "הבט אחורה בבהלה מסוימת"
- **יהונתן גפן** – על ספרו "רוק בבית־הסוהר"
- **עמוס קינן** על ספרו "אח והב בסופה"
- השחקן **גבי עמרני** והבימאי **יואל זילברג** על הצגתם החדשה "איפה הכסף" על פי "הקמצן"
- הזמרת **רבקה זוהר** בליווי **ניר ברנד** – קלידים, **איציק בדר** – גיטרה
- **אורה זיטנר ודוד ברגמן** – לפני מסע הופעות באירופה

מנחה: מיכאל הנדלזלץ

כרטיסים בקופת "הבימה" בימים א'־ו'.
אין מכירת כרטיסים במקום בשבת.
דמי כניסה: 10.– ש"ח.
הנחה 50%
למנויי "הארץ" ו"הבימה" ולבעלי תעודת תושב או תעודת קשיש של ת"א.

האירוע באדיבות
כתר בית הוצאה לספר הטוב

תנות הספרים בהבימה
פתוחה מ־11 בבוקר עד 11 בלילה

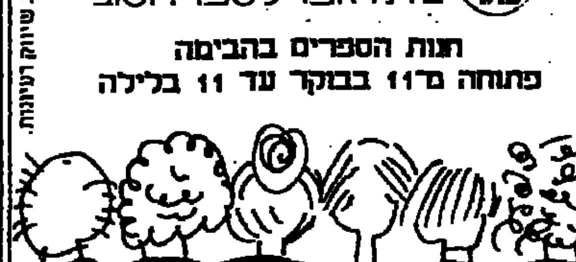

א.ג. שיווק ועיצוב

קבלת מודעות
03־735588/9
גם במוצאי שבת עד חצות
אשראי עד 60 יום

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ־ישראל
המועצה הארצית של קופת חולים
קופת חולים

ישיבת המועצה הארצית של קופת־חולים

תתקיים ביום ראשון, ט' בניסן תשמ"ח, 27.3.88 בשעה 16.00, באולם הישיבות, בבית ההנהלה המרכזית, רחוב ארלוזורוב 101 תל־אביב.

סדר היום:
1. אישור תקציב קופת־חולים לשנת 1988־89
2. אישור תקציב מבקר קופת־חולים לשנת 1988־89
3. שונות.

בברכה
א. מוטל
יו"ר המועצה הארצית

صكذا عن الأصل

תרבות וספרות

גבולותיה של האירופיות

זכרונותיו של מת, רומאן מאת ז'ואקים מאריה מאשאדו די־אסיס, מפורטוגזית מרים טבעון, הקיבוץ המאוחד / ספרי סימן קריאה / בית הוצאה כתר, 1987, 189 עמודים

רופא הנפש וסיפורים אחרים מאת מאשאדו די־אסיס, מפורטוגזית מרים טבעון, הוצאת כתר, ירושלים, 123 עמודים

מאת יורם ברונובסקי

לשמו של מאשאדו די־אסיס (1839–1908) נלווה בדרך־כלל, בספרי תולדות הספרות או במאמרים על אודותיו, האפיטט "מייסד הספרות הברזילאית" או כיוצא באלו תיאורים העשויים להרתיע אף יותר מן התואר "קלאסיקו" סתם — אגב, האם קראתם לאחרונה רומאן מאת אברהם מאפו? הקורא, בייחוד הקורא־הברזילאי, הניגש לקריאת יצירה של מאשאדו די־אסיס בסבבור־ראש היאה לאבות המייסדים, עשוי, עם זאת, לזכות בהפתעה אמיתית: הוא לא ימצא כאן שום נכבדות מן הסוג הצפוי ברומאנים המייסדים של ספרויות כלשהן. לא סגנון מקראי ואף לא פיתולים בארוקיים — הסבירים, לאחר ככלות הכל, יותר ברומאנים מייסדים בתחום הספרויות האיבריות מספרים בסגנון מקראי — לא כרוניקה המתארת את "עלייתה ונפילתה" של ממלכה או של עיר, ולא תיאורי כיבוש של ארץ לא־נודעת. אמנם, כל אלה יימצאו בספרות הקודמת לזו שכתב בנה של הכובסת מריו (פורטוגלית במוצאה; אביו של מאשאדו היה מולאטו), ובייחוד בספריו של ז'וזה דה־אלנקאר (שהוא בעצם "האברהם מאפו" האמיתי של הפרוזה הברזילאית). אך אם נכונה היא ההשקפה הרואה במאשאדו את "האב המייסד" הרי זה לא בשל נכבדותו ועתיקותו הקלאסית, אף כי קווים קלאסיציסטיים מצויים באבנות־הסיפור שלו — אלא בשל תווי המודרניות הברורים שביצירה שלו. לזוזה דה־אלנקאר בן הדור הקודם לו (1829–1877), שייך כבר כולו לעבר, כיוון שביקש בכל כוחו להיות "סופר ברזילאי", להיבדל מן המורשת האירופית־הפורטוגלית, לכתוב סיפורת "אינדיאניסטית", מקומית.

הוא ספר המתקשר — המבקש להתקשר — למסורת של הרומאן האירופי. אותה המסורת שלה, דווקא זו היותר אליטארית. זו מסורת המעשייה הפילוסופית נוסח וולטר ודידרו, שהיא מצויה מבעה בתחום המופת של "טריסטרם שנדי", הרומאן פרוע־העול, המשותי והגרוטסקי של לורנס סטרן שעליו מצביע מאשאדו הברזן מגרונו של בראס קובאס במבוא "אל הקורא" כאל מקור "הנוסח החופשי" שאימץ לו בזכרונות אלה שכתבם בהיותו בר־מינן.

המסורת הדידרואית־הסטרנית הזאת זכתה בשנים האחרונות לאפולוגט נלהב ברמתו של מילן קונדרה שניסה להמשיך אותה בראש־וראשונה ברומאנים שלו (בייחוד: "ספר הצחוק והשכחה", "קלות הדיים שאין לשאתה"), אך גם במסות תיאורטיות רבות, ולאחרונה אף בספר ששמו "אמנות הרומאן" שנכתב בידי הסופר הצ'כי בצרפתית. קונדרה מבקש לראות במסורת הפארודית־הגרוטסקית הראציונליסטית הזאת את יצירתה הייחודית של התרבות המערב־אירופית, יצירה שאינה אפשרית כלל במחברות נעדרות ערכי־חופש, כך שהוא מוציא את הרומאן הרוסי, ובייחוד את דוסטוייבסקי, מכלל המסורת הגדולה הזאת שאת ראשיתה הוא רואה ב"דון קיחוטה" בבחינת הפארודיה הארכטיפוסית של הספרות האירופית.

אין ספק שקונדרה הגוזם מאוד בטיעון שלו, בייחוד בניסיונו להוציא את דוסטוייבסקי מחוץ למסורת הדון קיחוטית הרומאנטית שהיא ממהות יצירתו של הסופר הרוסי, אבל בעיקרו של דבר האפולוגיה שלו היא במקומה: היא מבליטה את קווי הרומאן הפארודי, האנטי־ריאליסטי, מציבה את מסורתו לעומת המסורת הריאליסטית־פסיכולוגית, ובונה מודל דיאלקטי מעניין. קונדרה מתעקש במיוחד על ה"אירופיות" וה"מערביות" של נוסח זה של הרומאן, ועל רקע ההתעקשות שלו, אשר לה מקורות ומסורת פוליטיות יותר מאשר ספרותיות, משעשע להבחין בספר דוגמת "זכרונות של מת" (ואף רומאנים אחרים של מאשאדו, בייחוד הרומאן "קינקאס בורבה", המתאר גיבור חולני מאוד המופיע כבר ב"זכרונות של מת") את המופת הקיצוני של הדגם הזה של רומאן שהוא פארודיה של רומאן, של גרוטסקה עולצת המסתירה ברוב אמנות את כוונותיה הפילוסופיות העמוקות — מין "ז'אק הפטליסט האדור" נוסח ברזיל. לאור ספריו של די־אסיס, כלום לא יהיה נכון לומר שדווקא מחוץ לאירופה מופיעה הצורה הארכי־אירופית הזאת בגילום הקיצוני ביותר שלה, הצרוף ביותר?

הרומאן פועל כמין סרט־אנימציה — ומזכיר בכך את ספריו של קונדרה — כאשר הגיבורים, הנעים בתנועות המהירות של בובות על חוטים הם רק שליחי רעיונותיו של הסופר, ואילו קישורי העלילה הם אבסורדיים במופגן ("זה היה כל חטאו של הזרק: הוא עיכב את הגשת הלפתן ונתן עילה לגירושי", עמ' 37). והעיקרון המוביל הוא עיקרון הפארודיה, כשפרק אחד מכחיש את קודמו. כשמאומה הוא לא כמו שהוא בעליל. הסופר משתף דרך קבע את הקורא בטוויית החוטים של יצירתו: האירוניה הרומנטית מופעלת כאן בקיצוניות רבה יותר מאשר, נאמר, בספריו של ז'אן פול (שאת "זיבי פנקל" שלו מזכיר הספר הזה מבחינות אחדות). בדומה לסיפורים אחרים של הז'אנר מלא הספר רמיזות מלומדות למיניהן, בייחוד לספרות הצרפתית ולספרויות הקלאסיות. שוב: ה"קוסמופוליטיות" הזאת של הסופר שבכל חייו לא עזב את ריו דה ז'ניירו היא בשורה לבאות, כשם שהיא ממשיכה את האוריינטציה הפאריזית נוסח ז'אן פול, נוסח לורנס סטרן, נוסח... סרוונטס.

כיום אנו רגילים למדי למסורת הפארודית הזאת, ובשנים האחרונות התמלא גם המדף העברי בתרגומים של יצירות המופת של הז'אנר, ובראש־וראשונה נוסף לו "ז'אק הפטליסט ואדוניו". יש חשש שמהמפגש־ההפתעה איבד מכוחו לגבינו. אבל כך עשוי להתגלות גם ביותר שאת עקב־אכילס של הז'אנר הזה: ככל שכוונותיו רציניות ומעמיקות ופילוסופיות, הוא בנוי על יסוד של כללים מלאכותיים, הוא עשוי לייגע, אף בידי אמן רב־המצאות דוגמת דידרו. ואף בידי לורנס סטרן. לא ייפלא על כן שגם "זכרונות של מת" הוא ספר מייגע למדי, לא למרות חינניותו אלא כביכול בשל חינניותו, בשל החילופים המהירים, בשם התנועות הזריזות של הבובות על החוטים שמאשאדו מושך בהם. כל משחק סופו לייגע, והוא הדין בספרים מן הסוג הזה. אי אפשר להיות רק על הפארודיה כשם שאי אפשר להיות תמיד ראציונאלי. הנפש נכספת לדוסטוייבסקי, גם כשהיא יודעת שקונדרה ואבותיו — ביניהם שכח הצ'כי לציין את מאשאדו די־אסיס — הם אלגנטיים יותר, אולי גם "צודקים" יותר.

דומני שבכלל מאשאדו במיטבו הוא מאשאדו של הסיפור הקצר. כאן צפויה לקורא הצצה בלבד: הסיפור מסתיים תמיד קודם שהקורא מתחיל להתייגע. אמנם "רופא הנפש" היא נובלה ארוכה למדי, ושוב, רציניות למדי בכוונותיה, חרף התפירה הקלילה שלה: מעשה ברופא כפרי המבקש להתוות את "גבולות השפיות והשיגעון" ומקדים במסקנותיו לא רק את פרויד אלא אף את האנטי־פסיכיאטריה של ימינו. סאטירות עדינות אחרות מצויות בכרכון "רופא הנפש", בצד תיאוריות מטפיסיות שספע המוח השוקק והפורה הזה שהוא מוחו של הסופר הבדרן הזה, האלמוני כמעט מחוץ לברזיל, האירופי יותר מן האירופים, שהוא ז'ואקים מאריה מאשאדו די־אסיס.

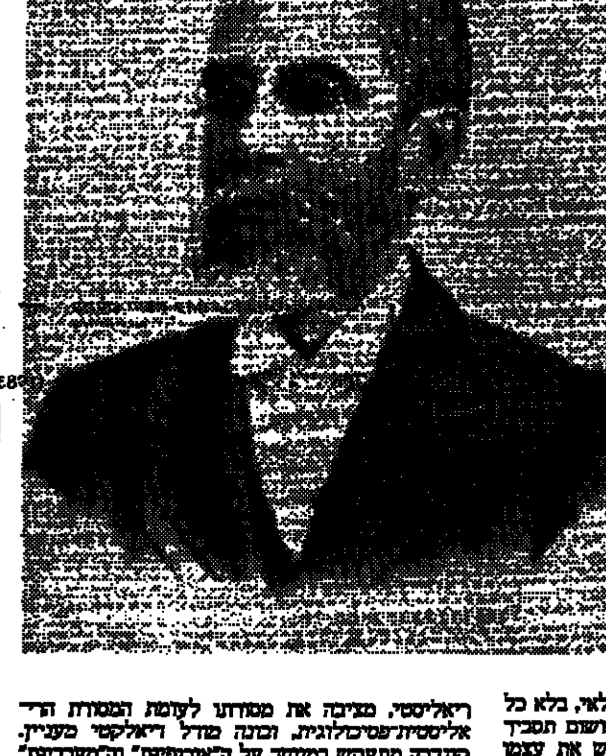

מאשאדו די אסיס: משעשע להבחין שדווקא בברזיל צמח הדגם הארכי־אירופי של הרומאן הפארודי־גרוטסקי, הרומאן שהוא פארודיה של רומאן, גרוטסקה עולצת המסתירה ברוב אמנות את כוונותיה הפילוסופיות העמוקות

מאשאדו, במיטבו, פשוט היה סופר ברזילאי, בלא כל השתדלות. הוא התחבר בלא שום סיבוך ושום תסביך למורשת הספרותית האירופית, מפני שחש את עצמו חופשי מן הצורך להפגין את המקומיות שלו, את ה"ברסילידאדה" המיוחדת מכל ייחוד. התופעה חוזרת על עצמה בכל הספרויות הלטינו־אמריקאיות הגדולות, כך שלעתים הקרובות ביותר המקומי ביותר הוא זה המשוחרר ביותר מן הצורך להוכיח את זיקתו למקום. בורחס כתב, במסה ידועה, על כך שהקוראן אינו מזכיר את הגמל — זו הוויה הטיפוסית של התרבות הערבית — מפני שהקוראן הוא יצירה ערבית אותנטית ועל־כן אינה צריכה להוכיח לעצמה או לאחרים שהיא כזאת (הערה קטנה למשל הידוע הזה: הקוראן אמנם כן מזכיר את הגמל, בניגוד לטיעונו של בורחס אבל המשל שלו אינו נפגע בשל כך: נהפוך הוא, נוסף לו בעיני ערך אירוני כפול ומכופל).

הדיאלקטיקה הזאת של הלוקאלי והקוסמופוליטי — בורחס עתיד לימים לגלם את הדיאלקטיקה הזאת בגילום הידוע ביותר ואף להיות סמל שלה — אינה זרה, או אינה צריכה להיות זרה, גם לישראלים. זאת אחת הסיבות לשמוח על הופעת שני כרכים מיצירותיו של מאשאדו די־אסיס בתרגום עברי. כרכים אלה מצטרפים לאנתולוגיה של הסיפורת הברזילאית שראתה לאחרונה אור בהוצאת עם עובד, תחת השם "נוף אבוד" (תרגום שרה קונפינו ומרסלו דסקל). ספר שמצויים בו שלושה סיפורים של מאשאדו, ודווקא שניים מתוכם מצויים גם בקובץ הקטן שהופיע בהוצאת כתר תחת השם "רופא הנפש". הכפילות קצת מצערת, שהרי למאשאדו עוד עשרות רבות של סיפורים מצוינים שאפשר היה לבחור מתוכם. אבל מוטב לראות בשלושת הספרים בכלל בחינת בשורה של עניין בספרות הברזילאית, שעד עתה יוצגה בתרגום עברי רק על ידי הסופר המפורסם ביותר של ברזיל, ואף הפחות ביותר, אבל להלוטין לא הטוב ביותר — ז'ורז'ה אמאדו.

מרים טבעון, המתרגמת של אמאדו, תירגמה את שני הכרכים של מאשאדו ופתחה בכך את הפתח להתוודעות לייחודה של הספרות הברזילאית. ייחוד זה אינו מצוי לא בפולקלור המרוכך של הסופרים האינדיאניסטיים, לא ב"צבעוניות" היתרה, המוחפת בעליל, של סופר דוגמת אמאדו, אלא דווקא בקו הנמשך ממאשאדו די־אסיס — קו של הומור מר, של סאטירה דקה, למדנית, רצופה רמזים לקלאסיקה היוונית־רומית והצרפתית, ושל שכלתנות אירופית לעילא ולעילא.

מאשאדו הגדול מתחיל בשנת 1880, שנת פרסום הרומאן "זכרונותיו של מת", שקדמו לו רומאנים אחרים וסיפורים אחרים (גם שירים ודראמות) העומדים בסימן הרומנטיקה ה"אינדיאניסטית". הספר "זכרונות פוסט־מיים של בראס קובאס", שהשם העברי שלו הוא "זכרונות של מת" הוא בבחינת פריצת עולם לספרות הברזילאית המופגנת הזאת: כאן אין לכאורה שום סימן היכר להיות הספר ברזילאי. נהפוך הוא: כבר במבוא הקצר ("אל הקורא") נדרש המספר לשלושה שמות הרחוקים מאוד מברזיל ומן ה"ברסילידאדה": שמותיהם של סטנדל, של סטרן ושל קזוויה דה־מסטר. בסימנה של מסורת אירופית זו, בעצם אנטי־ברזילאית במובהקי אותם הימים, נכתב הספר כולו, וספריו הבאים של מאשאדו.

מיימרה של הספרות הברזילאית המודרנית יסוד אותה שעה שנתן גם כדיונות לסימני־ההכר של הברזילאיות, ל"גמלים" הנדרשים את הסיפורת של אלנקאר ושל משוררי המאה השמונה־עשרה. בסיפור "רופא הנפש" מצויה דמות אחת, דמותו של המשורר מארטין בריטו, שבה מיצה מאשאדו את ראייתו הסאטירית של המסורת האפית המזייפת הזאת, החבה אמנם למורשת הרטוריקה הפורטוגלית עוד יותר משהיא חבה לצו להיות מקומי בכל מחיר.

אכן, הקורא לא יתקשה להבחין ש"זכרונות של מת"

חגיגה לשירה העברית

כל השירים, מאת אסתר ראב. הביא לדפוס: אהוד בן עזר. זמורה, ביתן, 1988, 448 ע'

מאת אהרן אלמוג

יש איזו צבעוניות אירוטית מופלאה בשירי ארץ ישראל של אסתר ראב, בעיקר באלו שנכתבו בשנים 1923 עד 1930.

"על מערומייך חוגג יום לבן;
את הולה והעשירה כמו"...
גבעת תרום בשר עגול
ולראשה קבר לבן תופח."

חגיגה של צבעים. חוויה של שמחת פגישה עם נופי המולדת של מי שנולדה במולדת הזאת וככל שהיא מתבגרת, הולכת גם החוויה ומתכהה והופכת עם השנים להיות אלגית וקודרת. הד לטרגדיה של הימים האלה אפשר למצוא בשירה: "טיים בודד" ו"התרב הקר":

"בשורת שמיים ליליים
גוף הילד
ביניו ובין המוות
תרציץ
באפלה הוא הומה
מחליק
על פני שביל החלב"...

שירה של אסתר ראב היטיבו לקרוא את הכתובת שעל הקיר. באיזה חוש מופלא ידעה לומר לפני עשרים שנה: "שבילי אבותינו / נטופי השורש / ופסיעות השפי / נגרפו זה כבה / בידינו הרב / והלבנו — עלה זית"... ("התרב הקר"). היא שייכת למשפחה הגדולה של משוררי הדור הארצישראלי ששלונסקי היה ללא ספק מנהיגו המוכתר. אך מה שכתב שלונסקי בצורה כל כך מוקצעת ומסוגננת, כתבה אסתר ראב בצורה בלתי אמצעית וללא סגנון בכלל.

"כציפור מתה על הרום
צפת אז לקראתי
עינייך כבות עמוד

ראב: הכתובת שעל הקיר

המבטך לזהב עמום
רגע עוד לחשוך
זרועותיך עייפות
רועפות עצב
זית דל עליו
צללים חוורים לרגלינו."

הרבה משירה של אסתר ראב מזכירים את ציוריהם של הסו־כים בציירי ישראל, שבאוקוורלים הלידיים ובציורי השמן שלהם הנציחו את עצי הזית והמכסיפים, הגבעות החומות, הדרכים המכושפות.

שוב אין לטעות. אסתר ראב היא יהודית בשירתה וכתיבה אפלי בקטגוריה דליגיוזית אחת עם המשוררת ולהתרואת לטרות השתי העצם ביניהן. היא אמב־עית בטריפטיכון, כמאמר ימינה, של רחל חולה "משוררות הנשמה" בשירה העברית. אני מתכוון לתכיות לא במובן האורתודוכסי של המלה, אלא במובן המוסרי ערכי של השקפת עולם ששואבת את השראתה מרת המוסר של הנביאים ואשר ניכרת כמעט בכל שורה משיריה. דליגיוזיות שהערך העליון שלה הוא אהבת האדם והברעות אל העבר שבלעדיו אין הווה ואין עתיד. אהבה שעשויה לרחוש אשה משוררת, שבוודאי לא היתה נושאת חן בעיני הקלריקלים שהרים ראש ושרבב עלינו את עולמנו.

"מבטנות קדושות בירושלים
הבתבן תגן עלי:
ריח מבור הפרזים פורחים
עם הלב אם השקותי...
שבע אסבול בים תיכון
לקריאת דוד אלוהי המלך...
הבתבן תגן עלי.
עלה ריח בבריכן באפי.
ריח נרות שבת ונפטלין."

"זכרון אותו, גם באבור שיר לשירי הימן וירותוך (כמאמר משוררנו הלאומי) את אור נרות השבת האלה נראה למרחוק.

אסופת שירה. חגיגה לשירה העברית.

דרך אגב / בני ציפר

ברוגז

המשוררת מאיה בז'ראנו, בעלת "עיבודי הנתונים" הנודעים, הודיעה שלא תשרת השנה את האינטרסים של עורכי המוספים וכתבי־העת לספרות המשתוקקים לפתוח בימי טרום־פסח אלה. השיבה לפניותיהם במכתב קולקטיבי, שהעתקו המצולם הגיע גם לשולחנו של עורך "תרבות וספרות":

אני מאיה בז'ראנו
מצהירה על מרדי
לא יהיה שיר ולא ציור
לא סרט ולא סיפור
לא קונצרט ולא מסיבה
עד שנשוב להיות
במקום ובמדינה
שאין בה כיבוש וידוי ופחד
שיש בה אהבה ויופי וחופש
רוחני
עד שיגורו הרבים השונים זה
מזה
זה לצד זה
...ם זה עם זה

בז'ראנו: שביתה

...ים של כל הדיים מה של פלסטינים, ערבים, של יהודים־ישראלים ...ים היהודים ובהודים שיר שתיקה מעניין, המשיבנו אל פאראדוקס עתיק יומין: השירה - החוש — שהשלם...

ראוי לפניה, מודיע שמעתה ואילך ישתוק עד שישנה העולם את מהלכו, ומכריז "ברוגז" על כולם. אך כיצד יידע אותו עולם נתעב, שאינו ראוי וכו', שיש משורר פלוני שאינו. שבעריכן ממנות על ידי כתיבת שיר אהרון־אהרון־דדי, של הבעת שאט־נפש מעולם הנתעב שאינו ראוי וכו'.

המעניין מכל הוא עד מתי תתמיד בז'ראנו בשביתת־השירה שלה. או שמא היא מאמינה באמת שכמו בימי שביתת הרופאים והאחיות, יתרפקו אלפי מיטורים על דלתה בקריאות "הבי שיר", ואולי יאריכו משר מרות מתאה ושביתות רעב עד שתשוב לפרסם את שירה. אנו, מכל מקום, מייפים את כוחה לשוב בה משביתת־השירה שלה בכל עת שתרצה, שהרי כל זה, בידוע, אינו אלא מלים, מלים, מלים.

עשרה רבי מכר

צפונה לבית לחם הגלילית

1. מדריך פרחי הבר, אבי שמידע, כתר
2. אגדה של מקום, אריה יצחקי, מודן
3. קום התהלך בארץ, עמי נואל הראובני, משרד הביטחון
4. ימים הלילות בבנעם, יצחק זיו הר, מעריב
5. חובב הטבע, ג'ארלד דארל, אדם
6. אמא אדמה, עודד פיינגרש, מעריב
7. ארץ ירוקה שלי, רות ריכטר, מעריב
8. הדרקון — אין דבר כזה (ילדים), ג'ק קנט, עם עובד
9. מעשה בשקית, מירי שניר, שבא
10. תהרה, שירלי קונרן, זמורה ביתן

אביב הגיע פסח בא. פנינו בשביל ההולך לחנויות הספרים צפונה לבית לחם הגלילית. שם הכל פורח, בספרים ובעציפות.

זאת כבראה גם עקב התעוררות מסוימת של אהבת הארץ ולא רק בשל ארבעים שנות המדינה. מכל מקום, ספרי השיטוט בארץ הם בראש הרשימה, ומכולם — מדריך פרחי הבר.

הפסח המשמשם ובא הוא הזדמנות למבצע גדול של הגדות, המבכרת הזול מ־2 שקלים והלה ב־140 שקלים. המבכרות ביותר, מסתבר הן הגדות אמשטרדם והגדת שאגאל. בעפולה נפתחה חנות ספרים נוספת. אנשי העמק מתעניינים, כך מספרים לנו שם, בספרי אמנות, גרפיקה ועיצוב. לחנות בקריית ביאליק יש אופי מיוחד: היא אולי היחידה המשאילה ספרים חדשים ברבע ממחיר הספר החדש, והאחוז הולך ופוחת במובן. בדרך זו יודעים בעלי החנות מהם הספרים המבוקשים, וכמובן יש אווירה נעימה בחנות, ואנשים חוזרים ומספרים על ספרים שקראו. החנויות שהשתתפו בסקר: סימן קריאה, כיכר בן גוריון, קרית טבעון; חן טוב, מרכז מסחרי, כרמיאל; דורון, שד' הנעתמן 32 נהריה; מגן, בן עמי 45 עכו; סימן קריאה, עפולה; אמן מנוי, קרן היסוד 64, קרית ביאליק; סטמצקי, רח' הגליל טבריה.

צבי סקל

ההמלצה שלנו

1. הרווקים, אנרי דה מונטרלאן, מצרפתית יהושע קנז, [illegible]
2. עוגיות המלח של סבתא סולטנה, דן סרי, כתר, [illegible]
3. שלום עליכם, מחזות המערכונים, מיידיש אריה אהרוני, ספריית פועלים, תגלית

ב. צ.

מסע לארץ השטוחה

נמר בהרים. רומאן מאת צור שיזף. הספריה, הקיבוץ המאוחד, סימן קריאה הכתר, 1988, 217 עמודים

מאת אלחנן רז

צור שיזף הוא מדריך־טיולים טוב, גם אם נוקשה מעט. הוא איש שטח מעולה: אם תניח את עצמך כנבר שוהה־עין, יראה לך את גבני הטריטוריה שלה, את המעיין שרק הוא יודע על קיומו ואת מלכודת־הנמרים בהר הגבוה. מעבר להם, זאת יש לדעת, ממתינה התהום... כי הטריטוריה הזו היא ארץ שטוחה, שגבולותיה בלא־כלום, ואולי במוות.

שתי נובלות מרכיבות את הרומאן: "נמר בהרים" ו"סאנטה" (קאתרינה), בשתיהן, המדבר (הערבה, סיני) הוא הזירה שבה נעים, בתנועה אליפטית, כבכוכבי לכת המקיפים זה את זה, בדווים, יהודים ונוצרים, וכולם מבדילים למדבר, "שבו המציאו את הנזק". כוח־המשיכה שלו אוניברסלי. מדבר ריק, שותק, ללא תכוה שפיר ושה חוקים מבדילים. "החוקים הרי נוצרו לחבורות אנשים"; מקום שבו משילים האנשים מעצמם את הקליפות ("והקליפות נושרות ממני תוכו טוב ובבר עוטף אותי ומפריד אותי, משאיר אותי נקי וגרעיני ללא מחשבות מיותרות"); משילים מעצמם את המורכבות העירונית של תרבות, אהבה וחיי חברה; הפשטות הגבורות הוו שבחיי המדבר, נהפכת בהמשך למיתוס של המדבר.

הניסיון שרכש שיזף במדבר מקנה לתיאוריו אמינות ועוצמה שסגנונו הלאקוני־מדברי מוסיף לאווירתם. אלא שאותו הסגנון הזה הוא מכשלה כשהוא מגיע לדיאלוגים. הדיאלוגים ברומאן נשמעים במקרים רבים כתרגומה של עילגות לשון: "אני הולך," אמרתי. "אתה תחזור," הבטיחה. או: "אני רוצה את הילד שלי," נשפתי. "תן לי אותו," נבהה. וכיו"ב. התוצאה נקראת כעילגות־לשון, ולא־דווקא כגבריות פסקנית בסגנון המינגווי. באותו פח נופל שיזף בדימויים הבאים לרומם את הפשטות המדברית, אך מקטינים אותה לכלל פשטנות. כך הבדווי העובד את אלוהיו "מצמיד את הראש לאבנים לכיוון של מכה כשאלוהים יוצא גדול מהכל".

וכך גם באהבה. "יחסות גדולות באו מהרים. שני פונות ורמו והיכו מרכויות. גמלים נסחפו במים הסוערים, ושועלים זינקו אל מרפי הסלעים, ואני אהבתי את האשה של חיי". בסביבת־האהבה, אותה התשוקות החזקות שבסיפור, מודגשים מוסא־עלי הבעיר והבדווית המטמונת [illegible]. ההורות עם הטבע, הכוח הפראות נושאים אופי פאגאני: "שפכתי להוכה את כל הזרעים שאצורו בתעני־עם כל נוזלי במדבר. כל שהיה לי. השתי אותם עוגבים אותי. היא קיבלה אותם, נצמדת אלי. ידעתי שאני מניח אותם במקום הנכון. הירח היה מלא והגיע." (ההקשרים הקונוטטיביים של "להניח את הזרעים שלי במקום הנכון" מזכירים, אגב, חשבון־חיסכון בבנק). ומה שהוא פשטני ופראי אצל הבדווי, נהפך לפשטני הזיוור אצל היהודי. כמו יגאל, הפקח המבוגר, המשתורר על אהבתו ללוליטה הצעירה: "... וידעתי שאין לי סיכוי נגדה, כי היא כליבך נחמדה וחכמה ומעשית וחולמת וצלמת. ואני כבר זמן כה רב מחכה לאשה שאוכל להתאהב בה. אפילו אם היא ילדה".

כוחו של שיזף מצוי בכשרון העיתונאי לפתח עלילה מתגבבת־והולכת, הנקראת כסיפור מתח עד הקתרזיס בסופה. כל אחד מן הפרקים מוקדש לדמות ולמיתולוג שלה, והמתח הולך ונבנה בעוד הלולאות האנושיות הללו נקשרות והולכות, והדמויות מצותבות אל העימות הסופי, אל המרדף המקבץ את כולם. ב"נמר בהרים" זהו המרדף של הפקחים היהודים אחרי ראמאר הבדווי, המסתיים בשיטפון פלאי הגורם את מותו; ב"סאנטה", רודף קפטן איסמעיל מהמודיעין המצרי אחרי הבדווים היהודים הנמלטים לגבול הישראלי. אבל בעוד ש"סאנטה" מסתיים בכי־טוב, בנימה של רווחה והקלה, הרי ש"נמר בהרים" מגיע לסופו הטראגי המתחייב, ולכן גם ראוי לראות את "נמר בהרים", שעל שמו קרוי הספר, כסיפור החזק ביותר שבו, סיפור המציג בשלמות את הרעיונות ואת ראיית־העולם של שיזף.

ב.

מוסא־עלי, "ברואי של יהודים... שבשביל הידידות הנוחות הקריב את החופש של המדבר". הוא האל־האב שאיבד את כוחו המגדל בסתר את בנו — הנוער לנקום באלה שסירסו אותו. ראמאר, הבן, "הבדווי האחרון", פרי ההזדווגות האסורה עם אשה בת־מוות, גדל יתום ופראי, מנותק מהחוק בידי אביו, שמצא אותו צרור בשורנער ולצדה, בצרור אחר, מונחת היתה גופת האם קפואה לאבניה. ראמאר מגלה שמוסא־עלי הוא אביו האמיתי ממש לפני מותו־שלו, במביעה, והוא עושה עור־נמר.

כל אלו יסודות מיתיים בהרים: שיזף מוליך את גיבוריו בדיילים על לוח־שומט, בתבנית גוזרת־ראש כטרגדיה יוונית, במיתוס הקם לתחייה במדבר. יותר מזה: בריאתו של הדיאליה שבטיפה. אין לה מימוש אלא במיתוס. כל הדמויות הפועלות הן וקטורים ישרים. המכוונים להשגת מטרה מסוימת (ינאבותהנלל הוא יגאל, הצופה בן הצרג. הדמויות אינן מתפתחות או מתעגלות: הן ארכיטיפים, דמויות שטוחות. אך גם ביניהן ניכרים הבדלים: קל להבחין ששיזף מזדהה הרבה יותר עם דמות גיבורו הבדווי. אף־על־פי שנוצרת כאן משוואה בין מוסא־עלי ליגאל (שניהם מבוגרים, בעלי ניסיון, ידידים להרפתקאות) ובין ראמאר ליונתן (צעירים, פזיזים, אקטיביים), אין שני הצדדים שווים לגמרי. יגאל, המפקד של מוסא־עלי, מכיר בעליונותו על המדבר ונכנס להנציחה; יונתן, הפקח הצעיר, המנהל, "מנוהל" בעצם בידי החוקים. מניעיו פשטניים לגמרי: "אני לא מתיימר להבין היות או אנשים לפי ההתפתחות התורשתית שלהם. חשוב לי מה שאני רואה שהם עושים".

צור שיזף: בגלוריפיקאציה של הגבריות, המוות, האהבה האסורה והעזה, טמונה הבאנאליזציה של כל אלה; מצוי פלאקאט הנעורים. הנעורים ההולכים אל המדבר כדי למצוא בו "תשובות"

לעומתם, מודגש היטב שהבדווי צודק, המספר, באמצעותו, נוטה למיסטיקה שלו, נשבה בקסמו ונסחף אחריה. הבדווי בועל, הורג ומתיידד בגבריות. כמו המינגוויי, ש"החוקר" שלו מגלם את מיתוס האדם הנאבק בטבע הדיקמאל מאבק ללא סיכוי, ומקנה לעצמו ולחייו משמעות, כך גם מושל על הבדווי של שיזף להוכיח את עצמו כגבר מול המדבר העוין, אותו מדבר שבו המציאו את הנזק. שלא כהקולם הנאבק בכוחות גדולים־ממנו לעיני האלים, ויכול להם, ראמאר אינו מקבל חיזוקים מאביו, ובזה לכשלון. ראמאר זו במדבר של שתיקה. מקום שבו כל אדם לעצמו ואדם לאדם זאב. זהו צדו הקיומי של המיתוס הנוצר במדבר, זהו הדבר שעליו מושתת הסיפור.

ב.

ההזרה המכוונת השלילית בישותו של ראמאר, לחיים של אצילות [illegible] "החוקים", דוחפת אותו אל מותו. [illegible]

[illegible] בראש להקת הגמלים המקושטים שלו אל־מול הג'יפים המסתערים של הפקחים, כתמונה המזכירה את חילי הפרשים הפולני המסתער על טורי השריון הגרמני המתקדם. ראמאר רחוק מכל מחשבה מעשית. הוא גם אינו נותן דעתו להמשכיות, בנוסח "שיישארו הנשים הילד אצל מוסא־עלי הזקן, אני עולה למות בהרים".

מות של אצילות, זהו הפתרון שמציע שיזף. מותו של ראמאר מתחייב מהתימאטיקה של הסיפור. המעגל נסגר. אולם מכיוון ששיזף שבוי בקסמו של המיתוס שיצר, אין כאן משל על הקיום: ישנו רק מיתוס פשטני של אצילות וגבריות. הבדווי מת, כי גברים נולדו להילחם, לא לברוח. תפיסת עולם זו מונחת ביסודו של הסיפור והיא המקור לחולשתו. היא הסיבה לדיאלוגים הלאקוניים, לתיאורי הנשים, למשפטים הקטועים [illegible], למשפטים הפשוטים, הפשטניים, לדמויות השטוחות. כי בגלוריפיקציה של הגבריות, המוות, האהבה האסורה והעזה, טמונה הבאנאליזציה של כל אלה: מצוי הפלאקאט. פלאקאט־הנעורים. הנעורים ההולכים אל המדבר כדי למצוא בו "תשובות".

התרבות, החברה, האנשים, כל אלה נמצאים בעיר. אבל שיזף בורח אל המדבר הריק. הוא בורח מהתרבות אל המיתולוגיה. גם האנשים של שיזף, ההולכים למדבר, משאירים מאחוריהם "... בית, משפחה, ילדים, התחייבויות". החיים המורכבים נעשים פשוטים. אלא ששיזף אינו יכול ליצור במדבר עולם חי: הוא יוצר עולם הנוער אל מותו, עולם מאפס. שיזף אינו מודע לכך, ובזה טמון כשלונו של "נמר בהרים": הוא אינו מציב את הסיפור כמראה מול הניסיון הכושל לברוח מהעיר, מהתרבות, ממסגרת־חוקית, אלא כאופציה גלוריפיקאטיבית.

זוהי הארץ השטוחה של שיזף, וזהו התהום מעבר לה. ספרות בורחת, תלושה, "מדברית", ולא ספרות העומדת בקרה־הינוק של תרבות שלה.

אלחנן רז הוא צעיר העושה את צעדיו הראשונים בשדה הביקורת

אודיסיאה בגואדלופ

טי־ז'אן לוריזון, רומאן מאת סימון שוורץ־בארט. מצרפתית: אביטל ענבר. עריכה: אליה גילדין, הוצאת שוקן, 1988

מאת ז'יזל ספירו

למחברתו של הספר הזה אחראי כנראה העירוב הז'אנרי והתרבותי בכל רבדי הטקסט. אין בכך תמיהה, אם מתבוננים בפרטי הביוגרפיה של הסופרת: סימון שוורץ־בארט נולדה בגואדלופ, וחיה כיום בצרפת, עם בעלה, אנדרה שוורץ־בארט, סופר צרפתי נודע ממוצא יהודי ("אחרון הצדיקים", "בת התערובת סוליטיד"). לפני "טי־ז'אן לוריזון", פרסמה את "בת האיים הפלאית" (שיצא בתרגום עברי בהוצאת "עם עובד"). בשותפות עם בעלה פרסמה שוורץ־בארט ספר־הקדמה לספר "בת התערובת סוליטיד", ספר הנושא את השם "מנות חזיר עם בננות ירוקות".

"הן תבינו, אנשי חול ורוח היו, הנולדים מהדיבר ומתים עמו. הם הביזו את הדיים כהבר הפר את המלמד ויום־יום טרחו להמציאם מחדש, אף בתוך צבעת קוציהם של קני־הסוכר ועל אף גרד המלים האדומות שבמשעי הבננות. כפות רגליהם לא ניצבו יציבה של ממש על האדמה. כל אימת ששתיים מנשות הכפר נפרדו אשה מרעותה, בתום אחת מאותן שיחות־הולך המעבירות את הזמן במקצב הואלם, נהגו למלמל זו לזו כברכת־פרידה: "לכי לחלום...""

ז'יזל ספירו היא מתרגמת מצרפתית

ברקע העלילה נפרשת תולדות הכושים הגואדלופים, שהובאו על ידי הלבנים מאפריקה כדי לשמש להם כעבדים. תולדות הפילוג העניין בפודרומבי, כפר נידח בגוואדלופ, בין ה"אנשים מלמעלה" ל"בני העמק". האנשים מלמעלה אינם נכנעים לתרבות הכיבוש ומשמרים בגאווה את תרבותם המקורית, ואילו בני העמק מרכינים ראש, תחת מטוה של גיננוי סקס מתורבתים, וחיים כלא חיים. ראש שבט האנשים מלמעלה, ואדמבה בן האלמות, כושי ענק בעל כוחות מאגיים, הוא סבו וגם אביו של גיבורנו טי־ז'אן לוריזון, שנולד למעשה בעמק, עקב בריחת אמו מן השבט בעבור כושי נאה מלמטה. בא יום ומפלצת עלומה בולעת לה את השמש, את הכוכבים ואף כבה תושבי פודרומבי. טי־ז'אן יוצא למסע בבטן החיה כדי לגאול את עמו ולמלא בכך את ייעודו, וגם על מנת לחפש את אהבתו אזה שנבלעה אף היא. תוך כדי מסעו בתוך הבטן העצומה מגיע טי־ז'אן אל העולמות האבודים — אל אבותיהם של הכושים הקדמונים באפריקה, אל עולם המתים: עולם השרוי באפלה נצחית, ובו הפרות כזולות...

השאיפה לגאולה היא המניע המרכזי בעלילה, הבנויה על פי דגם אודיסאי ברור: עזיבת אי המוצא (גוואדלופ) למען מטרה הירואית (גאולת העם); שהייה ארוכה בארץ זרה (ניגריה, אפריקה); ירידה לשאול.

שבמסופה פגישה עם מכשפה כעורה והופכת, מוצצית הזמן, לנסיכה מופלאה, מין קירקי אוכלת אדם הנופלת בקסמיו של הכושי בעל פין הזהב ומאירות אותו למשך כמה אלפי שנים; ולבסוף — מסע השיבה באוקינוס, מסע נדודים, שבסופו שב גיבורנו לארץ מולדתו, מחזיר את השמש, והסיפור שב להתחלה.

בתבנית האודיסאית הזאת משתרגות פיסות מיתולוגיה קראולית (המיתוס על מות השמש ותחייתה), אלמנטים מספרות עממית, (מוטיב החיה דמוית פרה עצומה הבולעת שמש וארם, בלי לפגום בשלמותם) אלמנטים פנטאסטיים "ממותרים" מספרות המערב (כמו ספינות של ירידה לשאול בחיפוש אחר האהובה, שיחה עם מתים האובדן מימד הזמן, ברוח "הקומדיה האלוהית" לדנטה).

מפתח אפשרי לקריאה מן הסבך העלילתי־תרבותי־ז'אנרי הוא הלייט־מוטיב של החלום, תפקיד החלום כאן אינו לערטל התבולה ולקבוע את מעמדים האונטולוגי של אירועי הסיפור. להיפך, החלום מטשטש את הגבולות בין הממשי לאפשרי. "הבן, הגורל דק כקורי־עכביש וסיפור אין חיים אלא פעם אחת. בלבד, פעם אחת קצרה בבצה שלם; והיתרה את סיפור מראש ברזל להנזה־בחלום בלבד". מעבר לדטרמיניזם, מסתתרת באמירה זו הטענה האפיסטמולוגית שאדם לבדו אינו יכול להבדיל בין חלום למציאות, טענה המופיעה במפורש בסיפור: "מבטו של אדם אין בו די, מלמל יום אחד וחייך, דרושים למצער שניים בשביל להסיר ספק, ולוא גם בבי־משותו של גבעול עשב. — אבי, עליך להאמין לי, מבט יחיד לעולם אינו אלא מחצית אדם".

סימון שוורץ־בארט: "גולגולת האדם אינה גדולה מאגוז קוקוס, וכלום אין היא מכילה... עולמות שלמים?"

בסיפור חוזרים ומופיעים מוטיבים של דטרמיניזם וחלום בחוד־יאנסים שונים: כך למשל, בשהייתו של טי־ז'אן אצל אבותיו האפריקאים, שאינם מבחינים בין שינה לעירות, "האם נוהה עליהם הרוח ייכלו לתבוע ממך דין וחשבון על מעשיך הליליים", נקלע גיבורנו למצב מביך מפני שנערה חלמה כי חיזר אחריה. כך גם לאחר שיוצא טי־ז'אן מעולם המתים, נודד בים, מגיע לפאריס, ושם פוגש את רוחו של איזב, אחד מותיקי שבטו אביו. איזב מסיק לטי־ז'אן שאמנם שאלות הן זכותו־היתר של הנעורים, אך תשובות אינן מן הנבואה. "באה החיה צפוי היה, תנתיבה עבר בגואדלופ: את הנתיב הזה חזו לנו, ומן הסתם גם לה, שהרי בו אפנו הלכה. כפי שאתה רואה, אין זו תשובה, אלא רק קצה השני של המקל. ועתה, אם באשר למראה ולעולמות שהיא מכילה, אשיבך על שאלתך גולגולת האדם אינה גדולה מאגוז קוקוס, וכלום אין היא מכילה, גם היא, עולמות שלמים?"

כך נהפכת ההזיה למעין תודעה משותפת עצומה. הניסיונות להסביר את היעלמות השמש באופן מדעי נדונים לכישלון. הפליאה, או השתיקה, תופסת את מקומם. אמנם סדרי העולם הקיים קבועים מראש, אך "גם בתוך היערות יש יערות. לפיכך, יש כמה עולמות בתוך העולם שסביבנו, ובכל אחד מעולמות אלה יש כוחות בפתנים, הרוכים להסתער, יהי כפירצה צרה". עולמות אפשריים הם הסיפורים המלווים את חייו של אדם, "צלו", והם גם מקיימים אותו. וכאן מפסס מוסיף החלום אף לרובד המטא־ספרותי.

סגנונו של הספר גם הוא מטמע לעירוב הז'אנרי והתרבותי. בתוך תיאורים סטנוניים מהצד הקלאסיקי אלי הרעיוני, המנוסחים בלשון מפותלת ורהוטה, משולבים ביטויים האופייניים לשפת הדיבור של עבדים כושים, המעניקים כתאסמיות את הסגנון. נוסף על כך, נושמטים פעם בפעם כינויי הגוף, האפקט הסופי הוא של מחרות אקסוטית הכרוכה ברעננות הומוריסטית ובנימה אירונית גלויה (קשה לצפות שאפקט כזה יישמר במלואו לאחר תרגום. שכן בעברית אין כל מחרות בהשמטת כינוי הגוף). אך נראה שלסגנון המיוחד אין ערך אסתטי בלבד. יש גם בו אולי שמץ מן המסר המתבטא במלחמת "האנשים מלמעלה" ובמלחמת גיבורנו: קבלת תרבות זרה אין פירושה ויתור על תרבות־האב.

עורך: בני ציפר

שבוע של ספרים / דן דאור

מקור

טיסת מכשירים, רומאן מאת אמנון נבות. עטיפה: לילי שר. כתר, 1988.

אבוקציה של ילדות רפוקה. בני עולים חדשים בסוף שנות החמישים, משחקים בחיילים ומלכים בממלכת גבעת־שמואל, שיכון נידח לא רחוק מתל־אביב. מין חור שחור, מקום עלוב ומדכא, ובפרוזה האובססיווית של נבות מין מעגל קסמים, שקשה להבין כיצד יכול היה מישהו להימלט מלפיתתו. "...הא יגיד לפרנים אני בכלל לו מלך וזו פשוט טעות אני סתם ילד מהמעברה לשעבר עכשיו גר כאן בגבעה כי אבא שלי לקח הלוואות אפותיקאיות בבנק קרדיט מניף פתדותקה ובמלווה חוסכון הבנק קופת עליה ועוד שתי הלוואות אחת מקרן תגמולים פועלי הבניין ואחת ממשכן וקנה בית בגבעה ועכשיו הוא כל הזמן משחק של ילדים..." (לו זה לא, וזו זה זאת. יש הרבה כאלה, אולי כי זה ילדים ואולי כי זה עולים חדשים ויש הרבה רומנית בתעתיק עברי גם).

את המשפטים הארוכים ארוכים (הציטטה היא קטע קטן מאוד ממשפט כזה. ויש גם אחרים כמו השאלות תשובות בחקירה הממלכתית) את המשפטים הארוכים והמגיעים כמעט שבהם נפרש עולם הגבעה ועולם המדינה, שנולדה מרצח של משיח הרייך הרביעי שהוריק אדם־שטורם־פיהרר היינץ שולץ בעוקדה של רליה מהימאים; את המשפטים הארוכים המפוארים האלה כדאי לקרוא בקול רם ואם אפשר במבטא אחר. רומני אם אפשר. אני הצלחתי רק במעין הונגרית. ההורה הזאת, אם תסלחו לי על הביטוי, מאפשרת למוסיקליות המפתיעה של הטקסט לפעול את פעולתה המב־הילה על האוזן, ולהשקף את המוטיבים החוזרים שנבנו כאן ליצירת מופת מוזרה.

אחרית־הדבר של גבריאל מוקד ממקמת את הספר במפגש הנהרות של הבריטר והגנסין, ויש אמנם בספר מועט מהמאה ומהמלמול והזרועה, אך רומני שמוקד שכח להוסיף לרשימה המכובדת שלו את הפרוזה הווידויית של יותם ראובני. הפרוזה של נבות אולי מגובשת יותר, התובעת יותר גם מעצמה וגם מהקורא, אבל יש משהו שמזכיר אותה, מין תחושת כאב של פצע שלא הגליד.

מתח

רצח בשבת בבוקר, מאת בתיה גור. עטיפה: אבנר אברהמי, לצילום של אריאלה אברהמי. כתר, 1988. 205 ע'

לא ממש רצח בבית־אחוזה כפרי, אבל בחוד שהר־רצה הוא אחד מאנשי החוג המבודר־לאדמאות של החברה הפסיכואנליטית של ירושלים. תיאודורית גם הגנן מנמנה הפליטים וחושיה יכול היה לירות את הכדור ששם קץ לחייה של אווה ניידורף, ולקריירה שהיתה צפויה לה כממשיכת של הילדסהיימר, יורשו של דויטש. מי שמביא את רב דיגמנו פרויד ללואצב, ואולי אפילו הנער ישה־התאר, שמיכאל אוחיון, איש המשטרה, מתעקש לקרוא לו "הפלס".

אבל לא, המסורת הבלשית חזקה מכל תיאוריה הנגבתת נוד ישבה חוק במסורת. כדי לרצות לא מספיקים מניע ואפשרות, צריך בעיקר להיות ראוי, להיות שייך. וקשה להיות יותר שייך או לא־שייך מלהשתייך או לא להשתייך למכון הירושלמי מ־סדו של דויטש.

הכללים ברורים, המבנה מוצק. לא נשאר אלא לצקת חומרים מקומיים: תיאורי השכונה הירושל־מית, דמויות משורטטות היטב, מספיק פרטים לגוגו את העלילה עד לפעמה, ואם, לא הזכות לבית־משפט, אלא סצינה של שבירה פסיכולוגית. לא פסיכואנליסטית — גור לא אוהבת אותם מאוד, הנם שהיא מצליחה ישה לעבות את הילדסהיימר ואת ליגרד ואת בייזרוף — לא מראגפטוס וקאגטור־מראגפטוס — והיא משחקת במגרש שלהם כמו מקצוען — אלא פסיכולוגיה [illegible]

עוד הצלחה של ספר [illegible] שלה, שכל מקורותיו אנגליים לבטא את המציאות המומצאת והמורכבת רק לפראות עין בעברית בהירה וטבעית. אפילו הסטיות הקטנות כמו ה"אבל כאן" של היקה מרוזרות במשורה, כדי להעביר את האמינות, לא כדי "לעשות נקודה".

עיון

הקלע והאלה, מאת מירון בנבנשתי. עטיפה: אמה בריג. כתר, 1988. 167 ע'

"בעת שבארץ הנגב ובעמק רוחן התכתשו נערי הרועים ויאבקו זה את אלוהיו של זה, הוסיפו הספתים בהיכלות השלטון לדבר על ועידה בין לאומית, על אוטונומיה חד־צדדית, על "דרכם שאינה דרכנו", על פדרציה ירדנית־פלשתינית ועל קונדומיניום". בנבנשתי, שלפני כשבע שנים עורר פלמוס ציבורי חריף בקביעתו כי המצב בשטחים הכבושים הוא בלתי־הפיך (ולפני שאתם מתרגזים שוב, תזכרו שהאיש אינו אירוניה, ואין כוונתו אלא לומר שהמחיר להפרדה מוחש, באמת־לב פוליטי, בסבל למתגוללים, ובכסף, הוא גבוה מאד, ושה־תוצאה, גם אם תימצא ממשלה שתהיה מוכנה לשלם אותו, אינה ברורה כלל), ומבל משם ישראל שאחרי הנסיגה לא תהיה דומה לישראל שלפני ה־כיבוש, מתאר בספר כלומר ושקול ואישי ועצוב זה, את המסע הארוך להתפכחות מחלום אהבת־הארץ במבטן שחורות של תנועת־נוער היוצא עליו, להבנה של האימפליקציות הפחות נעימות של הרצון התמים "לכבוש את הארץ ברגלינו".

כפי שמעידה הציטטה מהעמוד האחרון של הספר, הוא אזון רגישה ביותר להבדלי שפה, לחשיבות של מערכות שונות של שמות לאותם מקומות. לרטוריקות של הימין והשמאל, לדרך שבה התמוגה החלוצית ה"סוציאליסטית" בלאומיות הדטרמיניסטית ובמשיחיות הקוקית, להוליד את המפלצת (מלה שלי) של גוש אמונים. ניסיונו בטיפול ביחסי ערבים־יהודים בירושלים (כדאי מאוד לקרוא את התיאור המסער השיעור על קלות הדעת העיוורות שבה נקבעו גבולות ה"איחוד יהודי"), ובמחקר על המצב בבלפאסט מקנים מימד חזיונות ועומק תיאורטי לקביעותיו. ההעצמה מרובה הפנים של קשריו אל הנוף הארץ־ישראלי מרגישה עוד יותר את הטרגיות של סיפור האהבה הזה.

לא בעל־בית שבא על זכותו כדי לממש את זכותו עליה, אלא גיבור רומנטי שלמד לדעת שאהבתו לא היתה שלו לבדו ולעולם לא תהיה.

בימים אלה יצא גם קובץ המאמרים, המכתבים, הרשימות של מרטין בובר, בשאלת היחסים בין היהודים והערבים בארץ, תחת השם "ארץ לשני עמים". את הספר ערך פול מנדס־פלור, שהוסיף לו גם מבוא והערות, מועילים ביותר, שכן הדברים קשורים במאורעות משנות העשרים ואילך, שרבים אינם מכירים את פרטיהם. דיעותיו של בובר בעניינים ספציפיים, כגון התנגדותו להקמת המדינה ורצונו במדינה דו־לאומית, הן בעיקר חומר להיס־טוריון, אבל מכל הכתבים עולה דבר אחד, חשוב מאין כמוהו, ודלותנו תמיד, הדגשה על המימד המוסרי בפוליטיקה, ההבנה שבלעדיו אין לנו קיום, והארטיקולציה של השלכת ההתכוונות המוסרית על המציאות היום־יומית. הספר יצא בהוצאת שוקן, והוא כולל רשימת מקורות ומפתח עניינים.

כתבי עת

פרוזה 100. עורכים: יוסי קריים ועליזה ציגלר. ציור שער: הילה חבקין. הוצאת פרוזה, 238 ע'

חוברת ה־100 של "פרוזה" מוגשת לקורא במת־כונת חגיגית, כדברי המערכת, ואכן החוברת עשירה מן הרגיל, הפעם לאו דווקא עושר השמור לבעליו לרעתו, אלא עושר שיש בו משב רוח רענן. בצד שיריהם של משוררים ותיקים ובעלי זכויות כמרדכי אבי־שאול, נתן זך ופנחס שדה, ימצא כאן הקורא משיריהם של משוררים מן המשמרות השונות למן מאיה בז'רנו ורוני סומק עד לאמירה הס וציפי שחרור. מפתיעים ומרתקים בחידתיות וזוהר יוצרם הם שיריה של דליה פלח.

בסיפורת מיוצג בעיקר הדור הצעיר של המספרים, כמו מאיר אגמי, יעקב בוצין, דן שביט דוד שיץ. עניין מיוחד מצאתי בדור הצעיר בתוכנית. כאן מגיש דן צלקה — נוסע ותיק — רשמי מסע מרתקים להודו. וזה, בין השאר, מסע אל שרידי הבודהיזם שנותרו בהודו לאחר שזה גלה ממנה לארצות אחרות באסיה, ובכללו של דבר, מסע אל נבכיה של תרבות עשירה להדהים, תרבות מרתקת, זרה ומפחידה. בעין הערה לרשמי המסע המעניינים של דן צלקה מובא קטע מתוך "שקונטלה", המגולל על ידי אלי פרנקר במבוא לקטע שתורגם על ידיו ועל ידי דן דאור, כמחזה הטוב ביותר של קלידסה, שייקספיר ההודי.

עניין רב יש גם במדורי השירה המתורגמת. האחד מן השירה העברית הפלשתינית (אנטון שמאס, מישל חדאד, פרוזה מוקמן, סיהאם דאוד, ועוד), והשני — מן השירה הרוסית (אינוקנטי אננסקי, ולאדיסלאב חודסביץ'). את המדור הראשון ערך ותרגם נעים עריידי ואת המדור הרוסי — עמינדב דיקמן.

ועוד בחוברת מאמרים בענייני ספרות, שתי הר־כביות רדיה, האחת עם יהנה והלך והשנייה עם דליה רביקובין, שיחות בענייני אמנות עם מבקרי אמנות ועם בעלי גלריות וכן עיונים בקולנוע ובמוסיקה. החוברת מעוטרת בתצלומים רבים, חלקם צבעוניים. ויש לשבח את העריכה הגראפית המעולה של [illegible] זה הגדול — שמור לבעליו לרעתו

(גבריאלה דותן).

המבוא לא שלי

לא מכבר יצא לאור תרגומו של דוד ארן למסעו הקלאסי של דריידן "על השירה הדרמטית", בסדרת "טעמים" של ספריית פועלים הקיבוץ המאוחד. קראתי בעניין את הספר, השופך אור על הוויכוח בין ה"עתיקים" ל"חדשים", האקטואלי תמיד, וגם פה, אבל מרכזי במאה השבע־עשרה, המאה הראשונה שגילתה את יתרונה על היוונים הנערצים.

קראתי גם את ההקדמה העניינית ומצאתי בה טעם וכמה שגיאות תעתיק. אחר־כך שמתי לב שהיא מיוחסת לי, או לפחות למישהו ששמו כשמי. כדי להסיר ספקות, לא כתבתי אותה, ומ־עולם גם לא ידעתי די הצורך לכתוב אותה. כשאקרא את הספר ביתר עיון אכתוב עליו באחד השבועות הקרובים.

דן דאור

מעולם הספרות והאמנות / רות אלמוג

העולם מבעד לזגוגית האקווריום / תזכיר מן המנזר / אוקייסי בקיצור / ראדיקליזם פופולארי

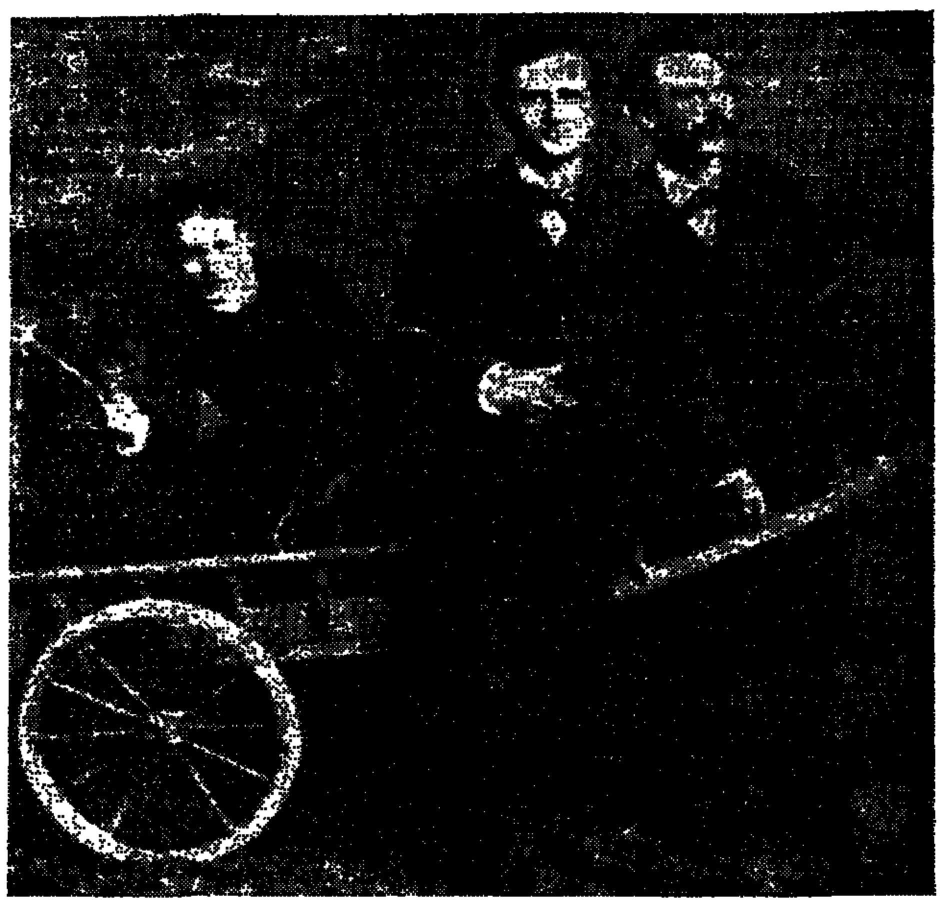

לו סלומה, פול רֶה ופרידריך ניטשה ב־1882: חזיונות הרצון

רוברט ואלזר, הסופר השווייצרי ("העוזר", עם עובד, ספריה לעם) פרסם את הרומאן "הוזה" לראשונה ב־1925. עתה ראה הספר אור בתרגום צרפתי ועליו אומר מבקר "לה מונד" כי ואלזר ראה בו את העולם כמו בעד לזגוגית האקווריום.

ואלזר כתב את הספר המוזר הזה כ־15 שנים אחרי התקופה שבה כתב את הרומאנים שלו וזמן מה קודם שנכנס ב־1929 למוסד הפסי־כיאטרי שבו התגורר מרצון עד מותו ב־1956. הספר עשוי קטעים קט־עים כפיסות של תשבץ, שבו אין כאן כל התאמה שהיא למציאות, אף לא שיחות אדם עם עצמו, כלומר, עם העולם, אלא מעין יחס הזיתני במחולט. שאפשר לתארו כיחס אנושי שצומצם לביטוי הרשמי ביותר: משהו מעין נוסחה של נימוס. צופן של באגאליה שאותה מכבדים באופן מוחלט... העולם משתקף כמו בעד לזגוגית של אקווריום. הרגיל, היום־יומי, משתנה בשל המבט הסוררי של המחבר, מבט של תמימות ושוד. הכתיבה מעלה על הדעת את הלדרלין של שירי הטירוף, או את קפקא במכתביו לפליצה או ביומנו.

La Rose (Die Rose)
de Robert Walser Gallimard

☘

מפרה, המנזר הפורטוגזי הגדול, הממוקם כ־40 ק"מ צפונית מערבית לליסבון, נחשב ל"ורסאי" של פורטוגל. מפרה הוקם על ידי המלך יואן ה־5 משום נדר שנדר המלך תוך בקשת בן זכר ונבנה בכספי המסים שהעלתה האימפריה, ובעיקר ברזיל. אבל מפרה הרבה פחות מפורסם מוורסאי או מרגם היקר אחר שלו — האסקוריאל הספרדי, ולא רק מפני שהוא שוכן במדינה קטנה בשולי אירופה, אלא מפני שהוא מבנה ענק וריק ומשולל את חזיוניות של הבארוק.

במרחק רב יותר בצפון־מערב ניצב מקדש מפורסם יותר — פאטימה — שם הופיעה הבתולה לעיני שלושה ילדי איכרים ב־1917. מקדש זה מייצג תמונה קשה של התרבות הפורטוגלית, על בעלי המומין חסרי התקוה שלה ועניה.

ספרו של ז'וזה סאראמאגו "בלטזאר ובלימונדה" שפורסם ב־1982 ואשר ראה עתה אור בתרגום אנגלי זכה לפרסום רב בפורטוגל כיצירה הספרותית החשובה הראשונה שפורסמה שם מאז נפילת העריצות והצב־אית ב־1974. הספר ממוקד במפרה ובתקופה של האמנות התפלות שהוא מייצג.

למעשה, צריך היה לתרגם את שם הספר במלים "תזכיר על המנזר". אבל לאמיתו של דבר הוא מתאר קריטה האזורה על כל ההיס־טוריה של פורטוגל. זהו ניסיון להסביר את העם לעצמו. לצורך זה ממציא סאראמאגו סיפור עלילה על השקת מכונת תעופה באוויר העלי־לה מפגישה את הקורא עם כמה דמויות היסטוריות, כגון סקרלאטי, שלימד בחצר המלך הפורטוגלי שנים מספר, או כמו האב ברתולו־מיאו לורנצו דה גוסמאו, שאכן ניסה לבנות מכונה כזאת ונרדף על ידי האינקוויזיציה כי נחשד שמוצאו יהודי. אבל בעיקר מתמקד הרומאן ברוחניות של בלתזאר ובלימונדה, קורבנות חזון המסייעות בידי האב ברתולומיאו להטיס את המכונה אל העתיד.

זהו ספר מוזר ומעורר התרגשות, כותב מבקר ט.ל.ס. מתגים את סגנונו כריאליזם מאגי בנוסח מאר־קס, אך מסתבר שהשוואה עם אלחו קרפנטייר הולמת הרבה יותר. המקבילות מרהימות, כותב המבקר: התעניינות מפורשת בבארוק ובמוסיקה, אהבת התיאור העשיר הרחב, מעורבות מתמרת בהיסטוריה, בדי־קת האפשרויות הבדיוניות שלה והשלכותיהן בעתיד.

Jose Saramago
Baltasar and Blimunda
Cape

☘

שון אוקייסי, המחזאי האירי הנודע, מת לפני כ־25 שנה והשאיר אחריו אוטוביוגרפיה מונומנטאלית בת ששה כרכים שנכתבה בגוף שלישי, לבקשת המו"ל שלו הארולד מקמילן. יצירה מרהימה זו ראתה אור במהדורה חדשה בשנת המאה ללידתו של אוקייסי, 1980.

הקריאה בשני הכרכים העבים הללו היא כבניסה לנפשה של אומה שלמה, שכן אוקייסי סיפר באו־טוביוגרפיה זו בהרחבה על מאורעות היסטוריים שהיה עד להם. אבל אין נביא בעירו, ואוקייסי זכה לכבוד רב מחוץ לארצו בעוד שארצו התעלמה ממנו. בסוף שנות ה־20, לאחר שייטס דחה מחזה מפרי עטו, עזב אוקייסי את אירלנד והשתקע בלונדון. הוא היה מקובל בחברת אמני לונדון... אבל... בתיקונו... לא פרוזה בגלות.

למי שאין סבלנות לקרוא את הספר המחזיק יותר מחצי מיליון מלים, ובכל־זאת מבקש ללמוד על חייו של אוקייסי, מזומנת עתה אפשרות זו בספרו של גארי או'קונור, "שון אוקייסי", המקיף את חיי המחזאי והסופר בכ־400 עמודים בלבד. ספרו של או'קונור עושה צדק גם עם מחזותיו המאוחרים של אוקייסי, שבדרך כלל מתעלמים מהם, שעה שמחזותיו הראשונים, "צל", "יונו", "המחרשה והירח" ועוד, נחשבים כמחזות מן הגדולים של זמננו (פיננשל טיימס).

Sean O'casey
by Gary o'connor
Hodder & Stoughton

☘

לו אנדריאס סאלומה אינה פוסקת להיות חידה. כותב מבקר "לה מונד" לרגל הופעת "רודינקה" — רומאן שטוותה סאלומה מזיכרונות ילדות שלה ומשני מסעות שערכה בלווית ריינר מריה רילקה.

לו סאלומה, שנולדה בפטרסבורג ב־1861, וחיתה ברומא, ברלין, פאריס וינה בשלהי המאה שעברה, היתה בזה אחר זה אשת סתרים ותל־מידה, סופרת ותיאורטיקנית. חמי־שים שנה אחרי מותה ב־1937 עדיין היא מושכת בעקבותיה אוהדים נל־הבים וכאלה שעוינים אותה. מישל מסאראסו, פרופסור מאוניברסיטת פאריס, הציג בטקסט מבריק ושמו "אנתרופאגליה וכמעט ביוגראפיה: לו אנדריאס סאלומה" שראה אור בכתב העת "דיזלך" מס' 139, כמה היבטים של הוויכוח שניטש סביב מי שהיתה המוזה של ניטשה, בת־לווייה של רילקה ותלמידה של פרויד.

הוא מתארה כאשה נועזת שהר־חיקה לכת בחיפוש העצמי שלה. במשחק המסיכה העט ששיחקה כתבה שתי אוטוביוגרפיות: "זר לפרס אוניברסיטה דה פראנס" (1979) ו"מתגורות אינטימיות של השנים האחרונות" ("האשט", 1983) וכן יצירות בדיון, ש"רודינקה", הרואה עתה אור בתרגום צרפתי, הוא אחת מהן.

ההיתה לו אנדריאס סאלומה גאונית של חיים, או שמא היתה מפלצת מוסרית? ההיתה מסאלינה או מלכה בתולה? ההיתה תיאורטי־קנית אינטואיטיווית או סופרת משוללת דמיון? ההיתה ילדה אוטי־סטית או מעין סימון דה בובואר של זמנה? תשובה על שאלות אלה נתן ניטשה בכתבו עליה: "חזיונות הרצון שלה ומקוריות רוחה הבטיחו לה דברים גדולים..." פרויד לעומת זאת כתב לה מכתב רב־משמעי.

ב"רודינקה" ("ארץ מולדת קטנה") מסופר בגן העדן, הלא היא הילדות, הנהפך לספינה טרופה. יש ברומאן קטעים המעלים על הדעת את "אבות ובנים" של טורגנייב. שכן גם פה מסופר על התנגשות בין הדורות ועל אהבה ראשונה. קטעים אחרים עומדים בסימן צ'כוב (לה מונד).

Rodinka
de Lou Andreas Salome
Ed. de femmes

*

תום פיין היה מן התעמלנים הגדולים בתולדות השפה האנגלית והיה אחד מרבי ההשפעה שבהם. קונטרסו "זכויות האדם" נמכר ב־200 אלף עותקים. את כוחו שאב מחולשותיו ויתרונותיו כאחד. כסופרידקטים מדרניים רבים היה בטוח מאוד בעצמו, והפרוזה שלו היתה משוללת ספקות. הוא האמין כי גילה את סוד האושר האנושי — ראיום ברית ושלטון נבחרים בפוליטיקה. הוא זה את התהילה והסבל של שתיים מן המהפכות הגדולות של העידן המודרני ובאחת מהן כמעט הוצא להורג. הכוונה למהפכה הצרפתית ולמהפכה האמריקאית.

[illegible] א.ג'. איר [illegible] מתאר אותו בספרו כאדם אמיץ והגון, שהיה משולל מודעות לטרגדיה, לא הבין פרדוקסים והיה נטול חוש לאירציונאלי, מה שמציין את ההוגים הפוליטיים הגדולים. ואולם תום פיין אינו חשוב כהוגה פוליטי דווקא. חשיבותו נעוצה בכך שהוא התגלמות הסמל המעצב של מסורת של ראדיקליזם בריטי פופולארי שידר למחתרת במשך רובה של המאה ה־20, אבל אשר בה המפתח, אולי, לפוליטיקה של המאה הבאה. השאלה אם אמנם זה אשר יקרה מבצבצת, לדעת מבקר "אובזרבר", מכל דף ודף של ספרו המאלף של איר.

Tom Paine by A.J.Ayer Secker

ענייני לשון / משה זינגר

כשר לפסח

כשיש דרך מוסכמת להתבטא — ובעברית הישראלית, כבכל לשון חיה, נוצרו מוסכמות כאלה — כל סטייה מהמצופה יוצרת צרימה מסוימת. כמובן — תלוי מי הדובר ומי השומע, מה הכתוב ומי הקורא, וכו'. דברים אלה כלליים הם, ולהלן נעסוק בפרטים אחדים מתוך פרשה גדולה זו. אך ראשית, כדאי לציין שלוש עובדות:

א. ניתן לסטות מהמקובל קצת, טיפ־טיפה, וניתן להרוג הריגים גדולים.

ב. הסטיות יכולות להיעשות בתום לב, ללא כוונה כלשהי; הן יכולות להיעשות מתוך מחשבה תחילה ומתוך כוונה להטות את הדרך הכללי.

ג. סטיות בתום לב אינן מרגיזות (אותי...), סטיות מכוונות מרגיזות (כנ"ל).

ועתה לדוגמאות:

כשיצחק רבין, שהוא בעיני בחזקת דובר־לפי־תומו, מספיד אדם שנהרג ואומר שהנהרג היה "בשנתו השלושים ותשעה" — למה הוא מתכוון? כמובן, אין הוא מתכוון לתקן לאיש את לשונו. הוא סטה מהמקובל — "שלושים ותשע" — בגלל סיבות שספק אם נוכל לגלותן. דיבורו של רבין, ה"חוטא" לכללי הדקדוק, מרגיז רבים מיודעי הדקדוק, אותי — לאו דווקא. וזאת, מכיוון שרבין עושה בעברית, שפתו מלידה, שימוש שהוא השימוש העיקרי והחשוב ביותר שיש ללשון: להעביר את המסר. לרבין יש כוונה אחת בלבד — שיבינו אותו. אין לו כל כוונות להפיס את דעתו של מורה לדקדוק זה או אחר, או של דובר שדיבורו שונה משלו. שהשומע יבין אותו — את זה הוא רוצה ואת זה הוא משיג. כמשך רשימותינו בעניין זה נראה כי רבים מהמשתבחים בידיעת הלשון מגיעים לעמדה של התנשאות עד כי לא איכפת להם אם יבינו אותם — העיקר שיתבטאו "נכון".

שר הביטחון נלקח כאן כדוגמא בלבד. לא מעטים מתוכנו סבורים כי מי שאינו מדבר "נכון" אינו ראוי להיות מנהיג או רופא או שר, וכדומה. זוהי גישה קיצונית, בלתי סובלנית ובלתי מעשית, הלוואי שכל אדם — ובכלל זה השרים — ימלא את תפקידו המקצועי בחכמה וביעילות. אופן הדיבור אינו בהכרח קשור לעניין. מכוד בא — משה רבנו היה כבד פה וטוסקניני — בקושי דיבר. הדרבה לקלל תיגה באוזן אלוהי.

וכאן מגיעים אנו לעיקר ענייננו. ישנם דוברים, וגם גופים ציבוריים, הנוטים לשנות מהמקובל מדעת, בכוונה לתקן את זולתם, לתקן את העולם, וכו'. אלה, משום מה, מעוררים בי קצת אי שקט. התגובה האישית מודגשת פה, מאחר שהבעיות שונות זו מזו בגישתם הלשונית. לרוב בני אדם לא איכפת בכלל מכל הדברים האלה, ובצדק.

שני גופים ציבוריים בולטים בתחום זה — והיינו, בשליחות שנטלו על עצמם ללמדנו את לשוננו. האחד — "קול ישראל"; השני — הוצאת הספרים "עם עובד". הפעם נדון קצת בתופעות הקשורות לרדיו, וגם לחג הקרב. ואת "עם עובד" וכן גופים אחרים נחלקם לפתיעים, נשא איך לעתיד הלא־רחוק.

תיבות "גדולות" של קרייני הרדיו מהעברית הישראלית המקובלת הן, למשל, ה"בבנות" המלרעיות, וכן — ה"דולרים". במלה אחדות זו התקבצו שלוש סטיות צורמות במלה אחת, בבחינת וכל המרבה — הרי זה משובח. השלוש הן רבים במקום יחיד; מלרע במקום מלעיל; והגיית הד"ש בקצה הלשון בפי אנשים מהקריינים.

ה"דולרים", אם כן, הם תריבה גדולה — שלוש ציפורים במכה אחת. חוסר ההתחשבות בשומע היא היא אותה עמדת התנשאות שלילית [illegible] אליה. חריגה קטנה יותר, כביכול בלתי מורגשת, היא ה"כשר לפסח" של קריינינו. הם מבטאים "כשר לפֶסח" (הלמ"ד בפתח), וכל כך למה? לפתור את בעיית הה"א בפ"א, ולהרגיע את העורך הלשוני. בפינו שגורה בידמה עתיקה: — "כשר לפסח" — למ"ד שוואית ופ"א דגושה, בניגוד לדקדוק המקראי. מה עשו בדיוק משנים תנועה אחת, ובכך פתרו בעיה. אך יצרו צרימה. מילא, מי ירגיש בזו.

ועל הריבים אחרים, קטנים וגדולים, עוד דובר. ובינתיים — חג שמח לכולנו.

תערוכה / מאירה רפופורט

מבוך על גבי מבוך

פייר אלשינסקי. הדפסים. המוזיאון הפתוח, גני התעשייה, תפן

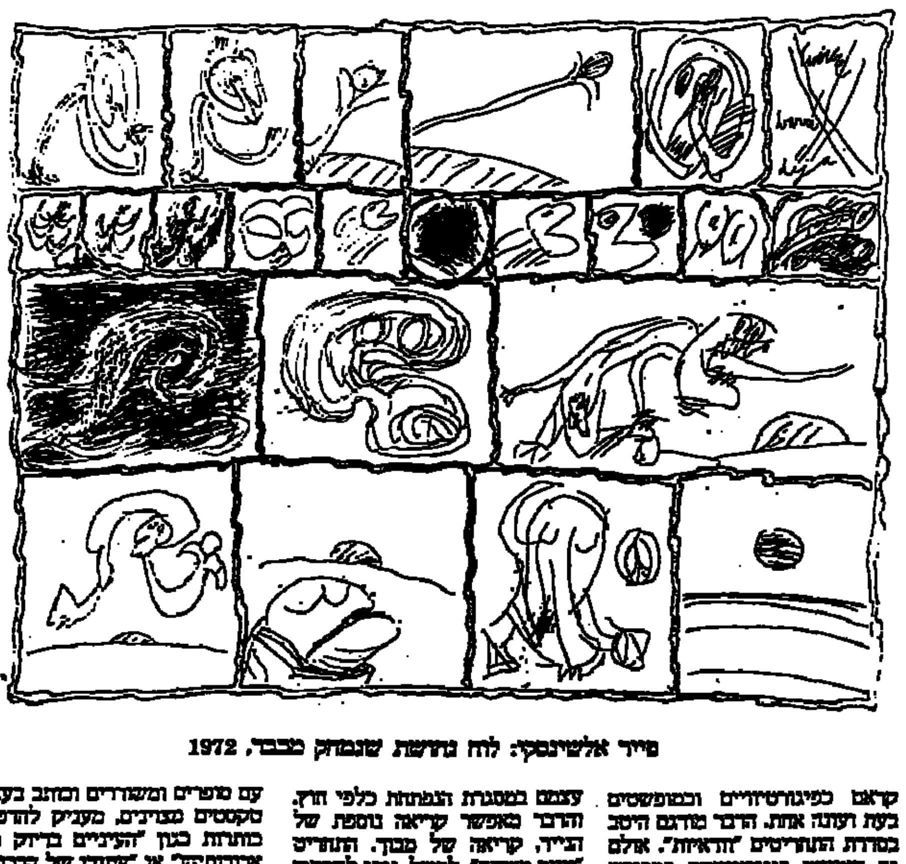

פייר אלשינסקי: לוח נחושת שנמחק מבבר, 1972

אלשינסקי נמנה, עם אפל ויורן, על החשובים שבאמני קבוצת "קוברה", תנועה אמנותית שפעלה במשך תקופה קצרה, אך באינטנסיביות, בין סוף שנות הארבעים לראשית שנות החמישים, ושילבה מגמות סוריאליסטיות ואקספרסיוניסטיות. תפיסת היסוד של קבוצת "קוברה", שהשתמשה בלא־מודע כאינטנסר של דימויים וכבסיס לתקשורת בלתי־אמצעית, ממשיכה להנחות את עבודתו של אלשינסקי.

במשך השנים פיתח אלשינסקי מילון אישי של אידיאוגרמות שמתוך הוא יוצר מערכת עלילתית ואוטוביוגרפית רבת דמיון, עולם ציורי שבו מתנהל שיח מתמיד בין דימויים מעולם החי והצומח, צורות מופשטות ודמויות אנושיות. הדבר בולט במיוחד במסגרות שבהן הוא נוהג להקיף את ציורי הצבע שלו, המכילות בעצמן רצף של רישומים.

ההדפסים שבתערוכה נראים כתקריבים של סצינות בודדות מתוך רצף זה, ולכן קל יותר לעמוד מהם על היכולת הרישומית המרהימה של אלשינסקי, המתקבלת כמכונת מאר־ליה בשעה שמתפעלים מכוח המצאה שלו. אלא שדווקא בעבודת הרישום, באספקט הנוזלי של עיצוב הדימויים, מצוי הצד המרתק ביותר שבציוריו. הרישום של אלשינסקי הוא רישום קווי בעיקרו, ומתייחס לפני־השטח של הנייר. שליטתו בניואנסים של המכחול, ובמיוחד בניואנסים הנוצרים מקצבים שונים של הולכת היד, גורמת לקו המקיף את הדימויים שייראה כמבתר את הדף.

המתח הנשמר בין האזורים המלאים לאזורים ריקים, והקיווקוו היוצר מרכזי כובד ותנועה כאחד, הם אמצעים נוספים שבהם נתפסים דימויים אניגמטיים שאפשר לקראם כפיגורטיביים וכמופשטים בעת ועונה אחת. הדבר מודגם היטב בסדרת התחריטים "זהראיות". אולם גם דימויים פיגורטיביים במפורש אינם סגורים במשמעות אחת. תמנון עשוי להיות עלה או מערבולת צמחייה או תווים, ודמות כורעת מתגלה כנוף.

בהדפסים ניכר העיסוק המרובה ביחס שבין המרכז והשוליים של הדף. הדימויים הולכים ומקיפים את עצמם במסגרת הנפתחות כלפי חוץ. הדבר מאפשר קריאה נוספת של הציור, קריאה של מבוך. התחריט "טווס משונה", למשל, ניתן לקריאה כמבוך דמוי טווס, וכך גם רוב התחריטים בסדרה "כלב כי ימלוך". מבוכים אחרים מצויירים על גבי מבוכים מוכנים מראש, כגון ספרי חשבונות ומפות ערים, ומשתלבים בהם היטב.

אלשינסקי, המרבה לשתף פעולה עם סופרים ומשוררים וכותב בעצמו טקסטים מצוירים, מעניק להדפסיו כותרות כגון "העיניים בדיוק מול ארובותיהן" או "עתידו של הרבוש". כותרות אלו מרמזות על יחס מורכב בין המלה לדימוי הצורני ויוצרות להדפסים מרחבי משמעות חדשים, מה שמוסיף עוד מימד לאיכות הסוגסטיבית שלהם, העושה אותם להרבה יותר מאילוסטרציות פסיכולוגיסטיות מבריקות.

חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד • חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד • חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

חיים גורי – "חשבון עובר"

בימים אלה רואה אור מבחר מקיף מכלל שירתו של המשורר חיים גורי, חתן פרס־ישראל לשנת תשמ"ח.
הקובץ מחזיק בתוכו שירים המתפרשים על פני ארבעים שנות יצירה. אלו יוצרים רצף פואטי הולך ומתגבש לכלל אמירה יהודית – שאין לטעות בה.
שירתו של גורי נוגעת במסכת יחסים מורכבת ורב־מימדית שבין המשורר לבין הנוף הארץ־ישראלי, והאדם הקושר עצמו בגורלה של הארץ המתהווה: הן בשירים הנוקטים עמדה מעורבת במאורעות הזמן, והן באלו השרים את אהבתו לאשה ולרעיו נשמר גוון אישי, מגיב, חם ורגיש.

• חדש בהוצאת הקיבוץ המאוחד

הוצאת שוקן מציעה לך ספרים מתנה לחג הפסח

הגדה של פסח
בעריכת פרופ' משה גושן גוטשטיין
חתן פרס ישראל תשמ"ח כתובה בכתב יד מעשי ידי מיטבאל בהשראת כתבי קודש עתיקים

קנאת דוד
בשלושה כרכים
מאת שבתי טבת
הביוגרפיה המקיפה ביותר על חיי בן־גוריון

שירי ירושלים
מאת יהודה עמיחי
שירי ירושלים מתוך שירת עמיחי מאויירים בצילומים מאת עליזה אורבך

סיפורי הבעש"ט
מאת ש"י עגנון
מהדורה אלבומית בליווי רישומים מאת אורי ליפשיץ

תיקון הלב
בעריכת פנחס שדה
סיפורים חלומות שיחות של ר' נחמן מברסלב מהדורה אלבומית בחיתוכי עץ עתיקים מן המאה ה־15

ספר הדמיונות של היהודים
בעריכת פנחס שדה
אוסף אגדות עם ממזרח וממערב במהדורה אלבומית ומאוירת בתחריטי עץ עתיקים מספרי קודש

ארץ לשני עמים
מאת מרטין בובר
בעריכת פול מנדס פלור
על יחסי ישראלים וערבים בישראל

דו"ח ולד
קללת הכלים השבורים
מאת עמנואל ולד
הביקורת הנוקבת על צה"ל והיערכותו לקראת היעדים העומדים בפניו

אביב שנות
מאת עמיה ליבליך
חיילי צה"ל מדווחים על יחסם לשירות הצבאי
ספר חובה למתגייסים ובני משפחותיהם

הבדוים במדבר סיני
מאת שבתאי לוי (שבי)
הספר המקיף על הבדויים
מנהגיהם ותרבותם בליווי תמונות בצבע ומפות

לילדים
צופית – שתי סדרות
ספרי טבע לילדים
המתארות את החי והצומח בארץ בסיפורים ובתמונות בשלל צבעים
פינוקי – הכלכלב האהוב
ספרי משחק לגיל הרך
וספרי קרטון קשיח לפעוטים

לנוער
עובר דרך הסוד מאת נורית זרחי
לאורך המסילה מאת תמר ברגמן
כמעט אבוד מאת גלילה רון־פדר
קיץ עצוב קיץ מאושר
מאת רבקה קרן

ש

הוצאת שוקן ירושלים/ותל־אביב

כרם
מכון להכשרת מורים לחינוך על־יסודי
מיסודן של כל ישראל חברים
והעמותה לחינוך הומניסטי־יהודי בישראל
רח' אבידע 7, ירושלים 94268, טל' 02-240450

בפיקוח משרד החינוך והתרבות

החלה ההרשמה לתשמ"ט 1988/89

המכון מכשיר סטודנטים הלומדים באוניברסיטה לתואר ראשון להוראת מקצועות הומניסטיים כלליים ויהודיים בביה"ס העל־יסודי בתכנית שלוש שנים + שנת התמחות בשכר.
לבעלי תואר אקדמי – אפשרי מסלול מרוכז.
המכון מקיים מסלול חד־שנתי להשתלמות מורים.
מלגות תעמודנה לרשות התלמידים והמשתלמים הזקוקים לכך.
המעוניינים יפנו ל"כרם" לקבלת חוברת הסברה וטופס הרשמה

هكذا عن الأصل

הטלוויזיה של השבוע / הדה בושס

האמת חדרה לראש הישראלים

הזירה מגויה עכשיו למקסימ־אליסטים: כך מצליח לשכנע אותנו — ללא כל קושי — ריקסוד נחמיאס, שיצא לקו שכבלנין, כאה ימים לאחר תחילתה של התקוממות בשטחים. נחמיאס, שיש לו גישה מאוד בלהיראמבציית, מרובב אנשים ברחוב, ואלה לא זו בלבד שאינם חוששים לתת ביטוי לדעות קיצוניות, אלא נראים כמו היו ששים אלי בצלמות ומיקרדפונים, ואינם מפחדים עוד. "אותנו בעניין מוקד הבעיה", אומר אחד מהם, כאשר נחמיאס מונה בפניו את הקשיים שעלולים ליפול בחלקם של תושבי השטחים — בעיקרם, קשיים כלכליים, מהם יסבלו המעמדות הלא־רבונוסים — אבל יש עם, כפי שאומר אחד מן הנקדלים ברחוב, דואגים זה לזה; בבתים יש מלאי של מזון שהוכן מראש, ואם לא יהיה מה לאכול, יאכלו לחם ועשר. ואכן, למרות תחושה של הוסר־תוחלת, הודבשה שהוספה לעניין הפלשתיני לא תורגמה למעשים, וגם אם הם יודעים שמדינה פלשתינית היא עדיין בגדר תקווה, ולא תקום במטהיקסם — הם מבהירים בגאווה גוברת, בסוחים בצדקתם העמוד, שאין סכיד לפתרון, כל עוד יימשך מצב של כיבוש. "האמת", הם מבהירים, "חדרה לראשם של הישראלים. הם לא ישלטו בנו כמקודם."

אבל זה אינו סיומו של הסיפור. אם בשבוע שעבר נודרנו מרבית של האני בן החמש־עשרה. עכשיו מתברר שהוא אינו יהודי; גם מבוגרים ממנו, משמיעים את אותו פזמון, ואומרים מה שחשבו בסתר ליבם. בגלוי וכראש הוצות: מכריזים במפורש, שמדובר בפילשתין כולה, וכי למדינת ישראל אין זכות קיום באזור הזה, אלא כמיעוט יהודי במדינה פלשתינית. לא, הם מצהירים, לא תיתכן מדינה יהודית, הודלים מעבירות כגו הלוהלה, פי־כמה מאבנים ומבקבוקי־תבערה. ואני שואלת את עצמי: מה התשובה להכרזות בוטות וגלויות אלה? והאם אין פירושן, שאנו והפלשתינאים נגררים טוב למכבי סתום. אבל ומפחיד יותר מקודמיה?

סתירות אין ליישב

הופעתו של עמוס קינן ב"סוף ביטוי", עם הופעת ספרו החדש "את הנב בסופה", היותה מרתקת מבחינות רבות; אולי גם בגלל החשיפה שהיתה בה, של קינן.

אני, מצידי, מבכרת שלא לדון בכה שנאמר על הספר, מפני שאני מייעדת אותו לטור ביקורת הספרים שלי, "משקפי קריאה". משום כך אתרכז במה שנאמר על עצמו. לקינן כושר ביטוי נדיר גם בעלפה, הדרך מתשובה מקורית מאוד. בעיני קינן (בתשובה לשאלותיו של לונדון — המבטל כליל את האגרסיוויות שלו עצמו, אולי מפני שהוא מודע לכך שקינן מסוגל להיות אגרסיווי פי כמה — וגם מאוד לא נעים, בלשון המעטה) — המולדת האמיתית היא השפה. קביעה מרתקת, בלשונות של לונדון. השימוש של בעברית צברית, מהווה עבורו גם עמדה אסתטית־פוליטית, והוא מתעב כתיבה בעברית שרוחה אינו עברי אלא זר; מדבר על מלים מגעילות: כלומר, אותן מלים שמעוותות ומשבשות את המציאות, והכתיבה העברית שלו היא ברוחה של השפה — לאקונית, תמציתית ונעדרת מטאפוריקה. אבל אם בנושא לשון עסקינן — הוא הרי אומר שעל לשון לא צומחים עצים, ולא בנים בתים, וקרקע בעיניו הוא מושג פיסי ורוחני כאחד.

קינן, שלדבריו לא יצא מן הרוח הרבוסינסקאית, אלא מדלציה של תנועת העבודה, השפע מרטוש. אם כי, לדבריו, הקירבה שלו לכנענים, היתה רעיונית, ולא פוליטית. שיריו של רטוש הם שהביאו אותו מן השומר הצעיר ללח"י. הוא גם סובר, שכל מהפיכה היא אוטופית, ורואה עצמו כמהפכן ולא כאדם נוסטאלגי. הכמיהה שלו אינה לעבר, אלא למה שיבוא. וגם מלכות שמיים היא בתחומה של כמיהה אנושית. קינן גם מעמיד את לונדון, העושה מאמצים לשאת חן וחסד מלפניו, במקומו, ומלמד אותו, שבכתיבתו אין בה אירוניה. אדרבה, הוא רואה את עצמו כסטיריקן. פירוש של דבר, תיאור העולם בסוג של פרספקטיווה, שמעוותת צד מסוים, כדי להבליטה ואסטירה אינה מציאות. הוא מביע אי־אמון בכוחו של הזכרון, לתת ביטוי להתרחשויות, ובספריו הוא אומר אין התרחשויות מפורטות, אלא תיאור המציאות בקו מרדסק. לקינן תיאוריה מעניינת, על המתח שבין פרובינציאליות וקוסמופוליטיות: וכאשר לונדון תוהה, כיצד הוא מיישב סתירות רבות בחייו ובחשיבתו, הוא עונה תשובה ניצחת: "סתירות אין צורך ליישב, מוטב לחיות עם סתירות". לתשומת־ליבם של כל "המרובעים" וכל מחפשי הפתרונות השלמים.

קינן: על עצמו

למי דרושים עולים?!

באוטובאירים כובשת את מגדל־העמק ואת כרמיאל. במקום שבשבלו כשלון חרוץ כל מחלקות הקליטה והעליה, בממשלה ובסוכנות, השליחים והמשכבעים למיניהם, המתרוצצים להבצתם על פני תבל, מבלי להביא לכאן אף לא עולה אחד, הצליחו שני ראשי ערים — שאול אמור, ממגדל־העמק, וברוך וגנר מכרמיאל. מתברר שאנו חסרים לא משרדים ושרים ומנכלים ופקידים, אלא רעיונות מקוריים חדשים. השניים יצאו לארגנטינה, כשהם תרים אחרי עולים בכוח, ראיינו אנשים, לא יצרו [illegible] מכאן, אלא הבטיחו לרציניים שבין המשעמעים, דיור ותעסוקה, ומכל לכל, קשר אישי, והתוצאה לא לבוא, למרבית הפלא, גחלו הצלחה. בינתיים נרשמו 62 משפחות לעליה, וחלקם כבר הגיע לישראל, והם משתלבים בחיי שתי העיירות ושמחים בחלקם. יש ביניהם המבנאים שבעוד שנים יהיו יותר ארגנטינאים מישראלים במגדל־העמק. העולים מבאו דירות ומ[illegible] עבודה, והעל לכל אינם חשים בודדים ובודדים, ויש להם קשר ישיר עם ראש העיר, הבכיר אותם אישית.

עמוס כרמלי מראיין את העולים החדשים, בכתבה מיכבנת, כרוים. רק מפתיע שאיש עדיין לא חשב כיש לעודד עליה בדרכים לא־קונבנציונאליות; או אולי מבכרים המממנים על עליה וקליטה, שלא להצליח סוהדמות, משרות ותפקידים יש להם, וגם נסיעות לחו"ל. ולשם מה דרוש להם גם עולים?!

כולנו פראיירים

התאווה האנושית לקנות משהו יותר בזול, היא נחלת רבים, אם לא של כולם; ויש מי שיודע ל"עבוד" על תכונה אנושית זו. כך מתמקמים מספר רוכלי־שעונים בפתח מצות צה"ל, הם מוכרים שם שעונים לתמימים — ביחוד לחיילים, במזומן ובתשלומים, כשהם מכפילים ומשלשים את מחירו של השעון, ומצליחים להונות את הרבים בשיטות שכבוע מקצועיות ואגרסיוויות, ועוד מכריזים, בגוו עליהם רוח הפטריוטיות הטהורה, שזה מבצע מיוחד לחיילים. אבל את צוות "כלבוטק" קשה לרמות. הזוית סטריק "יוצאם" עם מצלמה נסתרת, וחוזרת עם שלל ברמות שלושה שעונים — שמחירם כפול ומכופל ב"מבצעים המיוחדים": ועם שעון ש"עושים" אותו בשוויצריה, בה עושים הרבה דברים יפים", שהגיע ישר מיפאן. היועץ המשפטי של "כלבוטק" מגנה את הקונים המרומים, שעסקה זו ניתנת לביטול, לפי החוק, ורווח לא סביר פסול מבחינה משפטית. אבל פראיירים יהיו תמיד, ורוכלי שעונים ודומאים אחרים הם בחזקת אותו צדיק, היודע נפש בהמתו.

תנו לי נמרים

תנו לי נמרים, ולא בני־אדם. הם יפים עד לעצירת־נשימה. אפשר להתבונן בהם בלי־סוף וללא גבול. הם חיים ונעים, להבאתם ולהבאתו, בחן שאין דומה לו, כמו היו רקדנים מיומנים, ועוד בגופי מרבר מרהיבי־עין, בסביבות עידגרי. הם גם אינם צבועים ופוריטנאים, ויש ביניהם גילוי־עריות, ללא בושה ומעל לכל, מבחינה גנטוקרונומית. אין הם מתעניינים בבני־אדם, ואינם תוקפים את אלה האתודבים, אלא אם הללו מתנכלים להם; תכונות שאי־אפשר למצות ביצורי־אנוש: יצחק ארנב יוצא עם אנשי שמורות הטבע, ובראשם גיורא אלוני — האיש אשר של [illegible] הלוחם גם על זכותם להישאר באזור — ומסית את רעיונו משבוע קשה, מאיים ומרבא: מה גם שהצלם שלו, עדי ששון, שעשה מלאכה נהדרת, וזכה בסיקור עולמי, והצליח לצלם אהבת נמרים בטבע — כלומר, את הזדווגותם של אמוטאל ושלדמציון. מחזה מרהיב־עין גם הוא, תודות לתנועותיהם של השניים. הנראים כאילו היו לוקחים חלק במחול, שלתנועות בו, חוקים וכללים משלהם. הכל ישנו הוד עודד יותר מבני־אדם, ומן הכבוד הוד בעיניים, כפי שהם נראים בכתבות אחרות ב"יומן השבוע". וטוב שנותרו עוד מספר נמרים לפליטה.

אמהות ופוליטיקה

רון בן־ישי משתלט על המרד אימים ב"זה הזמן", כמוליאו של רם עברון; הפעם, על שתי נשים צעירות — נדירה, ערביה פלשתינית, ויפה, ישראלית, תושבת היישוב בית־חורון; שתי נשים — ושני עולמות נפרדים. לכאורה, אפשר היה לצפות שיווצר קשר בין השתיים, שתיהן צעירות, אמהות לילדים, נמרצות ומשכילות, שאפות לקריירה — אם אקדמית ואם פוליטית — ושפתן עברית. אבל הפער ביניהן רחב ועמוק, ודומה שאי אפשר לגשר עליו. נדירה, שנולדה וגדלה בחיפה, היא בת־טובים, שקיבלה חינוך ישראלי מובהק. היא מדברת עברית רהוטה, שאינה מסגירה את מוצאה, היה בירושלים עם בעלה הרופא, ולמדה באוניברסיטה בית־לחם. למרות חינוכה, היא רואה עצמה בראש וראשונה כפלשתינית, ומתגרד שהאיגוד החיים בקרב יהודאלים, גם הוא אינו עוזר; אם כי ההסברים שלה לתפקיד הודמינאבי שתופסות כיום הנשים בשטחים, במאבק שמתנהל שם, אינם מלאים ואינם משכנעים. היא מתארת אמנם מצב קיים, אבל מחמיצה את העיקר. לעומתה, יפה, ילידת מרוקו, שנישאה לפולני — גם אם רון בן־ישי קיפח אותה ולא העניק לה זמן שידור שווה לזה של נדירה — מאכזבת ברמת טיעוניה.

למשמע הצראות והסיסמאות הנלבות שבפיה, אני חושבת ביני לביני, שאולי טוב שלא הוענק לה זמן רב יותר. יפה עוסקת בראש התארגנות חדשה — הפעם, של אמהות נגד כיבוש: מפני שלדבריה היא חשה איום ממשי על ילדיה. הרגש הוא על אמהות — מושג מקודש. אבל כל התארגנות ברוח זו, נראית פסולה בעיני. התארגנות פוליטית אינה זקוקה לאמהות או לאבות, אלא לבני־אדם חושבים, וניצול פטישיזמים מסוג זה, הופך את העניין כולו לחשוד. לפחות בעיני. אמהות לחוד ופוליטיקה לחוד.

חופש ביטוי נוסח מפ"ם

אודיתה של בריית־המועצות, בימים החשוכים, של שלטון סטאלין, עולה מן הראיון עם חיים שור. מתברר שמפ"ם לא השתנתה, כנראה, עד עצם היום הזה, ממוטאי הערצתה דווקא מפ"ם, שנציגיה לוחמים, בביכול בעת, למען חופש הביטוי נגד צנזורה, שוכחת את עקרונותיה, כאשר העניין מגיע הביתה. קיימות שם, כנראה, שתי מערכות של מוסר, ומה שטוב לאחרים, לא טוב לחברי מפ"ם עצמה. כך קרה שרוחקא חיים שור, חבר קיבוץ שובל, הרואה עצמו כאחד הנציגים של דור שלם שסורס במפ"ם, על־ידי יעקב חזן, המנהיג הנביא, הוא האמין, כנראה, בתום לב, שיש לו זכות פשוטה לחלוק מוסרית על חזן; כך גם כתב בתמימות מאמר, בו חלק והתפלמס עם דברים שנכתבו בפרק מתוך, בספרו של חזן, שהופיע לא מכבר ובא עיתון "על המשמר" ומחזיר לו את המאמר, בטענה מפוקפקת ולא־משכנעת, שהמאמר ארוך מדי. (הלא תמיד אפשר לקצרו). עכשיו אחד חיים שור עם מהודש, ומופיע ב"זה הזמן", להחלוק בפומבי על חזן, אם כי חבריו יעצו לו שלא להתעמת עם זהאחרון, וחזן סירב לבקשה להתעמת עם שור בשידור. אכן, קשה להבין מדוע מסרב חזן להופיע בחיכוח אידיאולוגי.

שור טוען, שזה עשרים שנה קובע חזן שמצבנו לא היה קשה יותר; לעומתו מאמין שור, שהציונות הצליחה במשימתה, משום שגם אצל האויב המצב אינו סטאטי, ושם יודעים כיום, שחיסולה של ישראל אינו אפשרי. מה גם שמטרות הציונות, לדעתו, היותה לבטל את האנומליות היהודית, ובה חזן הנאחז באומללות זו כבשק, והתיזה המרכזית שלו — עליה חולק שור — אומרת, ששעה שלעם הפלשתיני מובטח המשך קיומו — ישראל עדיין נאבקת על עצם קיומה — והמצב אינו סימטרי; כתוצאה, גם הפתרון אינו סימטרי. וחזן ממשיך לדבוק בעקשנות בהתנגדותו המוצהרת למדינה פלשתינית, ששור תומך בה.

אבל במפלגתנו, מפ"ם, למרות כל ההצהרות וההכרזות, דומה לא יודעים עדיין מה לעשות וכיצד להוליך, ואם מדובר בחופש הביטוי, הרי לנו דוגמה בדיה למה שמתרחש שם.

ממלכת הצדק העזובה

משפט דמיאניוק, והתגובות שהלך בעולם, העלה מחשבות והרהורים קשים ונוגים, גם בישראל. שוב ושוב עלתה השאלה המציקה וההודרנית: האם יש מקום וטעם להפוך את זכר השואה, למשפט, שבמרכזו איש זקן, אטום ופאתטי, שכמו אינו מבין בדיוק מה רוצים ממנו, ואינו תופש במה לקח חלק; שעה שהדיונים הכבדים שהם מגמדים את השואה, משכיחים למעשה את הזוועה האימה שאין דומה לה, ואת מקום אלה תופסים דיונים עקרים על אטבים, סוגי נייר, ותמונות.

ג'ורג' סטיינר — אינטלקטואל מובהק — נותן ביטוי זה, תוחך וקולע — לתחושות של רבים — כמו היה נביא מוסר חדש. משפט דאמניוק הפך בעיניו לפארסה מכוערת. הוא אומר: לא ייתכן ולא יכול להיות כאן צדק, כאשר מיליוני מתים ניצבים מול זקן שבור, שאינו מתמודד — ממש כמו רוצחים אחרים — עם מה שעשה. ממלכת הצדק נעזובה זה מכבר. אומר סטיינר. משם נותרו רק ניצולים מעטים, שזכרונם בוגד בהם, והמשפט מסתמך בעצם על מומחים מזוייפים, האטבים הופכים נושא מרכזי. היכן מתחדלימה — שואל סטיינר. הרי לא היתה מדינה בעולם שלא שיתפה פעולה עם הנאצים, וגם כאשר יכלו להציל ילדים יהודים, לא הצילו. כך גם מבטייד המשפט בעיניו, כמו כל המשפטים נגד פושעי מלחמה, כקורבחוזל, כהגיגה; ניסיון להתנער מאשמה.

סטיינר אומר דברים אלה — שקשה להתנגד להם בלב שלם — בכתבה של הבי־בי־סי. שהדקרנה ב"מבט שני" בעקבות ויכוח סוער שהתעורר באחרונה באנגליה, עם השיפתו של פושע־המלחמה הליטאי אנתנאס גייקאס, ששמו האמיתי — הידוע לשמצה — הוא גוזויציוס; הוא שפיקד על הגדוד הליטאי ה־12 ומצא ארץ מקלט בטוחה בבריטניה, לאחר המלחמה. אכן, בבריטניה אין חוק נגד פושעי־מלחמה, ובמשך כל עשרות השנים שחלפו מאותם מלחמת־העולם השניה לא נערך שם אף לא משפט אחד, ולא הוסגר פושע מלחמה. גוזוויציוס איש זהוה, שנוגע בהתרדות מרושנת, תנעת הקבוצה, מבעד לעני[illegible] המוהבבות של משקפיה, מסגירות אותו, כופר כמובן בכל אשמה, גם כאשר מבין ויזנטאל הוזוסים, מיפקו עדויות מרשיעות נגדו, הוא כופר בכל האשמות, ומאשים את הרוסים בבידוי ראיות. מתברר גם שהוויכוח אינו רק מוסרי־פילוסופי, אלא האנגלים מתעניינים בטבע ובתקפותן של העדויות הראיות, והרוסים מואשמים בזיוף מסמכים — עניין מוכר ממשפט דמיאניוק. אנשי מכון ויזנטאל טוענים, שלא נתקלו עדיין במסמך רוסי מזויף; אבל לאנגלים, גם לאינטלקטואלים שביניהם, נוח להיאחז בטיעון זה; מה גם, שפרופסור אנגלי נכבד, ומאוד המכאני, מצהיר שהוא מתעב את מושג הנקמה. זה מובן, כאשר הדברים אמורים בקורבנות יהודים, והמי שמנסה להביא לדין את רוצחיהם.

.(מ)

מה הפלא שהם מתנכלים לפיקנטי?

למרות כל ההתנכלויות הפכה תשלובת מפעלי פיקנטי ברחוב השומר 104 בבני־ברק למעצמת הנקניק, הסלטים, הבשר המעושן ומיני בשרים ● מיהם המתנכלים? ● למה מתנכלים? ● הצרכנים הרוויחו ● יצרנים ורשתות השיווק נפגעו ● הנזק שנגרם לענף כתוצאה מהפעילות הצרכנית של פיקנטי — כ־50 מיליון דולאר בשנה ● גורמים בענף מעריכים כי כדאי להשקיע 10% משיעור הנזק הנגרם להם — בחיסול פיקנטי ● האם נופלות רשויות השלטון קורבן ללחצי הנפגעים במישחקן נגד מפעלי פיקנטי? ● בפיקנטי טוענים: הם מתנכלים לצרכנים; רוצים לחסל אותנו כדי לפגוע שוב בילדים שלוקחים לגן ולבית הספר נקניק טוב בסנדוויץ' במחיר הוגן.

מאת כתב מיוחד

מתנכלים לפיקנטי כי...

הורדנו את מחיר הפסטרמה ב־60%

עד שהופענו בשטח, היתה הפסטרמה מוצר "יוקרתי" לעשירים בלבד. אם קנית — נאלצת להסתפק ב־100 או 200 גרם בלבד. הרווח לנו — אתה, ילדיך ובני משפחתך אוכלים פסטרמה במחיר הנקניקים הכבשניים.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

הכנסנו נקניקים ובשר מעולים לכל בית

הוכחנו לך שגם אתה יכול להרשות לעצמך מעדני נקניק, בשר וסלטים ככל העולה ברוחך. שוב לא היית קרבן של רשתות השיווק והיצרנים הקשוחים.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

קבענו את מדד יוקר הנקניק הישראלי

מפעלים, יצרנים, חנויות ורשתות השיווק לא יכלו לקחת ממך מחירים אסטרונומיים תמורת 200 גרם נקניק, בכסף ששילמת להם קיבלת בפיקנטי נקניק שלם של קילוגרם מלא

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

חשפנו את הסוד מאחורי פערי התיווך הדרקוניים בענף

גם מכרנו לך את המוצרים הטובים ביותר, הטריים ביותר, והנקיים ביותר — וגם במחירים הזולים ביותר. הוכחנו לך כמה ידיים מגלגלות את המוצר עד שהוא מגיע אליך באמצעות הרשתות. המסקנה: פיקנטי — מכיל גם במחיר. גם באיכות.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

הוכחנו שרשתות השיווק שודדו אותך

חשפנו את טבלאות המחיר המדוייקות של עלות המוצר. המסקנה היתה אחת: רשתות השיווק כאילו שודדו אותך לאור היום.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

הראינו לך בשידור חי איך עושים את הנקניק הנקי ביותר בישראל

רק אנחנו הראינו לך בשידור חי איך אנחנו מייצרים את הנקניק הנקי ביותר בארץ. רק אצלנו ראית במו עיניך ממש את הטכנולוגיה החדישה המבטיחה לך שקיבלת את המוצר מספר 1 בארץ.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

קניה בפיקנטי העניקה לך חצי משכורת רווח

פערי המחירים והקרטלים הפילו קרבנות רבים בין לקוחות רשתות השיווק. יותר ויותר צרכנים גילו כי קניה מרוכזת במפעלי פיקנטי חוסכת להם כסף רב. גילום החיסכון הנובע מקנייה בפיקנטי הייתה, למעשה, כמו תוספת גבה של חצי משכורת.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

חשפנו את הריבית הקצוצה של כ־4,000% (!) ששילמת לרשתות השיווק תמורת ה"א

שראי" עשינו לך.

הוכחנו לך שחור על גבי לבן מה המשמעות של אשראי "כרטיס" שבתמורת לך הרשתות בשעת מכירות לך מוצרים במחירים הגבוהים. כמו ריבית קצוצה של 4,000%

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

יצרנו את המבחר הגדול ביותר של סלטים, נקניקים ומוצרי בשר

34 סוגי סלטים, 31 סוגי נקניק, 19 סוגי בשר מעושן, 52 סוגי בשר, 11 סוגי נקניקיות, 21 סוגי המוצרים. שפע, שפע, שפע, רק בפיקנטי.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

העניקנו ביטוח נקניק — היום אין כסף; — החלפנו כל נקניק פגום של כל יצרן במדינה

לראשונה בישראל — העניקנו לכל נקניק שלנו — ביטוח נקניק מקיף — חינם. ביטחנו את כל הנקניקים במדינה. רק אנחנו יכולנו להרשות לעצמנו לבטח את כל הנקניקים במדינה: החלפנו לך כל נקניק פגום של כל יצרן — בנקניק מאיכות הגבוהה ביותר של פיקנטי שמנו.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

כבנק הנקניקים הגדול בישראל — העניקנו אמינות של בנק

הפכנו להיות בנק הנקניקים הגדול במדינה. התואר מחייב. רק אנחנו מעניקים לך אמינות מוחלטת כמו שנדרש בבנק.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

הוכחנו לך שהומוס וסלטי פיקנטי אינם מכילים עמילן

ראית מה כתוב על הומוס הסלטים שקנית ברשתות השיווק המחכל הישב: "מכיל עמילן" הוכחנו לך שפיקנטי אינו מכיל כל עמילן. שם — שילמת תמורת חומר זר שנועד לנפח את המוצר על חשבון ההומוס הסלט. גם קיבלת פחות מוצר — וגם שילמת יותר. בפיקנטי — אין שום עמילן. המחיר עוד נמוך יותר.

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

חשפנו את תוכנית הנקניק הממוחשב האמין ביותר בישראל

כל המדינה חזתה בתוכנית היוקרתית ביותר של הטלוויזיה הישראלית — "הבציקה" מי שמבכן הזום כמבצ"ל משרד הבריאות, הפרופסור יורם לס הציג בתוכנית איך עושים את הנקניק הממוחשב ביותר בארץ. הנקניק הזה היה הנקניק שלך: נקניק פיקנטי

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

מתנכלים לפיקנטי כי...

מכרנו לך עוף קפוא באיכות של עוף טרי — ובמחיר הנמוך ביותר

רק בפיקנטי אתה מרוויח פעמיים: אתה גם מקבל את העוף הקפוא כשהוא למעשה — עוף טרי בן יומיים, ואתה גם משלם עבורו פחות. המוד של פיקנטי הפך לעובדה

עזרנו לך. אבל פגענו בהם...

פיקנטי חושב בראש שלך. אנחנו מאמינים שצרכן חכם, כמוך, חושב ושונה, ושונה, וחושב וקונה. ועד שנעמוד עד כמה — למרות כל ההתנכלויות, יקר נמשיך בדרך בשוה. למרות כל ההתנכלויות. למובצע. לטובת הצרכנות הישראלית.

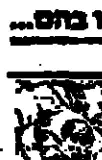

עבדים היינו

לכשורי מחיר ברשתות השיווק וכו'

ואילו לא הוציא

לנו פיקנטי נקניק, בשר וסלטים טריים במחיר הוגן

הרי אנו משועבדים

ולא טועמים מכל הטוב של מפעלי פיקנטי

ובכן מצווה עלינו

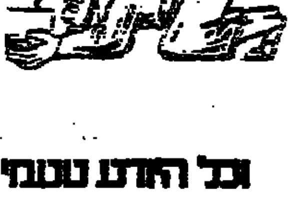

לספר בשבח פיקנטי

רחוב השומר 102 בני ברק

וכל המרבה לטעום טעמי פיקנטי ונושא מנהג לעצמו ולמשפחתו ב[illegible]

הרי זה משובח

הגדה מצוירת לפסח — שי חינם לכל קניה בסך 50 ש"ח. בתצלום: עמוד המלווה את ספר ההגדה היוקרתי [illegible]

מכתבים למערכת הארץ

ההשפעה על המילואים

אין ספק, שראוי לברר מה השפעתם של האירועים על החיילים הסדירים המשרתים בשטחים. רצוי גם שמחנכים ופסיכולוגים יבדקו מה מתרחש בנפשותיהם של מי שנשלחים על־ידי הפוליטיקאים לבצע את מדיניותם המתוחכמת.

אולם, מדוע בודקים רק את ההשפעות על החיילים הסדירים? מה עם חיילי המילואים, שיידרשו לשרת השנה, בשל אותה מדיניות מתוחכמת, חודשים ימים או אף יותר מזה? מדוע חייל המילואים חסר זכויות גם בתחום הזה? מדוע צה"ל ממשיך להתייחס לשירות המילואים כאל סחורה שאין לה מחיר ושניתן להשתמש בה ללא כל התחשבות במחיר הנפשי והחומרי? מי שנדרש לשרת את המדינה, לא משך שלוש שנים רצופות, אלא משך 34 שנים (מגיל 21 עד 55) אינו ראוי לבדיקה? ובני משפחתו — אישה, ילדים, הורים — חסרי משמעות? השפעה על המורל הלאומי זה כלום? והעובדה, שמיחוסים מסרגים שנים אינם מושפעים ממכה זאת, שהשטחים גובים מישראל מאז 1967 — זה לא אלמנט בפרשיה?

גבריאל אלכסנדר
ירושלים

שאלת זמן התגובה

שורשי הבעיה התקשורתית של ישראל נובעים מחינוך לקוי לערכים המקובלים בעולם המערבי. הישראלי המצוי לומד לשנן את הביטויים: "בודקים את העניין", "העניין בטיפול", "העניין באחריותו של...": הוא אינו לומד ואינו מכיר בערך של בדיקת העניין, אישורו, אימותו והפצת התוצאות. כאשר העניין "שומר על הפרק", ו"מאוד דחוף", מתקבלת תשובה או הנמקה תוך זמן קצר. כאשר העניין רק "דחוף", התשובה וההסבר "עוברים" הלאה ולא מגיעים לייעודם.

העולם המערבי, ועולמו של צופה הטלוויזיה האמריקאי, אמון על תשובות והסברים מיידיים. בתוך לכבוד פניות במענה תוך זמן סביר. ההסבר הישראלי לעניין החמור הקורה בשטחים אינו מגיע לכלי התקשורת האמריקאיים תוך זמן סביר, והצופה האמריקאי לא סולח לאלה ש"מעבירים אותו."

רות מרטוביץ
ירושלים

ואלה שמות

קראנו לפני ימים אחדים, שח"כ אורה נמיר עמלה קשה כדי להכניס את קריאת שם בעלה, מרדכי נמיר השבות, על דרך חיפה, ואכן הצליחה בכך. בימים אלו אין אנו נוסעים עוד בדרך חיפה, אלא בדרך נמיר.

יש למחות בתוקף נגד הנהג הנפסד של שינוי שמות רחובות הרשות לבקרים וקריאתם מחדש, ביחוד על שם אישים שהלכו לעולמם בעבר הרחוק או הקרוב (ברוך כלל, הקרוב).

תוכנית קצרה לאחרים מן השינויים הבולטים של השנים האחרונות בנושא זה: שד' קרן קיימת הפכו לשד' בן־גוריון; רחוב כ"ט בנובמבר הפך לרחוב שרת; רחוב המאספים הפך לרחוב לסקוב; רחוב גיבורי ישראל הפך לרחוב יגאל אלון; דרך הנצחון הפכה לדרך משה דיין — הרשימה עוד ארוכה.

שמות רחובות שהשתרשו והתאזרחו, אין לשנותם. הרי זה ממש עקירת נטוע ונטישת מסורת. האיננו מסוגלים לשמור על מסורת המשכיות מינימאליים בהיסטוריה הקצרה של מדינתנו?

משה לשם
תל־אביב

עצה תמורת עצה

לשבעת האישים היהודים הבולטים ברחוב, המפנים תשומת לבה של ישראל לסכנה המוסרית הנודלה שמהלל הכיבוש של יש"ע בקרב יהודי ישראל, ("הארץ" 8.3) יש לי שאלה: האם גם בעת מלחמת פוקלנד, שהיתה כנראה מלחמת־קיום בשביל בריטניה המסכנה, ובעת פלישת האמריקאים לגרנדה (והיום, במעט לניקרגואה) — פנו הם לממשלות המתאימות והצביעו על השחתת המוסר של אוכלוסיות בריטניה וארה"ב? מחובתם היה לעשות זאת: הלא הם קודם כל בריטים ואמריקאים ורק אחר־כך יהודים.

ד"ר א. מתן
ירושלים

שפירא כמגן

ימים ספורים לאחר שמתפרסמת (מוסף "הארץ" 18/3/88) מעורבותו בשיבוש של חקירה פלילית, מבצד השר יוסקה שפירא בעמדתו של מבקר המשטרה.

לשפירא ייקרא סובל השרץ ביזה, וספק אם מבקר המשטרה זקוק לתמיכתו.

מיכאל תמיר
קרית שמונה